Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

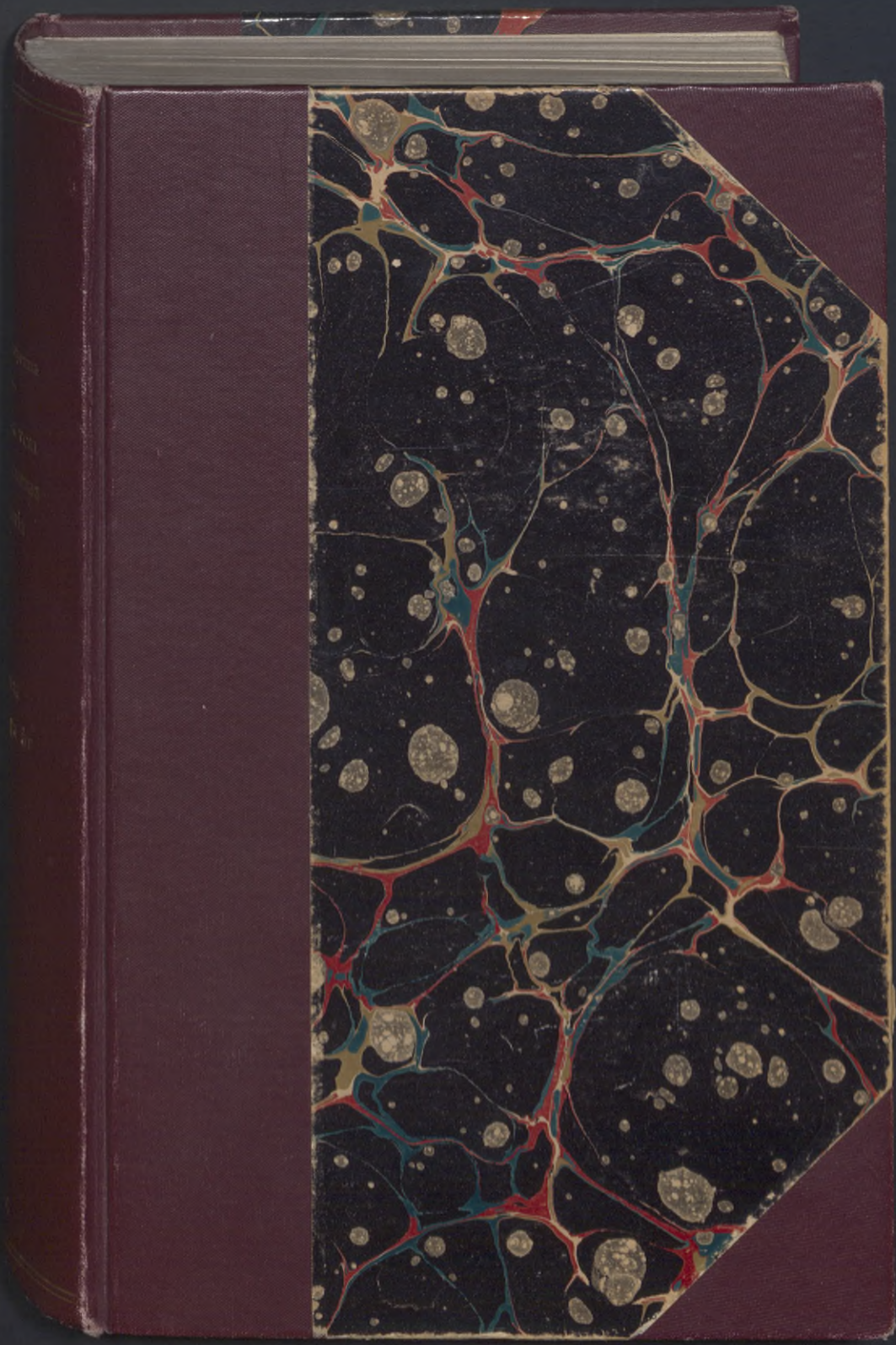

BIBLIOTEK · GÖTEBORGS · UNIVERSITETS ·

Allmänna Sektionen

Litt.
Sv.

AGNES VON KRUSENSTJERNA

DESSA LYCKLIGA ÅR

FATTIGADEL III

AGNES VON KRUSENSTJERNA

FATTIGADEL

* * *

Viveka von Lagercronas historia:

Cursus vitæ et miseriæ meæ

AGNES von KRUSENSTJERNA

(Virtka von Lagercronas historia. 3.)

DESSA LYCKLIGA ÅR

ROMAN

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

GÖTEBORGS STADSBIBLIOTEK

Copyright. Albert Bonniers förlag 1937.

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1937

Ferai-je jamais un livre sur la famille? Ses cruautés, ses injustices. Les aveuglements des parents, les cœurs qui se separent, les intrusions, les greffages; la famille, ce groupe d'individus que la nature forme et qu'elle s'amuse à composer d'éléments disparates, buisson d'épines cruelles. Autre chose: les deux familles, celle dont on sort, celle où l'on entre.

Alphonse Daudet, Les carnets inédits.

Familles, je vous hais!

André Gide, Les nourritures terrestres.

FÖRSTA AVDELNINGEN

LAGERCRONAS I STOCKHOLM

HUSET VID KARLAVÄGEN

FÖRSTA KAPITLET.

Viveka väntar på någon. — Men var är Sebastian?

Äntligen hade familjen Lagercronas lilla våning vid Karlavägen i Stockholm kommit i ordning.

Översten, överstinnan och den femtonåriga Viveka sutto denna septemberafton 1909 i salongen och väntade på Sebastian som skulle komma med kvällståget från Karlskrona.

Sofia Lagercrona, djupt sorgklädd, tittade sig nervöst omkring. Edvard i svart kavajkostym lade med tålmodig min en patience. Viveka dröjde vid ett av fönstren och försökte med blickarna genomtränga den fallande skymningen. I detta prång, icke längre från Humlegården än att man kunde se trädens mörka grönska om man lutade sig fram genom fönstret, slutade Karlavägen här väster ut. Det hus Lagercronas flyttat in i var det sista. Ett högt grått plank stängde av gatan, som inte ens var stenlagd. Mittemot Lagercronas våning, belägen en trappa upp, hade man utsikt över några bergknallar, bevuxna med gräs, ett par röda stugor och en smedja. I denna stora stad befann man sig i en lantlig vrå, utan att dock ha något av landets behag eftersom den lantliga vrån var ganska skräpig och illa hållen.

Under överstens rum var en bred träport som ledde in i ett valv, vilket i sin tur löpte ut i en skolgård. Från sängkammaren kunde Sofia när hon klädde om sig om morgnarna se det höga skolhuset med sina många rutor, och hon kunde till och med räkna ut bakom vilket fönster Viveka satt i klassrummet vid sin pulpet.

Efter den stora våningen i Ramstaden föreföllo rummen här vid Karlavägen små och liggande alltför tätt inpå varandra. Det största rummet hade överstinnan genast reserverat till sin salong. Hon måste ha en salong för att ta emot visiter i, hon skulle känt sig deklasserad, om hon måst vara utan denna salong som med sitt divansbord, sina soffor, sitt piano och alla sina fotografier och småsaker öppnade stora famnen åt de besökande.

Sofia tänkte i detta fall, som i så många andra, mera på vad hennes väninnor och släktingar skulle säga och tycka än på sin egen lilla dotter som genom denna anordning berövades ett eget rum. Om salongen ordnats till sal och vardagsrum samtidigt, kunde Viveka fått det rum, vilket nu blivit sal, som sitt eget. På det här sättet fick hon i stället bo som inhysing i salen på en vit pinnsoffa. Det mesta av matsalsmöbeln hade man tvungits att bära upp på vinden utom det bruna matsalsbordet och det stora linneskåpet som trängdes om utrymmet med Vivekas vita flickmöbel från Ramstaden. En bred spegel med förgylld ram infälld i kakelugnen återgav rummet i sitt skimrande djup.

Viveka kunde ibland bli stående och se in i denna spegel och vrida sig i kval över rummets brist på skönhet och harmoni, men mest av allt grämde hon

sig över att inte längre ha en lugn tillflyktsort som hon kunde kalla sin egen.

För att salongen, salen och överstens rum skulle kunna bilda en fil hade Sofia låtit lyfta bort dörrarna mellan salen och salongen och hängt upp ett draperi i stället.

När Viveka satt vid sitt skrivbord och läste sina läxor, en mödosam sysselsättning nu sedan hon bytt skola, silade genom draperiet de gälla rösterna från Sofias "visiter" in till henne. Det hjälpte inte att hon satte händerna för öronen, hon hörde deras prat ändå och hon lärde sig hata dessa sin mors väninnor och deras struntangelägenheter och alla små historier.

På andra sidan den mörka och trånga tamburen, där familjens ytterkläder hängde, fanns ett gårdsrum som just nu iordningställdes åt Sebastian.

Viveka vände litet på huvudet, då hon hörde sin mor sucka från soffan där hon satt nedsjunken. Ofrivilligt banade sig också en suck upp från Vivekas bröst, och hon fingrade tveksamt på sin egen sorgklänning och tittade ned på sina svarta skor och trådstrumpor.

Det var endast tre veckor sedan den strålande Magnhild, Sebastians unga hustru, dött i barnsäng. Sofia och översten hade varit nere på begravningen, och sedan hade de i stor hast måst resa tillbaka till Ramstaden igen för att styra om flyttningen.

Viveka vände sig åter mot fönstret. Gatlyktan utanför huset hade nu blivit tänd och kastade ett melankoliskt sken över omgivningen. Magnhild? En port till ett rum där ett ogenomträngligt mörker härskade hade

öppnats och den unga kvinnan hade glidit in i mörkret och porten hade för alltid slutits om henne. Hon hade lämnat en liten alltför tidigt född flicka efter sig, som nu där nere i Karlskrona hölls vid liv av värmekrus, vilka skulle ersätta en moders famn, och med en föda som skulle söka ersätta en moders mjölk.

Viveka hade många gånger denna tid hört hur hennes svägerska dött och varför hon hade dött. För varje ny släkting eller väninna som kom på besök hade Sofia med tårdränkt stämma berättat denna förskräckliga historia utan vidare variationer, och Viveka hade vid sin läxbok bakom draperiet lyssnat till den och varje gång råkat i spasmodisk gråt. Hon grät kanske inte bara över Magnhild, som hon älskat så mycket, utan också över de samtidigt likgiltiga och nyfikna rösterna därutifrån salongen. Till sin häpnad förstod hon att den tysta döden inte endast väckte sorg och fasa utan också en njutningsfylld nyfikenhet och ett sensationsfrosseri, som spårades i tonfallen och varsnades i de glänsande ögonen då de besökande sade adjö. De sågo ut som om de fått något gott att tugga på.

Där Viveka stod vid fönstret och såg skymningen svepa över gatan mindes hon Magnhilds brev denna sommar. Hon hade varit så lycklig över barnet som hon bar inom sig. Brevarken tycktes bli genomskinliga av denna outsägliga moderslycka. Hon beskrev hur hon sydde småkläder åt den väntade, hur hon köpte en barnvagn och en liten säng med vita omhängen. Över den hade hon bundit en stor ljusblå sidenrosett, gossar skulle ha blått och hon hoppades det skulle bli en gosse. Under tiden var Sebastian ute på sjömanöver

och hon gick ensam hemma i våningen och sjöng. Bara i förbigående hade hon senare nämnt i ett brev på Sofias ingående frågor, att doktorn tillrått henne vara försiktig därför att hon hade stark äggvita.

En afton hade en eldsvåda brutit lös i det hus som beboddes av hennes syster och svåger. Magnhild hade sett eldskenet från sitt fönster och barhuvad rusat ut på gatan. Detta var i augusti och hon väntade inte sitt barn förrän sex veckor senare. Förskräckelsen hade försatt henne i skälvning och frosskakningar. Hennes mor som skyndat till hade fört henne till sjukhuset. Och där hade hon efter timmar av plågor och under krampanfall fött sin lilla dotter och dött medan hon ropat på Sebastian och barnet som hon inte kunde se. Deras äktenskap hade inte varat åtta månader och Viveka såg som i en syn framför sig den strålande bruden som dansat på årsdagen av föräldrarnas bröllop i den stora salen i Ramstaden i sin vita klänning och med en röd ros fästad i sitt blonda hår.

Och nu skulle Sebastian komma hit och bo hos dem. Han hade blivit kommenderad till Stockholm denna höst, och Sofia var glad över att få ha honom hemma hos sig. Viveka anade att hon också gladde sig åt att åter få ha sin son för sig själv, men åt sådana tankar gav hennes mor naturligtvis inte uttryck.

— Går inte patiencen ut, Edvard? hörde Viveka Sofia fråga.

Översten skakade otåligt på huvudet och vinkade avvärjande med handen.

Viveka gick tyst över mattan och satte sig bredvid honom. Hon tittade i smyg upp i hans ansikte och

märkte hur det bara på denna korta tid sedan de flyttat från Ramstaden hade magrat. Varje morgon efter frukosten begav sig hennes far ut för att träffa olika personer, vilka redan brevledes, medan han varit chef för Ramstadlands regemente, lovat att ha honom i tankarna så fort de finge reda på någon plats lämplig för en före detta högre officer. Men ännu hade icke överste Lagercrona lyckats få något avgörande svar från någon enda av dessa personer.

Han hade ingen sysselsättning, och han avskydde att inte ha något att göra. Förr, när han varit tjänstledig från regementet, om så blott för en vecka eller fjorton dagar, hade han redan efter andra dygnet börjat bli på dåligt lynne och gått omkring och sett ut som om han inte visste vad han skulle ta sig till. Nu hade han fått ledigt för alltid från sitt regemente och hans humör sjönk för varje timme, under det att han oroade sig för hur han skulle förmå skaffa tillräckligt med pengar för att familjen skulle kunna leva någorlunda anständigt och upp till den standard som var bruklig i deras samhällsklass.

Viveka kände hans bekymmer, hon kunde inte undgå att höra honom tala om dem med Sofia om kvällarna, när hon låg i den vita pinnsoffan i salen. Genom draperiet som hängde framför dörren trängde då hans stämma som Viveka förnam vara fylld av en ångest, vilken hon endast långt senare skulle fatta, och däremellan hennes mors ivriga och gälla röst.

Siffror! Siffror! Vad kostade sockret här i huvudstaden? Och köttet och brödet? Franska bröd och gifflar, som voro en sådan läckerhet, hade man inte råd

till. Så måste man baka hemma och förvara brödet i burkar för att det ej skulle bli för hårt.

De hade inte längre tre jungfrur. Endast kokerskan Hilda hade följt med från Ramstaden och hon som förut varit så gladlynt begynte här i den lilla våningen visa helt nya och obehagliga sidor av sin karaktär. Frispråkig hade hon alltid varit, men nu hade hon börjat bli nästan oförskämd, då hon märkte hur familjen måste inskränka sig.

Endast häromdagen, då överstinnan varit ute i köket för att säga till om middagsmaten, hade Viveka hört henne muttra, medan den döva Sofia gick ut igen:

— Ja! Ja! Snålheten bedrar ofta visheten.

Och när hon observerade att Viveka lyssnade grinade hon henne upp i ansiktet. Något sådant skulle hon aldrig vågat förr, då översten och överstinnan ännu ansågos som en makt och ett herrskap att räkna med där uppe i regementsstaden. Viveka ursäktade henne ändå därför att hon hade ett så uselt rum: en eländig kammare innanför köket med ett smalt fönster utåt den grå gården. Genom rutan stal sig en sparsam dager in, och när hon ville svalka sin vrede öppnade hon fönstret till det trånga kyffet, där plåtkofferten, som hon envisades att inte vilja packa upp, kanske för att den skulle stå där som ett hot om att hon när som helst kunde flytta, tog den mesta platsen.

Viveka tittade ned på korten, som översten åter lade ut på bordsskivan: kungar, damer, knektar, ess, hjärter, spader, klöver och ruter... Viveka tyckte att de sågo löjliga ut. Hon begrep sig inte på patiencen,

men hon brukade tycka om att betrakta sin fars händer, medan de sysslade med korten.

Men denna afton förskräckte de henne, därför att hon fann att dessa händer plötsligt sågo gamla ut. De hade svällda ådror och rynkor och streck. Hon tittade på sina egna släta händer och från dem på sin fars igen. Han var ju inte så gammal, hans figur var lika smärt och rak som den alltid varit, de civila kläderna klädde honom väl icke lika bra som uniformen, men han rörde sig alltid så raskt och spänstigt. Varför voro då händerna så gamla? En åldrad och trött mans händer?

Viveka fick åter tårar i ögonen och strök hastigt med fingerspetsarna över hans vänstra hand som för ögonblicket vilade på bordsskivan. Men han förstod inte, upptagen av patiencens tankelek, att hans lilla dotter menade denna lätta beröring som en smekning, utan flyttade förströtт undan hennes vänliga hand.

Han tittade på klockan.

— Tåget har nog kommit in på stationen nu, sade han högt till Sofia.

— Ja, det har det nog, mumlade Sofia. Å, stackars min egen gosse!

Hon grät och torkade sig i ögonen med en liten näsduk som hade en svart sorgkant.

Viveka kunde aldrig förstå varför hennes mors tårar ständigt kommo henne att känna sig kall och olustig. Kanske var det för att Sofias tårar föllo så ymnigt och därefter snabbt upphörde. När hon gråtit, log hon ofta som om hon redan glömt orsaken till sin bedrövelse.

— Jag måste se om allt är riktigt fint i Sebastians rum, sade hon och steg upp.

Viveka följde henne. Inne i det lilla rummet tände Sofia det elektriska ljuset. Hon rättade på sängöverdraget och strök med handen över bordet och tittade strax efteråt på sina fingrar för att se om Hilda dammat ordentligt. Det hade hon nu inte och Viveka fick springa efter en dammtrasa och börja torka av bordet och stolarna.

Mitt på bordet hade Sofia ställt en vas med gredelina astrar i. Viveka tyckte att dessa gredelina blommor som redan slokade sågo på något sätt sorgliga ut. Sofias mening hade nog varit att de skulle liva upp rummet. I stället gåvo de det en bedrövelsens prägel, och om Viveka hade vågat det skulle hon ha kastat bort dem. Men Sofia böjde sig över blommorna, kysste dem ömt och lät sina spetsiga hårda fingertoppar glida genom dem så att de styva kronbladen svagt rasslade.

— Jag tycker Sebastian nu skulle hunnit hit, sade Sofia med en viss otålighet i rösten.

I detsamma ringde det en skarp signal på tamburdörren.

— Han kommer, skrek Viveka som hoppat till vid ljudet. Sebastian är här, mamma.

Innan Hilda hunnit ut ur jungfrukammaren för att öppna, var Viveka vid dörren och slog upp den på vid gavel. Översten hade kommit från salongen, Sofia knäppte ihop händerna och log tårögt. Men det var inte Sebastian som fick mottaga detta leende ämnat endast för honom, den älskade sonen, utan ett rödbrusigt stadsbud med ryggen krökt under en koffert.

— Lagercrona, sade han, som presenterade han sig själv, och stretade på sned in genom dörren med kofferten lutande i en oroväckande vinkel.

Sofia, som något hämtat sig, sade till honom att placera kofferten i Sebastians rum, vilket så snart kofferten kommit på sin plats såg ut att krympa samman och bli alltför litet.

Stadsbudet lunkade nedför trappan och kom tillbaka med ett par handväskor. Han torkade svetten ur pannan med en stor rödrutig näsduk, nickade familjärt och beredde sig att stänga tamburdörren.

— Men stadsbudet har ju inte fått betalt, utropade översten och tog upp sin portmonnä.

— Jo, för all del. Herrn vid tåget har redan givit mig, svarade stadsbudet och tamburdörren for med en liten smäll igen efter honom.

— Men var är Sebastian? ropade Sofia, nu gråtfärdig på allvar. Varför tog han inte med sig sakerna i en droska?

— De kanske inte rymdes där, svarade översten och strök sin mustasch.

Viveka kände sig ängslig som om det hänt en olycka. De stodo alla tre och tittade på varandra med bekymrade miner. Det föreföll dem så obegripligt att inte Sebastian redan var hos dem.

— Tänk, om han blivit överkörd, sade Sofia, strax färdig att tro det värsta.

— Sebastian ser sig alltid för, svarade översten med övertygelse och med en viss stolthet i rösten.

De gingo in i salongen igen, men nu hade de inte ro att sätta sig ned. Sofia tittade ut genom det ena

fönstret, Edvard genom det andra. Så strövade översten genom salongen in i sitt eget rum och knackade på barometern som låg på rökbordet. När Edvard Lagercrona knackade på barometern betydde det alltid att han kände sig illa till mods.

Från sin utkikspost vid fönstret ropade Sofia oupphörligt med ett par minuters uppehåll:

— Där kommer han, och så en sekund senare:

— Nej, det var ju inte han.

Varje ung man hon skymtade i det osäkra ljuset från gatlyktan fick Sebastians gestalt och hållning.

Nu ringde det igen, denna gång på telefonen. Sofia som ibland helt oväntat uppfångade ljud, som nu telefonens pinglande, sprang ut i tamburen och lyfte upp telefonluren.

— Hallå! Hallå! ropade hon nervöst in i mikrofonen.

Hennes ansikte fick ett spänt lyssnande uttryck.

— Det är kanske från ett sjukhus, hörde Viveka, som ställt sig bredvid henne, hur hon viskade.

Allt gick så hastigt till i Sofias fantasi. Redan såg hon Sebastian installerad i en sjukhussäng med omlindat huvud.

— Jag kan inte höra, klagade hon strax därpå och lämnade mikrofonen till Viveka.

— Hallå! Hallå! ropade nu också Viveka.

En röst som Viveka först inte kände igen talade hest och en smula hackigt mot hennes öra. Hon blev förvånad när hon uppfattade orden:

— Det är Sebastian.

— God dag, Sebastian, skrek hon.

Hon uppfattade att han inte kunde komma hem förrän "litet senare" emedan han gått in på Operakällaren för att "få något i sig", eftersom han inte ätit på hela dagen. Hans besynnerliga röst var ännu svårare att höra därför att tonerna från en orkester blandade sig med hans stämma.

Sofia som äntligen förstått att det var hennes äldste son ryckte luren från Viveka och ropade.

— Välkommen hem, min älskade gosse!

Men hon fick inte något svar, ty Sebastian hade redan ringt av.

Översten kom på sin vanliga vandring åter ut i tamburen.

— Nå, hur är det nu fatt? frågade han.

— Sebastian är på Operakällaren. Han var så hungrig, upplyste Viveka dröjande.

— Men jag har ju gjort i ordning te och smörgås, utbrast Sofia. Och nog tycker jag att han kunde ha kommit hem genast till sina föräldrar. Han måste ju förstå att vi längta efter att få se honom.

— Operakällaren är ett bra dyrt ställe, sade översten. Jag trodde inte Sebastian hade råd till sådana extravaganser.

— Hur lät han på rösten? frågade Sofia Viveka som stod och hängde i dörren.

— Å, hans röst var väl som vanligt, sade Viveka.

Men hon grubblade ännu över Sebastians röst i telefonen som hon inte hade kunnat känna igen. Varför hade den låtit så hes och hackig? Var han sjuk eller kanske bara ledsen?

Lagercronas hade svårt att komma till ro denna afton. Oupphörligt tittade Sofia ut i tamburen för att hon tyckte att det ringde på dörren. Sebastian hade ju inte någon nyckel. Någon måste vara uppe för att öppna porten där nere, emedan det inte fanns någon portvakt. Sebastian skulle väl ringa, när han märkte att han inte kunde komma in. I hemlighet ansågo de alla tre att det var litet hänsynslöst av honom att inte komma hem och på detta sätt ändå hålla dem vakna. Men ingen sade något därom.

Slutligen gingo Sofia och Viveka och lade sig, och översten med sin gamla smårutiga nattrock på sig satte sig i salongen med en tidning.

Men han måtte inte läst något i den, ty Viveka som låg vaken i sin pinnsoffa hörde honom inte vända bladen. Då och då kom Sofia utrusande i kippande tofflor och frågade i en gäll viskning om inte Sebastian ringt ännu.

Viveka hade somnat till och väcktes ur sin slummer av en telefonsignal. Hon såg på klockan. Den var nära ett. Från tamburen hörde hon sin far säga:

— Ja, ja, och:

— Jag går ner och öppnar.

Efter en stund som tycktes henne en oändlighet kommo Sebastian och översten in i tamburen under lågmält samtal. Strax därpå var Sofia där och hennes stämma överröstade de andras. Det var tydligt att hon ändå förebrådde Sebastian att han inte kommit förr. Viveka skulle gärna ha velat gå ut för att hälsa på sin bror, men när nu dörren slöts till Sebastians rum

dit föräldrarna följde honom, förstod hon ju att de ville vara för sig själva.

Så somnade Viveka in och ännu i drömmen förföljde henne en oroväckande känsla av att hon väntade på något — på någon som aldrig infann sig.

ANDRA KAPITLET.

Jag passar på krog. — Hu, så rysligt!

Kort efter det Sebastian anlänt inträffade en av dessa strålande höstdagar vilka kunna flamma upp mot slutet av september, ännu med något av den förlidna sommarens hektiska värme och glöd i sina vissnande ådror.

Sebastian och Viveka vandrade omkring i det stora affärspalatset vid Stureplan, där anno 1909 allehanda varor trängdes i ett rikedomens överflöd på diskar och i fönster. Det var Sebastian som tagit Viveka med sig dit.

Kanske i ett anfall av samvetskval över hur han tillbringat första dagens afton medan familjen fick vänta på honom hade han denna morgon bestämt att han skulle köpa något vackert åt sin lilla syster. Han hade frågat Sofia vad Viveka kunde behöva och Sofia hade sagt något om en vinterhatt, men då ville hon själv vara med vid inköpet. Sebastian hade emellertid avvärjt hennes medverkan. Det skulle roa honom att på egen hand få se ut något åt Viveka. Och Sofia hade låtit det bli vid det. Kanske förstod hon att det skulle trösta honom att gå i butiker med sin syster, nu när han inte längre hade en hustru, åt vilken han förut valt ut allt hon skulle ha på sig.

För Viveka, som aldrig tidigare varit i ett sådant stort varuhus, var alltsammans en upplevelse. Med skygga ögon tittade hon sig omkring och det ryste i henne då de åkte upp i den blankpolerade hissen.

Inne i hattavdelningen var det fullt av damer som voro i färd med att välja sina hattar för vintern. Barhuvade gingo de omkring på de tjocka mattorna och lyfte hattarna från deras ställ eller sutto de framför en spegel och läto expediten prova hatt efter hatt på sina huvuden. Viveka fann alla damerna överväldigande vackra och eleganta. De doftade av parfym, deras sidenunderkjolar prasslade när de rörde sig, ur deras munnar steg upp en bubblande bäck av prat och utrop.

— Nu skola vi ha något för dig, sade Sebastian hurtigt.

I sin sjöofficersuniform rörde han sig lätt och obesvärat bland alla dessa stockholmsdamer, vilka gåvo honom blickar som sköto mot honom som blanka pilar ur speglarnas djup.

Viveka placerades nu framför en spegel och en ung butiksfröken, starkt pudrad och med välfriserat hår, bar fram olika hattar som kunde passa en ung flicka i tonåren. Hon tryckte ned en efter en på Vivekas huvud. Därefter tog hon ett par steg tillbaka för att pröva effekten medan hennes ögon spelade bort mot Sebastian. Men Sebastian gillade ingen av dessa alltför enkla huvudbonader.

— Det skall vara något alldeles extra, förstår fröken, förklarade han otåligt.

Expediten gav Viveka en litet prövande blick. Viveka hade en förnimmelse av att hon inte ansåg henne nog vacker för att man skulle behöva kosta på henne så mycket. Sebastian började nu själv välja ur hattlagret som expediten staplat upp och kom till slut triumferande fram med en vit sammetshatt med stort brätte.

— Den här är väl snitsig? utropade han så högt att flera av damerna vände sig om och smålogo.

Hatten trycktes ned på Vivekas huvud. Dess underbrätte var fodrat med en svart sammet som utgjorde en vacker kontrast till den vita sammeten. Sebastian vred och vände på Viveka för att se hur hatten passade henne från olika håll.

Viveka betraktade förundrad sin egen bild i spegeln. Hennes hår, starkt åtstramat över pannan och flätat i två hårda flätor som föllo utefter ryggen, kom hennes ansikte i vanliga fall att se naket ut. Nu lät det stora hattbrättet pannan och kinderna vila i en svag blå skugga som fick ögonens färg att djupna och förlänade dragen en förut okänd mjukhet.

— Den klär dig ju utmärkt, sade Sebastian belåtet. Den skall du naturligtvis ha!

Han frågade biträdet vad hatten kostade och när Viveka hörde priset, sexton kronor och femtio öre, drog hon hastigt efter andan. Så mycket hade hon aldrig trott att en hatt kunde kosta. Deras föräldrar skulle bli alldeles förskräckta och förfasa sig över att Sebastian gjorde en så onödig utgift.

Men Sebastian betalade utan en grimas. Viveka hörde honom till och med säga till expediten som nu log över hela ansiktet och knixade med knäna när

hon tog emot pengarna, att priset inte alls var för högt för en sådan hatt.

När Viveka reste sig för att gå, sedan hennes gamla sommarhatt lagts in i en påse för att skickas hem, tyckte hon att hon tedde sig så märkvärdigt liten och mager under den stora hatten. Denna höst skulle hon ju fylla femton år, men ännu såg hon alltför ung ut för sin ålder och hennes lemmar voro inte mycket utvecklade. Hon stod där och vacklade smått på benen som sökte hon balansera hatten på huvudet under en stark blåst.

— Kom nu, vi skulle ju äta lunch med pappa och mamma, sade Sebastian och började gå mot hissen.

Viveka följde honom och tyckte att alla vände sig om och tittade på henne och logo i mjugg åt henne. Bestämt såg hon löjlig ut, ja som ett spektakel i sin stora nya, dyra hatt.

Inne i hissen återgavs hennes bild i fyra spegelglas och Viveka rodnade då hon på nytt måste betrakta sig själv. Det var riktigt obehagligt att så där kunna se sig från alla håll och hon fann att de två hängande flätorna på ryggen togo sig mycket besynnerliga ut.

— Tycker du inte om den? Du är ju riktigt trevlig nu, sade Sebastian, som märkte sin systers oroliga min.

— Å, tack så rysligt mycket, Sebastian, svarade Viveka. Men det var väl alldeles för dyrt. Sexton kronor och femtio öre är mycket, eller hur?

— Inte alls, smålog Sebastian och kastade en blick på hisspojken, rädd för att denne skulle lyssna.

Utkommen på gatan styrde Sebastian sina steg till Sturebuffén alldeles i närheten vid Humlegården, dit

han bjudit hela familjen på lunch. Detta var åter ett utslag av hans begär att sona hemkomstkvällens utsvävning, vilken förorsakat föräldrarna sådan oro.

Inne i den prydliga lilla terestaurangen funno de Sofia och Edvard Lagercrona väntande vid ett av fönsterborden. Rummet var fyllt av ätande, mest äldre damer i mörka hattar och vita fischyer över brösten.

Sofia skrek till då hon fick se Viveka i den stora vita sammetshatten.

— Men snälla Sebastian, utbrast hon, hur har du styrt ut Viveka?

Viveka hade en viss svårighet att komma fram till föräldrarnas bord, därför att hon av blyghet blev stel i benen. Efter moderns utrop stirrade alla de gamla fina damerna på henne, en tog till och med upp en lornjett för att genom dess glas noggrannare granska den lilla flickan och den stora hatten.

Sebastian slog sig ned mittemot Sofia.

— Vet mamma, jag tycker den är vacker, sade han övertalande.

— Vad kostar den? frågade översten.

Och när Sebastian talat om priset blevo Sofia och Edvard Lagercrona stumma av förfäran över detta överdåd från Sebastians sida och växlade oroliga blickar med varandra. Slutligen sade översten, som suttit och betraktat Viveka:

— Den där hatten är i alla fall av god kvalitet, och kanske den varar i flera år.

— Man kan ju sedan göra om den, grubblade Sofia.

Sebastian slog ifrån sig med bägge händerna och knackade på uppasserskan. Han ville beställa en god lunch och bad föräldrarna välja vad de ville ha på matsedeln.

Översten tog det bästa han visste: salt oxbringa med brynta kålrötter. Sofia som måste vara försiktig med sin mage valde sparrisomelett och Viveka bad om volau-vent med svampstuvning. Sebastian själv förklarade att han var "gräsligt hungrig" och beställde en biffstek.

När alla de olika rätterna efter en stund dukades fram på bordet, tycktes det digna under karotter och fat. Stora glas med fradgande öl sattes framför varje kuvert, och en korg med läckra kuvertbröd prydde ett av hörnen.

Överste Lagercrona lyste upp. Det var mycket sällan han besökte en restaurang och han fann alltsammans festligt. Han var också förtjust över att ha en son som kommit så långt att han kunde bjuda sina gamla föräldrar på lunch. Medan han åt och drack glömde han bekymret nyss över att Vivekas hatt var så dyr, och minnet av missnöjet med att Sebastian första kvällen låtit vänta på sig sjönk även det till botten.

Viveka tittade ut genom det breda, en smula dammiga fönstret. Människor gledo förbi rutan som skuggor. Ibland vände de bleka ansikten in mot restaurangen, och Viveka uppfångade nyfikna eller likgiltiga ögonkast. På andra sidan gatan stodo träden i Humlegården mörka och tyngda av höstens frostiga grönska. Uppe i kronorna hade löven redan börjat gulna, det

flammade där uppe som om en eld tänts mellan grenarna.

Viveka kände för första gången en obeskrivlig och sällsam glädje över att vistas i en stor stad. Detta att äta på en restaurang gav också en känsla av att vara stadd på resa. Vem visste vad som härnäst kunde hända? Kanske skulle hon inte i morgon åter sitta i skolan, utan stiga upp på ett frustande tåg som förde henne långt, långt bort till okända ställen och öden.

Överste Lagercrona höjde sitt ölglas och tackade Sebastian för en trevlig måltid. Men Sebastian, nyss så munter och pratsam, hade lutat sig tillbaka i stolen och ett dystert och inbundet uttryck förvandlade hans ansikte. Ögonen sågo mörkt framför sig, läpparna beto i en grimas. Plötsligt mindes han att han var utan hustru och hem och händerna knöto sig om stolsstöden.

— Jag tror jag måste i väg nu, sade han tvunget och kallade på uppasserskan för att betala.

De gingo långsamt ut ur restaurangen och blinkade bländade mot solskenet därutanför. Sebastian tog ett hastigt farväl och de stodo kvar och sågo efter honom, medan han raskt promenerade nedför gatan.

— Stackars min gosse, suckade Sofia kvävt. Han sörjer så.

Översten mumlade något och svalde. Så gingo de över gatan och genom Humlegården hem.

Sofias lättrörliga tankar, vilka aldrig länge kunde hålla fast något, sysslade redan åter omkring Vivekas hatt.

— Du får bara ha den på dig om söndagarna, för-

manade hon och strök, medan hon gick, med pekfingret över sammeten. Kommer det en enda regndroppe på den, blir den förstörd.

Den extas Viveka ett par ögonblick förnummit över sin nya hatt hade nu alldeles försvunnit. Hon skyndade på sina steg under det att hon spejade upp mot himlen efter regnmoln.

När de kommit hem till våningen på Karlavägen tog Sofia genast hatten av Vivekas huvud och lade in den i linneskåpet.

— Här ligger den bra, sade hon bestämt, och man riskerar inte att få damm på den.

Viveka tyckte i all hemlighet att Sebastians frikostiga skänk på detta sätt tagits ifrån henne och att pengarna kastats bort till ingens glädje.

Sebastian kom hem till middagen alltjämt med samma dystra uttryck i ansiktet. Han hade fått ett brev från Karlskrona som han nu vid soppan tog upp ur fickan. Det var från hans svägerska Bojan Tollén. Det var den halta Bojan Tollén som tagit hand om lilla Viktoria Sofia sedan hon hämtat henne från sjukhuset. Hon skötte henne noga efter alla föreskrifter hemma hos fabrikörens.

— Vad skriver hon till dig? frågade Sofia oroligt.

Då bröt det lös ur Sebastian:

— Kan mamma bara tänka sig att nu få de inte ha min lilla dotter hemma hos sig för att svärfar inte tål småbarn i huset! Han blir nervös och på dåligt humör bara han hör henne skrika litet. Och nu skriver Bojan att de funnit ett så utmärkt hem åt lillan, det är en fattig, men hederlig arbetarfamilj som tagit

emot henne. De ha redan lämnat henne hos dem, samma dag jag for till och med, och Bojan tröstar mig med att hon ständigt skall besöka henne. Det där ha de alltså gjort upp utan att fråga mig om lov och det var naturligtvis redan bestämt innan jag reste! Min lilla dotter i ett arbetarhem!

Sebastian var vit av vrede.

Sofia ryckte hysteriskt till sig brevet. Hon var nära att doppa brevarket i soppan, medan hon ivrigt läste igenom det.

— Jag förstår inte hur man kan göra något sådant, halvgrät hon. "En fattig, men hederlig arbetarfamilj", skriver Bojan. Hu, så rysligt! Vad har en liten Lagercrona i en fattig arbetarfamilj att göra, om den än är aldrig så hederlig? Den där fabrikören skulle jag vilja piska upp. Viktoria har skämt bort honom, det är alltsammans. Viktoria drar ju till och med på honom strumporna om morgnarna. Hu, så rysligt!

— Men för resten, tillade Sofia lömskt, är det kanske inte så stor skillnad mellan en arbetarfamilj och en garvarfamilj. Jag hade önskat ha det lilla kära barnet här hos mig.

Viveka tittade sig ovillkorligt omkring i den trånga salen. Var skulle den lilla fått plats? undrade hon tyst. Där fanns ju knappast plats för Sofias egen dotter. Och sanningen var nog också den, att hennes mor aldrig, även om det gått för sig att flytta den lilla Viktoria Sofia, skulle tagit emot henne. Sofia hörde till dem, som efteråt, sedan allt är arrangerat på ett annat sätt, ha så lätt för att säga: "Jag skulle ha fått göra det. Jag skulle ordnat allt så utmärkt." En

tungans villiga tribut som absolut inte kostar något, men som ändå ger den som uttalar det senkomna anbudet ett skimmer av generositet och självuppoffring.

— Jag är säker på att mamma skulle tagit sig an lillan, om det bara gått för sig, sade Sebastian tacksamt.

Sofia kysste honom i ett utbrott av ömhet.

— Ja, ja, sade hon, nu få vi make the best of it.

— Det kanske går, mumlade Sebastian, redan en smula tröstad.

Det hastiga vredesutbrottet hade lugnat honom. Men överste Lagercrona som aldrig var snabb i att fatta och som ännu sedan han fattat det grubblade länge över ett problem, sköt icke ifrån sig en sak så lätt som Sofia.

— Kan inte Sofia skriva till Viktoria och uppmana henne att ta barnet tillbaka? funderade han.

— Det är väl i alla fall inte så säkert att det är det bästa, svarade Sofia milt. I första ögonblicket tyckte jag det var förfärligt, men nu sedan jag tänkt på saken undrar jag om inte den lilla kanske till och med har det bättre i arbetarfamiljen än hos fabrikörens.

Översten såg förvånad ut. Sofia kunde inte ha "tänkt på saken" i två minuter, och under denna tidrymd hade hon hela tiden pratat.

— För resten, utropade hon plötsligt, är det hela inte rent av pittoreskt, romantiskt? En liten flicka Lagercrona som vårdas av en arbetarhustru! Där skulle sannerligen Dickens ha funnit ett uppslag till en roman. Sätt in den andra rätten, Hilda, tillade hon i samma andedrag.

De åto fläskkotletterna under tystnad. Översten kastade med ens ifrån sig servietten.

— Jag tycker det är orimligt, sade han högljutt. Nog borde väl ändå Tolléns begripa...

Men Sofia hejdade honom med en varnande blick. Hon ansåg det inte värt att än mera reta upp Sebastian mot svärföräldrarna, vilka han ju ändå hade en icke så liten materiell fördel av att stå väl med.

— Vi skola tänka närmare på saken, Edvard, sade hon. Senare kunna vi ju diskutera den.

Översten bet sig i mustaschen och höjde nervöst på högra axeln.

Viveka såg skyggt från den ena till den andra. Denna tid började hon bli så ytterst känslig för atmosfären i hemmet. Hon darrade om någon höjde rösten. Sofias hysteriska känslostämningar prickade luften med små synålsstick. Sebastians dystra lynne som plötsligt kunde slå över i en uppsluppenhet som urladdade sig i skallande skrattsalvor fick hennes hjärta att klappa oroligt. Det var väl också det att hon ingenstans hade att ta vägen. Hon fick aldrig vara ensam för att kunna samla sig. Det var som om hon blivit utsatt på en bricka synlig för allas blickar.

Kaffet dracks i salongen under lugnt småprat. Viveka gick in i salen där nu middagsbordet var avdukat och slog sig ned vid skrivbordet för att läsa sina läxor. Hon hörde Sebastians dörr slå igen efter honom. Han skulle väl nu skriva brev till Tolléns. Översten gick också med sin nytända pipa in till sig. Överstinnan hade satt sig i salongen i soffan med sitt handarbete.

Så var allt under någon timme ganska stilla i

våningen. Men Viveka hade svårt att koncentrera sig på vad hon läste. Hon tänkte oupphörligt på sitt övergivna brorsbarn som nu låg i ett främmande arbetarhem. Den lilla varelsen kunde ju ännu inte vara medveten om var hon befann sig, men Viveka tyckte sig se henne hjälplöst fäktande med armarna söka efter en moders famn, en faders bröst att värma sig vid. Mellan läxbokens rader stucko dessa späda armar upp, och Viveka skulle velat fatta dem och lägga dem om sin hals.

Vid niotiden kom Hilda inskramlande med tebrickan i salen. Viveka hade lagt ett par böcker och en karta på matbordet och dessa slängdes i ett huj i soffan av jungfrun.

— Tet är färdigt, ropade Hilda så in i salongen.

Hilda kunde inte lära sig att säga "det är serverat". Hon hade inte utbildat sig till husjungfru och tänkte heller inte ta efter någon husas "fasoner", brukade hon förklara.

Sofia satte sig vid tebordet, och Viveka lade med en suck undan sin bok. Översten kom in från sitt rum med ett bekymrat utseende. Han hade åter och åter räknat igenom utgifter och inkomster och funnit som alltid att de inte skulle gå ihop. Sebastian visade sig i dörren, med överrocken på.

— Tack, jag vill inte ha något te, mamma, ropade han. Jag går ut ett slag.

Sofia blev ängslig.

— Vart går min gosse? frågade hon.

Han ryckte på axlarna.

— Jag skall träffa ett par vänner.

— På restaurang? undrade Sofia.

— Ja, vi gå väl in på något ställe.

— Men det passar sig kanske ändå inte att du visar dig så mycket ute, nu när du har sorg. Det finns alltid elakt folk som kan säga något om det.

— Det bryr jag mig inte om, mumlade Sebastian mörkt.

Men Sofia gick fram till honom.

— Kan du inte stanna hemma? bad hon. Vi försöka ju göra det så trevligt som möjligt för dig.

— Jag passar på krog, utbrast Sebastian och gjorde sig omilt fri. Jag kan inte sitta hemma om kvällarna, då komma minnena över mig.

— Stackars min gosse, sade Sofia trött.

Sebastian började gå fram och tillbaka i den lilla salen. Sofia hängde vid hans arm. Hon hoppades i det längsta att han skulle stanna hos dem.

— Nej, skrek Sebastian till. Nu går jag i alla fall!

Han rusade ut ur rummet. Sofia sjönk snyftande ned på en stol.

— Låt honom vara, sade översten stillsamt. Han kommer snart över det värsta.

— Men under tiden kan han ju alldeles förstöra sig, jämrade sig Sofia.

Översten drack ur sin tekopp utan att svara.

Besöket på Sturebuffén tillsammans med Sebastian hade blott för ett ögonblick lättat molnet som efter Magnhilds död tycktes vila över hemmet. Nu insveptes de igen i dess grå skugga som var ett förebud till den kyliga och dunkla höst de måste tillbringa i en främmande stad.

TREDJE KAPITLET.

Jag vill inte att min dotter skall umgås med vem som helst. — Viveka får vara med Sigyn Westman.

Viveka kom efter frukostrasten springande uppför den breda skoltrappan. Hon hade bråttom och såg sig inte för och höll därför på att stöta ihop med en ung flicka som långsamt steg nedför trappan.

— Å, ursäkta, utropade Viveka flämtande.

— Det är ingenting, svarade den andra.

Viveka stannade och tittade upp i ett par mörkblå leende ögon som halvt doldes av tunga vita ögonlock.

— Vem är du? stammade hon, gripen av en egendomlig känsla som hon just då inte kunde göra klart för sig.

— Jag heter Sigyn Westman, svarade den unga flickan med en viss värdighet. Och jag går i sjätte klassen, om du vill veta det. Vad heter du? Jag har inte sett dig förut.

— Jag går i femman, svarade Viveka. Jag är ny här — Viveka Lagercrona.

Den andra stod och vägde på foten.

— Jag har en ledig timme nu, sade hon. Adjö, tillade hon hastigt som om hon tänkt säga något mera, men hejdat sig.

Viveka, som nyss hade haft så bråttom, blev stående och såg efter Sigyn medan denna gick nedför trappan. Hon var lång och kraftigt byggd. En liten skär toppig hatt satt över hennes svarta hår. På nedersta trappsteget vände hon sig halvt om och skickade ett leende upp till Viveka. Så var hon försvunnen.

Under historielektionen inne i klassrummet hade Viveka svårt att riktigt följa med. Hon satt och tänkte på mötet i trappan och hon kände sig så besynnerligt upphetsad som om något märkvärdigt och ovanligt hänt henne.

Ibland klasskamraterna hade hon inte under denna första månad hon tillbringat i skolan träffat någon, som hon förmådde föreställa sig kunde bli hennes vän. De hade alla gått ända från början i skolan och hunnit bilda små kotterier och strängt privata vänskapsförbund. För Viveka som var nykommen och dessutom ingalunda företagsam hade det varit omöjligt att tränga sig in emellan dem, även om hon haft lust.

Men hon kände ingen lust att bli intim med någon. I denna klass var det kanske också en ovanligt slätstruken samling flitiga läshuvuden som samlats.

De föreföllo att vara enkla, fantasilösa flickor utan annan ambition än att lyckas rabbla upp sina läxor eller överträffa varandra i att felfritt lösa matematiska problem. Kanske var Viveka denna första tid en smula hastig i sina slutledningar då hon tänkte på sina klasskamrater, men hon skulle sedermera ändå inte få någon riktig orsak att ändra sitt omdöme om dem.

Det hastiga mötet med den unga flickan i trappan hade berört hennes fantasi. Hon tänkte på Sigyns

skärhyade friska ansikte och ögonen som liknade en madonnas under sina tunga ögonlock. Hon var vacker. Viveka som själv ansåg sig ful var oerhört känslig för vackra utseenden. Mötte hon på gatan en vacker ung kvinna, väckte denna strax hennes drömmar, vilka kärleksfullt flögo den okända till mötes. Nu kretsade redan Vivekas drömmar likt vita fåglar kring denna okända Sigyn. Hon måste vara god. Hon var också säkert klok. Klok och god. Viveka önskade att hon vore henne nära på nytt. Det hade varit en frisk doft omkring henne som om hon stigit direkt ut ur en grön skog i stället för ur ett kvavt klassrum.

— Har inte Viveka hört min fråga? ljöd i detta ögonblick lärarinnans röst.

Nej, Viveka hade inte hört den. Hon reste sig upp utan att kunna svara och fick sätta sig ned igen medan frågan gick vidare till en annan.

Historielärarinnan, fröken Sevell, som också var deras klassföreståndarinna, flaxade fram och åter framför katedern med en pekpinne i handen. Då och då stack hon med pekpinnen mot kartan som satt upphängd på ett högt staffli. Hon var en liten åldrad kvinna, med en rygg som var snedvriden som om hon brukat bära bördor av böcker på den. Ansiktet med en stor snabel till näsa hade två kolsvarta ögon, vilka lyste på ett oroväckande sätt som två fyrbåkar. Det glesa håret, uppkammat utan allt koketteri från den kullriga pannan, var grånat med testar av ännu mörka hårstrån kring öronen. Hon tycktes i sitt liv inte ha funnit någon annan man att dyrka än Karl den tolfte, och likt mr Dick i David Copperfield som inte för-

mådde skriva många sammanhängande meningar utan att blanda in Karl den förstes huvud kunde inte fröken Sevell hålla en historielektion utan att vid något tillfälle nämna sin älskade hjälte.

För Viveka släpade sig denna dag timmarna i skolan framåt. På rasterna spejade hon efter den skära toppiga hatten. En gång såg hon den inne i skolans långa mörka korridor. Men när Viveka skyndade på sina steg hade Sigyn redan försvunnit in i sitt klassrum som inte låg långt från Vivekas eget.

Viveka funderade hela dagen på hur hon skulle kunna bli närmare bekant med Sigyn. Mellan två olika klasser i skolan finnes alltid ett svalg som är hart när oöverkomligt. Det är nästan omöjligt för en flicka i femte klassen att bli god vän och intim med någon i sjätte. Man blir instängd i sin egen klass, omgiven som av en ringmur av uppmärksamma och nyfikna flickansikten och taniga flickkroppar som inte vilja släppa någon igenom. Blir man "bästa vän" med någon i en annan klass anses man som en överlöpare och behandlas också sedan som en sådan. Allt detta oroade redan Viveka och därför grubblade hon över hur hon skulle kunna övervinna svårigheterna för att nå den åtråvärda Sigyn.

När skolan var slut för dagen hade Viveka emellertid den turen att komma samtidigt med Sigyn ut genom den tunga träporten som med en skarp smäll slog igen efter dem. Sigyn betraktade Viveka leende.

— Jag tycker om att höra porten slå i så där hårt, sade hon. Jag tror att jag avskyr skolan. Gör inte du det också?

Viveka tvekade litet. Hon kunde inte säga att hon avskydde skolan eftersom det inte skulle vara sant. Därför svarade hon:

— Ja, porten slår hårt. Pappa har sitt rum här ovanför portvalvet och han hör varje gång porten smäller till.

— Bo ni här? frågade Sigyn och tittade upp mot fönsterraden. Det måtte vara bekvämt att vara så nära skolan. Jag själv bor ända ute på Lidingön. Vi ha en villa där.

— Å...

Viveka önskade i detsamma hett att de också kunnat välja Lidingön i stället för staden.

— Kan du inte komma och hälsa på mig någon gång? frågade Viveka blygt.

— Jo visst! Bestäm bara en dag, så kommer jag.

Men Viveka blev röd i ansiktet av oro därför att hon omöjligt kunde bestämma en dag utan att fråga sin mor om lov.

— Jag skall säga det i morgon, mumlade hon.

Sigyn sträckte ut sin hand och tryckte kraftigt Vivekas.

— Adjö då, sade hon hurtigt och gick sin väg.

Viveka dröjde kvar i sin port för att se efter Sigyn med den skära hatten. Det var i början av oktober och det blev så tidigt skymning. Hattens rosenglöd suddades ut bara Sigyn gått några steg. Konturen av hennes gestalt liksom slocknade och försvann. Viveka tyckte sig stirra ut i en tomhet som plötsligt fylldes med det silverklingande ljudet av en kyrkklockas slag.

Då sprang hon uppför trappan och öppnade dörren till deras våning. Genast hon steg in i salen slog en dunst av matlukt emot henne och medan hon strävade för att få upp fönstret kom Sofia in och tillsade henne strängt att inte öppna för att hon "kunde få drag på sig och bli förkyld". Då lät Viveka det vara och satte sig vid skrivbordet utan att tända lampan i nervös väntan på att Hilda skulle komma in och duka till middagen.

Vid kaffet fick Viveka äntligen efter långa diskussioner löfte att bjuda Sigyn till sig dagen därpå.

— Jag vill inte att min dotter skall umgås med vem som helst, sade Sofia medan hon bläddrade i telefonkatalogen för att titta efter vilka dessa Westmans voro. Hon blev något lugnad när hon fick se titeln "häradshövding" efter namnet. Men för säkerhets skull ringde Sofia till generalskan Mabel Cronhiort för att höra om denna visste något om familjen. Tant Mabel hade flyttat till Stockholm, efter det hennes man från att ha varit överste och chef för Gotlands regemente för några år sedan utnämnts till generalmajor. Nu hade han tagit avsked och de båda ensamma omaka makarna bodde i en stor och ödslig våning vid Grevturegatan.

Jo, generalskan kände till Westmans, fastän hon ej umgicks med dem. Häradshövdingen hade något år förut avlidit och lämnat änkan i mycket goda omständigheter. Hon ägde en villa på Lidingön där hon nu bodde med sina två barn, en liten gosse och denna Sigyn. Hon var född Gavelius och dotter till en på sin tid mycket bekant nervläkare.

— Du kan mycket väl låta Viveka vara med henne, ropade Mabel Cronhiort i tråden.

Viveka som stod bredvid sin mor hörde generalskans röst i telefonen och gjorde ofrivilligt en grimas av leda. Hon hade aldrig tyckt om tant Mabel Cronhiort. Ända sedan hon var helt liten hade hon ryst för den där förfärliga tant Mabels smetiga kyssar och nervösa darrande händer som gärna plockade på henne.

När Viveka denna kväll lade sig tänkte hon på morgondagens möte med Sigyn och kände sig outsägligt lycklig och en smula ängslig. Hon förvånade sig också över att det fordrades så många omständigheter för att hon skulle få be Sigyn till sig. Vilka voro väl de, Lagercronas, att de finge ha sådana pretentioner på andra? Hennes mor tycktes inte ha haft en tanke på att Sigyns mor kanske kunde ha liknande farhågor för Vivekas familj. Det var besynnerligt.

Och åter kände Viveka hur murarna slöto sig omkring henne. Halvt inne i sömnen tyckte hon att murarna blevo av kautschuk och att de fingo ett dunkelt och hotande liv så att de med stark fart sköto närmare och närmare den lilla plats hon stod på. Snart skulle de sluta sig omkring henne på allvar och krama andan ur henne med sina kallfuktiga och obevekliga kautschuklemmar.

FJÄRDE KAPITLET.

Jag friar ju nästan till dig, sade Viveka. — Jag vill gärna bli din vän, sade Sigyn.

Sigyn tog av sig sin skära toppiga hatt framför spegeln i den lilla tamburen hos Lagercronas. Med en vårdslös åtbörd strök hon upp sitt mörka hår ur den vita pannan, rättade på den stora rosetten i nacken som satt inträdd under den uppvikta flätan och frågade därpå Viveka om hon var bra så.

— O, ja då, viskade Viveka hänförd.

Sigyn steg in i salongen. Hon var lång för sin ålder och höll sig mycket rak med upplyftat huvud.

Viveka såg liten och spenslig ut bredvid henne.

Överstinnan Lagercrona reste sig från soffan och tog emot Sigyn med den överflödande vänlighet som hon alltid brukade mot nykomna gäster. Men under tiden foro hennes ögon kallt och granskande över den unga flickan, som starkt rodnade under hennes blick. Sofia fann genast att Sigyn såg alldeles för självständig ut och hon hade dessutom inte nigit tillräckligt djupt, bara knixat litet med knäna och lätt böjt på huvudet. Översten kom hastigt in från sitt rum och tog Sigyn i handen. Hans blick ljusnade. Det var tydligt att han blev förtjust i denna fräscha ungdom. Hon

hade också en rosenfärgad sidenblus till den klarblå klädeskjolen, och översten som de flesta äldre herrar tyckte om lysande färger.

— Var så god och sitt, sade han vänligt.

Sigyn slog sig utan krus ned i soffan bredvid överstinnan. Viveka betraktade henne medan hänryckningen fyllde hennes lilla mottagliga hjärta. Hon granskade Sigyns ansikte med den särskilda närgångna nyfikenhet, som inspireras av en första förälskelse. Pannan och ögonen voro en madonnas. Under de kupiga, genomskinliga, vita ögonlocken vällde den mörkblå blicken plötsligt fram så att man tyckte sig se glimten av en djup flod, som kom strömmande från någon kristallklar alpsjö långt bortifrån. Näsan var smal och rak, men underdelen av ansiktet med den lilla röda munnen och den alltför veka hakan svarade icke mot pannans ljuva bredd. Den liksom trycktes ihop av pannan och de tunga ögonlocken. Ansiktet som var ämnat att vara regelbundet blev på detta sätt förtjusande oregelbundet, vilket i Vivekas tycke ökade dess charm.

Överstinnan skötte som vanligt konversationen med frågor: ett otal framkastade frågor som hon aldrig hade ro att vänta svaren på. Sigyn, naturligtvis ännu inte van vid Sofias dövhet, talade också för lågt. När hon så höjde rösten blev den alltför skarp, nästan ovänlig, så att överstinnan ryckte till och kastade en blick på sin man. Men överste Lagercrona gengäldade inte blicken, vilket förargade Sofia. Han blev älskvärd, ja munter, då han vände sig mot Sigyn. Han vred upp sina mustascher och såg belåtet på henne. Trots att han hade två barn, Sebastian och Viveka, hemma,

tyckte han plötsligt att han inte hade haft någon ungdom i huset förrän nu, när den rosafärgade blusen lyste i soffan.

Sebastian kom brådskande in i sin sjöofficersuniform. Han hade för några dagar sedan börjat sin tjänstgöring på varvet och tog nu sällan på sig sina civila kläder ens när han var ledig.

Han slog ihop klackarna för Sigyn.

— Är det här Vivekas nya väninna? undrade han leende.

Det for en sky över Vivekas ansikte när Sigyn inte genast svarade ja, endast log utan att säga något.

— Maten är färdig!

Hilda stack in huvudet och drog det åter hastigt tillbaka.

— Aldrig kan hon lära sig heller... mumlade överstinnan förargad.

De gingo ut i salen och satte sig kring matbordet. Viveka granskade ivrigt ansiktsuttrycket hos Sigyn för att utröna om denna tyckte de hade en bra liten sal. Men Sigyn stirrade rätt framför sig, som om hon ej ens uppmärksammade rummet hon befann sig i.

— Vi hade en så stor matsal i Ramstaden, sade Viveka ivrigt, som ville hon söka urskulda dem. Och där fanns höga pelare med blommande äppelträd på. Det var så vackert.

— Jag tyckte nu aldrig särskilt om pelarna, inföll Sebastian. De togo ju bort en hel del av utrymmet.

— Ja, man måste inskränka sig, suckade överstinnan som hört dem. Jag saknar Ramstaden så mycket.

Hon serverade Sigyn soppan.

— Jag säger väl Sigyn, sade hon. Och Sigyn får säga tant Sofia till mig.

— Tack, tant Sofia, sade Sigyn tämligen uttrycks-löst.

Det gick en liten ilning genom Viveka. Kanske Sigyn var blyg och det var därför hon nu med ens verkade så stel, inte alls för att de hade en sådan futtig mat-sal. Tanken gladde henne. Hon tyckte denna plötsliga påkomna stelhet hos Sigyn var förtjusande också den.

Efter soppan fingo de kalvstek. Man var i slutet av veckan och överstinnan hade offrat söndagens kalv-stek för Vivekas nya väninnas skull. Servisen var som alltid hos Lagercronas utsökt, nästan pompös. Översten hade i bröllopsgåva från hovet fått saladiärer av för-gyllt silver och karotter i samma stil. Den enkla lingonsylten och syltgurkorna togo sig helt furstligt ut i dessa och blomkålshuvudet i silverkarotten fick ett rentav förnämt utseende. Det var också dukat med bästa porslinet i blått och vitt, prinsporslinet kallat, därför att det var en gåva från prins Per. Viveka sände sin mor en tacksam blick för att hon gjort sig så mycket besvär, men Sofia, sysselsatt med att skära sin kalvsteksskiva, märkte den ej.

Efter kalvsteken kom det holländsk rispudding med chokladsås, som var det bästa Viveka visste, men nu var hon så upptagen av vad Sigyn skulle tänka om dem att hon helt förstrött åt av den utan att förmå njuta av smaken. Sofia, som aldrig ens när det var främmande kunde hålla familjens egna angelägen-heter borta från bordskonversationen, hade för länge sedan börjat tala med Sebastian om ett paket som hon

skulle sända av till Tolléns med en liten klänning och sockor som hon virkat till hans dotter, den lilla moderlösa Viktoria Sofia.

— Jag hoppas Tolléns också lämna fram sakerna till lilla Viktoria Sofias fosterföräldrar, sade Sofia strängt. Fast kanske de ha egna småbarn och sätta min vackra klänning på någon av sina arbetarungar.

— Å nej, mamma, så illa får man väl inte tro att det är, inföll Sebastian hastigt.

Han gav Sigyn en generad sidoblick och undrade vad hon skulle tänka om hans familjeförhållanden.

— Såg du räkningen från elektricitetsverket, Edvard? frågade nu Sofia översten.

Han höjde på axeln.

— Ja, jag har den, svarade han och hans min blev med ens missnöjd. Vi få väl tala om det senare.

Viveka kände sig illa till mods. Hon vände sig ängsligt till Sigyn.

— Är det vackert ute hos er på Lidingön? frågade hon.

— Ja, det kan man nog säga, sade Sigyn långsamt. Mamma tycker så mycket om att ha en trädgård att syssla med, det är egentligen därför vi bo där. Morfar var överläkare vid ett stort sjukhus, där de hade väldiga trädgårdar.

— Vad säger hon? frågade Sofia Viveka.

Viveka redogjorde för vad Sigyn sagt.

— O ja, den som hade en trädgård, utbrast då Sofia Lagercrona. Men varför skola de ha trädgårdar på otäcka sjukhus? Blommor skall man väl ha i sina hem, och jag skulle inte kunna leva utan blommor.

— Inte min mamma heller, återtog Sigyn.

Men Viveka tyckte att Sigyn såg på den slokande krukväxten som prydde middagsbordet, med misstänksam min som om hon inte riktigt trott på Sofias försäkran nyss. Saken var också den att Sofia aldrig lyckades med sina krukväxter. De trivdes inte under hennes händer och de lösa blommor hon ibland köpte på grönsakstorget stodo ett par dagar i sina vaser och vissnade ynkligt ned därför att Sofia glömt att byta vatten på dem.

— Ja, då stiga vi väl upp då?

Sofia reste sig så hastigt att hörluren hon haft i knäet rullade långt utåt golvet. Sebastian tog upp den och gav henne den.

Vid kaffet i salongen började Sofia åter sina frågor och Sigyn svarade, nu med hög röst eftersom hon redan börjat anpassa sig.

Sebastian tog adjö och gick ut.

— Nu få ni sitta i Sebastians rum och prata om ni ha lust, små flickor, sade Sofia. Sebastian kommer att vara borta hela eftermiddagen.

Sigyn tog överstinnan och översten i handen och tackade för maten och kaffet. Viveka visade henne genom tamburen in i Sebastians rum, som var mörkt. Hon tände det elektriska ljuset över bordet och de slogo sig ned på var sin stol mitt emot varandra.

Båda voro nu sedan de lämnats ensamma generade för varandra och visste i början inte vad de skulle säga.

Viveka började plötsligt, nästan hetsigt, berätta om Ramstaden och hur de haft det där. Var det återigen

ett behov av upprättelse hon kände, därför att hon inte hade ett eget rum och de nu måste låna Sebastians? Ramstaden och huset där fingo genom Vivekas ord ett förskönande skimmer över sig.

Ack, vad man i de första ögonblicken av en begynnande vänskap har ett behov av att förklara och försköna allt som hänt en och den omgivning man vistats i! Man vill bära fram dessa ting som skatter till den andra. Här har du! Här får du mina dyrbaraste minnen, mina färgrikaste blommor! Ta dem och gör dem till dina! Man vet hela tiden att innerst i ens hjärta växer den underbaraste blomman som man dröjer och tvekar med att räcka fram: kärlekens blomma som börjar glöda och skimra under den andras blickar. Man vågar inte ännu hämta upp den ur hjärtats djup. Den vissnar så lätt och behöver så mycket värme för att utvecklas.

Stackars lilla Viveka, vad hon försöker att lägga sina ord väl! Så varsamt hon formar sina smala händer till en skål att räcka fram! Så bedjande hennes blickar höjas mot de där mörkblå ögonen, som ännu ej fått något uttryck av den glädje som kännetecknar att man mött en liten syster på vägen.

Men som om Viveka känt att hon, hon ensam, inte kunde vara nog, sprang hon skyndsamt efter fotografier av sina bröder Douglas och Antonius. Antonius' ansikte med glasögonen och den där minen som var älskvärt inbjudande tycktes intressera Sigyn.

— Han är kvar i Ramstaden för att ta studenten nästa år, sade Viveka. Han bor hos en lektorsänka Hasting och hennes dotter. Dottern är god vän med

min kusin Jacquette Macdougall, och de voro så vänliga att be honom bo hos dem.

Ack! Nästan exakt Sofias ordalydelse då hon för sina väninnor i salongen talade om Antonius och Hastings!

Viveka hade genom draperiet så ofta hört den där meningen att hon nu alldeles omedvetet upprepade den. Hon blev röd av förlägenhet, när Sigyn sade:

— Du talar ju som en bok.

— Å, gör jag? svarade Viveka nästan klagande. Och här är Douglas, tillade hon hastigt.

Douglas med den nyvunna studentmössan på huvudet och en otroligt trumpen fotografimin blickade emot Sigyn från kortet.

— Han är uppe i skogarna, sade Viveka. Douglas skall bli forstmästare, ser du, och först måste han då praktisera. Han har ett härligt liv, skriver han, fastän pappa hellre ville han skulle bli officer. Han rullade på Karlberg.

Sigyn lade ifrån sig fotografiet av Douglas. Hon tyckte bättre om Antonius' utseende.

— Han ser så intelligent ut, förklarade hon.

Viveka steg upp och tittade över hennes axel.

— Tycker du? Det har jag aldrig tänkt på. Vet du, han spelar piano riktigt vackert.

Just nu glömde Viveka hur ofta Antonius' pianospel pinat hennes öron och gjort henne nervös. Hon var bara ivrig att framhålla förtjänsterna hos den av bröderna som tycktes finna mest nåd för Sigyn.

Viveka satte sig igen:

— Och du — du? frågade hon med glödande ansikte. Vad gör du där ute på Lidingön? Har du kanske någon i klassen som du är särskilt god vän med?

Hon bävade för svaret. Kanske hade Sigyn redan en bästa väninna som hon brukade bjuda ut till sitt hem och som ägde hela hennes förtroende.

— Jag är god vän med flera av klasskamraterna, svarade Sigyn. En av dem, Lotta von Plomstedt, har jag känt sedan jag var liten, och vi äro alltjämt mycket tillsammans. Hennes far är justitieråd och de äro mycket rika. Lotta är deras enda barn.

— Jag har inte sett henne, sade Viveka trumpet. Är hon söt?

— Sö-öt, Sigyn drog en smula på svaret. Så skrattade hon:

— Inte precis. Men hon har vackra färger, fast hon är verkligen litet för rund i ansiktet. Kinderna äro som påskägg.

Och Sigyn blåste upp sina egna kinder för att visa hur Lotta såg ut.

Viveka måste i sin tur skratta och kände sig lugnad. Hon tänkte: man härmar inte den man tycker mycket om.

Men nu stannade samtalet av. Ingen av de två unga flickorna hade de vuxnas förmåga att hålla en konversation vid liv genom ideligt kallprat om alldeles likgiltiga och ovidkommande ting. Båda överföllos av en fruktansvärd stelhet, som gjorde att de blott i smyg betraktade varandra. Deras händer fingrade på småsaker som lågo på bordet. En bok, en papperskniv, en tömd askkopp fingo mottaga deras tafatta beröringar.

Möttes deras händer, drogo de snabbt undan dem och tittade bort i någon vrå, dit skenet från den elektriska lampan inte nådde.

Viveka fick plötsligt Dess Jegerfelt i tankarna. Hon hade just i dag fått brev från henne. Dess' sprättiga flickstil fyllde alltid flera ark. Hon tycktes känna sig mera intim med Viveka nu sedan Viveka flyttat till Stockholm. Viveka hade aldrig funnit Dess vara någon känslosam ung flicka, men i breven visade hon helt andra sidor än när Viveka träffat henne personligen. Hon hade alltid narrats, det var ju nästan omöjligt för henne att hålla sig till den enkla sanningen, men i dessa brev satte hennes fantasier högre fart. Det föreföll som om hon njöt av att överdriva och färga med rött sina egna känslostämningar. Nu var det tydligt att hon börjat svärma för någon. Vem det var nämnde hon inte. Sin hjälte omgav hon med stor hemlighetsfullhet, ja en skälvande mystik. Viveka mindes hur förtjust den nioåriga Dess varit i Rupert Rehusen, en känsla som för ingen del blivit besvarad. Det var så otroligt att den långbenta Dess med de utstående kalvögonen hade sådana anlag för förälskelse. Men kanske hade också dessa utslag av känslosamhet samband med de lögner hon så bra trivdes i.

— Du säger inte något, sade Sigyn till Viveka. Kanske vill du att jag skall gå?

Viveka hoppade till.

— Nej, nej, gå inte, utbrast hon. Jag tycker det är så roligt du är här.

— Jag tycker inte du ser så ut, mumlade Sigyn med ett tvunget leende.

I detsamma kom en ström av toner från salen. Det var överstinnan som satt sig till pianot. Här i Stockholm där hon hade pianot för sig själv, eftersom Viveka inte var road av att spela, brukade Sofia varje afton idka musik. Hon hade några gamla gulnade inbundna musikhäften, som hon ärvt från slottet i Uppsala: Beethoven, Mozart, Sinding och Lindblad. Hon spelade ofta det ena musikstycket efter det andra utan att göra annat uppehåll än för att bläddra igenom albumen och söka upp något nytt. Det var en musik, som fick något jagat och andlöst över sig. Den framanade all oro som fanns hos de olika medlemmarna av familjen Lagercrona i den lilla trånga våningen. Översten inne i sitt rum kom då att tänka på sina ännu obetalda räkningar och på hur han skulle klara det alltid kritiska månadsskiftet. Sebastian slog igen tamburdörren för att med stor fart bege sig till någon restaurang och Viveka vid sina läxor led stilla därför att orden i boken ville strömma i takt med musiken och virvla sig fast i hennes hårfäste, där det värkte.

— Kanske skulle vi gå ut och höra på? sade Sigyn och reste sig.

— Det kunde vi väl... svarade Viveka förvånad.

Sofia blev mycket glad när hon fick se de unga flickorna. Hon nickade åt dem med luren hängande för örat och slog av misstag an en falsk ton, som kom Sigyn att höja sina ögonbryn.

Nu bläddrade Sofia åter i häftena och började sjunga en sång av Lindblad med en spröd, tunn röst. Landshövdingskan Johanna Macdougall, Jan Matias Lusidors dotter, hade haft en mycket vacker röst och

Sofia hade ärvt den, men aldrig haft råd eller tid till att ta lektioner. Därför hade hon också överansträngt sin röst genom att använda den på fel sätt. Nu lät den beklagligt klanglös, men den som hade haft öra för det skulle kanske ändå funnit något rörande i tonen.

Sofia hade slutat sången och svängde runt på pianostolen.

— Kanske Sigyn också sjunger? frågade hon artigt.

— Ja, svarade Sigyn utan någon blyghet alls. Jag sjunger litet. Jag har börjat ta lektioner.

— Men så sjung då, ropade Sofia ivrigt. Vad kan Sigyn för något?

Sigyn hade gått fram till pianot. Hon gick igenom noterna och fann en sång av Kjerrulf. Den satte hon fram för Sofia på pianot. Och medan Sofia slog an ett par ackord ljöd Sigyns röst ut över salongen:

Undrer mig på hvad jeg får at se
over de höje fjælde?
Öjet möder nok bare sne...
Rundt omkring står det grönne træ,
vilde så gærne over —
tro, når det rejsen vover?

Hennes röst hade en egendomlig hes klang som var ganska bestickande. Den tonade i Vivekas öron långt sedan Sigyn slutat sjunga. Den så beundrade vändningen: "Over de höje fjælde" kom Vivekas hjärta att kännas tungt som om det suttit inlåst i kroppen och

längtade efter att som en fågel få svinga sig över fjälltopparna.

När sången slutade, stod översten i dörren och klappade i händerna.

— Alldeles utmärkt, tack så hjärtligt, ropade han.

Överstinnan som åter svängt runt på pianostolen såg ironisk ut och knep ihop läpparna. När hon själv nyss sjungit hade inte Edvard kommit ut ur sitt rum för att applådera henne. Hon erbjöd sig inte heller att ackompanjera Sigyn mera, utan sade att de nu skulle dricka te.

Efter teet bad Viveka sin mor att få följa Sigyn till Lidingöspårvagnen.

De båda flickorna kommo ut i den svala mörka aftonluften och började promenera framåt Karlavägen. Den närmaste hållplatsen låg vid Sturegatan, men Sigyn föreslog Viveka att de skulle gå genom Humlegården ned till hållplatsen i hörnet av Humlegårdsgatan i stället.

— Så få vi oss en liten promenad, sade Sigyn glatt.

De döko in i Humlegården, som med sina svarta träd och ännu svartare trädkronor var som ett dunkelt vatten, vilket slog sina kalla vågor omkring dem. Med jämna mellanrum spredo lyktorna ett dimmigt ljus omkring sig. Sigyn tog Vivekas arm i sin och de vandrade långsamt framåt utan att tala. Men Vivekas hjärta var överfullt: Sigyns närhet, den hesa klangen i hennes röst nyss när hon sjöng, de madonnalika ögonen som då och då blänkte till i skenet från någon lykta som de gingo förbi — allt samverkade till att bringa Vivekas hänförelse att växa.

— Säg mig... säg mig... började hon med stammande röst.

Så tystnade hon därför att hjärtats röst ofta ej finner några ord.

— Vad vill du? frågade Sigyn lågt.

— Kan du inte bli min bästa väninna? bröt det fram som ett ångestskrik ur Viveka.

De hade båda stannat under en lykta. Den lyste upp Sigyns ansikte och den skära toppiga hatten, men lämnade Viveka i mörker.

Sigyn stod och såg framför sig utan att svara. Vad tänkte hon på nu? flög det genom Vivekas oroliga heta hjärna. Hur lyckligt att man ej i vissa ögonblick kan genomtränga det brosk och de ben som omge hjärnan hos en annan och att man ej kan skönja och begripa tankarna som röra sig därinnanför!

Hade Viveka i denna stund vetat att Sigyn helt enkelt stod och funderade på om hon kanske skulle stöta sig med Lotta Plomstedt, vars bekantskap hon hade stora fördelar av, om hon vågade sig på att bli god vän med Viveka Lagercrona, skulle Viveka denna oktoberafton vänt helt om och gått ifrån henne. Men Viveka kunde inte ana sig till Sigyns tankegång och därför stod hon kvar med klappande hjärta och dunkande tinningar: en liten tillbedjerska av skönheten som är för ivrig efter att fatta om den smäckra formen för att ge sig tid att se efter vad den omsluter.

— Jag friar ju nästan till dig, sade Viveka med ett nervöst skratt.

— Ja, det är besynnerligt, svarade Sigyn lugnt småleende.

Viveka försökte förklara.

— Jag har inga vänner, sade hon. Jag längtar så mycket efter att tala med någon, att höra en annan tala. Jag är så ensam.

Skulle Sigyn, den nådiga, någonsin förstå den vita pinnsoffans tragedi? Det var ju just därför att Viveka aldrig fick vara helt för sig själv, helt ensam, som hon trånade efter en väninna att ta sin tillflykt till. Det att längta efter ensamheten och att ändå inte ha tillfälle att få vara helt ensam kan man ju också kalla för en ensamhet som man vill bort ifrån.

Viveka stod och trampade upp och ned i gruset. Hon hade ännu inte fått svar på sin vädjan. Hon upplevde i detta nu de där oroliga minuterna som för en ung älskare äro de kvalfullaste: de då han framställt sin bön och den åtrådda dröjer att svara.

Sigyn frös till. Hon hade plötsligt sett en glimt av Vivekas ögon och uttrycket i dem gjorde henne illa till mods. Hon tog åter Vivekas arm och började gå framåt. De sågo konturerna av Kungliga biblioteket höja sig över en trädkrona.

— Se stjärnan, viskade Viveka.

En stor stjärna lyste klart över taket till den stora tunga byggnaden. Men när nu de två unga flickorna lyfte huvudena sågo de tusen stjärnor brinna i rymden. Små världar av tindrande ljus som de aldrig skulle kunna närma sig.

De hade stannat igen. Stjärnorna återspeglades i deras vidöppna ögon. De inandades den svala luften, bemängd med en däven lukt av vissnande och frusna löv.

Sigyn tittade ned på Viveka och blev kanske rörd av uttrycket i hennes ögon.

— Jag vill gärna bli din vän, sade hon.

Hon hade inte sagt "bästa vän", men för Viveka var det nog att hon äntligen talade.

Kärleken är fordrande. Kärleken måste ha bekräftelse.

— Lovar du mig det? frågade Viveka allvarligt.

Och då Sigyn nu nickade så att den skära toppiga hatten vajade en smula, höjde sig Viveka upp och kysste henne på kinden.

— Tack, mumlade hon kvävt.

Tysta gingo de ned till hållplatsen. Sigyn steg upp i spårvagnen. Viveka stod kvar och såg henne bland människorna som skymtade därinnanför fönstren. Så slog hon sig ned i ett hörn där Viveka inte längre kunde se henne utan att gå över på motsatta sidan av gatan.

Men Viveka stod orörlig kvar på den fläck där Sigyn lämnat henne till dess att spårvagnen ringde och strax därpå rullade sin väg på blanka skenor. Då vände Viveka och gick tillbaka hem genom parken.

Hon var inte rädd för mörkret eller skuggan av någon enslig vandrare som rörde sig på gången framför henne. Hon var fylld av jubel därför att hon hade fått en vän. Ibland stannade hon och blickade upp mot himlen som i bön. Men hon bad inte. Den väldiga rymden kom henne nära. Hon tyckte sig höra stjärnorna spraka och det sköt flammor ut ur dem. Då mindes hon utslaget från masugnen på Igelfors: hur det smälta järnet runnit som en flod av blänkande

guld. Hon tyckte att också ur rymdens mörknande masugn flödade guldfloden, stjärnornas guld, som också det är glödhett och som kan smälta och åter löda samman människornas hjärtan. Hon var lätt som en fågel, och en gång bredde hon ut armarna för att famna hela rymden. Hennes armar räckte inte till. De föllo tungt utmed sidorna. Då började hon springa framåt för att få utlopp åt sin glättiga oro.

När porten på Karlavägen slog igen efter henne blev hon en minut stående stilla med handen mot sitt klappande hjärta.

— Sigyn, sade hon högt ut i mörkret.

Ordet fyllde hennes mun och tryckte sig smekande mot hennes läppar innan hon släppte ut det i tomheten.

Så fortsatte hon upp till våningen.

När Viveka kom in i salongen läste Sofia redan aftonbönen för översten, en vana hon bibehållit sedan Ramstaden. Viveka slog sig ned i en av stolarna och böjde huvudet. Hon tyckte inte att orden "Herren välsigne och bevare oss..." kommo henne riktigt vid. Hon behövde dem inte. Hennes egen glädje var kanske inte helt av denna världen, men den krävde alls inte en sträng Guds, den Jegerfeltska gudens, välsignelse och nådiga stadsfästelse.

FEMTE KAPITLET.

Den milda vita Synnöve Palmén. — Sigyn Westman...? upprepade grevinnan von Düben, född Sture.

Lagercronas voro denna afton bjudna på middag till David och Eveline Macdougall för att fira Jan-Guys förlovning.

Redan för en månad sedan hade de fått veta om att Jan-Guy förlovat sig och nu skulle eklateringen ske. Hela världen, det vill säga den värld som rörde sig kring Eveline Macdougall, hade reda på att Eveline inte var riktigt belåten med den dyrkade sonens val av hustru. Fästmön var ofrälse, det var illa nog, men vad som var ännu värre: hon hade alls ingen förmögenhet. Enda dottern till en liten borgerlig godsägare Vollrath Palmén i Sörmland, som hade godset intecknat upp över takpannorna, hade hon uppfostrats i all ensamhet i ett romantiskt landskap och tagit sina första steg i ett gammalt redan halvt förfallet hus. Hennes mor, enligt Evelines berättelser en mycket förvirrad person utan ringaste praktisk syn på tingen, hade själv varit lärarinna, och flickan hade aldrig gått annat än i sin mors skola som enda elev.

Jan-Guy hade träffat familjen under sommaren då en del av hans regemente varit förlagd till Strängnäs.

Jan-Guy som inte ofta gjorde något utan en viss beräkning hade förälskat sig i den unga Synnöve Palmén, så hette hon, och kastande alla kalkyler och allt hopp om att få sina skulder betalda genom ett rikt gifte, hade han hastigt bestämt sig och knappast behövt fria för att veta sig säker om svaret från den lika brådstörtat förälskade fästmön.

Inga av familjen Lagercrona hade ännu råkat Synnöve Palmén, och de voro mycket nyfikna på henne.

Sofia som brådskande avslutade sin toalett inne i den lilla trånga sängkammaren ropade till översten som redan var inne i sitt rum:

— Du har väl tagit svarta halsduken som jag lade fram?

Ja, översten hade den på sig. Viveka borstade sitt hår slätt framför spegeln inne i salen. Hon var ängslig för sin moster Evelines skarpa granskande blickar och synade noga sina naglar och den vita spetskragen på klänningen. När hon mötte sina egna ögon i spegeln märkte hon att de sågo rädda ut. Och redan hade hennes mun antagit det där spända inställsamma leendet som Eveline Macdougall alltid lockade fram.

Macdougalls bodde vid Villagatan nära Valhallavägen och familjen Lagercrona gick den korta biten dit. Sebastian som måst ta på sig smoking grumsade litet. Han tyckte inte om att utbyta uniformen mot sin smoking som var föråldrad och satt illa och han trivdes inte i sällskap med sina kusiner. Han visste dessutom alltför väl att hans moster gjort sig lustig över hans ingifte i garvarfamiljen, och detta gjorde honom ytterligare ovilligt stämd mot henne. Emeller-

tid var det tillsagt att inga uniformer finge förekomma. Allvarliga händelser hade timat, värre kunde fortfarande fruktas, förbud stadgades därför mot att i onödan och nattetid låta utmanande grannlåt skymta på gatorna och som lösen gällde att allt i de högsta samhällslagrens liv utifrån sett skulle verka så värdigt enkelt och flärdfritt borgerligt som möjligt på samma gång som fosterländskt kärnsunt.

I hallen kom Julie, klädd i vitt, dem till mötes. Hon kysste ömt Sofia som hon ända sedan hon var liten varit förtjust i och hälsade på de andra.

Inifrån salongen hörde de David Macdougalls röst och skratt dominera.

När Sofia kom in märkte hon att hennes bror var på sitt bästa humör, vilket inte inträffade så ofta nu längre sedan han blivit civilminister. Han öppnade stora famnen mot henne. Hans ansikte blossade. Det nu kritvita håret reste sig yvigt och upproriskt över den höga pannan. Eveline satt i soffan med den lilla späda fru Minna Palmén vid sin sida. Hon gitte inte resa sig när hon hälsade på Lagercronas, utan räckte bara fram sin vita mulliga hand att trycka.

Hon presenterade:

— Min svägerska, min svåger — fru Palmén.

Fru Palmén reste sig genast och tog ett par små trippande osäkra steg framåt. Hon hade skygga skogsögon i ett blekt ansikte. Det mörka silkeslena håret föll oordnat kring hennes öron och var fästat i en lös Cléoknut i nacken. Sofia tyckte synd om henne därför att hon redan föreföll att vara så kuvad av Eveline. Hennes make, liten och satt med en borstig och röd

käck mustasch som förgäves sökte ge hans ansiktsuttryck något manhaftigt och martialiskt, bockade sig glättigt och sade några ord som Sofia ej uppfattade.

Lutad mot cheminéen stod en ung flicka som Viveka ej förut sett. Hon förstod genast att det måste vara Synnöve därför att hon hade sådant starkt tycke av sin mor. Hon föreföll att vara genomskinlig av en inre låga. Ögonen skimrade av den, från den vita pannan strömmade ett sken som om pannan varit en alabasterskål med en ljuslåga fladdrande innanför väggen.

— Kom fram och hälsa på dina nya släktingar, Synnöve, sade Eveline Macdougall med sin härskarinneröst.

En sekund tvekade den unga kvinnan som om hon överväldigad av blyghet ej kunnat taga ett steg, men hon fattades om midjan av Jan-Guy, och han förde fram henne som i triumf. Sofia måste omfamna henne, och Viveka tog henne i handen med en känsla av att denna lilla hand var alltför bräcklig att fatta hårt i. Jacquette och Frédrique kommo ilande och viskade hörbart till Sebastian och Viveka:

— Nå, vad tycka ni? Säg? Är hon inte rar?

Sebastian nickade och Viveka blev förlägen därför att hon märkte att Synnöve hört deras fråga och starkt rodnade.

Aimée var också där med sin man Herman Ankarlod. Trots att hon var i långt framskridet havandeskap hade hon klätt sig i en ljus tyllklänning. En ullig vit schal som hennes mor kastat över hennes axlar dolde ofullständigt hennes tillstånd. I hennes ögon funnos alltjämt flickårens drömmar kvar och hon log på sitt

hastiga grinande sätt medan hon tankspritt hälsade, utan att ändå tyckas se någon. Herman gnuggade sina händer mot varandra som om han frusit.

Nu blev ett par synligt i dörröppningen och Eveline steg äntligen upp. En fetlagd dam inträngd i en stram styv sidensarsklänning kom emot Eveline med uträckta händer. Hennes näsa låg som en liten röd rädisa över en myndig mun med utskjutande underläpp. Ögonen sände snabba blickar omkring sig som sökte de något eller någon de kunde träffa och kanske nedgöra. Hon kastade sig i Evelines famn med utrop av glädje och små skrik som av vällust:

— Å, det var så förtjusande att få komma! Å, det skulle bli så roligt att få träffa Jan-Guys lilla fästmö.

Medan hon tryckte sig mot sin kära väninna räckte hon vänstra handen till David Macdougall och med den högra klappade hon Jan-Guy på axeln. Lik en bläckfisk med ett otal armar och tentakler tycktes hon nå över hela salongen. I ett nu hade hon hälsat på alla, satt sin kyss som en stämpel på Synnöves genomskinliga panna, mönstrat hennes mamma, gjort bekantskap med hennes pappa och hört sig noga för hur Aimée mådde.

Detta var friherrinnan Arlette Ugglehök, född Timmerstrand, gift med ståthållaren på slottet baron Alarik Ugglehök som så ofta det på något sätt gick för sig uraktlät att följa med sin alltför talföra hustru bort.

Bakom Arlette väntade hennes bror sågverksägaren och sjöministern amiral Ingevald Achates Timmerstrand på att hon skulle ha slutat så att han kunde få

plats att hälsa. Han log soligt, den lille trinde plebejiske mannen, med en bred mun som liknade en brevlådas öppning. Kinderna blevo runda som små skinande kanonkulor i detta leende. Trubbnäsan rynkades fryntligt och ögonen försvunno i ett solknippe av rynkor, som strålade utåt de stora flata öronen. Han dunkade David, sin bäste vän, i ryggen och höll på att ta överbalansen när han bockade sig för att galant kyssa Eveline Macdougall på handen. Han tillät sig också en farbroderlig kyss på den unga fästmöns mun och knep Viveka i kindbenet så att hon fick ett rött märke, vilket dröjde där en god stund.

Eveline presenterade högtidligt Sofia:

— Min svägerska, överstinnan Lagercrona — friherrinnan Ugglehök, min mans kära kollega: sjöministern amiral Timmerstrand.

Friherrinnan Ugglehök sade artigt:

— Jag har inte träffat överstinnan förr här hos min lilla Eveline.

Innan Sofia hunnit svara något om att hon nyligen kommit till Stockholm och därför ej haft tid gå på några bjudningar, vilka ord hon hade på läpparna, inföll Eveline blixtsnabbt och med ett av sina honungssöta leenden:

— Nej, ser du, min svägerska och jag träffas inte så ofta. Vi umgås ju i så olika kretsar, kära du.

Var det menat som en elakhet? Av Evelines svar att döma skulle man kunnat dra den slutsatsen att Sofia Lagercrona umgicks med sådana människor som Eveline var alltför fin för att ens veta namnen på. Ingen kunde tyda Evelines infall och hugskott. Den

grumliga sjö, i vilken dessa hennes ständigt kväkande grodor frodades och hade sin näring, var det väl heller ingen som hade lust att närmare loda i.

Sofia blev både stött och ledsen. Översten såg fundersam ut. Sebastian bet sig i läppen, som alltid då han var vred.

Den tvungna stämningen skingrades hastigt av ett nytt pars inträde. Det var den gamle riksmarskalken von Düben med maka som nu gingo över mattan och fram till värdfolket. Excellensen, liten till växten och mycket mager, förde sig livligt och ungdomligt. Hans klarblå ögon gnistrade, de vita mustascherna voro uppvridna och läpparna under dem rörde sig som om de aldrig bleve färdiga med det de hade att säga. Hans hustru, född grevinna Sture, gick så nätt i hans fotspår, som hon nu gjort det i över femtio år. Liksom sin man var hon liten och mager. Hon var klädd i en urmodig grå sidenklänning, hög i halsen och med ett granatkors över den vita luftiga fischyn. Båda hade med åren blivit stendöva och gästade därför sällan andra än dem de mycket väl kände. Det de hade att säga varandra brukade de skriva ned på små notisblock, som deras barn förärade dem till jul och födelsedagar eller andra bemärkelsedata. Dessa notisblock hade de alltid till hands och även till dem de talade med brukade de räcka notisblocken som snart blevo fullskrivna och vilkas innehåll bildade ett bubblande hav av frågor och svar.

För att de skulle slippa att gå omkring kommo alla fram och hälsade på dem. Excellensen såg nyfiket forskande från ansikte till ansikte med en god blick som

tycktes upptäcka saker som ingen annan kanske lade märke till.

Nu slogos dörrarna till salen upp och husjungfrun anmälde att middagen var serverad. Sofia kom att tänka på Hildas "maten är färdig" och hon suckade litet.

Statsrådet Macdougall bjöd, i det han djupt böjde sig nedåt, armen till grevinnan von Düben, Eveline tog excellensens arm sedan hon viskande underrättat de andra vilka de skulle föra till bordet. Överste Lagercrona fick friherrinnan Ugglehök, vilken han var inte så litet rädd för, på sin lott, och den lille amiralen Timmerstrand Minna Palmén. Sofia fördes till bordet av Herman Ankarlod, de övriga gingo i flock efter de andra, sedan godsägare Palmén bugat sig för Aimée. Jan-Guy och Synnöve kommo sist in och Eveline anvisade dem deras platser överst vid bordet, eftersom det var till deras ära middagen gavs.

Både David och Eveline hade det en smula besvärligt med sina bordsgrannar. De skulle egentligen haft fästmöns föräldrar bredvid sig, men excellensens och grevinnan von Dübens höga ålder och ställning måste ju gå före alla sådana familjehänsyn.

Eveline skrev svar på excellensens artiga frågor i notisboken. Slutligen blev hon riktigt road av det och klottrade flera sidor fulla. Excellensen måste ta fram sina glasögon för att kunna läsa allt vad Eveline hade att säga. David såg litet orolig ut över Evelines brevskrivning. Alltför väl kände han till hennes konstiga och ibland fullkomligt oförståeliga svar när hon var på sitt lekfulla humör.

Synnöve höll sig tyst. Hon såg upp till Jan-Guy med en sådan tydlig förälskelse och hängivenhet att det för de andra var nästan pinsamt. Jan-Guy log sitt solskensleende, nickade ibland åt henne och lät sig maten och vinerna väl smaka. Han drack mycket, som om ingenting kunnat släcka hans gränslösa törst, medan han berättade lustiga episoder från storstrejken då han under sommaren ett par dagar kört en av renhållningsverkets vagnar. Över de andras röster hördes friherrinnan Ugglehök. Hon var mycket intresserad, eller kanske intresset bara var låtsat och en smula elakt, av Evelines recept på såser och sallader. Evelines anrättningar voro sällan så utsökta att det precis kunde mana en annan husmoder till att göra efter dem. Översten hade svårt att få en konversation i gång med sin bordsdam eftersom hon ideligen avbröt honom med utrop som:

— Å, lilla Eveline, du *måste* ge mig receptet till den här vinbärsgeléen. Min man skulle vara *så* förtjust, om jag serverade honom något liknande, och Ingevald Achates också när han någon gång kan slita sig lös från allt sitt arbete och titta upp till oss.

Eller:

— Vad har du för en ängel till kokerska? Jag måste röva henne ifrån dig.

Eveline smålog.

— Jag önskar du gjorde det, svarade hon i sin tur. Hon har ett svårt lynne. Och jag är rädd för att hon en dag kommer att lönnmörda mig.

Excellensen som nyfiket följt med de båda damernas ansiktsuttryck bad Eveline skriva upp för honom

vad samtalet rörde sig om. Sedan han läst vad Eveline skrivit såg han en lång stund förvirrad ut och flyttade sedan notisbladet över till sin fru som brast i hjärtligt skratt.

Där stod:

Vår kokerska är en lönnmörderska.

Under tiden satt Viveka vid nedre bordsändan och såg tyst och uppmärksamt omkring sig och lyssnade till samtalen. Hon förvånade sig alltid över detta slammer av ord som blev en följd av att några människor träffades vid ett middagsbord. Det var som om var och en samlat ett ordförråd inom sig innan mötet och nu vid det festligt dukade bordet fick riktiga utbrott, så att orden tumlade om varandra utan att få fäste i någons hjärta. Var det bara bullret de ville ha? Hon såg i smyg på Synnöve och tyckte att hennes mun var så ljuv därför att den inte öppnade sig för att tala.

Jacquette bredvid henne pratade livligt med Sebastian om sina studier. Hon förberedde sig nu i Stockholm till att ta studenten, och sedan skulle hon gå igenom ett seminarium för att utbilda sig till folkskollärarinna.

— Varför just folkskollärarinna? frågade Sebastian med avsmak.

— Därför att jag tycker så mycket om fattiga ungar, svarade Jacquette snabbt.

Hon var den enda av systrarna som drivit sin vilja igenom och nu fick utbilda sig till ett yrke. Eveline hade ingen riktig makt över sin yngsta dotter. Jacquette var för kvick för att låta sin mor behärska sig som de andra gjort. Hon tänkte inte sitta hemma och svara

"ja, mor" till allt vad Eveline Macdougall behagade säga. Frédrique målade visserligen och besökte en privat målarskola, men detta ansågs knappast kunna leda till att hon valde målarkallet som yrke, och därför hade också hennes mor låtit henne hållas. Eveline avskydde att unga flickor bestämde sig för ett yrke. En uppgift var för alla tider och en gång för alla fastställd för kvinnan: den att bli maka och moder. Eveline tyckte att blotta ordet yrke, då det yttrades i samband med en ung flicka av fin familj, hade en lukt av lumpor och fattigdom omkring sig.

David Macdougall reste sig och höll ett litet tal för de nyförlovade, varunder hans hustru såg försmädlig ut. Hon ville inte att det skulle göras väsen av Synnöve, vilken hon mycket väl märkte att hennes man blivit riktigt hänryckt i. Jan-Guys blivande svärföräldrar lyssnade uppmärksamt till statsrådet och sågo på sin enda dotter med oro i blickarna. Synnöve satt med nedslagna ögon och fingrade nervöst på sin gaffel.

David Macdougall satte sig röd och upprymd. Han tyckte om att hålla sådana där små hjärtliga tal i familjekretsen.

Efter talet blev det som ju alltid är fallet några minuters generad tystnad som avbröts av att excellensen von Düben med den höga röst, som är vanlig hos mycket döva personer, sade till Eveline:

— Den lilla fästmön är i mitt tycke alldeles förtjusande.

Andtruten av att ha talat så högt räckte han notisblocket till Eveline, men hon hade denna gång inte

lust att skriva något på det. Låtsande att hon inte såg den lilla boken vände hon sig i stället till amiral Timmerstrand med någon obetydlig anmärkning.

Excellensen fick ett bestört uttryck i sitt ansikte. Det tycktes långsamt gå upp för honom att han sökt anslutning till sin åsikt om den unga flickan hos fel person.

Synnöve som hört hans yttrande och plötsligt blivit medveten om människorna omkring sig sträckte sig med ens framåt och bad om blocket. På detta skrev hon med sin jämna och runda flickstil: "Jag älskar honom" och räckte det skrivna till excellensen.

Vad kom det åt den blyga flickan? Var det den försyntas burdusa behov att med ens få ge luft åt sina känslor? Måste hon så äntligen sätta den sång som ständigt brusade inom henne på papperet? Eller tyckte hon helt enkelt synd om den ålderstigne döve herrn och ville skänka honom en liten del av sitt överflöd? De likna blommor, dessa svärmiskt förälskade, och så snart de känna värmen från ett par ögon slå de upp sina kalkar som för en signande sol.

Excellensen von Düben blev glad. Han stoppade notisbladet i sin ficka och klappade sedan på ficklocket som om han fått en liten skatt att förvara.

Sofia Lagercrona hade kommit i skymundan. Herman var som alltid fåordig, och Frédrique på hennes andra sida stirrade drömmande framför sig. Sofia hade ju dessutom svårt för att uppfatta vad de andra sade och blev på detta sätt isolerad.

Då sysslade hennes tankar med Evelines ord vid presentationen. Hur hade hennes svägerska kunnat

säga något dylikt? "Vi umgås i så olika kretsar." Hon skulle säkert inte yttrat sig så, om Sofia hade haft kvar sin ställning som överstinna i Ramstaden. Nu var hon liksom avsatt. En före detta! En fördetting! Och hon kunde inte längre ge stora middagar och supéer. Var det detta Eveline menat? Sofia besinnade ej att Eveline Macdougall alltid oreflekterat lät halka ur sig vad än som plötsligt föll henne in och att det hon sade aldrig var resultatet av något invecklat tankemaskineri. Sofia grämde sig så att hon blev oklädsamt grå i ansiktet. Hon tänkte med hätskhet på den trånga våningen över portlidret vid Karlavägen, på Sebastians täta restaurangbesök, på Hildas ofta allt utom hövliga, ja snäsiga svar, på högen av överstens linne och kalsonger som måste stoppas och sättas lappar på. Middagen blev för henne en nattmara på grund av Evelines lilla taktlöshet. Hon kunde skriva ett brev i morgon och ge sin svägerska svar på tal. Men ack, vad skulle det tjäna till? Redan såg hon för sig hur Eveline skrattande skulle läsa det högt och tyckte sig höra hur hon skulle göra sig lustig över det.

Julie Macdougall sökte från andra sidan av bordet tilldra sig sin fasters uppmärksamhet. Hon nickade ivrigt och strålande mot Sofia. Sofia lyfte blicken och mötte Julies vänliga leende. Då kände hon sig en smula tröstad.

Efterrätten hade serverats. Gamle excellensen von Düben fattade med en liten darrande hand om sitt glas och tackade för maten. Han sade också några ord om ungdom och kärlek som höra samman och som lysa upp den mörka höstens tid. Det var inga märkvärdiga

ord han sade, de hade ofta sagts förut, de måste nog kallas banala, men han såg så god och välmenande ut när han yttrade dem och var så gammal och nära döden att hans lilla tal därför blev rörande.

Husjungfrun öppnade åter dörrarna till salongen och man tågade högtidligt ut. Macdougalls hyrde ju här i Stockholm en stor representationsvåning med många rum, dit de överflyttat sina vackraste möbler från landshövdingsresidenset.

Efter kaffet bad statsrådet Macdougall herrarna in till sig. Jan-Guy, som ej ville skiljas från sin fästmö, försvann med henne in i ett av systrarnas rum, och de andra damerna blevo sittande i salongen.

Viveka, dold bakom en stor karmstol, höll sig tyst avsides. Hon hade aldrig haft roligt på moster Evelines bjudningar, och denna gång utgjorde inte något undantag. Det kändes ett hotande tryck i luften omkring Eveline Macdougall. Just nu märkte Viveka att hennes moster hade fått sin rynka mellan ögonbrynen. Tydligen tyckte hon inte om att de nyförlovade försvunnit. Hon ville vara medelpunkten och önskade alltid att alla skulle samlas kring henne. Systrarna Macdougall pladdrade sinsemellan i ett hörn av salongen, men Eveline kallade dem till sig med små vassa blickar, och de spridde sig genast och började samtala med gästerna. Grevinnan von Düben, född Sture, satt vid kakelugnen där man gjort upp en brasa och smålog blitt för sig själv. Viveka undrade vad som rörde sig innanför hennes panna. Hon fann den gamla damen uråldrig som moder jorden själv, men hon liknade knappast moder jorden, snarare ett grått stoftkorn,

vilket en vindpust lätt skulle kunna blåsa ned i en öppnad grav.

Den ålderstigna vinkade Viveka till sig. Viveka närmade sig henne tacksamt och slog sig ned på en pall vid hennes fötter. Grevinnan von Düben-Sture frågade henne om skolan, vilken klass hon gick i, om hon trivdes: allt sådant man brukar fråga en skolflicka om. Viveka skrev ned svaren i den lilla notisboken.

— Och vem är din bästa väninna, det heter ju så nuförtiden? log den gamla.

Viveka dröjde med pennan lyftad och rodnande ansikte. Skulle hon skriva Sigyns namn? Det var henne heligt. Men hon skrev ändå ned det och betraktade sedan bokstäverna: "Sigyn Westman". Kanske hade hon samma känsla som Synnöve nyss, när denna snabbt räckt excellensen blocket där hon skrivit: "Jag älskar honom." Var det inte också en gåva, sin hemligaste skatt, som Viveka nu räckte den gamla förnäma damen, då hon gav henne namnet på sin bästa väninna?

Grevinnan hade tagit på sig glasögonen och höll notisboken tätt mot sina ögon.

— Sigyn Westman, läste hon högt med sin bleka stämma. Sigyn Westman...? upprepade hon, som letade hon i sitt minne efter någon med det släktnamnet.

Men hon kände ingen.

Viveka betraktade hennes läppar och plötsligt snurrade allting runt för henne. Människorna i rummet kastades om varandra för att slutligen försvinna ut genom dörrar och oförmodade kryphål. Kvar blev bara,

sedan rummet slutat att gunga, den gamla grå damen och Viveka vid hennes fötter. Och fastän grevinnan upphört att uttala Sigyns namn tyckte Viveka att det ändå dröjde kring hennes mun. Det var som om denna gamla från en långt förgången tid och med årtiondens och årtiondens visdom inom sig välsignat Vivekas och Sigyns vänskap.

Viveka vågade inte röra sig av fruktan för att detta intryck skulle försvinna.

Hon befann sig dessa dagar, sedan hennes samvaro med Sigyn begynt, i en överretad sinnesstämning. Hon tyckte att den gamla, där hon satt tillbakalutad i en stol och med sin åldriga hand omslutande bladet på vilket Sigyn Westmans namn var nedskrivet, blev något av en ödesgudinna. Hennes redan dimmiga ögon sågo långt in i framtiden och urskilde de vägar människornas barn hade att gå. Lätt, bara med sin tankes vilja, kunde hon skilja två vänner åt eller föra dem samman. På samma sätt strödde hon rosor i öknarna och lät klara källor spela fram för de törstiga, och behagade det henne blott planterade hon jättehöga tistlar och vidbladiga kaktusar i ljuvliga grönskande lunder. Stackars gamla grå dam, vad Viveka i denna stund gav dig många möjligheter!

Men därom visste inte den gamla grevinnan som alltid levat ett fridfullt och stillsamt liv vid sin makes sida, endast upptaget av de dagliga societetsplikterna.

Hon krossade också Vivekas dröm om henne, då hon nu gjorde en helt alldaglig anmärkning om höstvädret. De övriga i rummet kröpo då åter fram ur sina gömslen

och deras entoniga röster sorlade på nytt i Vivekas öron.

— Men vart har då Jan-Guy tagit vägen och Synnöve? hörde Viveka statsrådinnan Macdougall med retlig stämma utbrista.

Och som om de hört henne och redan i förväg anat sig till hennes missnöje, stodo de två rymlingarna i detsamma i dörren, Synnöve med huvudet lutat mot sin fästmans axel.

— För en enda minut borde ni väl kunna hålla er ifrån varandra, mumlade då Eveline. Det är inte artigt gjort mot oss andra att alltid försvinna så där.

Synnöve blev blek. Hon släppte dröjande Jan-Guy och gick över mattan fram till gruppen av damer kring salongsbordet. Hennes mor tog blygt och ömt hennes hand och klappade den litet som om hon velat uppmuntra henne. Men Eveline ropade henne till sig och Synnöve måste sätta sig bredvid henne ytterst på soffhörnet, den enda lilla plats som var ledig.

— Nu skall du väl börja sy på din utstyrsel? begynte Eveline.

— Ja, tant Eveline, svarade Synnöve darrande.

Hennes mor, fastän blyg också hon i detta sällskap av statsrådinnor, ståthållarfruar och excellensgemåler, kom henne till hjälp.

— Synnöve har aldrig sysslat mycket med sömnad, sade fru Minna Palmén vekt. Vi skola beställa en hemsömmerska som är mycket duktig och som säkert kan hjälpa oss med det mesta.

— Å, utbrast friherrinnan Ugglehök utdraget och ogillande. Det hör till att en ung flicka själv syr

på sin utstyrsel. Jag minns väl hur min egen unga dotter höll på att överansträngа sig med hålsömmen. Men min måg, den käre Christian Christernin, var också förtjust varje gång han kom hem och fann sin fästmö lutad över sitt arbete. Han var så tacksam, brukade Christian säga till mig, att jag uppfostrat min dotter till en god husmor.

— Likadant var det med min Aimée, sade Eveline. Hon arbetade sannerligen dag och natt.

Att Aimée under förlovningstiden varit så sjuk och apatisk att hon inte det bittersta kunnat intressera sig för sin utstyrsel, var något som Eveline friskt dolde.

— Nå, jag hoppas, fortsatte Eveline, vändande sig på nytt till fru Palmén, att hon åtminstone kommer att gå igenom någon hushållskurs.

Hon talade om Synnöve i en ton, som om denna varit en jungfru, som måste lära sig åtskilligt innan statsrådinnan kunde anställa henne.

Minna Palmén vred svagt sina späda händer om varandra och blickade skyggt omkring sig. Hennes skogsögon voro fyllda av tårar som sågo ut som daggdroppar på ögonens ljusblå yta.

— Jag kan inte förmå mig till att skicka bort min lilla flicka denna korta tid jag får behålla henne, viskade hon. Vi bli så ensamma sedan, min man och jag, när Synnöve gift sig. Nu tänkte jag att dessa månader skulle vi leva ett lyckligt familjeliv med varandra och i all stillhet.

— Just en nyttig förberedelse för den unga damens äktenskap med min son, knep Eveline av, alldeles omedveten om att hon med sina ord utdömde varje

tanke på "ett lyckligt familjeliv" för sin egen sons räkning.

— I dessa bistra och allvarstunga tider behöva sannerligen våra döttrar komma ut och se sig omkring innan de gifta sig, avgjorde friherrinnan Ugglehök. Det är inte bra att de gå rätt in i äktenskapet, liksom direkt från mammas förklädesband.

Vad de visste mycket! Så säkra de voro! Sofia som också ville göra sig behaglig för Eveline och friherrinnan Ugglehök, vilka tronade i soffan, sade nu något om att Sebastians hustru varit inne både i kokkonsten och i hushållshemligheterna när hon gifte sig och ändå hade hon gift sig så förskräckligt ung.

Viveka tittade förskräckt på sin mor. Hur kunde hon nämna den stackars döda i detta sammanhang? Varför skröt Sofia med henne nu, när hon förut aldrig talat om henne inför Eveline Macdougall, därför att denna ogillade att Sebastian kommit in i en sådan släkt.

Eveline svarade inte heller Sofia, utan höjde endast på ögonbrynen som om Sofia taktlöst vidrört ett ämne, vilket för henne, Eveline, inte kunde vara annat än ytterst obehagligt.

Men framför Vivekas ögon lyste genast synen av Magnhild i sin vita klänning och med en ros instucken i håret. Skulle man kanske snart glömma henne? Tänkte väl Sebastian på henne nu där han satt inne i morbroderns rum och spelade kort med de äldre herrarna? Var hon för Sofia annat än ett samtalsämne, som snart skulle lämna plats för andra och mera intressanta samtalsämnen? Glömdes man så snart där-

för att man inte längre blandades med de levande och trampade samma jord som de?

Eveline hade övergått till att tala om sin syster Christine som ännu var kvar på Igelfors hos gamla friherrinnan Joséphine, som denna höst kände sig trött och klen. Viveka undrade inom sig varför inte hennes barn, Jan-Guys och Vivekas kusiner, voro med på förlovningsmiddagen, men det var ju också så likt moster Eveline att inte tänka på att bjuda dem när deras mor inte var i staden.

Från sin plats vid brasan och halvt gömd av grevinnan von Düben-Sture betraktade Viveka Jan-Guy. Också han ådagalade samma självsäkerhet som de äldre damerna i soffan, där hans fästmö alltjämt bibehöll sin plats ytterst i soffhörnet som om hon inte vågat flytta sig därifrån. Han stod framför byrån rak och bredbent med armarna korslagda över bröstet. Det föreföll som om Synnöve och hennes mor i detta sällskap voro de enda som inte voro säkra på sig själva. Viveka tyckte med ens synd om dem. De måste vara skapade av annat material än dessa andra. Det var som om de levat sitt liv under skogens släpande gröna grenar och snabbt tagit till flykten om de från sitt gömställe genom en glänta bland träden sett människor nalkas.

Skulle aftonen aldrig ta slut? Viveka andades lättare när jungfrurna äntligen stego in med tebrickorna, ett osvikligt tecken på att samvaron snart var till ända. Herrarna kommo samspråkande ut från Davids rum. Viveka blev av en tillfällighet stående tillsammans med Synnöve borta vid fönstret.

Jan-Guys fästmö måtte märkt Vivekas vänliga blickar. Hon lade sin ena arm omkring hennes axlar. Sökte hon stöd hos denna femtonåriga flicka eller ville hon bara visa en vänlighet tillbaka? Viveka blev stående orörlig med den lätta tyngden av Synnöves arm över sin skuldra. Hon kände en besynnerlig gemenskap med denna skygga unga kvinna och hon skulle gärna velat uttrycka det hon förnam i ord. Men också Viveka var för blyg för att säga något. Och snart drog Synnöve åter till sig armen. Men Viveka hade sexton månader senare skäl att minnas den snabba kontakt hon för ett par minuter hade fått med Jan-Guys fästmö.

Lagercronas voro på hemväg. Viveka drog sig litet efter de andra och hörde Sofia beskärma sig över Evelines sätt emot henne och klaga över hur Eveline presenterat henne för friherrinnan Ugglehök.

— Jag är inte värd någonting i Evelines ögon, skrek Sofia utom sig. Gjorde jag som jag ville och hölle jag inte så mycket av min bror David, skulle jag aldrig sätta min fot i det huset mera.

Översten och Sebastian försökte trösta henne, men det var tydligt att de talade förgäves.

Viveka tittade upp mot den av moln fyllda himlen och kände sig ledsen till mods. I morgon tidigt skulle hon vara i skolan igen. Hon undrade om hon skulle ha den turen att möta Sigyn i korridoren, innan klockan ringde till lektionerna. Hon log igen när hon tänkte på Sigyn i den skära toppiga hatten. Och hon skyndade plötsligt på sina steg som om hon redan gick till sitt möte med Sigyn.

SJÄTTE KAPITLET.

Sådant skapar ensamhet.

— Där står mamma, titta där i trädgården, sade Sigyn till Viveka.

Det var lördag eftermiddag och de kommo promenerande från spårvagnsstationen på Lidingön upp mot den Westmanska villan som låg på krönet av en brant backe.

Viveka tittade ivrigt över ett gult spjälstaket in i en trädgård där astrar och dahlior ännu lyste med granna färger. Bland dahliorna såg hon ett vitt hår skymta. Hon blev besviken, hon hade inte trott att Sigyns mor var så gammal.

Men när de båda flickorna stigit in genom grinden och fru Westman kom emot dem, begrep Viveka att hon tagit fel. Sigyns mor var ingen gammal kvinna, det var bara det, att hennes hår var så underligt snövitt. I mjuka silkesvågor omramade det vita håret ett ännu ungt leende ansikte. Två stora svarta ögon fingo detta ansikte med dess pikanta mjuka drag att lysa och leva. Sigyn hade ärvt sin höga och kraftiga gestalt av sin mor, men hos fru Westman svällde formerna ut på bredden och gåvo henne ett moderligt och fruktbart utseende.

Hon tryckte nu hjärtligt Vivekas händer och önskade henne välkommen.

— Jag tycker så mycket om att arbeta i min trädgård, sade hon och tittade sig omkring. Men nu på hösten är här inte så mycket att göra. Jag njuter mest av att stanna ute så länge som möjligt i solskenet.

Den nedgående solen sken rätt in i hennes svarta ögon. Viveka fattade genast tycke för Sigyns mor. Hon hade en mjuk charm, vilken Viveka, sedan den första heta vänskapstiden var över i umgänget med Sigyn, till sin ledsnad märkte att den i grunden torra Sigyn helt och hållet saknade.

— Vi gå väl in och äta middag då, sade fru Westman och gick före Sigyn och Viveka in i den ljusgula villan.

Som om den ljusgula färgen genomträngt träet och strålat ut över rummen låg också en mild solskensdager över alla ting där inne. Det var gammaldags möbler av en viss pompös prägel, men tack vare denna dager tyckte Viveka att de fingo något vänligt över sig.

Från en soffa reste sig en mycket mager dam med håret kortklippt som på en gosse. Hon hade starkt markerade drag, och i de grå ögonen fanns ett uttryck av skalkaktig ironi. Hon presenterades som fru Modig, en yngre syster till Sigyns mor.

En gosse i tolvårsåldern med ett mycket runt ansikte och blanka mörka ögon kom fram till Viveka.

— Det är min lilla bror Orvar, sade Sigyn.

Orvar hälsade vårdslöst på Viveka som avskydde han att trycka en flickas hand.

Hans mor gav honom en liten vag tillrättavisning som han skrattade åt.

De gingo tillsammans in i salen och satte sig vid bordet. Fru Modig var den som egentligen förde ordet. Hennes ord kommo snabbt och nervöst och hon åt mycket litet.

— Tack Hjördis, men du vet ju att jag inte tål kött, sade hon till sin syster när steken bars omkring.

Snart hade hon berättat för den ivrigt lyssnande Viveka om sitt liv. Som mycket ung hade hon gift sig med sin egen morbror, som var affärsman i Japan. Äktenskap med så nära släktingar voro icke tillåtna i Sverige och de hade därför låtit viga sig i Berlin, varifrån de fortsatte till Japan som blev hennes andra fädernesland. För något år sedan hade hon blivit klen och måst resa ifrån sin man tillbaka till Sverige.

— Det är inte alla som stå ut med klimatet, sade hon vemodigt. Jag älskar Japan, inte människorna, men landet och mitt vackra hem där, men läkaren och min man övertalade mig att resa hem.

Viveka fann det oerhört spännande att bli bekant med någon som levat i Japan.

Hon kände sig i detta hem förflyttad i en friskare och friare atmosfär än den hon var van vid. Det hände ju nästan aldrig att hon var borta utan sin mor och hos människor som inte hennes egen familj umgicks med. Hon såg från den ena till den andra vid bordet med undrande och nyfikna blickar, och hon förnam en vänlighet emot sig, som hon tyckte sig aldrig förut ha erfarit. Hon märkte inte att hon hela tiden log. Plötsligt förstod hon att Sigyn måste tyckt att det var

stelt och tryckt hemma hos henne. Blickade hon ut genom fönstren varseblev hon mörkgröna granar som vajade sina grenar för vinden. Hon observerade också en fågel som gungade i toppen av ett träd. Här var man ju som på landet och hörde inte bullret och pinglandet från spårvagnarna eller trampet av människofötter.

— Jag tycker så mycket om ditt hem, utbrast Viveka en stund senare då Sigyn visade henne upp i övre våningen till sitt rum.

— Det var roligt, svarade Sigyn. Här bor jag.

Hon öppnade dörren och de kommo in i ett avlångt rum med en djup fönsternisch. Sängen i en alkov doldes av ljusblå kretongomhängen. Hela rummet var ljusblått och vitt, och på väggarna hängde tavlor, reproduktioner av berömda konstverk, i vita smala ramar.

Viveka och Sigyn sjönko ned på en bred ottoman bland ett virrvarr av mjuka kuddar.

— Jag hoppas du tycker om mitt rum också? frågade Sigyn.

— O ja, suckade Viveka. Just så här skulle jag själv vilja ha det.

Och Viveka tänkte på matsalen på Karlavägen och draperiet framför den öppna dörren emot salongen.

— Ja, jag har det härligt här ute, när jag kommer från skolan, sade Sigyn utan att märka Vivekas lätta förstämning. Här är så lugnt och trevligt. Men jag får ju också gå upp mycket tidigare än du om morgnarna. Man blir förstås trött på att resa i spårvagn två gånger om dagen. Jag läser på mina läxor om

morgnarna när jag far in. Det har man minsann god tid till.

Viveka satt tyst. Hon önskade att Sigyn skulle tala mera om sig själv och sitt liv. Ännu kände hon henne inte. Det var så svårt att på en gång få veta allt om en annan människa.

Orvar stack in huvudet och ropade att det var telefon till Sigyn. Då sprang hon upp och ut ur rummet. Viveka hörde hennes klackar slå mot trappan därutanför. Hon lutade sig tillbaka mot kuddarna och ville dra in i sig Sigyns ande här i det rum där väninnan vistades och sov. Många år senare skulle Viveka förstå att Sigyns ande för henne var omöjlig att fånga därför att hon och Sigyn voro så olika varandra att de aldrig skulle kunna flyta samman. Det var inte heller den olikhet som gör att två vänners motsatta egenskaper komplettera varandra. I själva verket skulle de inte komma att få någonting riktigt gemensamt. Viveka hade bara tillfälligt tjusats av och fallit till föga för detta friska i Sigyns väsen, vars grundhet och torka under ytan det dock skulle dröja länge, innan hon uppdagade.

Hon steg upp och gick försiktigt omkring i rummet. Med smekande hand strök hon över bordsskivor och stolskarmar som om hon väntat att hon skulle få dessa döda ting till sina bundsförvanter.

På sin stillsamma promenad genom rummet mötte hon sig själv i Sigyns ovala toalettspegel. Hon stirrade på sin bild i den främmande omgivningen i blått och vitt med förvirrad blick. Hon kände inte riktigt igen sig som om hon krupit in i ett nytt skal och därige-

nom också själv blivit en annan. Hade den i kakelugnen infällda salsspegeln där hemma förmågan att förfula, under det att väninnans spegel förskönade?

Viveka fann till sin förundran att hon inte alls föreföll så ful. Kinderna hade fått färg, ögonen riktigt glänste. Den tunga munnen hade smalnat. Men medan hon noggrant betraktade sig såg hon en skugga långsamt krypa fram ur ögonvrån och fördunkla blicken. Var föddes den? Hade hon en sådan oro i sitt hjärta? Slogo skuggorna från hemmet sin dunkla krets omkring henne även nu när hon var hos sin bästa väninna och borde känna sig lycklig?

Viveka stod ännu och blickade in i spegeln, när Sigyn åter kom in i rummet.

Sigyn lade inte märke till detta. Hon gick fram till toalettbordet och började ordna håret en smula och rätta på rosetten i nacken.

Viveka iakttog henne girigt. Så vacker hennes bild i spegeln var! Det mörka håret, de blå ögonen, den vita lugna pannan, ansiktets obeskrivligt klara hy! Viveka önskade att hon, som dragen av en magnet, oemotståndligt skulle kunnat smälta samman med väninnan. Då skulle det inte längre finnas kvar något av den småväxta Viveka Lagercrona med den fula munnen. Hon skulle växa in i väninnan. De två, nu till ett sammangjutna varelserna skulle i spegeln ta en rak och bländvit liljas gestalt, och Viveka skulle kanske äntligen få veta något om sin väninna.

— Det var löjtnant Ugglehök som ringde, sade Sigyn.

— Ugglehök, upprepade Viveka långsamt och vände sig äntligen ifrån spegeln. Han kanske är son till friherrinnan Ugglehök, som jag träffade häromdagen på en bjudning hos min moster Eveline.

— Ståthållare Ugglehöks är hans föräldrar, sade Sigyn och satte sig åter på ottomanen. Och eftersom du sett hans mamma har du nog svårt att tänka dig att de ha en så underbar son.

— Hur gammal är han? frågade Viveka.

Man brukade ju alltid fråga så.

— Bertel, det är hans namn, är ganska gammal, tjugutvå år, och jag är ännu inte sexton.

— Är du kär i honom? frågade Viveka vidare med klappande hjärta.

— Kär? Jag vet inte. Jag älskar honom.

Så fick då Viveka till sist veta något om Sigyn. Hon älskade en son till den i Vivekas tycke förskräckliga friherrinnan Ugglehök. Hur såg han ut? Vad hade han för sig?

Viveka flyttade sig närmare Sigyn i soffan och började fråga henne om denne Bertel. Sigyn var alls inte ovillig att svara. Framför Vivekas inre syn trollades underlöjtnanten vid kungliga flottan Bertel Ugglehök fram. Lång och smärt med ett skärhylt ansikte, ljusblå ögon, blont hår och ett bedårande leende tog han snart plats mellan de två skolflickorna. Viveka var inte säker på att hon skulle tycka om honom. Men hon led ju också därför att Sigyn redan skänkt bort sitt hjärta.

— Har du... har du kysst honom? undrade Viveka bävande.

Sigyn blev alldeles röd i ansiktet.

— Hur kan du tro? protesterade hon. Jag vet ju inte ens om han tycker om mig tillbaka.

En stor fröjd genomilade då Viveka. Hon måste ge den utlopp. Tryckande sig tätt intill Sigyn kysste hon hennes mjuka kind.

Men Sigyn sköt henne ifrån sig.

— Varför är du alltid så smeksam? sade hon nästan klagande. Det är löjligt. Du får inte kyssa mig jämt. Bara jag kommer i skoltrappan rusar du ju emot mig och kysser mig. De andra flickorna skratta åt det.

Viveka drog sig stelt tillbaka. Tårarna kommo henne i ögonen. Uppförde hon sig verkligen så löjligt? Hemma beskyllde henne ingen för att vara för smeksam. Hennes mor brukade ju tvärtom banna henne för att hon inte besvarade hennes kyssar och så motvilligt fördrog tanternas och släktingarnas omfamningar. Men i hennes förhållande till Sigyn var det en helt annan sak. Hon måste ge uttryck åt sin kärlek till henne. Och det enda uttrycksmedel Viveka kände var kyssen och smekningen. I den Lagercronska familjen uppfostrades man till att ge kyssar, de voro helt enkelt en konventionell artighetsgärd och förlorade i och med detta sin betydelse. Men när nu Viveka för första gången i smekningen funnit en djupare mening, blev hon tillbakastött.

Efter denna dag mötte Viveka aldrig mera Sigyn med en kyss eller en häftig omfamning. Den kallsinniga Sigyn märkte dock knappast att Viveka hört upp med sådana kärleksbetygelser. Tänkte hon någon enda gång därpå var det väl med en känsla av lättnad över

att Viveka inte längre gjorde henne till ett åtlöje bland kamraterna.

Inte heller nu förstod Sigyn att hon sårat sin nya väninna. Hon fortsatte att prata om sin hjälte och Viveka lyssnade tyst. Rummet låg i skymning. En lykta utanför kastade sitt svaga ljus in genom det breda fönstret. Spegeln glänste till när ljuset träffade dess yta.

— Jag tycker så mycket om skymningen, sade Sigyn. Gör inte du det också?

— Jo, svarade Viveka och försökte svepa skymningens vingar omkring sig för att dölja sitt ansikte i dem.

Det glödde som om kinderna träffats av ett slag. Och i själva verket hade Sigyn slagit henne nyss med sin tillrättavisning. Om hon på detta sätt skulle slå, förstod ej Viveka varför Sigyn velat bli hennes bästa väninna.

— Och du — är du kär i någon? sporde Sigyn och försökte urskilja Vivekas drag.

— Nej, nej, ropade Viveka häftigt, jag älskar ingen. För övrigt känner jag ju nästan inga män. I Ramstaden var jag mest tillsammans med Antonius' vänner, och de voro ännu så unga.

— Sitta ni i mörkret, flickor? hördes nu fru Westmans röst.

Ljuset blixtrade till och rummet blev med ens vitt. Sigyns mor stod i dörren med två tjocka chokladkakor i handen.

— Var så god, sade hon glatt och gav Viveka och Sigyn var sin chokladkaka. Jag tänkte ni kunde be-

höva något gott att mumsa på, så jag skickade jungfrun till handelsboden efter de här.

— Tack mamma, så rart av dig, sade Sigyn.

Hon började öppna papperet omkring chokladen och bet ett stort stycke av kakan. Inuti den var vit crème som rann ut kring hennes röda mun.

— Jag undrar om inte Viveka kan stanna kvar över natten hos oss? sade fru Westman. Det är ju söndag i morgon och då får Viveka vara på landet hela dagen. Litet nattkläder kunna vi nog uppbringa.

— Det vore förfärligt roligt, svarade Viveka som lyste upp vid blotta tanken. Men jag måste förstås ringa hem och fråga mamma först.

— Ja, gör det, sade fru Westman. Jag borde ju föreslagit det förut, men jag tänker inte mer än näsan är lång, tillade hon skrattande.

— Ja, din näsa är inte mycket att hurra för, inföll Sigyn och strök lätt över sin mors trubbiga näsa.

Viveka var förvånad över att Sigyn vågade säga "du" till sin mor. Det gjorde hon själv inte ens i tankarna till sin egen. Sofia skulle säkert trott att barnen mist all vördnad för henne om de tagit sig till att dua henne.

Sigyn följde Viveka nedför trappan för att hon skulle få telefonera. För Viveka blev det ett nästan pinsamt telefonsamtal. Det var överstinnan själv som svarade i telefonen, och hon hade mycket svårt för att känna igen sin dotters röst. När hon så äntligen uppfattat att det var Viveka, skrek hon:

— Har det hänt något?

— Nej, nej, mamma, ropade Viveka, får jag stanna här över natten? Tant Hjördis har bett mig kvar.

— Vem är tant Hjördis? frågade då Sofia.

— Fru Westman naturligtvis. Får jag stanna?

— Säger du redan tant till henne? ropade då överstinnan Lagercrona. Jag är inte vidare glad över att du är hos de där främmande människorna över natten.

Viveka kastade en orolig blick på Sigyn, rädd att denna skulle höra vad Sofia sade. Men Sigyn log lugnt mot henne och tycktes ingenting ha uppfattat.

— Lilla pappa är så förkyld, jag tror han har feber, fortsatte Sofia, men om du trots detta är så ivrig att få stanna, så måste jag väl tillåta dig det.

Viveka kände sig som en onaturlig dotter, när hon nu ropade "ja" in i mikrofonen. Men när hon sedan ville hälsa till sin far, hade Sofia redan ringt av. Kanske hade hon blivit ond. Och Viveka stod där med mikrofonen i handen och hade en förnimmelse av att hennes nöje över besöket hos Sigyn redan förflyktigat. Hur kom det sig att hennes mor hade så lätt för att meddela sin egen misstämning åt andra?

— Vad svarade din mamma? avbröt Sigyn Vivekas tankar. Får du stanna?

— Ja visst, svarade Viveka snabbt. Hon var glad åt det och bad mig hälsa så mycket.

Sofia hade ingalunda sänt några hälsningar till familjen Westman, men Viveka måste narras för att vara hövlig. Det plågade henne, men hon kunde inte heller gärna upprepa vad hennes mor verkligen sagt.

På kvällen efter teet följde Viveka och Sigyn fru Modig till stationen. Hon sade att hon aldrig tyckte om att stanna borta över natten, därför att hon inte ville lämna sin mor, Sigyns mormor, en gammal dam på över sjuttiofem år, ensam hemma i våningen på Kungsholmen.

När spårvagnen farit sin kos med sina lysande fönsterrutor, gingo Viveka och Sigyn en liten omväg tillbaka till villan. Det var mörkt. Ensliga lyktor vid korsningarna kastade ett svagt ljus omkring sig, fångande upp inom sina cirklar en ännu grön gräsmatta, stycket av ett staket eller de nedre grenarna av en väldig gran.

Från långt håll förde nattvinden med sig klangen av en kyrkklocka i staden.

— Vad här är vackert och tyst, mumlade Viveka.

Hon gick bredvid Sigyn, men vågade inte fatta hennes arm av rädsla för att Sigyn skulle tyda också denna beröring som en smekning. Därför blev Viveka förvånad och glad när hennes väninna nu självmant tog hennes arm och gick tätt intill henne. Viveka tyckte då att stjärnorna med ens fingo en klarare glans och att den höstliga doft som steg upp från trädgårdarna omkring dem blev berusande stark.

I somliga villor lyste det. De sågo människor sitta och läsa under lamporna därinnanför fönstren och hörde en hund som släpptes ut genom en port skälla doft och morrande, som om han oroats av deras steg.

— Jag känner inte så många här på Lidingön, sade Sigyn. Vi ha ju så nyligen flyttat hit, och många familjer ha bott här i åratal, ända sedan de föddes, tillade

hon med ett skratt. Vi ha kvar de bekanta vi hade under stadstiden och de komma så gärna hit ut och hälsa på oss.

— Brukar Lotta Plomstedt ofta vara här? frågade Viveka.

— Å, hon kommer någon lördag och ligger över natten, alldeles som du nu.

Viveka blev ledsen. Glädjen över att få stanna kvar hos Sigyn över natten fördunklades åter liksom nyss då hon hört sin mors gälla röst genom telefontråden.

Men Viveka kände sig lycklig igen då hon en stund senare iförd ett av Sigyns nattlinnen kröp ihop i den breda bädden som iordningställts på ottomanen i Sigyns blå och vita flickrum.

Sigyn hade släckt lampan på sitt nattduksbord. En strimma från lyktan där ute föll in genom fönstret därför att Sigyn inte brytt sig om att dra ned rullgardinen. Den darrade och blinkade över mattan och stolskarmarna och sjönk som en droppe av brinnande metall ned i glaset över en tavla. Viveka låg med vidöppna ögon och följde ljusstrimmans lätta rörelser. Hon tyckte att den också trängde ned i hennes eget hjärta och fick det att klinga som en liten klocka.

— Har du somnat? frågade hon lågt ut i luften.

— Inte än, svarade Sigyn med sömndrucken röst.

Det var tydligt att hon var för trött för att ha lust att prata. Snart hörde också Viveka på hennes andetag att hon sov. Men Viveka låg länge vaken. Den ovana omgivningen hindrade henne väl också från att somna, men kanske mest av allt närvaron av hennes bästa väninna.

Nu när allt var så tyst och stilla och Sigyn själv i drömmarnas land kände Viveka det som om väninnans själ vore henne närmare än förut då hon varit vaken och pratat. Men Viveka måste se henne på nytt.

Då smög hon sig upp ur bädden och fram till den sovandes bädd. Sakta lyfte hon åt sidan sängomhänget. Strimman av ljus från lyktan hade flyttat sig över till Sigyns kudde. Hon låg på sidan med handen under kinden. Läpparna voro litet skilda åt. Den rena höga pannan var som ett marmortempel. Så föreföll det den hänförda Viveka, som inte vågade närma sig henne.

Jag har fått en vän, tänkte hon extatiskt. Jag behöver inte längre vara ensam.

Men hon hade inte tänkt ut tanken förrän ensamhetens ökennatt åter var över henne. Hon trevade sig tillbaka till bädden och tryckte sig i ångest mot madrassen och kudden som om de skulle kunnat trösta henne. Tårarna störtade ur hennes ögon. Händerna knötos ovanpå täcket. Hon tyckte sig nära en klar källa vid vilken hon längtade att släcka sin törst, men sängomhängena blevo till galler som grymt avspärrade henne från den.

Viveka förstod sig inte längre själv. Hon hade kommit till den ålder då man ivrigt och hetsigt söker efter någon som man kan tala med och förtro sig åt. I hemmet fanns hennes mor med de hårda fingrarna och den spejande blicken. Men Viveka hade aldrig kommit i något förtroligt förhållande till henne. Det föreföll ibland som om Sofia nu, sedan hon inte längre hade älsklingsbarnet Antonius vid sin sida, saknade

någon att skämta med och att smeka. Men det föll henne kanske inte ens in att söka en ersättning i Viveka. Sin far älskade Viveka ju, men han var för gammal för att bli hennes förtrogne, och Sebastian som om aftnarna som ett djur i bur rusade fram och tillbaka i rummen för att slutligen störta på dörren för att hinna till en restaurang, var inte ens att tänka på. Så hade Sigyn, då hon den där förmiddagen kommit emot Viveka i skoltrappan i sin skära toppiga hatt, verkat som något av en uppenbarelse för den ensamma sökande Viveka.

Hon hade känt det blixtsnabbt: henne vill jag ha till vän, hon skall förstå mig.

Men nu där Viveka låg och vred sig i sin bädd, så nära Sigyn och ändå så långt borta, var hon ännu inte säker på att denna skulle ta emot henne och hennes överfulla hjärta. Och vad hade Viveka att ge? Hon sade sig att hon var bra liten och obetydlig i jämförelse med sin väninna. Hon var inte alls värdig. Denna känsla av underlägsenhet inför de människor Viveka beundrade skulle sedan följa henne hela livet och göra det svårt för henne att ge sig åt någon. Men icke bara det: de starka sympatier och antipatier hon strax fattade för dem hon träffade gjorde visserligen att hon hade lätt att välja dem hon ville bli god vän och intim med, men när hon valt reste hennes egen plågsamma förnimmelse av att icke vara värdig ett hinder högt som en mur mellan henne och den åtrådda.

Sådant skapar ensamhet. Det hände att Viveka som vuxen avundades modern och Antonius deras lätthet att förvärva sig vänner. Människor tycka om dem som

kunna prata, skratta och gråta tillsammans med dem. Det är inte bara bland primitiva folkslag som individerna älska att likt eskimåerna gnugga sina näsor mot varandra och som människorna fordra att skönja återspeglingen av sin egen bild i den andras öga.

Till och med Gud Fader, Den Högste, ha de tilldelat karaktären av en sällskaplig och social person med smak för uniforma och likriktade väsenden då de om honom låta berätta att han "skapade människan till det honom likt var". Förmodligen tro de att han skulle känna sig bra ensam och olycklig där uppe bakom himlens moln om han inte ibland kunde blicka ned på jorden och se millioner och åter millioner av hans egna likar kräla omkring, slå ihjäl varandra, kyssa och bita varandra och slutligen tumla ned i en mörk grav med ansiktet, Guds sympatiska och tilltalande avbild, hårt tryckt mot mullen.

Viveka försökte sluta ögonen och komma i sömn. Men Sigyns andetag ljödo som en snäckas sång för hennes öron. Då reste hon sig på armbågen och låg länge stilla i denna ställning som en soldat på vakt. Lyktan därutanför i trädgården hade släckts innan Viveka äntligen somnade. Men först hade hon sett dagern komma in genom fönstret och göra det ljust kring Sigyns slutna ansikte på kudden.

SJUNDE KAPITLET.

Jag passar inte här hemma.

Viveka satt i spårvagnen på söndagseftermiddagen på väg in till staden från Lidingön. I handen höll hon en knippa dahlior i dunkla höstfärger som fru Westman givit henne att överlämna till Sofia som en hälsning från trädgården.

Det hade varit en härlig dag. Viveka vaknade på morgonen vid att jungfrun kom in med en kaffebricka. Sigyn och hon drucko kaffe på sängen.

— Det få vi alla söndagar, hade Sigyn sagt.

Då hade Viveka tänkt på söndagsmorgnarna där hemma på Karlavägen. Hon brukade väckas häftigt där hon låg i pinnsoffan av att Hilda med fart for in i salen och med en liten smäll satte ned sopskyffeln på golvet och ställde sopkvasten innanför dörren.

— Jag måste städa innan frukosten, förklarade hon.

Om Viveka då icke genast steg upp kom Hilda tillbaka medan Viveka kammade håret framför spegeln. Under det att Viveka kammade sig, började Hilda resolut sopa så att dammet yrde omkring dem båda. Genom de öppna dörrarna ut till köket kom lukten av stekta arma riddare och kaffe. De fingo varje söndag arma riddare med lingonsylt till frukost. Ända in i dödsminuten skulle Viveka känna denna flottiga

lukt av arma riddare blandad med lukten av de kringyrande soporna i den första ungdomstidens kombinerade matsal och sovrum. Men just nu när hon satt i spårvagnen tänkte hon mera på den vackra dag som gått.

Solskenet hade silat in i salen och på det blomstersmyckade frukostbordet i den Westmanska villan. De hade fått bräckt skinka och ägg och ett härligt kaffe. Man hade pratat och skämtat och sedan hade Viveka och Sigyn strövat omkring i skogen tillsammans. De hade talat så högtidligt med varandra och under en stor gran hade Sigyn fattat Vivekas hand och nu på allvar lovat att bli hennes bästa väninna. Lotta Plomstedt nämndes inte ens. Därför var Viveka också nu under spårvagnsresan uppfylld av glädje och hon sänkte huvudet mot sitt bröst eller tittade ut genom fönstret för att inte de andra passagerarna skulle förvåna sig över att hon log, fastän hon satt där ensam.

Men redan när hon gick längs Humlegården mot sitt hem började hennes glädjerus slockna. Ofrivilligt saktade hon stegen och tittade sig omkring. Bara på denna enda dag hon varit borta föreföll det henne som om träd och buskar i parken vissnat ner. Redan voro de nästan kala. Och människorna som promenerade på esplanaden arm i arm eller i hela flockar sågo, fastän präligt söndagsklädda, fattiga och osunda ut. Deras barn skreko gällt eller skrattade på ett obehagligt vis där de snavande rusade framför de äldres fötter. En krokig gumma med en svart sidenschalett över det stripiga grå håret satt på en av sofforna och stirrade framför sig på ett hopplöst sätt.

Viveka öppnade tamburdörren och steg in i våningen. Där var tyst. När hon tog av sig kappan såg hon genom den halvöppna dörren till salongen att hennes mor var där inne ensam. Hon läste i en bok och Viveka kunde se hennes nedböjda huvud med den breda benan som löpte tvärs igenom det mörka håret. Helst hade Viveka velat gå in till sig och försjunka i tystnad och på nytt gå igenom dagens och nattens händelser, men det vågade hon ju inte. Hon dröjde i tamburen och tittade sig omkring som om hon inte varit hemma där. Det var som om tamburen krympt sedan hon sist sett den. Men det berodde nog endast på att hon jämförde den med den ljusa höga hallen i villan där ute på Lidingön. Varför luktade det alltid matos här? Det kändes olidligt. Viveka stod nu på tröskeln till salongen, och i detsamma lyfte hennes mor ögonen från boken.

— Så länge du dröjt, Viveka, var det första Sofia utropade.

Viveka gick fram till henne och hälsade. Hon kände att hon gjorde det stelt och på ett för hennes mor otillfredsställande vis. Hon hade inte någon lust just nu att kyssa henne. Kanske skulle då doften av den lantliga friska luften som hon ännu hade kvar i hår och kläder kvävas eller dunsta bort.

Sofia utbrast också genast missbelåten:

— Men varför omfamnar Viveka mig inte? Du har ju inte sett din mamma sedan i går.

Då lät Viveka sig slutas i Sofias armar och tryckte slappt en kyss på hennes kind.

— Så sätt dig nu här hos mig och berätta hur du har haft det hos den där familjen, kommenderade Sofia.

Viveka satte sig mitt emot henne. Men hon kunde inte finna att hon hade något att berätta, åtminstone inte något som skulle passa för Sofia. Dessutom hade uttrycket "den där familjen" genast stött henne tillbaka. Hon kunde inte hitta på något att säga, tungan liksom häftade vid gommen och hon drog tungt efter andan.

— Nå? fortsatte Sofia. Hur var det när du kom? Funnos några andra gäster där? Hur såg det ut? Var fru Westman en fin dam? Berätta då!

— Där var en syster till fru Westman som kom från Japan, sade Viveka mödosamt.

— Varför kom hon från Japan? Det var besynnerligt! Vad hade hon gjort i Japan?

Det låg ett starkt ogillande i Sofias frågor.

— Hon . . . hon hade gift sig med sin morbror, stammade Viveka. Och det får man visst inte hos oss i Sverige, och därför firade de bröllop i Berlin och bo nu i Japan.

— Det var det besynnerligaste jag har hört, utbrast Sofia gällt. Hade hon gift sig med sin egen morbror? Hu, så rysligt! Det vore som om du skulle gifta dig med morbror David, snälla Viveka, det skulle du väl ändå inte vilja göra? Man borde verkligen aldrig låta sina barn gästa en familj som man inte själv umgås med.

Viveka satt tyst och tittade ned på sina händer. Bakom hennes halvt nedslagna ögonlock dansade ännu

gröna träd, en gul solbelyst villa och Sigyns vackra ansikte. Hon kom att tänka på blommorna som fru Westman sänt med till Sofia. Hon hade glömt dem där ute på tamburbordet, men nu hade hon inte någon lust att resa sig och gå efter dem.

— Vad är det här, man kan ju inte få ett ord ur dig? ljöd åter Sofias otåliga röst. Här har jag suttit hemma i våningen och du har varit ute och haft det trevligt och roligt, och så kan du inte glädja din mamma med att tala om hur det varit.

Plötsligt grep Sofia fast i Vivekas vita sidenblus, som hon fått ta på sig när hon for ut till Lidingön.

— Men titta, nu har du ju också gått och fläckat ner dig, jämrade sig överstinnan. Och den här blusen som bara kan tvättas kemiskt! Din utflykt, utom spårvagnspengarna, kommer att kosta oss minst fyra och femtio, tack vare ditt slarv.

Viveka såg ned på sin blus. Ja, verkligen, en liten stjärnformad fläck satt på framstycket, ljusröd av någon saftsås. Den såg ut som en bloddroppe. Så stor var den ju inte och inte heller kunde det bli så dyrt att ta bort den.

Alltjämt höllo Sofias fingrar ett kraftigt tag om sidentyget i hennes blus, och Viveka kände det plötsligt som om hela hemmet kastat sig över henne och krampaktigt fattat om henne. Det ville kväva henne. Här fanns ju ingen luft.

Då reste sig Viveka häftigt.

— Jag passar inte här hemma, skrek hon till.

De förfärliga orden flögo ur hennes mun innan hon hunnit sansa sig.

— Vad säger du? skrek Sofia i sin tur. Passar dig inte vårt hem, pappas och mitt hem?

De stirrade på varandra. Orden tycktes som skadegörande insekter äta sig in i möblerna och sätta sig som flugsmuts innanför tavelramarna. Det skulle ta lång tid innan de kunde tvätta bort och vädra ut dem.

Sofia brast i gråt. Hennes skuldror skakade.

— Hur kan min lilla flicka säga något sådant? snyftade hon. Har jag inte gjort allt för Viveka? Hur har inte lilla pappa och jag uppoffrat oss för att våra barn skulle få ett gott hem, och så lönas vi på detta sätt!

Viveka blev kall över hela kroppen inför sin mors utbrott. Hade hon menat så illa? Tyckte hon verkligen inte att hon passade i detta hem? Nu visste hon det inte längre. Hon hade besökt ett annat hem där tonen varit friare och gladare och därvid hade hon kommit att göra jämförelser. Det var bara det. Hon kunde inte heller säga sin mor att hon behövde ett eget rum eftersom Sofia ju tagit hela salongen för sin del och aldrig skulle kunna tänka sig att vara utan den. Det var inte ens möjligt för henne att påpeka att man åtminstone borde sätta en dörr framför salen så att hon skulle få läsa sina läxor i fred, eftersom hennes mor ville ha den där filen av rum då hon tog emot sina bekanta. Det enda Viveka kunde göra nu var att be om förlåtelse, och det gjorde hon också.

Sofia tog emot Vivekas bön om förlåtelse med tårarna ännu rinnande utför kinderna.

— Och inte har du frågat efter lilla pappa, sade Sofia och torkade sig i ögonen. Han hade ju feber i

går kväll, som jag sade dig i telefon, och nu har han hela dagen legat till sängs inne i sängkammarn.

Viveka gick in till sin far. När hon väl befann sig i det yttre rummet, hans skrivrum, stannade hon en minut och drog tungt efter andan.

Här simmade en doft av hans pipa i luften, och den lugnade henne litet.

Överste Lagercrona låg i den ena av de två engelska järnsängarna medan den elektriska lampan från taket sken honom i ansiktet. Han hade vänt sig på sidan i en obekväm ställning för att kunna se att läsa tidningen i denna tråkiga belysning. Han hade ännu inte fått någon lampa för nattduksbordet. Viveka fann något rörande och fattigt i hela hans hållning och hans mödosamma rörelser då han sökte vända de stora sidorna i tidningen.

— God dag, pappa, jag har just kommit tillbaka, sade Viveka och steg fram till sängen.

— Nej, se Viveka, det var riktigt roligt, svarade översten och bredde ut armarna för att omfamna henne, men i detsamma kom han ihåg att han hade snuva och sköt henne i stället ifrån sig.

— Jag kan ju smitta Viveka, sade han. Sätt dig i alla fall bredvid sängen så får jag höra hur Viveka har haft det. Berätta nu.

Det var andra gången på en kort stund Viveka blivit uppmanad att berätta. Det föreföll som om hon gjort en lång resa och hade varit borta länge, ehuru hon ju i själva verket endast varit hemifrån under ett dygn. Men nu, när det var hennes far som frågade, ville hon gärna tala om allt som på något sätt kunde roa

honom. Alltså berättade hon glatt om villan och familjen Westman och om vad hon hade fått att äta. Då hon talade om fru Modig som gift sig med sin morbror, blev hennes far alls icke chockerad som Sofia nyss, utan såg i stället mycket intresserad ut och ville veta mera.

— Fick Viveka kaffe på sängen, jo jag tackar jag, sade han sedan. Det njöt väl Viveka riktigt av?

— Ja, det var ju ovanligt, sade Viveka.

Hon tog hans hand som låg ovanpå täcket och klappade den litet. Det var så lugnt att vara här hos sin pappa igen. Hon glömde uppträdet i salongen nyss som kommit så lömskt överraskande på henne.

— Jag har något med mig åt pappa, sade Viveka med ens.

Hon hade kommit ihåg blommorna som lågo ute på tamburbordet.

— Nej, vad kan det vara? frågade översten. Gå genast efter det.

Då sprang Viveka ut i tamburen. I mörkret där ute tryckte hon blommorna mot sin mun. De voro ljuva, så friska, och hade kvar en doft från trädgården. Hon fann en vas i köket som hon satte ned buketten i och kom triumferande in med den till sin far.

— Se här, pappa, vad fru Westman skickade med mig, utropade hon.

Kom hon inte längre ihåg att fru Westman sänt blommorna till hennes mor? Det hade nog ej fallit Viveka ur minnet, men hon längtade inte in i salongen igen och kände inte något begär att sätta buketten

framför Sofia. Om någon förtjänade blommor var det väl hennes far.

De vackra dahliorna tycktes spruta av färger, där de höjde sig ur vasen på raka stänglar.

— Så trevliga de se ut, sade översten belåtet. Sätt dem här på bordet, så kan jag titta på dem ibland.

Viveka sjönk åter ned på den låga stolen bredvid sin fars säng. Utan att bry sig om hans varningar för smittan lutade hon huvudet mot hans täcke. Han hade tagit upp tidningen och hon vilade i skuggan av den, sakta strykande över täcket. Ett stort lugn föll över henne. Här var så tyst. Alltid skulle hon vilja dröja så här bredvid sin far. Ingen skulle störa dem. Blommor skulle växa upp runt omkring dem och bilda ett tak av löv över deras huvuden. Skuggor och dagrar skulle leka mellan deras händer och en yttre ond och stormig värld döljas för deras blickar. Åren skulle rulla förbi dem utan att snudda vid dem med sina vassa hjulkanter. De skulle förbli evigt desamma, en far och en dotter som älskade varandra med en kärlek som inte kunde vissna och dö.

Viveka lyfte upp huvudet. Hon hörde ljudet av Sofias steg i ytterrummet. Nu närmade de sig brådskande, klackarna slogo spikar i golvet. Hennes far ryckte till och genom en ovarsam rörelse med handen rev han tidningsbladet itu. Skenet från taklampan stack åter Viveka i ögonen. Hennes gömställe var förrått och Sofias röst fyllde plötsligt rummet.

ÅTTONDE KAPITLET.

Utanför i mörkret. — Humlegårdens hemlighetsfulla gäster. — Alla kvinnor ha sådant.

Om aftnarna efter middagen brukade översten och Viveka ta sig en liten promenad på Karlavägen för att sedan komma hem i lagom tid till teet och skorporna.

Innan de fingo ge sig i väg hejdades de oupphörligt i tamburen av Sofia som kom utflygande för att passa på att översten hade tagit på sig galoscherna, svept en kragskyddare av grått ylle omkring halsen och att han valt den enklare hatten som var fläckig och därför sällan kunde användas i fullt dagsljus. Små upprörda frågor och utrop stänkte från Sofias mun:

— Regnar det inte? Jag stack nyss handen utanför fönstret och tyckte bestämt att jag kände ett par regndroppar! Har Edvard glömt galoscherna ändå? Kan Viveka lägga det här brevet på lådan? Du glömmer väl inte bort det? Att aldrig Viveka vill knäppa kappan ordentligt! Du har väl yllebyxorna på dig?

Ända ut i trappan hörde de Sofias röst skalla. De påskyndade stegen och översten småskrattade när han väl kommit ut genom porten. Då lade han sin arm i Vivekas och de spatserade trottoaren framåt.

Nu på hösten regnade det ofta om dagarna, men på aftnarna hängde det ett tunt dok av regn ned ur rymden och brast icke sönder. Det tycktes fastna strax ovanför gatlyktorna och ljuset från dem kom regndoket att skifta i silver och ett blått som påminde om att en ren och sorgsen natthimmel dolde sig därbakom.

Viveka och hennes far togo nästan alltid samma väg: från huset där de bodde och fram till Sturegatan. Här vände de och gingo långsamt tillbaka igen, och tyckte översten inte att de varit nog länge ute gjorde de om promenaden i raskare takt. För överste Lagercrona som saknade sina ridturer i den friska luften där uppe i Ramstadens omgivningar blev denna stillsamma vandring vid dotterns sida som en liten ersättning och förströelse. För Viveka blev den en ljuvlighet utan like som hon sedan med ett smärtande sting av saknad alltid skulle blicka tillbaka på.

Edvard von Lagercrona stannade då och då och pekade med käppen på de vackra privatvillorna. Där var grosshandlare Labans hus lågt och långsträckt som en herrgårdsbyggnad på landet. På nedre botten voro ett par fönster av något mosaikliknande glas som skimrade sagoaktigt i rött och blått när ljuskronan där inne i salen var tänd. Men de andra fönstren hade klara stora rutor och eftersom inga rullgardiner skymde dem kunde man se rätt in på blå väggar prydda med ostindiskt porslin och på höga snidade karmstolar.

Viveka kunde inte slita blicken från denna härliga sal. Två av barnen i den där familjen gingo i flickskolan ett par klasser under Viveka, rödblommiga töser med svarta pigga ögon. Viveka tyckte de borde

varit elegantare klädda eftersom de voro så rika, men när hon antydde något sådant till sin far skakade han bara på huvudet och smålog.

— Å nej, sade han, har man ett sådant hus behöver man sannerligen ingen annan skylt för att påpeka sitt välstånd.

— O, om pappa ändå vore grosshandlare, svarade då Viveka och stötte honom glatt i sidan.

— Jag får nöja mig med att vara överste och före detta chef för I 14, muttrade Edvard Lagercrona.

Ingen av dem avundades ändå de förmögna husinnehavarna på Karlavägens solsida. Deras egen våning låg ju åt sydost, men liksom inkilad, och det ville aldrig bli riktigt ljust där. Husvärden hade dock högtidligen lovat dem att fram i januari skulle solen behaga sända sina strålar ända in i det lilla prånget, åtminstone i rummen över portlidret.

Mitt emot det Labanska huset på andra sidan Villagatan låg den än mer fantastiskt rike Tossevaradirektören Esau Lobergs villa i glada röda och vita färger med en jämförelsevis stor trädgård omkring, innesluten av ett järngaller. Hans fru Kersti av den kända värmlandssläkten Petré var en gammal barndomsväninna till Sofia, men Viveka hade ännu icke sett henne. Inte heller här funnos några rullgardiner för fönstren och genom rutorna på övre botten skymtade bokhyllor med rader av väl inbundna böcker vilka från någon hörnlampa fingo ett ljuvligt Rembrandtsljus över sig.

— Det är besynnerligt att folk orka studera så mycket, sade Edvard Lagercrona då, medan de fortsatte att gå framåt.

— Jag önskar jag kunde få läsa hela världens böcker, mumlade Viveka.

— Det skulle glädja mig mera om Viveka inte slukade så mycket romaner, utan i stället ägnade sig åt historisk lektyr, svarade översten allvarligt. Historia kan man ha mycket nytta av längre fram i livet.

Då blev Viveka tyst och hennes ansikte mulnade litet, när hon kom att tänka på morgondagens historielektion. Alltjämt hade hon lika svårt för att minnas de med händelserna förknippade årtalen. Hon blandade alltid bort dem och det enda årtal hon egendomligt nog så länge hon levde skulle ha inpräntat bakom sin panna var årtalet för reduktionen: 1680.

Översten själv hade nu sedan han tagit avsked börjat läsa historia. Ofta om kvällarna efter teet slog han sig ned i salongen vid lampan med något historiskt arbete i händerna. Han blev visserligen oupphörligt avbruten av Sofia, som hade svårt för att låta bli att prata om ditt och datt, men hans ansikte fick ändå bakom den höjda boken ett uttryck av en frid, som denna tid eljes sällan kom till synes hos honom.

De för länge sedan avlövade träden i Humlegården visade sina grenars svarta taggtråd i det sparsamma lyktskenet. Här så nära de förmögnas och övervälbärgades lyxbyggen och utmanande granitborgar föreföll parken Viveka som ett hot från mörkret. Smögo kanske de utestängdas anförare och vedergällningens män omkring där under natten? Kröktes magra fingrar i begär efter att hämnas och riktades uppmärksamma och lurande blickar mot fönstren, spejande efter någon hake som lätt skulle gå att lossa och en

dörr som inte skulle skrika på sina gångjärn när man lyckats bryta upp låset? När sådana tankar kommo över Viveka tryckte hon sig närmare intill sin far, men hon vågade aldrig tala om varför hon så plötsligt kände sig så rädd att hon skakade. Och ändå tillhörde de ju själva, åtminstone inom sin klass, de uteslängda.

— Nu skall det bli roligt att se om spektaklet är uppe igen, avbröt översten Vivekas tankegång.

Då måste Viveka le på nytt lättad och åter fri från den häftiga ångesten.

De hade nu hunnit fram till Floragatan där det Skåålska palatset i flera våningar höjde sig över de andra hustaken.

— Pappa, där är ju spektaklet, fnittrade Viveka. Nu vänta de främmande igen.

Framför den höga portalen och ned genom den smala trädgårdsremsan ut till gatan var ett tält uppspänt som skyddade gången på ömse sidor mot de förbigående blickar. Tältet var av vit- och rödrandig segelduk och påminde starkt om sådana strandtält man nuförtiden ofta kan få se vid havsbaden. Ända ut till trottoarkanten löpte en röd matta för gästerna att stiga på.

Två, ja ibland tre gånger i veckan sågo Viveka och hennes far detta tält, som översten döpt till "spektaklet", upprest. Översten stannade då alltid och pekade på det med sin käpp.

— Titta, nu är spektaklet uppe igen, skrattade han.

Ibland fingo de se bilar och åkdon köra fram och damer med skira slöjor över de välfriserade huvudena

och insvepta i pälsar trippade skyndsamt på högklackade guldskinnsskor över mattan följda av sina kavaljerer med viftande vita silkesdukar om halsen och iförda höga glänsande cylindrar eller matta chapeauclacquer. Alla försvunno de innanför det bredrandiga röda och vita tältet och Viveka och Edvard Lagercrona hörde bara ett högljutt klingande skratt från någon uppsluppen ung dam som i förväg tycktes roa sig åt det väntande nöjet eller en herröst som talade lågt och sammanbitet, redan kanske en gift man på dåligt humör över någon episod som timat strax innan avfärden från hemmet.

Överste Lagercrona kände greve Skåål från hovet. Han tillhörde en av de rikaste och äldsta högadliga familjerna i landet och hade gift sig med en dam av ofrälse fast lyckligtvis i alla fall ganska patricisk familj som tillfört honom en ännu mer avsevärd förmögenhet.

— Till den som redan har skall ytterligare givet varda, citerade översten fritt ur bibeln, medan han och Viveka stodo och tittade på "spektaklet" och de festligt tindrande fönsterrutorna.

Men Viveka gav honom en liten tankfull och bekymrad blick. Hon visste att greve Skåål bland annat också satt i styrelsen för ett stort försäkringsbolag och att hennes far även ställt ett brev dit med ansökan om en syssla som revisor. Något svar hade ännu icke kommit. Det hade under denna tid varit åtskilliga diskussioner hemma om detta. Sofia ville nödvändigt att Edvard skulle söka greven personligen, men översten hade satt sig emot det. Han avskydde att tränga sig fram och ville hellre nöja sig med att på kvällsprome-

naderna med sin lilla flicka vid sidan vandra förbi "spektaklet" och småle åt det i det fuktiga mörkret.

Nu voro de framme vid Sturegatan. Från denna tysta del av Karlavägen var det som att stiga fram till en bullrande och av ljusblixtar genomborrad värld. Spårvagnarna foro förbi. Det fräste av dem mot skenorna ibland och uppe i ledningarna. I den stora speceributiken på andra sidan gatan, den förnämsta i Stockholm, hade man låst för natten, men de elektriska lamporna brunno och innanför de tjocka fönsterglasen såg man en mörkhårig fröken sitta vid sin pulpet inne i den kringbyggda kassan, som liknade en liten skyllerkur med rutor på, och ett par unga biträden uppe på stegar resta mot hyllorna flinkt ordnande bland lagret av blanka konservburkar.

Människor strövade förbi upp mot Valhallavägen och ned mot Stureplan. Viveka och överste Lagercrona hade var och en sitt intresse av att betrakta dem. Det var inga de kände. För Viveka var det som att stå på stranden av en förbiflytande flod. I den fladdrande luften som började bli alltmera dimmig skymtade dessa okända ansikten och överdelen av deras kroppar medan resten av dem försvann i mörkret som om de vadat i flodens vatten ända upp till midjan. Deras ansikten voro genomskinliga och i somligas var det en ångest som om de känt flodens kalla händer trycka mot hjärtat. Andras logo och grimaserade som inför bidande lust, men Viveka tyckte sig känna deras leenden sticka sig så att det gjorde ont i henne, och alldeles som för en stund sedan då hon förnummit en

sådan oro vid tanken på Humlegårdens hemlighetsfulla gäster tryckte hon sig åter intill sin far.

Översten tittade ned på henne utan att ana vad som rörde sig inom hans dotter. Han tyckte bara om att se på folket och gjorde inga reflexioner.

Floras kulle mittemot reste sig svart och Viveka förmådde endast svagt urskilja statyn på dess topp bland de risiga björkarna.

De vände och gingo tillbaka. I samma ögonblick Viveka släppt tanken på de främmande människorna på Sturegatan blev hon åter glad och välbehaglig till mods. Hon pratade muntert och gjorde en liten grimas åt tältet.

— Det skulle vara roligt att ha en sådan där stor bjudning, pappa, sade hon ivrigt. Vi kunde sätta upp något sådant där schabrak utanför vår port också, tycker inte pappa det? Det skulle väl vara livat?

Men nu var det överstens tur att se ledsen ut.

— Vi ha inte råd, mumlade han, vad tänker Viveka på? Det är ju knappt vi ha råd till att bo i våningen.

Men Viveka lät sig inte nedslås.

— Pappa får nog snart en bra plats, sökte hon muntra upp honom. Den där spektakelgreven svarar nog på brevet i morgon.

— Å nej, å nej, tro inte det. I kväll har han ju stor fest och hur skulle han då ens ha hunnit tänka på mig.

Det var egendomligt att fastän översten före sitt giftermål rört sig i stora världen, vid hovet och på resor både i Ryssland och Frankrike med prinsarna, hade han alla dessa år då han vistats i landsortsstäder fått något av landsortsbons syn på tingen. I den

trånga världen inom officerskretsarna i Växiö, i Visby och nu sist i Ramstaden kände de alla. Själv var man också en välkänd figur på småstadens gator. Här i den stora staden Stockholm försvann man. Viveka hörde beständigt sina föräldrar tala om att de kände sig så ensamma nu. När familjen innan Vivekas födelse bott på Karlberg hade de ändå haft Stockholm på ett visst avstånd. På Karlberg hade de varit som hemma och omgivna av vänner och bekanta. Stockholm föreföll dem nu efter det översten tagit avsked från sitt regemente allt för stort.

Viveka som märkte att hennes far blivit förstämd, något som så ofta inträffade numera, pekade på de små stugorna på kullen mittemot deras port. I en av dem brann en fotogenlampa.

— Är det inte precis som på landet, pappa? Om vi ändå finge en sådan där liten stuga!

— Ja, bara den låge i Småland, suckade översten. Blir det inte något att göra för mig här i staden, måste vi nog hyra oss en sådan där liten kåk på landet.

Stämningen var ganska tryckt när Viveka och översten stego uppför trappan, men sedan Edvard väl slagit sig ned framför tebrickan i salen, där Sofia låtit tevattnet stå och puttra i silverkannan ovanpå teköket, klarnade hans min.

— Jag tror vi ta och flytta på landet, sade Edvard Lagercrona leende och gnuggade händerna mot varandra.

— Ja, varför inte?

Sofia var genast med på det:

— Jag längtar riktigt till landet, utropade hon entusiastiskt.

Hon hade just suttit fördjupad i en engelsk roman om ett cottage övervuxet av klängrosor.

— Jag kunde sätta upp en diversehandel, fortsatte översten småskrattande.

— Nej, men snälla Edvard, vad skulle du göra med den? skrek Sofia till. Det vore väl ingenting poetiskt.

— Jag minns den där diversehandeln hemma i Småland, mumlade Edvard Lagercrona. Den låg strax utanför björkallén som ledde in till vår lilla gård. Vi syskon brukade springa dit och handla åt vår mor. Ibland, fast det var ju inte så ofta, gav handelsmannen oss en strut med russin och mandlar. Han sålde allting, alla sorters varor, vår handelsman. På golvet stodo säckar med potatis och tunnor med sill. I taket hängde brödkakor. En sådan diversehandel ville jag ha.

Sofia lyssnade, redan med en förströdd, nästan lidande min. Översten hade på sista tiden alltmera börjat tala om sin barndom. Sofia hade aldrig riktigt kunnat få något intresse för hans syskon och föräldrar.

Den där lilla gården hade hon ju aldrig sett, och endast på tåg hade hon farit igenom den trakt av Småland där hennes man vuxit upp. Hon betraktade Edvard von Lagercrona och fick en stark förkänsla av att nu skulle ålderdomen snart på allvar vara över honom. Sofia hade nu fyllt femtio år och Edvard var över sextiotre. Själv tyckte sig Sofia ej vara gammal. Hon kände sig inte äldre än då hon var fyrtio. Klen hade hon ju alltid varit, och kanske just därför att hon så ofta förnummit sina svaghetstillstånd så starkt

kunde hon nu knappast märka på något särskilt att hon började bli gammal. Men hos sin man utläste hon den annalkande ålderdomen i de allt djupare vecken i hans panna och rynkorna kring hans ögon och framför allt nu när han talade om hur det varit när han var barn.

Den åldrande ser så gärna tillbaka. Grinden till det höga spjälstaket, som inhägnade hagen med de susande hängbjörkarna och som så länge stått låst, vittrar sönder. Låset rostar nere i gräset och han kan stiga rätt in och fram till hemmets dörr. Han vill också så gärna att hans hustru och barn skola följa honom i denna minnets lek. Han är säker på att de kunna det, men de kunna det ej, därför att de icke vuxit ur samma mark och jord som han. Och varje gång han märker det blir hans förvåning ständigt lika smärtsam, och han drar sig sårad in i sig själv igen.

Så var det också nu. När översten tittade upp över tekoppen och varseblev Sofias utledsna min, tystnade han, satte tekoppen tillbaka, reste sig och gick in i salongen.

Hilda var ledig för kvällen och Viveka bar ut tebrickan i köket. Viveka hade ännu en läxa kvar att läsa på och hon slog sig ned vid sitt lilla vita skrivbord bakom förhänget ut till salongen. Då och då måste hon lyssna efter ljud från salongen. Men hennes föräldrar voro ovanligt tysta denna kväll. Översten läste tidningen och Viveka hörde bara ett svagt prasslande då han vände bladen. Sofia sydde i soffhörnet och suckade ibland lätt som om hon erinrat sig något tråkigt.

De svarta bokstäverna i läxboken ville icke formas till ord. Det var omöjligt för Viveka att fatta vad hon läste. Hennes hjärna tycktes tom och det kramade ibland till uppe över hjässan som om en främmande hand med magra och seniga fingrar lagt sig över den och nu tryckte hårt och obarmhärtigt, pressande ut hennes minsta tanke. Den ovana tystnaden i huset gjorde att också våningen föreföll Viveka lika tom som hennes egen hjärna.

Plötsligt svindlade det till för henne och hon måste stödja pannan mot handen för att icke falla tvärs över bordet. Viveka slöt ögonen. Det gick runt för henne. Små lysande punkter rörde sig innanför hennes ögonlock och hon fick en kväljande känsla i strupen som om det häftigt dunkande och sprittande hjärtat i hennes bröst velat rycka sig lös från sina muskler och tvinga sig upp i hennes mun. Hon blev så rädd att hon ropade till.

Översten hörde det svaga ropet och kom inrusande.

— Vad är det, Viveka? ropade han oroligt.

Viveka förmådde inte svara fastän han fattade om hennes axlar. Hon sjönk in mot hans arm. Också Sofia kom ilande och blev alldeles förskräckt. De flyttade över Viveka till pinnsoffan och lade henne raklång där. I skåpet hittade Sofia en halvtömd butelj söt madeira. Hon hällde i ett glas och tvingade Viveka som nu öppnat ögonen att svälja ett par klunkar.

— Drick ur det, uppmanade Sofia henne ängsligt. Du är ju alldeles kritvit i ansiktet.

Drycken klibbade mot gommen och brände sedan i strupen så att Viveka måste hosta.

— Titta, nu är hon ju redan bättre, sade Sofia för att muntra upp översten som såg helt förfärad ut.

— Edvard förstår, fortsatte Sofia i en halvhög viskning. Viveka börjar bli vuxen. Det är på tiden att hon får det där... Jag har länge väntat att det skulle komma.

Översten mumlade något till svar som Viveka icke uppfattade.

När Viveka sedan klätt av sig och lagt sig, som Sofia hastigt rått henne till, låg hon vaken länge sedan det var släckt i salongen och föräldrarna gått in till sig. Hon grubblade med värkande huvud och en bitter smak i munnen över Sofias ord om "det där". Hennes mor hade för en tid sedan på ett mycket hemlighetsfullt sätt gjort sig besvär med att förklara för Viveka att hon snart skulle vara i den åldern då hon en gång i månaden skulle blöda.

— Det är därför att du börjar bli utvecklad, hade Sofia sagt. Alla kvinnor ha sådant. Det är mycket obehagligt.

Några vidare förklaringar hade inte Sofia lämnat, och hon hade sett så mystisk och menande ut att Viveka dragit sig för att göra några frågor. Dessutom blev Viveka på något sätt generad och illa berörd så snart hennes mor talade om kroppens funktioner.

Och ändå: hade inte Viveka själv en gång bott inne i Sofia? Hon glömde det ofta. Hjärnan är liksom icke mäktig att minnas att man verkligen en gång haft sin moders kropp till bostad. Men när Viveka kom ihåg detta, och hon hade haft anledning att erinra sig det

nu särskilt för en tid sedan, då Sofia börjat tala om "det där", kände hon sig helt och hållet främmande för sin mor. Det som en gång bundit dem så fast och fysiskt till varandra var bortslitet.

Viveka stirrade ut i mörkret. Varför skulle hon känna sig så besynnerlig och ängslig till mods för att hon höll på att bli vuxen, som Sofia uttryckt det? Skulle hon förändras nu plötsligt och bli en annan? Skulle det snart rinna bort blod ur henne och varför det? Frågorna tumlade om i hennes huvud och knackade mot pannans bräckliga dörr. Men då steg den ljuva bilden av Sigyn fram för hennes inre syn. Madonnaögonen logo. Ur dem flöt en stråle som av solljus fram mot Viveka. Då log också Viveka och tänkte litet lugnare att hon skulle tala med sin väninna om detta. Kanske Sigyn visste och kunde ge svar på hennes frågor.

Viveka hade just vaggats in i sömnen och mot en dröm som flöt blodröd emot henne, då hon väcktes av att nyckeln sattes rasslande i låset där ute och att tamburdörren öppnades och vårdslöst slogs igen. Det var förstås Sebastian som kom hem.

Viveka tände sin lampa och tittade på salsklockan. Hon var över tolv. Sebastian trampade av och an i tamburen. Han hängde upp sin rock och stötte också till det lilla bordet framför spegeln så att borstarna med ett skramlande föllo i golvet. Vad var det med Sebastian?

Viveka steg upp och tassade i sin långa nattskjorta över golvet och öppnade till tamburen. Sebastian knäföll på golvet, sysselsatt med att plocka upp borstar och kam. Han hälsade glatt på Viveka.

— Väckte jag dig? Det var inte min mening, men det här förbaskade bordet... Varför i all sin dar skall mamma också plocka det fullt med sådana här grejor?

Viveka hade inte på länge sett sin äldsta bror på så muntert humör.

— Jag skall hjälpa dig, sade hon ivrigt.

Men Sebastian var redan på benen igen och lade det han fått tag i på den lilla förgyllda brickan. Han kastade en blick in i spegeln och slätade till håret som fallit ned i pannan. En doft av något starkt var i luften omkring honom. Han vacklade en smula, men fortfor att le så att tänderna lyste.

Var Sebastian drucken? Viveka rynkade ögonbrynen. Tanken var alltför orimlig. Å nej, han var väl bara litet livad och hade haft trevligt ute med kamraterna.

— God natt, lilla syster! sade han och tog Viveka med ens i famnen.

Han kysste henne mitt på munnen, släppte henne lika hastigt som han fångat in henne och var försvunnen genom sin dörr, som han slog igen efter sig.

Viveka stod kvar mitt på mattan i den lilla trånga tamburen. Med ett darrande finger strök hon över sin mun som var klibbig av hans kyss, vilken luktat punsch. Hon slöt ögonen och vacklade litet alldeles som Sebastian nyss. Det var hennes bror som kysst henne. Hon sade sig att det var väl inte något märkvärdigt, han kysste henne ju ibland till god natt eller när han kom hemresande, men de kyssarna hade alls inte varit lika den här. Den här — den här var något annat. Hans

läppar som så oväntat tryckts mot hennes hade varit så heta att de bränt hennes mun. Hon kände sig så underlig till mods. Var hon nu snart vuxen och var det därför hennes brors kyss brände? Hon frös till och tittade ned på sina fötter. De voro nakna. Hon hade inte hunnit få tofflorna på sig. De sågo så små och vita ut mot den mörka mattan.

Då släckte Viveka det elektriska ljuset i tamburen, men blev ännu en lång stund stående där, strykande med tafatta och vilsna händer över Sebastians rock som slarvigt trätts på sned över hängaren.

NIONDE KAPITLET.

Svärmeriet var vackert, det sökte skönheten. — Jag vill inte vara fattig, sade Donald.

En dag i november, när Viveka efter skolans slut hade följt Sigyn till Lidingöspårvagnen, tog hon sig en promenad nedåt Birger Jarlsgatan och Strandvägen ensam. Det var mycket sällan hon gick denna väg som vid middagstid var till trängsel fylld av promenerande, mest skolflickor och skolpojkar och sjökadetter i långa rader, vilka gåvo varandra förtroliga och igenkännande små tecken och vinkar. Viveka kände knappast någon och när hon händelsevis mötte en flock av sina egna klasskamrater hälsade hon stelt och besvärat.

Det var emellertid en vacker eftermiddag. Molnen som så länge hängt i skyn hade åkt undan och blottat en melankoliskt skimrande aftonhimmel, som långt borta vid en gatuöppning glödde av en sol som redan gick ned och som på förmiddagen inte hunnit visa sig. Det fanns ingen snö på gatorna, men det var fruset så att små vattenpölar som bildats under takrännorna och i rännstenarna hade fått en tunn hinna av blänkande is över sig. Och denna tunna hinna återspeglade svagt himlens färg och gatlyktorna som redan tänts, fastän skymningen ännu inte var där.

Viveka såg uppåt himlen och ned i rännstenen och en underbar fröjd fyllde henne. Den stod på något sätt i harmoni med denna blekblå färg som var himlens och rännstenens.

Små pustar av vinden kommo susande från Berzelii park och från Strömmens öppna vatten, och de slogo mot Vivekas ansikte med något av vårens mildhet. Hon måste titta mot parkens träd för att se om de ej åter börjat grönska. Nej, de voro kala och risiga och ett övergivet skatbo gungade mellan grenarna på en av kronorna och såg ut som om en avsliten rufsig svart peruk flugit dit och fastnat. Nej, det skulle dröja månader innan våren kom, men som om Viveka icke blivit övertygad vid åsynen av de nakna träden i parken och i Strandvägsallén fortsatte hon att gå ned mot Djurgårdsbron i en vild och glad förhoppning om att få se hela Djurgårdens trädskog i susande grönt.

Vad var det med henne? Kanske endast det kändes så skönt att komma en bit från hemmet och kvalmet och bekymren där uppe i den trånga våningen borta vid Karlavägsprånget.

Översten hade ännu inte fått någon sysselsättning och var nu ytterligt nervös. Föregående afton hade det varit ett uppträde med Sebastian av någon orsak som Viveka ej fått klart för sig. Sofia hade gråtit och Sebastian hade rusat på dörren och varit borta halva natten. Viveka hade vaknat ett ögonblick fram emot morgonen av tamburlåset som knäppte, när Sebastian smugit sig in. Hur orkade han med så mycket nattvak när han skulle vara i tjänst tidigt på förmiddagen?

Det var väl sorgen över att han förlorat Magnhild och oron för det lilla barnet som togo sig dessa uttryck.

Men nu var Viveka ute ur hemmets fyra väggar och hon vandrade långsamt framåt och visste inte att hon log för sig själv.

De främmande människor som gingo om henne eller förbi henne kommo henne i denna stund icke vid. Hon andades in den friska och ändå så milda luften och hade velat lyfta armarna för att pröva om de inte som vingar skulle kunna bära henne till flykt upp mot den skimrande himlen.

Jag lever. Jag finns till. Det kommer att hända mig något roligt, sjöng det inom henne som om hjärtat fått en liten kläpp och åter börjat ringa likt en klar och klangfull klocka. Det är grönt nere vid Djurgårdsbron, ringde klockan också. Alldeles grönt, nästan blått av grönska. Och dit flyga fåglar, märkvärdiga fåglar som jag aldrig sett. Kanske kolibrin som skifta i alla färger och ha en tofs av darrande små strån på huvudet. Det finns kolibrin nere vid Djurgårdsbron.

Hon mumlade: "Kolibri, kolibri", halvhögt för sig själv. Det lät som ett lockrop. Hon hade sett den märkvärdiga främmande fågeln i en bilderbok, kanske nyligen, kanske för många år sedan, och nu fladdrade denna fågelfjäril från Amerikas varma trakter redan oroligt framför hennes ögon.

Det måste vara själva vårens fågel, tänkte hon. Det är grönt som gräs bland fjäderskruden och blått som de små blå blommorna i gräset dessutom.

Så kom hon att tänka på Dess Jegerfelt. Just i dag hade hon på frukostrasten funnit ett brev hemma på

bordet från Dess. Dess hade skrivit flera brev denna tid och det hade funnits något hemlighetsfullt outsagt i dem. De voro fyllda av små antydningar om att Dess svärmade för någon. Men Dess hade inte talat om vem som var föremålet för hennes låga. Viveka hade inte heller brytt sig om att skriva och fråga henne.

Dess höll sig ju aldrig till sanningen. Viveka kunde ju knappast ens tro på hennes små uppgifter om vad man nuförtiden hade för sig i Ramstadens flickskola och om hur det stod till med Majken och hennes föräldrar, vilka ännu inte överflyttat till den nya staden, där hennes far utnämnts till regementschef. Hennes bror Allan vistades i Stockholm, men han hade inte varit på visit hos dem, så att inte heller av honom hade Viveka varit i tillfälle att få veta något.

Och nu i dag skrev Dess plötsligt en nyhet som hon skickade av som en liten fräsande raket rätt mot Vivekas frukostbricka. Den hon svärmade för och älskade, ordet "älskade" hade hon strukit under med tre tjocka bläckstreck, var Antonius. Viveka hade blivit alldeles eldröd i ansiktet när hon läste detta.

Dess Jegerfelt åter kär i Antonius Lagercrona! I nästa ögonblick hade Viveka blivit full av skratt och hon var det ännu där hon promenerade framåt Strandvägen. Kunde inte Dess valt någon annan att svärma för än just Antonius, som alltid ryckt på axlarna åt henne och skjutsat bort henne redan den tid då hon varit så förtjust i stackars Rupert Rehusen? Hur skulle Antonius upptaga hennes hyllning? Dess var säkert efterhängsen i sin kärlek, hon ville just aldrig veta om något motstånd eller några hinder och Viveka kunde

redan se hur hennes bror skulle fnysa åt Dess och snäsa av henne.

Viveka mindes några ord ur de vittsvävande meningarna: "Vi träffas ofta när jag går hem från skolan om middagarna och då språka vi så mycket om dig."

Viveka stannade framför en blomsterhandels fönster och smålog in mot blommorna. Ack, den lilla illmariga Dess! Hon gjorde sig naturligtvis till för Antonius genom att tala om hans älskade syster.

Så blev Viveka allvarsam igen. Det fanns en skål med anemoner där inne. Deras kalkar voro vitt utbredda. Somliga hade violetta blad, andra röda, andra skarpt gula. Pistillerna, tunna, långa och smala, sträckte sig upp mot kronbladen som ville de suga dem in i sig. Vid åsynen av dem försvann Vivekas munterhet utan att hon visste varför. Hon ville inte längre skratta åt Dess Jegerfelts förälskelse. Svärmeriet var vackert, vackert som de färggranna anemonerna. Det sökte skönheten liksom de svarta pistillerna på anemonerna där tycktes andlöst ivriga att få in i sig kronbladens underbara färger och linjer. Kanske var Dess löjlig, men då skulle också Sigyn vara löjlig med sin kärlek till löjtnant Ugglehök, vilken ju inte ens visste om att Sigyn tänkte på honom.

Och jag — jag själv har ingen att älska, tänkte Viveka. Hon erinrade sig med ett plötsligt litet hugg i hjärtat sin kusin Donald. Han hade kysst den vackra doktorinnan Fromling på Aimées bröllop ett par år tidigare. Viveka som ofrivilligt varit vittne till scenen kände ännu kylan och mörkret i korridoren på lands-

hövdingsresidenset då hon snyftande flytt från kabinettet där uppe med dess trolska och röda belysning. Hon hade blott träffat honom en gång sedan dess då de varit på genomresa i Uppsala, när de skulle flytta till Stockholm. Men då hade han bara varit inne och hälsat helt kort och strax återvänt till lärosalarna, där han studerade medicin. Han skulle bli läkare. Vivekas svärmeri hade vaknat till nytt liv, men denna tid hade alla hennes känslor varit uppfyllda av Sigyn. Hon vandrade som i en trollkrets inom glansen av väninnans mörkblå ögon. Det hände ofta om kvällarna numera att Viveka somnade med Sigyns namn på läpparna liksom hon förr viskat Donalds ut i mörkret. Hon måste ha någon att dyrka. Hjärnan, hjärtat, de växande lemmarna fordrade det.

Viveka gav blommorna en sista dröjande blick. Men när hon långsamt vandrade vidare tyckte hon att det ryckte och drog helt lätt i hennes arm och hon fick en blixtlik besynnerlig vision av att de långa svarta pistillerna trevande och snokande som ormar lyfte sig från anemonernas blad, åto sig ut genom fönsterrutans glas och slingrande sig fram i aftonluften nådde hennes arm och snodde sig kring den. Ville de dra in henne till sitt fäste djupt ned i blommans kalk? Viveka stannade. Något inom henne längtade i denna sekund att kunna sjunka ned med pistillerna djupt, djupt ned i en anemons mörka skål. Det skulle ske henne något där. En blossande värme, en underbar blomdoft skulle stiga in i henne och de svarta pistillerna skulle kramande hålla henne kvar i ett famntag som måste vara

så lycksaligt att hennes tankar icke förmådde ens föreställa sig det.

Vinden från vattnet skingrade hennes fantasi, blodet som skjutit upp mot hennes panna och kinder sjönk åter tillbaka och rann svalt genom ådrorna.

Viveka hade hunnit fram till Djurgårdsbron och nu spejade hon in i den rinnande och droppande skymningen efter den skog av grönskande träd hon fantiserat om. Men på andra sidan bron höjde sig en svart massa, träd utan löv och trädkronor utan de fladdrande kolibrin hon drömt sig.

När hon hunnit mitt ut på bron, hejdade Viveka sina steg och drog efter andan. En ung herre kom emot henne från Djurgården. Hans rock var uppslagen som hade han funnit det alltför varmt och hatten satt tillbakaskjuten från pannans krusiga hår. Det var den man Viveka nyss tänkt på, hennes kusin Donald Macdougall.

Han skulle inte ha sett henne om inte Viveka i detsamma Donald snuddade förbi givit till ett lätt utrop:

— Donald.

Då stannade han, stirrade oförstående ned på henne och log sedan plötsligt med uppdragen överläpp så att tänderna lyste.

— Jaså, det är Viveka? God dag, hur står det till? sade han och räckte fram sin hand.

Viveka fattade den. Helt omedvetet önskade hon att han inte haft handske på sig så att hon kunnat känna hans hand mot sin.

— Tack så mycket, jag mår bra, svarade Viveka

och åter steg blodet som nyss, då hon betraktat anemonernas pistiller, upp i hennes ansikte.

— Jag är på återväg till staden, sade Donald och berättade inte varför han kom från Djurgården. Du kan ju följa mig en bit.

Viveka vände genast, utan att ens kasta en blick bakom sig mot Djurgårdens träd, om vilka hon hoppats så mycket, och gick tätt vid kusinens sida upp mot Narvavägen.

Och när hon nu ibland lätt kände hans arm i den tjocka överrocken mot sin och hörde hans djupa röst, som hon så ofta hört den i sina drömmar, skimrade det till framför hennes ögon. Var det en kolibri som ändå till sist flög förbi nästan snuddande vid hennes ögonhår: hennes dröms och längtans vackra fågel som hon bara behövt sträcka ut en hand, skälvande av åtrå, för att fånga?

Den breda avenyn med sina långa rader av lyktor, som redan börjat lysa klart, blev för Viveka till en hoppets väg som måste leda upp till ett salighetens berg. Hon lyfte ofrivilligt fötterna högt som om de vandrat i en stigning. Med en snabb sidoblick på kusinen ville hon försäkra sig om att han också förstod att de stego uppåt och att de snart skulle vara nära en kvällshimmel där stjärnorna skulle blända och ändå värma dem, men när hon varsnade hans ansikte blev besvikelsen så tung att hon i stället började släpa benen efter sig. Han tittade inte ens på henne, utan blickade rätt fram och talade om hur de hade det hemma och sade att han bara varit i Stockholm ett par dagar och alls ej hunnit hälsa på hos Lagercronas.

Han gjorde heller ingen ursäkt för att han inte varit uppe hos sina släktingar, och Viveka begrep med en liten suck, som hon omöjligt kunde betvinga, att han inte om så blott för en minut tänkt på dem.

Men så vände han sig med ens mot henne med ett av dessa plötsliga leenden som likt en blixt lyste upp hans brunhylta ansikte med den utspringande näsan, vilken med åren blivit alltmera semitisk.

— Och hur trivs du i Stockholm? frågade han.

Det var en så banal fråga, en fråga som rena kusinartigheten fordrade, men hans blick vilade på henne och åter fick Viveka tillbaka känslan av att stiga uppåt, så att hon igen lyfte sina små fötter som ginge hon uppför en höjd.

Hon kunde bara stamma fram ett litet svar, hon visste inte ens vad hon sade. I detta bedårande rus av ofattbara förnimmelser sjönk Sigyns bild undan. Hon glömde helt och hållet sin nyvunna väninna, men de svärmiska känslor av omedveten åtrå hon förnam så snart hon såg Sigyn komma uppför den breda skoltrappan när Viveka händelsevis någon morgon dröjde i korridoren utanför klassrummet överflyttade hon nu på Donald vid sin sida. I den ålder vari Viveka befann sig betyder det inte så mycket vem man älskar, en lärarinna, en väninna, en man... Det är inte alltid huvudsaken vem som är föremålet för ens kärlek när blodet med ny och förut okänd kraft rusar genom ådrorna. Den unga flickan börjar blomma och den egendomligt sammansatta bukett som hennes vaknande kropp och vaknande själ bilda vill hon bjuda fram

till den som hon tror är i stånd att förjaga hennes ångest och hennes ensamhet.

Donald Macdougall tog visserligen inte emot denna bukett som lyftes upp emot honom, men han inandades med ett visst välbehag dess doft och njöt på sitt vis av hyllningen.

Viveka lade alls icke märke till hans självbelåtna min. Inte heller den där sommaren på Igelfors hade hon tänkt på hans överlägsna sätt mot henne. De hade ibland stått på den smala bågformade bron över ån som så långsam och brun flöt under dem i solglittret och Viveka hade blygt blickat upp till sin då sextonårige kusin Donald och tyckt sig se återspeglingen av sommaren i hans mörka ögon. Han hade knappast tittat på henne eller bara någon gång givit henne en road sidoblick. Men det hade varit nog för henne att vara i hans närhet och att han icke jagade bort henne utan i alla fall så ofta höll till godo med hennes sällskap.

Till hennes förtjusning nu började han tala om sina studier i Uppsala.

— Jag skall bli läkare, sade han triumferande. Det är det finaste yrket i hela världen. Tror du inte att jag kommer att bli en stor och berömd läkare?

Viveka nickade, uppmärksamt lyssnande. Men hon mindes i detsamma hur Donald den där våraftonen då de mötts på kyrkogården i Uppsala stannat framför skalden Jan Matias' grav och med alldeles samma tonfall som nu, när han talade om sin läkarbana, utbrustit: "Jag skall bli lik honom. En gång skall också jag bli berömd och hyllad."

Viveka kände en smula besvikelse över att Donald inte längre tänkte bli en stor skald, som hans farmors far.

— Förr skulle du ju bli diktare, vågade Viveka sig på att säga.

— Jag minns, svarade Donald. Men, ser du, diktare tjäna sällan så mycket pengar, bara deras förläggare göra det ibland. Ofta äro de till och med bedrövligt fattiga, uselt fattiga, fastän vår anfader inte var det. Jag vill inte vara fattig, fortsatte han med ett skratt som kom djupt ur bröstet. Jag har aldrig varit fattig och måste bli rikare. Jag vill att guldet skall rasa ned över mig. För så mycket sjuklingar finns det ju som kunna betala för sig... och som kunna betala *mig*... överdådigt.

I hans uppåtvända ansikte kastade i denna sekund en lykta sitt darrande gula ljus. De tunga ögonlocken hade sänkt sig och de långa ögonfransarna berörde hans kind. Viveka tyckte att det från lyktan sakta regnade små gyllene slantar över honom, som om alla omgivande ting redan nu vore hennes älskade Donald gunstiga. Skymningen blev till gulddroppar och pärlor som i skenet från lyktan gledo över hans ansikte och de skälvande ögonfransarna ned mot hans mun som öppnade sig beredd att sluka och tugga dyrbarheterna.

— Du blir säkert rik, viskade Viveka andfådd.

Donald uppfattade snabbt hennes ord som dock ej hade den minsta udd av dold avundsjuka eller ironi, utan bara blottade hennes varma önskan att han skulle bli lycklig och mäktig som en sagoprins. Men han drog strax öronen åt sig. Den judiska hälften av hans jag

sade honom att det varit i hög grad oförsiktigt av honom att så röja sin starka lust efter pengar och allt vad pengar förmå skänka. Därför ändrade han genast sätt, gav Viveka en skarp misstänksam blick och sade med ett ivrigt försök att lägga in en övertygande värme i rösten:

— Du förstår, jag skämtade. Inte bryr jag mig så mycket om rikedom. Genom att bli läkare kan jag hjälpa mina stackars lidande medmänniskor och det är ändå mitt stora mål här i livet.

Viveka förhöll sig tyst. Hans sista ord väckte gensvar i hennes eget hjärta. Också hon brann nu av begär att få hjälpa och stödja lidande och sjuka. Hon trodde sig visserligen inte om nog begåvning att bli läkare. Men kanske sjuksköterska, tänkte hon, och så, blixtsnabbt: Då skulle jag kunna vara vid Donalds sida, vi skulle arbeta tillsammans.

Men tanken var ännu icke utvecklad i hennes hjärna. Längre fram skulle den återkomma och då inte i samband med Donald Macdougall utan i samband med en annan man. Nu tändes den endast av hans ord nyss i hennes hjärta, flammade upp med en liten osäker blekblå låga och tynade åter av för att helt och hållet slockna.

Karlavägens ljusrad öppnade sig framför dem. Viveka var så rädd att Donald plötsligt skulle lyfta på hatten och gå ifrån henne, här funnos ju så många gathörn och sidogator, att hon knappast vågade titta på honom.

Han hade slutat att tala om sig själv. Förmodligen var han rädd för att ha försagt sig nyss, men det för-

stod ju inte Viveka. Febrilt sökte hon efter ett nytt samtalsämne, men kunde inte hitta något. Om han bara inte ville vika ifrån hennes sida var det också för henne sällast att få gå tyst. Hans närhet, snuddandet vid hans rockärm, en skymt av hans ögon under hatten voro för Viveka bräddfyllda sekunder av lycka och salighet. Sådan hade hon aldrig känt sig.

O skymning, fall tätare och svep in oss i din mjuka mantel! O skyar, som åter börjat fara över den nyss så klara himlen, lämna ingen stjärnas öga i tillfälle att blicka ned på oss! O människor som trampa och ströva förbi och sända nyfikna och vassa blickar omkring er, gå åt sidan, försvinn i portarna och dyk in i mörkret i planteringen! Låt oss vara allena!

Viveka suckade önskningarna inom sig, hon tänkte "oss" och "vi", men hon visste ju innerst i det djup av själen där hennes samvetsgranna jag rev och bet att dessa "oss" och "vi" om henne och Donald voro osanna och närgångna uttryck, endast skapade av hennes egen längtan och trånad. Hon var ensam som förut, även om hon i feber sökte låtsa att hon inte var det. Donald steg inte in i önskeringen. Fastän han var så nära henne var han ändå långt borta.

I ett gathörn gick en ung kvinna förbi dem. I detsamma hon redan var bakom dem stannade Donald tvärt och i det han mumlade: "Jag känner ju henne . . .", vände han och sprang i fatt den unga damen.

Också Viveka hade stannat. Hon gjorde en liten svepande åtbörd med handen som hade hon sökt hålla någon kvar, men handen träffade tomheten och hon

slog den hårt mot sitt hjärta så att det gjorde ont i bröstet.

Den unga kvinnan hade också stannat. Nu stodo hon och Donald och pratade med varandra. Viveka hade sett hennes ansikte i förbifarten, ett mjukt och vackert ansikte under en elegant pälstocque. Donalds och hennes axlar voro helt nära varandra. Hon var nästan lika lång som han och mycket smärt. Varför gick inte Viveka sin väg utan höll sig kvar där på litet avstånd från paret? Hennes kusin hade inte ens bett henne om ursäkt för att han lämnade henne. Viveka stod där och svalde som om skymningen, nyss så vänlig och ljuv, nu räckt fram en bitter dryck mot hennes läppar. Den tvingade sig ned genom hennes strupe och brände.

För andra gången i sitt liv kände Viveka svartsjuka. Hon mindes åter doktorinnan Fromling som första gången gjort henne utom sig av kval. Nu upprepades de. Också denna kvinna, som Donald tydligen intresserade sig för, eftersom han hela tiden ödmjukt stod med hatten i handen, var elegant och såg bra ut. Viveka kände med fingrarna mot sin egen sträva cheviotskavaj och såg nedåt sina knäppkängor och tjocka yllestrumpor. Om hon ändå hade haft sin vita sammetshatt på sig! Men Sebastians present fick hon på sträng tillsägelse av sin mor endast använda om söndagarna. Nu hade hon i stället på huvudet en liten varm mörkblå filtmössa som hon var övertygad om inte alls klädde henne. Nej, Viveka i sin cheviotskavaj och sina två flätor utefter ryggen kunde rakt inte ta

upp någon tävlan med den smärta unga damen i den fina pälstocquen.

Viveka väntade. Donald tycktes ha en hel del att prata med den unga damen om. Ett lent, kuttrande skratt, lågt och fyllt av ömhet, stal sig fram genom skymningen. Det var damen som skrattat. Ljudet borrade sig som en liten hullingförsedd pil in i Viveka, och pilen fastnade. Hennes fingrar skulle behövt ha vassa klor för att kunna gräva ut den igen. Under årens lopp skulle denna pil då och då ge sig till känna med ett häftigt stick som ännu hade kvar sin synålsskärpa. Det var inte Vivekas kusin Donald Macdougall det då gällde, utan än den ene, än den andre, som hon av någon orsak inbillade sig att hon förälskat sig i eller ett ögonblick beundrade oförbehållsamt med den hjärtats och känslornas generositet som var och förblev ett av hennes karaktärsdrag, sak samma om det rörde sig om en man eller en kvinna och ständigt alldeles oavsett om han eller hon kunde vara värd en sådan kärlek.

Mången gång då den förälskade sjunker in mot en famn, kanske rent av i extasens ögonblick då himmel och jord vilja smälta samman, jorden törstigt höjande sig mot himlen som vällustigt bågnar ned mot den fylld av solens, månens och stjärnornas gyllene vatten, drar hon sig förskrämd och besviken undan därför att ur bruset omkring henne slipper detta låga ömma kvinnoskratt fram, väckande hennes svartsjuka och nära att döda henne därför att det i minnet plötsligt framkallar en eftermiddag då hon femtonårig blossande om kin-

derna av förbittring väntat på att en Donald skulle sluta sitt samtal med sin eleganta och vackra dam.

Äntligen tog han avsked och satte åter på sig hatten. Damen böjde på huvudet och trippade bort. Donald såg efter henne och kom så gående fram mot Viveka. När han fick syn på sin lilla kusin ryckte han till:

— Vad nu då? Står du ännu kvar? utbrast han. Jag hade faktiskt glömt bort dig.

Viveka bet sig i läppen och kämpade med gråten när hon nu fortsatte sin promenad vid sidan av Donald som ännu log efter samtalet nyss med den andra. Hon ville gärna fråga honom vem den unga kvinnan var, men eftersom han tydligen inte hade en tanke på att tala om hennes namn för Viveka eller att överhuvud förklara varför han stannat så länge med henne, lät Viveka med en suck bli att fråga. Hon tyckte att hon hunnit med att uppleva så mycket från den minut hon träffade honom ute på Djurgårdsbron, då det ännu var dager, tills nu då mörkret redan sänkt sig över gatorna och husen. Hon hade gått ut mot Djurgården med en vanvettig tanke att hon skulle möta våren, och för några minuter hade hon också i samvaron med Donald tyckt sig skönja grönskande träd och en blixtsnabbt förbiglidande kolibri skiftande i regnbågens färger, men nu var det svart omkring henne och skenet från gatlyktorna träffade endast rännstenarnas frusna vatten och förmådde inte kasta någon glans ned i deras dunkla speglar.

Donald stannade igen. De hade hunnit till Sturegatan och Floras kulle.

— Jag skall kila ned här, sade han. Efter middagen far jag hem igen till Uppsala.

Viveka blickade sorgset upp till honom, men han tittade bort mot kullen tvärs över gatan.

— Om vårarna brukar det växa snödroppar och krokus där borta på gräsmattan, upplyste han, därför att han visste att hon intresserade sig för sådant.

Hans ansikte hade anlagt ett drömmande uttryck, men Viveka som så uppmärksamt betraktade honom tyckte sig varsna spegelbilden av den vackra unga kvinnan på hans ögonhinnor.

— Snödroppar och krokus, upprepade Viveka sakta och hoppades att han äntligen skulle se på henne.

Då vände han sig mot henne med ett av sina blänkande leenden och sträckte fram handen. Viveka hade tagit av sig handsken. Också hans hand var naken. Hennes hand gömdes i hans stora och kraftiga som hade långa känsliga fingrar.

— Ja, adjö då, Viveka, sade han. Tack för sällskapet! Jag får be om min hälsning till faster Sofia och farbror Edvard.

Viveka hörde knappast dessa konventionella ord. Hon hade svårt att släppa sitt grepp om honom. Från hans hand löpte små elektriska strömmar över till henne och gav henne svaga stötar ända upp i halsgropen.

Med rodnande ansikte såg hon honom gå. Hans mörka rock och hatt smälte samman med skymningen. En barnflicka som skyndsamt kom dragande med en

barnvagn knuffade till henne och Viveka måste fortsätta över Sturegatan. Hon dröjde framför Floras kulle där jorden låg mörk med ett snår här och var av förvissnade gula grässtrån över sig. Vad hade Donald sagt? Här skulle komma upp snödroppar och krokus på våren. Vid den tanken blev åter Vivekas hjärta fullt av fröjd liksom då hon ensam begynt sin promenad. Böjande sig närmare jorden sökte hon redan efter snödropparnas vita kalkar och krokusens violetta siden. Hennes näsborrar vidgades som kände hon nu i november den vårliga lukten av färsk och uppluckrad mylla där frön gro och spricka. En skir och glänsande slöja svepte in minnet av Donalds möte med den unga damen bara för några minuter sedan. Den dolde den skönas ögon och leende och trollade bort hennes skratt så att det inte just nu stack mot Vivekas bröst. Hon hade träffat sin kusin och hennes hand var ännu varm efter det han tryckt den. Hon hade velat böja sig ännu djupare och med handen smeka jorden på Floras kulle. Kanske föreställde hon sig att den värme hon fått av sin älskade skulle likt solstrålar bränna marken och få den att blomma. En kyrkklocka slog någonstädes. Metallklangen dröjde kvar i den stilla luften och Viveka ryckte till och erinrade sig att hon måste hem till middagen. Kanske väntade hennes föräldrar på henne vid bordet.

Då styrde hon sina steg hemåt.

— Var har Viveka varit så länge? frågade Sofia vid soppan en stund senare.

Vivekas sked föll med ett litet klirrande mot tallriken. Generad tog hon åter fatt i den.

— Jag gick en liten promenad. Det var så vackert ute, svarade hon förvirrad och utan att se på sin mor.

— Tycker du det är vackert? invände Sofia i en smula irriterad ton. Det är ju bara regnigt och moddigt ute på gatorna nu om dagarna.

Viveka hörde inte på henne. Hon fortsatte att äta sin soppa utan att vidare yttra sig. Hon hade inte talat om att hon träffat Donald Macdougall. Hon kände det som om hennes tystnad och svar vore en lögn, men hon kunde inte berätta vad hon upplevat. Minnet brann inom henne. Hon ville behålla det för sig själv: minnet av en underlig våreftermiddag mitt i höstens grå dimmor.

TIONDE KAPITLET.

Ett oäkta turkiskt draperi. — I Kärringgränd hos häxorna. — Om Viveka för alltid kunde slippa höra detta prat! — En stilla grön grotta.

Ibland tycker Viveka då hon om eftermiddagen och under de långa söndagsförmiddagarna sitter vid sitt lilla vita skrivbord att draperiet som hänger framför öppningen mellan salen och Sofias salong sväller av prat därinifrån. Allt detta småprat samlar sig som damm och osynliga baciller i draperiet, som är ett falskt turkiskt, vävt i röda och svarta rundlar och krokar med inblandade små tecken som likna sablar eller kanske hellre halvmånar. Det är prat i det, ja det luktar unket av munnars utdunstningar och blir uppluckrat och fuktigt av små ludna ord som bollas mot det. Men det värsta är att orden kastas inte tillbaka in i salongen varifrån de utgå, utan tränga igenom draperiet och fastna på andra sidan åt Vivekas håll.

Ofta har Viveka lust att gå fram, spotta på ett finger och dra med det över vävnaden för att undersöka om inte pratet i synlig mått fastnar på hennes hand.

Hon blir klibbig över hela kroppen så att hon svettas av pratet. Men hon rör sig inte. Hon sitter stilla och

försöker läsa och till och med inbillar sig att hon fattar vad hon läser. Ibland ser hon ut genom den oklara fönsterrutan och grips av ett obehärskat begär efter att hoppa ut genom den och ned på gatan. Kanske skulle hon då slå ihjäl sig och slippa höra detta prat för alltid. Men hon är duktig fastän tårarna ofta stå henne i ögonen och ger inte efter för sina impulser.

Det där oäkta turkiska draperiet och pratet som sugits upp i det kommer att för evigt vara förknippat med Vivekas minne av föräldrahemmet i Stockholm. År efteråt, sedan hon för länge sedan brutit med hemmet eller snarare kastats ut ur det efter sin fars död, skall det komma stunder då hon drar efter andan och först inte förmår reda upp vad det är som vill kväva henne och gör att hon inte kan klara sina tankar i någon för henne just då viktig fråga. Hon skall slå omkring sig med armarna och så plötsligt minnas: Ack, draperiet framför salongen! I hennes tankar växer det, förlängs, blir till kilometer, mil av en tjock och osund väv, som slingrar sig efter henne som en boaorm och plötsligt ringlar sig omkring henne nära att strypa henne till och med då hon vistas i en annan världsdel.

Snälla aristokratiska Sofior med beskurna inkomster och trånga våningar, snöp för Guds skull er längtan efter att få till stånd en fil av rum för att skryta med inför era väninnor! Lyft inte av dörren till tonåringens gömställe, utan låt den sitta fast på sina hakar!

En ung flicka är en alltför spröd sak för att hon inte skall vara i fara att ta skada och brista om hon

prickas med era gamla väninnors och kära släktingars oförtrutna småpratande och konventionella smattrande skrattexplosioner. Skall hon nödvändigt bli lik er med en näsa som blivit spetsig av att ständigt vädra sig till alla omgivningens torftiga sensationer och med läppar som skrumpnat och torkat av att evinnerligt mala tomning?

Om Sofia hade fått ett sådant råd denna tid hade hon helt visst spärrat upp ögonen av förvåning och sedan brustit i gråt över att ha blivit så orättvist misstänkt för att inte vara nog mån om sin dotters hälsa. Men det skulle inte föranlett henne att åter sätta in den bortlyftade dörren. Den skulle ha förstört hennes salong och salongen var enligt Sofias mening det enda stackars smycke hon nu efter förflyttningen från den magnifika våningen i Ramstaden hade att pryda sig med.

Till den där salongen komma denna höst många besökande. Det är något nytt att ha Sofia i Stockholm och hennes bekanta och släktingar äro nyfikna på att se hur hon ordnat det för sig och vilja också veta hur den kära Sofia mår och om hon verkligen börjar trivas i sin nuvarande ställning.

Bakom draperiet lider Viveka och kallas ibland in för att hälsa på någon besökande som just slagit sig bekvämt till ro i den stoppade soffan. Snart kan Viveka på de olika rösterna och sättet att tala, ja till och med på fotstegen och prasslet av tunga eller lätta kjortlar och mer eller mindre styva sidenunderkjolar urskilja vem som för stunden döljer sig bakom draperiet.

Ofta grips Viveka av en stum förfäran över att hon tycks växa upp bland en här av gummor. En kör av gumröster omger hennes första vårliga tonår. Hon bor i Kärringgränd hos häxorna, tycker hon.

— Vad Viveka är lik sin mormor, säger en, då Viveka kallats fram bakom draperiet för att hälsa.

— Jag tycker ändå hon alldeles har din far Jesper Josias' hållning, låter det från en annan.

— Ja, men lilla söta Sofia, nog påminner hon starkt om det där fotografiet av dig, då du var tretton år. Sade du att Viveka är femton redan? Ack, vad tiden går!

Ack, vad tiden går! Hur ofta hör inte Viveka denna formel upprepas. En gammal kvinna blickar ned på en ungdom med spensliga lemmar, magra ben och bröst som redan börja runda sig och spänna ut blusen en smula. Hennes leende vill vara så sött och rart, men i de tindrande ögonen är det inte svårt att upptäcka en glimt av avundsjuka och ett uttryck av saknad över något för länge sedan försvunnet. Ack, vad tiden går! Nu växa ens väninnors barn upp och ens egna barn äro redan vuxna.

— Du är lycklig du som är ung och har livet framför dig, får Viveka också höra mellan sentimentala suckar och en klunk ur tekoppen.

Viveka kryper samman och fryser. Hon känner sig ingalunda avundsvärd och några rysningar av lycka ila inte genom hennes kropp här inne i Sofias salong. Så fort hon kan smyger hon sig in till sin plats vid skrivbordet i salen igen.

Varför besvarade hon så där nästan inställsamt de andras leende nyss? Är hon så smickrad över att man

spårar likheter hos henne med hennes mormor eller morfar eller rentav hennes mormors far? Viveka gör sig samvetskval för att hon ljög med sitt leende nyss. Hon vill inte gärna vara lik någon, nej, inte ens sin mormors far, hon vill vara sig själv. På de andra, de äldre, låter det som om man nödvändigt måste vara lik sina föräldrar och förfäder. Viveka trivs inte sådana stunder med sin kropp. Det är nästan som om hon lånat den av en annan, ja som om hon fått sig en klädnad påhängd som inte passar henne.

Då går hon på tå fram till spegeln med guldramen, som är infälld i salskakelugnen, och tittar osäkert på sig själv. I glaset återges hennes axlar och ansikte och Viveka böjer sig så nära att glaset överdras av en fuktig sky från hennes andedräkt. Imman gör att hon ser oklart.

— Mormor, morfar, mormors far, mumlar hon retligt. Var finns jag själv då?

Med handen för hon bort imman på spegelglaset och söker efter sig själv. Hon stirrar in i sina egna ögon och blicken blir med ens rädd och vill gömma sig. Där inne, där djupt bakom pupillerna, måste den obeskrivliga och hemlighetsfulla ande finnas som är hennes eget, eget jag och inte är lik någon annan. Kan hon inte få fram den? Och med ens tycker hon att det rör sig något inne i spegeln. Det är inte reflexen av hennes ansikte och axlar som äro stilla och orörliga av spänningen. Det är som skuggan av en smal fågelvinge som slår. Där inne i ögonen kan hon inte upptäcka den. Var kommer den ifrån? Kanske spegeln utan att Viveka vet det besitter en sällsam för-

måga att återge något inom henne, just det som hon söker så ångestfullt. Spegeln har ju redan i flera månader inom sin ram rymt salen och Viveka, måhända den nu i sin lugna outgrundliga sjö trollar fram det som till och med för Viveka själv döljs bakom hennes pupiller? Det är en skugga av en orolig fladdrande fågelvinge. Kanske hennes eget jag är en liten fågel som flaxar med vingen för att komma loss och ut. Den skulle liksom Vivekas ängsliga tankar flyga och stöta sig mot rummets fyra väggar, och säkert skulle den krossa glaset och fastän blodig och med ett litet sår vid strupen styra ut i rymden och vara fri. Ja, hennes ande måste vara en sådan längtande fågel, blå till färgen, ty längtan och dröm äro helt visst blå som skymningen som suddar ut verklighetens vardagsting och lägger bomull över tröttsamma gumröster.

Viveka hade glömt de där rösterna. Nu når henne pratet där inifrån salongen igen. Skuggan av fågelns vinge försvinner.

Viveka går då tillbaka till skrivbordet och slår sig åter ned på den vita pinnstolen. I dag på söndagsförmiddagen är hennes faster Hermina von Lagercrona, förutvarande statsrådet Julius von Lagercronas hustru, hos Sofia. Viveka har varit inne och nigit för henne, faster Hermina, född von Armcrants, hör icke till dem som bruka omfamnas och kyssas, hennes smekningar äro mycket sällsynta, vilket Viveka är tacksam över.

Hon är en reslig dam, så bastant fet kring höfter och mage, att bröstet ser litet och platt ut. Gärna är hon klädd i en kapotthatt med något färggrant blom-

ster i och eftersom kapotthatten är långt tillbakaskjuten från den kullriga pannan visar hennes runda ansikte i full dager alla lustiga rynkor och veck. Näsan är trubbig och pekar uppåt, läpparna utskjutande, bleka och köttiga, i själva verket skulle hon vara osedvanligt ful om inte de små klarblå ögonen djupt insjunkna i sina hålor och omgivna av en strålkrans av skrattrynkor ständigt hade ett så muntert och vänligt uttryck.

Faster Herminas prat har Viveka lättast att fördra. Hennes röst är alltid gemytlig och trevlig även när samtalet rör sig om något sorgligt ämne, som om en gryta full av risgryn puttrade och småkokade, alltid nära att koka över. Sofias gälla röst skär som en visselpipa igenom ångan från den där grytan.

Fastän Viveka knyter händerna mot tinningen för att koncentrera sig på allmänna historien, hennes klass skall ha generalrepetition därpå följande dag, förströs hon ideligen av de bitar av samtalet som tränga igenom draperiet med ett så kraftigt tryck att det är fara värt att de krokiga sablarna lossna från vävnaden för att hånfullt peta Viveka i bröstet.

Julius von Lagercronas familj har Viveka ännu haft minst beröring med av släktingarna. Ständigt strängt upptagen ämbetsman, han är generaltulldirektör eller något sådant nu, har han aldrig haft tid att hälsa på dem i Ramstaden och de torra kortbrev han ibland rafsat ned för att ändå hålla förbindelsen uppe med Edvard och dennes anhöriga ha icke varit mycket givande.

En gång denna höst har Viveka fått följa med sina

föräldrar på middag upp till sin farbror i dennes våning mitt emot Johannes kyrka. Generaldirektör Lagercrona, som hon knappast mindes från den första genomresan i Stockholm då de voro på väg till Ramstaden, kom brådskande in i rummet, hälsade nervöst, men ändå översvallande hjärtligt, slukade sin middag under ett lågmält samspråk med hennes far och gav sig utan att hinna svälja kaffet i väg till ett sent sammanträde. Viveka fick intrycket av en liten otroligt smalaxlad och mager herre med små fötter och händer, som gärna viftade med utspärrade fingrar som solfjädrar i luften, en blänkande pincenez, varur ibland en skarp blick sköt fram och stack en, och en leende och lätt grimaserande mun som blottade tänder gula av alltför trägen cigarrökning.

De ha fyra barn, men endast två, den näst äldste, artillerilöjtnanten Folke, och den yngste otroligt fule Eusebius, ännu gymnasist, äro hemma. Den äldste, Baltzar, som är gift med en flicka av skåneadeln och redan i sitt äktenskap har två barn, är husar vid det i Eksjö förlagda regementet, och den enda dottern, Filippa, har för ett par år sedan gift sig med en disponent af Prippertstam och bor nu nere på Väderums bruk i Småland, mellan Växjö och Kalmar, vilket bruk äges av hennes svärfar.

Det är om Filippa samtalet rör sig. Hon väntar sitt andra barn och grytan i den stoppade salongssoffan har satt på ett riktigt långkok där ingredienserna äro barnsbörder, småländska barnmorskors händighet och uråldriga visdom och Filippas glada villighet att framföda hur många barn som helst.

— Hon vill bilda en stor familj, hörde Viveka sin faster puttra. Disponentbostaden är ju så rymlig, och Filippa säger att hon vill ha alla rum och skrymslen fyllda med ungar.

Vad Sofia svarar på detta snuddar endast Viveka förbi. Men grytan fortfar att puttra. Det framgår under den tid Viveka försöker få årtalen att fastna i sin uttröttade hjärna att Filippa, som Viveka inte minns hur hon ser ut, nu är på tillfälligt besök i Stockholm och skall komma upp och hämta sin mor hos Sofia.

När det ringer på dörren lägger Viveka igen sin historiebok. Efter allt vad hon nu hört genom draperiet är hon nyfiken på sin kusin Filippa. Eftersom Hilda inte fort nog tar sig ut ur köket skyndar Viveka att öppna själv. En ström av frisk luft blåser emot henne då Filippa träder in. Hennes kappa som Viveka hjälper henne av med, ja hela hennes person har en lukt av nästan materiell friskhet, som komme hon direkt från åkrar och jordkokor i stället för från en dimmig och glatt stadsgata.

— Jaså, det är Viveka! God dag på dig, hälsar hon högljutt och vänder sig mot Viveka som lyckats hänga upp hennes tjocka ulster.

Ljuset från den öppnade salsdörren faller över henne. Hon har ett rosigt ansikte, lingult hår under en oklädsam hatt som slarvigt sitter på sned, en gladlynt uppnäsa och en kolossal, matfrisk mun med moderns tjocka läppar, men med utskjutande bländvita tänder. Vid denna tid är Filippa tjugufem år, men trots att magen sväller av ett havandeskap i fjärde månaden, vilket ju Viveka nyss fått veta, tycker Viveka att hon

knappast ser ut att vara så gammal. Hon förefaller barnsligt vänlig och uppriktig och ändå kavat som en riktig lantfru som har mycket att stå i.

— Bor du här? frågar hon och stiger över tröskeln.

När hon upptäcker att rummet är både sängkammare åt Viveka och sal rynkar hon häftigt pannan.

— Bevare mig väl, utbrister hon. Så litet och trångt! Då skulle du se hemma hos oss på landet.

Fastän Viveka rodnar över den rättframma anmärkningen, blir hon inte stött. Hennes kusin uttalar ju endast hennes egen åsikt om rummet, en åsikt som hon själv många gånger malt och tuggat om, och hon känner en plötsligt väckt sympati för Filippa. Filippa tyckes henne för stor och präktig för den här salen. Hon stöter sig mot pinnsoffan när hon går fram mot skrivbordet, gnuggar sig hastigt på knäet och storskrattar.

— Salongen är mycket rymligare, säger Viveka i alla fall med en förnimmelse av att hon måste upprätthålla familjens anseende.

— Det vill jag hoppas, svarar hennes kusin utan omsvep. Annars vore det väl för galet.

I detsamma ropar faster Hermina därinifrån:

— Men varför kommer du inte hit, Filippa? Vi vänta på dig.

— Finns det ingen dörr emellan heller? mumlar Filippa.

På ett ögonblick tycks hon ha genomskådat alla Vivekas egna bekymmer rörande bostaden.

Filippa slår draperiet åt sidan så att det klatschar i

det och dammkornen ryka ned från stången vid vilken det är fästat.

Sofia reser sig från soffan och omfamnar henne, och hon låter sig villigt kyssas fastän hennes glada blick hela tiden nyfiket irrar omkring väggarna.

Filippa bjuds på te som redan är kallnat och ett stycke sockerkaka. Sofia vill ropa på Hilda för att få mera varmt vatten, men Filippa hejdar henne.

— Inte något besvär för min skull, ropar hon. Jag bryr mig ändå så litet om te. Nere hos oss dricks det mest kaffe.

Det låter inte så artigt, men är hjärtligt menat. Hon vill sannerligen inte förorsaka besvär i detta dockhem: hennes namn för övrigt numera på nästan alla stadshushåll.

Sofia ansätter henne med störtsjöar av frågor: Sofias vanliga sätt att sköta en konversation på. Fastän Viveka borde gå in och fortsätta med sin läxa, sitter hon ändå kvar och hör på Filippas rappa svar. Då och då kastar hon med sitt stora gap fram namnet: Leo. Det låter som namnet på en trogen och lufsig hund med tjock päls, men Viveka erinrar sig snabbt att disponent af Prippertstam heter Leo. Hon talar om Leo, vad han sagt eller vad han gjort, med ett leende av överseende, som kanske hennes mors lätt rynkade näsa är orsak till, men med en underton av stark ömhet.

Så ger hon Viveka en blick.

— Jag tycker du ser ganska blek och glåmig ut, säger hon. Du skulle verkligen ha gott av att komma ned till oss på landet.

Sofia som uppsnappat orden utbryter förtjust:

— Ja tänk, det vore nog en god idé. Så rysligt vänligt tänkt av Filippa! Nu har ju Viveka sin skola, men det vore väl underbart om vi finge skicka ned henne över ett lov.

Viveka blir generad och tittar på sina händer. Hon är inte säker på att Filippa med sina ord menat en allvarlig inbjudan, och Sofias brådstörtade sätt att genast ta fasta på att Viveka skall resa ned till familjen af Prippertstams bruk gör ett obehagligt och ofinkänsligt intryck på Viveka. Nästan som om de vore så fattiga att Viveka måste utackorderas på socknen eller skickas bort att bo gratis och ha fria kostdagar för en längre tid.

Men om Viveka tror att Filippa inte menat vad hon sagt om ett gästfritt erbjudande, tar hon fel, det skall hon längre fram få erfara. I själva verket blev Filippas framkastade idé om att Viveka borde komma till dem ett par år därefter verklighet och den korta tid Viveka tillbringade på det småländska bruket vart trots allt en av de lyckligaste perioderna under hennes första ungdom.

Efter någon halvtimme tittar Filippa på klockan. Hon måste på flera visiter denna förmiddag och hon och faster Hermina Lagercrona ta avsked.

När Viveka kommer in igen i salongen finner hon sin kusins tekopp ännu full av kallt te, och hon önskar ivrigt att Sofia i stället låtit sätta på kaffe. I motsats till de vanliga besöken har Filippa af Prippertstams lilla påhälsning verkat uppiggande och Viveka tar med nya krafter itu med allmänna historien,

Den som stör Viveka oftare och mer än alla andra är tant Mabel Cronhiort som nu stigit till generalska. Hon kommer gärna oförmodat och störtar in i salongen under ett starkt kuttrande av ömma ord, innerligt uttryckta förhoppningar om att hon inte måtte anlänt i en oläglig stund för sin kära väninna Sofia och med ett prassel i fickorna och i den stora skunkmuffen av religiösa broschyrer och paket med tygprover till nya dräkter eller klänningar. Sedan hon för några år sedan flyttade till Stockholm har hon tidvis överrumplats av religionsgrubbel, en psykisk depression som emellanåt avlösts av tillfälliga kriser, då hon varken kunnat gå ut eller ta emot sina vänner utan måste vårdas hemma, instängd med en allvarsam äldre sköterska. Samtidigt, eller vid andra tider, lider hennes man generalen av egendomliga själsliga rubbningar.

Viveka har ofta hört sin mor tala om denna tant Mabels besynnerliga sjukdom, som lär vara ärftlig inom hennes släkt, den vittutgrenade Battrangska bruksägarsläkten. Sjukdomen tyckes alltid förelöpas av en tid på några månader då generalskan Cronhiort är uppfylld av världsliga tankar på sina kläder och sitt utseende. Den sextioåriga kvinnan vill då föryngras, hon slungar de religiösa broschyrerna för att i stället låta fingrarna sno sig om glänsande brokader och lysande band och espriter. Hon springer på visiter till högtstående ämbetsmannafamiljer och hos kungahuset närstående för att bli inbjuden till baler och soaréer. Dessa höstmånader har hon råkat in i detta nästan yrselliknande tillstånd och hon drömmer nu om att hon skall vara med om couren på slottet och den åtföljande

hovbalen i januari, vilka hon ju för resten bevistat så många gånger förr att hon knappast har någon anledning att drömma därom.

Många eftermiddagar när Viveka stiger in i tamburen direkt från de arbetsamma lektionerna i skolan hör hon den ohyggliga tant Mabel i salongen.

Så tyst som möjligt rör Viveka sig då i tamburen för att ej bli upptäckt och glider in i salen och fram till sitt skrivbord. Hon stöder händerna mot pannan och försöker att inte känna sig nedstämd. Ännu trött efter skoltimmarna måste hon nu ordna upp läxorna för morgondagen. Utom matematiken och geometrien bereda i allmänhet inte läroämnena Viveka några synnerliga svårigheter, men när tant Mabel behärskar salongssoffan kastas hovcour, klädbekymmer och småskvaller in i Vivekas hjärna och åstadkomma en fruktansvärd oreda där.

Viveka minns då tiden i Visby när hon och Antonius ännu voro barn, hur de då med förvånade ögon brukade betrakta tant Mabel framför Sofias tebord. Med närsynta glosögon och mjuka, tjocka, giriga fingrar undersökte hon godsakerna, bredde smör på färska bullar, strök tjockt med apelsinmarmelad på kexen och tog för sig av de hembakta kakorna, allt med en glupskhet som föreföll dem häxlik, nästan hemsk. På samma sätt tycker Viveka att tant Mabel nu sliter i de små provbitarna på sidentyger och spetsar och band, på samma sätt tycker hon att hennes läppar ivrigt och hätskt suga på hovnyheter och klingande namn som om hon ville bita i och sluka också dem.

Det ögonblick Viveka är mest rädd för under tant Mabels visiter närmar sig nu. Hon kan höra hur tant Mabel knäpper sin kappa och under små utrop letar efter sina handskar och samlar sina paket för att stoppa dem i muffen, och så kommer det.

— Är Viveka inte hemma? skriker hon till Sofia. Jag vill så gärna hälsa på henne.

Hon väntar inte på att Sofia skall ropa på Viveka, utan rusar fram till draperiet, trevar en minut för att slå det åt sidan och störtar så mot Viveka, där hon sitter vid skrivbordet. Viveka hinner inte resa sig upp, inte värja sig, fastän hon i självbevarelsedrift höjer händerna mot munnen, förrän tant Mabel är över henne. Hon letar alltid efter Vivekas mun. Med små nosande kyssar överhöljer hon hennes panna och kinder och träffar så på hennes mun som hon ger en sugande kyss. Å, denna tant Mabels kyss! Viveka skulle vilja sparka och skrika sig fri från den, men hon får inte. Sedan Viveka blivit vuxen förstod hon ju att den barnlösa generalskan i denna kyss gav luft åt en ömhet hon aldrig fått utlösning för. Men den femtonåriga som inte vid dessa tillfällen kan reflektera över något sådant, ryser inför denna en gammal kvinnas dreglande kyss som luktar visset av en långt framskriden höst och omges av en kvav valerianalukt av någon sorts Karlsruheparfym, som hon droppat på sin stora slitna muff och i boan som sticker Viveka på halsen så att hon flera timmar efter det tant Mabel avlägsnat sig har små märken kvar som efter bett av ohyra.

Det är sant. Denna höst skulle Viveka vilja slita det

där svullna draperiet i småbitar och bränna det för att sedan äntligen kunna få dit en dörr mellan salen och salongen. Å hon skulle låsa den dörren och klistra för nyckelhålet för att äntligen nå den ensamhet som hon törstar efter! Varför behöver hon få sina öron fyllda av moster Christine Macdougalls matrecept och bekymmer för den alltid i saliga rymder levande Carl-Mårten, som inte ser ut att lyckas på ingenjörsbanan? Varför måste Viveka föras in för att niga för friherrinnan Ugglehök, som under en hel timme fyllt luften med sina jamande ack och o, så att Viveka ibland måste titta upp för att se om inte utropen fastnat i taket eller gunga där av och an som små gasfyllda ballonger? Varför måste Viveka överskvalas av de förtroenden som en gammal Uppsaladam, friherrinnan Lagerpalm, ungdomsväninna till moster Mariana, framkvittrar i Sofias öra föregångna eller åtföljda av ideliga små: "Minns du?" "Kommer du ihåg?" Varför måste hon åter kallas in för att mottaga och tacka för ett litet agathjärta som friherrinnan Lagerpalm fiskar upp ur sin barm och som hon fått på Gud vet vilket vis, när Vivekas mormor lämnade det jordiska?

Vid denna gamla dams besök får Viveka veta att hon har samma färg på ögonen som sin mormor, och Viveka ler och hatar sig själv för att hon ler.

Hon tycker sig drypa av kyssar från trötta gamla munnar och att hon aldrig skall kunna tvätta av sig dem. Hon vill bada i ensamhet och föreställer sig också ensamheten som en grotta inne i en skog med orörliga och tysta träd. Från grottans tak hänga alger och mossa

och göra vattnet grönt och hemlighetsfullt. Viveka skall glida dit in, buren som av fågelvingar, och tyst halka ner i det gröna vattnet, som med smekande rörelser höljer henne och döljer henne och ger henne tystnadens och ensamhetens renande svalka. Fantasien om den där ensamhetens grotta inne i skogen är Vivekas enda tröst där hon trycker händerna mot pannan inne bakom det hycklande draperiet.

Från Uppsala anländer också då och då professor Waldemar, en skranglig profetgestalt med svallande vitt hår, som hänger i skira lockar över en nött rockkrage och ett yvigt profetskägg. När han är hos Vivekas mor och den stoppade soffan lätt suckar under hans spröda benstomme, försvinner barndomens stränge Gud som i ett töcken uppe vid kristallkronan. Ehuru denne gamle man av några principiella skäl aldrig låtit prästviga sig ger han varje år ut ett digert band predikningar. Han brukar också hålla möten i salongerna, då omgiven av en hop äldre och yngre allvarligt sinnade damer som i extas lyssna till hans sirligt valda ord och vackert framsagda böner.

Viveka innanför sitt draperi tycker att hans röst är en äldre kvinnas: när han talar med hennes mor delande ut goda råd och tröstande henne jollrar han som till ett litet barn. Sofia dyrkar honom och är alltid flera timmar efter det professorn varit hos henne tyst och stilla och har tårar i ögonen. Först när Waldemar kom på besök höll Viveka andan därför att hon närapå inbillade sig att den värld som var den lilla ljugande Dess Jegerfelts tagit sin bostad i hennes mors salong. Men för professor Waldemar tycks Gud inte liksom

en gång för Dess Jegerfelt vara en sträng och rättvis utan en snäll och from gammal man, icke olik honom själv, vilkens steg höras milda och dämpade som i tofflor när han dyker upp ur det dunkel som omger världen.

Jesu namn nämner han ännu oftare än Guds därför att Jesus innesluter i sig den ljuva försoningen och låter sitt blod, korsets och den hängdes och spikades blod, skölja över oss, renande oss från alla våra synder.

Men medan den gamles röst tränger sig på Viveka grips hon av ett tvivel på att dessa två, Gud och Jesus, verkligen äro sådana som professorn vill föreställa sig dem, ja, att de alls finnas till. Professor Waldemar tycks känna dem så väl, åratal av bibelstudium och böner ha gjort honom säker på sin sak. Men det händer att Viveka griper hårt om sitt lilla skrivbord, fattad av en plötslig förnimmelse att himlen är tom och att luften omkring henne icke längre, som då hon var barn, är fylld av Guds andedräkt. Ännu starkare känner hon detta när hon står framför den vitskäggige och han, utan att resa sig från soffan lägger sin hand på hennes hår, som välsignade han henne.

Sofia ler tårfyllt och ömt, men Viveka skakas av en frossbrytning. Trycket av den gamla åldriga handen på hennes hjässa gör ont, och när han lutande går sin väg ser Viveka efter honom. Hon är lättad över att han försvinner. Han förefaller henne så gammal som skulle han trevande framför sig med sin käpp stappla rätt ned i sin grav.

— Känner inte Viveka sig bättre och ädlare när farbror Waldemar varit här? säger Sofia ivrigt.

Men Viveka bara mumlar något otydligt till svar. Hon kan inte säga att hon endast känt sig besvärad och otillpass av hans närvaro och att han gjort henne osäker och tvivlande på Gud.

Kanske är Gud varken Dess Jegerfelts eller professor Waldemars. Kanske närmar han sig varken med dessa tunga fotsteg som få ens hjärta att krypa samman av vördnadsfull skräck eller med detta mjuka tassande i tofflor som kräver att man skall tycka om honom på ett förtroligt sätt som om det vore ens egen gamle morfar. Kanske är han i stället ett av de skimrande molnen på himlen och sållar hela rymden med droppar som tränga ned i jorden och tvinga den att slå ut i blom och grönska. Carl-Mårten Macdougall brukar ju säga att Gud finns i allt levande. Då kan han inte vara en vitnad gubbe som professor Waldemar som ständigt måste välsigna en med sin darrande hand.

Sofia ser så inträngande på Viveka, som sökte hon läsa hennes tankar, men Viveka sluter sig inom sig själv.

Ibland sent om aftnarna när dagen är till ända och salongen med sitt småprat, sina suckar, sitt prassel av kjortlar äntligen håller sig tyst, ser Viveka åter för sig den stilla gröna grottan. I drömmen glider hon ned i dess vatten, försvinner i det, plånas ut, till dess hon vaknar med ett ryck då Hilda slår upp salsdörren och ropar att det är morgon och att Viveka måste upp och i skolan.

ELFTE KAPITLET.

Hos Cronhiorts tio år tidigare. — Viveka erinrar sig barndomens gröna grotta och mullbärsträdet i Visby.

Man skall inte tro att barn i åldern fem till åtta äro så obeskrivligt förtjusta i att bli bortbjudna på middag, fastän äldre personer och särskilt den som bjuder dem äro övertygade om att de göra de små en stor glädje. Åtminstone mindes Viveka mycket bestämt att varken hon eller Antonius blivit vidare lyckliga, när de en vacker augustidag 1899 fingo höra att de ensamma skulle äta middag hos tant Mabel Cronhiort, som då var överstinna på regementet i Visby.

De hade varit hos henne en gång förut, men då tillsammans med sin mor och de hade kvar ett starkt intryck av ett mörkt hus och mörka rum som de ej hunnit närmare undersöka. Barn äro pigga på allt nytt, tror man kanske. Ånej! Barn äro konservativa. De tycka om sina gamla leksaker. De nya de få till julaftonen och födelsedagen gå fort sönder och sedan fortsätta de att intensivt älska dockan de haft i åratal och byggklossarna som man kan timra upp ett underbart slott av. Gå de till en ny familj händer det att där ej finnas några leksaker och finnas de känna

barnen icke till dem och äro blyga för dem. En middagsbjudning medför också att barnjungfrun tvingar på barnen de fina söndagskläderna: klänningen som är för trång i halsen och de nya strumporna som kittla och klia så man får vrida sig som en mask på stolen.

Och så är det förmaningarna! Det är som om Sofia stode i beredskap att sälja de små på en slavmarknad och därför vore ivrig om att de skola te sig så välartade och finpolerade som möjligt är, såväl i sätt som utseende:

— Spill inte på dig! Glöm inte att tacka för maten! Ät inte för mycket! Rör inte vid några dyrbarheter! Fnissa inte och se för all del inte så där konstiga ut!

Sedan Viveka och Antonius hört dessa saker och ännu flera ideligen upprepade under en hel förmiddag hade de mistat varje tillstymmelse till lust, om de någonsin haft någon, att äta middag hos den förfärliga tant Mabel.

Men nu hade inbjudningen redan förändrat karaktär: från att ha varit en munter och vänlig förfrågan hade den blivit en befallning.

Med hängande huvuden och missnöjda ansikten begåvo sig Viveka och Antonius i väg. Sofia, som vinkade åt dem från fönstret och förgäves sökte väcka deras uppmärksamhet genom att knacka på rutan, såg bekymrad ut och drog sig slutligen från fönstret, välvande onda aningar och rynkande pannan.

Viveka och Antonius blevo en smula gladare till sinnes under det att de spatserade genom staden. Viveka som då var fem år kisade upp på sin tre år äldre bror under den vita tyllhatten — en rysansvärd och be-

svärlig historia av stärkt tyll som hängde ned över ögonen i artistiska flikar, vilka skulle föreställa blomblad, och med ett ljusblått sidenband kantande den toppiga kullen.

— Kunde vi inte göra en liten omväg? föreslog hon försiktigt.

Det var just vad Antonius tänkt och han blev förargad över att förslaget nu kom från Viveka.

— Visst kunde vi det, svarade han därför vårdslöst.

Viveka skälvde smått av spänning. Hon brukade eljes aldrig få vara ute annat än med barnjungfrun eller Sofia. Sofia gick för fort och barnjungfrun för långsamt, vilket var ännu mera tröttsamt eftersom man hela tiden måste hålla henne i handen och liksom dra henne med sig. Att vara ute ensam med Antonius var ett litet äventyr bara det. Vem vet om man ens skulle hinna fram till tant Mabels förskräckliga hus? Det fanns så många andra ställen.

Antonius tog av från huvudgatan och de spatserade in i en liten slingrande krokig gata där hustaken över deras huvuden på ömse sidor tycktes stöta emot varandra. Endast en ljusblå flik av sommarhimlen glimtade där uppe. Här luktade salt och hav som om havsluften någon gång då det varit storm sprängt sig in och sedan inte kunnat leta sig ut igen.

Plötsligt stannade de båda barnen förvånade. På ena sidan den smala gatan togo husen slut och en hel trädgård tycktes i ett brus av grönt kasta sig över en låg grå mur av sten. Antonius som då ännu likt Viveka var förtjust i allt som levde och blommade tog sig upp på muren, helt och hållet glömsk av sin söndagskostym.

— Å, så vackert! ropade han och drog ett djupt andetag.

Viveka tyckte att det var som att titta in i en grön grotta.

Den gamla förvildade trädgården var ett nätverk av grenar som sträckte sig mot varandra och slingrade sig om varandra och tycktes omkring sig pumpa och spola ut mörkgröna och ljusgröna färger. Uppför tjocka stammar klängde murgrönan med sina runda saftiga blad. Vid trädens fötter växte gräset fritt som om aldrig någon fot stigit på det, och bland grässtråna vajade röd vallmo och förgätmigej och bellis. Solstrålarna som banat sig väg genom trädkronorna föllo i ett glest silverregn över hela trädgården. Knotiga äppelträd buro gröna frukter, kådan sipprade ut ur stammarna. Humlor och fjärilar flögo omkring bland blommorna och sögo till sig honung. En spindel hade spunnit ett skimrande flor mellan ett par buskar och floret vajade behagfullt av och an som en gunga åt en späd liten älvadrottning.

Blek av rörelse böjde sig Antonius ned och hjälpte Viveka som på korta knubbiga ben kravlade sig upp till hans sida. Hon skrapade sina små blankskinnsskor mot stenarna, men vad gjorde det? Hon ville vara där Antonius var och måste se detsamma som han.

Nu spatserade de på själva muren, vimmelkantiga av den starka doften från blommor och träd. En sådan tur att de inte, som de bort, gått direkt raka vägen till tant Mabel! Hade de gjort det skulle de alltjämt ha varit okunniga om den vackra trädgårdsgrottan. En

kyrkklocka slog någonstädes och strax tycktes hela rymden ringa och klinga av klockor som satts i rörelse.

Antonius spratt till.

— Vi måste skynda oss, skrek han gällt. Nu komma vi bestämt försent.

Det var svårare att ta sig nedför muren än det varit att komma upp på den. Antonius måste hoppa. Och han var rädd för att hoppa. Men så vågade han äntligen språnget och lyfte ned Viveka som stod och balanserade på muren med hatten som en annan stor vit blomma gungande på huvudet. Viveka damp i gatan och rev ett litet hål på strumpan vid knäet. Hon grät inte, men fick ett bekymrat uttryck i sitt runda ansikte. Ack! Ack! Nu såg ingen av dem just så prydlig ut. Och mamma som förmanat dem så mycket att akta kläderna!

Antonius tog Viveka vid handen och började springa i riktning mot överstens hus. Han flämtade:

— Jag undrar vad vi få för efterrätt?

Antonius var en läckergom och tanken på att det nog skulle bli efterrätt till middagen, något som hemma bara vankades på söndagarna, hade tröstat honom över de stickande nya strumporna.

Så där ja! Här låg huset. Barnen saktade farten och gingo sedesamt bredvid varandra på samma sätt som de vandrat så länge de visste att deras mamma tittade efter dem från fönstret. Kanske tant Mabel också stod på lur i något fönster.

Överste Cronhiorts hus hörde till de allra äldsta i staden. Dess egendomliga spetsiga gavel var så gott som övervuxen av murgröna. Huset liknade sanner-

ligen men på ett hemskt sätt, en av de där tjocka trädstammarna, över vilka murgrönan slingrat sig där borta i trädgården. Porten var bred, av ek, med dörrhandtag av mörknat järn.

Antonius drog i klocksträngen och strax skrällde det till i hela huset. Det var en gammaldags ringklocka med en kläpp som ringde våldsamt då man drog i strängen. Viveka ville också ringa i den sällsamma trollklockan, men Antonius hindrade henne genom att hastigt rycka till sig hennes hand.

Strax därpå öppnades dörren av en svartklädd husa som hade en pipad vit mössa som en liten krona på hårknuten. Barnen kommo in i en hall som efter solskenet där ute nyss syntes dem dubbelt mörk.

— Ni komma för sent, sade jungfrun genast och snörpte på munnen. Översten väntar vid bordet.

Då blevo Viveka och Antonius rädda. De visste inte att översten skulle vara hemma och de hade en skräck för honom som övergick allt förstånd.

Likt två bleka missdådare slunko de in i salen. Överste Cronhiort gick fram och tillbaka på golvet och vred otåligt sina redan då helt grånade mustascher.

— Se här äro de ju, utbrast överstinnan Mabel och ilade emot barnen och omfamnade dem med denna uppjagade och onaturliga hjärtlighet, som de så avskydde, i det hon på deras kinder tryckte dessa stora fuktiga kyssar, som de så fasade för.

De fördrogo denna gång med tåliga miner de många kyssarna. Överste Cronhiort hälsade på dem med en som de tyckte butter nick, och så satte de sig alla till bords.

Antonius tittade sig omkring. Så skumt och besynnerligt här ändå var mot hemma där solen brukade flöda in och det stora havet gick i blått framför fönstren! Här släpptes en knapp dager in genom de små rutorna som voro nästan täckta av murgrönan. Dagern blev grönaktig här inne i salen. Ansiktena fingo också något skugglikt och spökaktigt över sig så man måste känna sig kuslig till mods.

Nu serverades det kalvstek som de själva brukade få hemma om söndagarna. Antonius och Viveka voro inte särskilt förtjusta i kalvstek, men de måste ju äta av hövlighet. Sofia hade sagt att de inte fingo äta för mycket och det var det ingen risk för i fråga om den här kalvsteken.

Då tant Mabel såg att Viveka hade svårt för att dela sönder sin skiva lutade hon sig strax över henne och började skära små bitar. Viveka som just suttit och varit mycket stolt över att hon alldeles som en vuxen fick begagna både kniv och gaffel blev mycket nedstämd. Hon såg skrämd upp i överstinnan Cronhiorts ansikte. Det var gråaktigt och liksom flytande. Ögonen som voro ytterst närsynta kisade och klippte, från munnen rann en liten stråle saliv. Viveka tyckte inte om hennes närhet och drog en suck av lättnad när tant Mabel åter sjönk tillbaka på sin stol. Överste Cronhiort hade ännu inte sagt ett ord. Han hade väldiga och buskiga ögonbryn som han rynkade medan han åt, också han utan aptit. Både Vivekas och Antonius' blickar gingo oupphörligt till honom.

Varför voro de så rädda för honom? Vem kan förklara den skräck ett barn får för en viss äldre per-

son? Det är kanske bara detsamma som den antipati varje känslig människa ibland kan få för en annan. Men de små veta ingen skillnad på motvilja och skräck. Tycker barnet att någon är obehaglig måste obehaget bero på att en fientlig fara lurar under denna människas åthävor och ord. Ofta visar det sig att barnet har rätt. Den person det känner fasa för bär ofta på en bubblande vulkan i sitt inte som någon gång skall komma till utbrott och då förbränner och föröder allt omkring sig.

Andreas Cronhiort hade alltsedan sina tidigaste mannaår genom drömmar och studier levat sig in i avlägsna skeden av Sveriges historia, och han hade omsatt sina syner och sina forskningar i många böcker, både romantiserade skildringar och mera vetenskapliga verk. Han ansågs som en begåvad och intressant man. Men barnen hade ingen förståelse för hans begåvning och det intressanta hos honom. De sågo bara de rynkade ögonbrynen och hörde hans obehagliga stämma då han talade till tant Mabel. Det var inte något lyckligt äktenskap och det gick iskalla luftdrag över bordet som kom huden att knottra sig på barnens duniga kinder.

Tant Mabel var undfallande och ödmjuk i sitt sätt mot översten, åtminstone var hon det när det fanns åskådare och åhörare. Barnen märkte det och förvånades. När tant Mabel var hemma hos dem utan sin man brukade hon prata i ett och överhölja deras mor med sina goda råd.

Eftersom nu överste Cronhiort vid middagsbordet just inte sade något alls och tant Mabel endast i

viskande ton frågade barnen hur det stod till hemma och vad de sysselsatte sig med om dagarna och barnen på dessa frågor gåvo enstaviga svar, blev det så småningom ganska tyst vid bordet. En tryckande tystnad, dunkel som rummet av outsagda tankar. Den kom Viveka och Antonius att oroligt flytta sig på sina stolar.

Antonius tittade längtande mot dörren i hopp om att efterrätten snart skulle uppenbara sig. Nu togs steken bort och desserttallrikarna sattes fram och husjungfrun kom in med en stor skål där något säkert läckert skimrade i rött och vitt. Tant Mabel som själv var alldeles förtjust i allt som var sött lade för Viveka och Antonius stora portioner.

— Nu skola ni äta duktigt, mina små, sade hon på sitt överdrivet hjärtliga sätt. Det här bruka alla barn tycka riktigt mycket om.

Antonius' ögon tindrade. Utan att vänta på att de andra skulle börja äta stoppade han en fylld sked av efterrätten i munnen. Därpå förbyttes det nästan vällustiga leendet i en ful grimas, som alldeles oemotståndligt bröt sig fram. Långsamt, långsamt som om han fått gummi i munnen tuggade han och svalde.

Viveka som med starkt intresse följt med sin brors minspel tog försiktigt helt litet på skeden och förde den till munnen. Syskonen växlade en blick. De tyckte illa om efterrätten. Den var hoprörd av blötta skorpbitar, lingonsylt och vispad grädde. Alltsammans var sockrat så att det sved i halsen. Nej, det var inte gott! Besvikna tittade de ned i sina tallrikar, på vilka tant

Mabel lagt så stora högar av den avskyvärda röran. Hur skulle de kunna äta upp allt detta?

Tant Mabel satt med huvudet nedlutat och sina närsynta ögon girigt fästade på efterrätten som hon glupskt slukade. Hon märkte inte att barnen inte tyckte om den. När hon själv slutat och skulle ta en stor portion till, hejdade hon sig med skeden i handen.

— Ni måste ha litet mera, utbrast hon.

Men så fick hon syn på deras tallrikar där efterrätten var nästan orörd.

— Men vad vill detta säga? ropade hon. Tycka inte barnen om min goda efterrätt?

Översten som ju inte heller hade rört mycket vid maten betraktade dem med eftertänksam min.

— De sätta tydligen inte mera värde än jag på vad du har att bjuda på, sade han och smålog dystert.

Arma Viveka och Antonius! Nu voro de åter missdådare alldeles som för en stund sedan då de kommit för sent till middagen. Antonius försökte sig på ett litet inställsamt leende.

— Mamma sade, stammade han, att vi inte skulle äta för mycket.

Tant Mabel skakade på huvudet.

— Alla barn bruka tycka om min efterrätt, vidhöll hon. Vad äro ni för kostföraktare som det här inte duger åt? Lämna kvar på tallriken då, eftersom ni rata min mat! skrek hon plötsligt till med ond röst och hatfulla ögon.

Viveka och Antonius sänkte huvudena, röda i ansiktet. Viveka närapå grät. Hon hade blivit riktigt hjärtängslig.

De stego upp från bordet och Antonius skyndade fram och tackade för maten i det han tog översten och överstinnan i handen och bockade som han blivit inlärd hemma. Viveka neg. I sina hjärtan voro de sorgsna och missräknade. Efterrätten skulle ju ändå ha varit bjudningens höjdpunkt. Till deras glädje försvann översten nu för att gå tillbaka till regementet.

De blevo lämnade ensamma med tant Mabel i den skumma matsalen, där husan snart hade dukat av bordet. Vad skulle man nu göra? De följde med ögonen tant Mabel som gick till ett litet skåp där hon plockade fram en stor ask som hon satte på bordet.

— Här få ni leka med min styvson Johnnys tennsoldater. Det är tennsoldater som Johnny, min mans son i hans första gifte, lekte med då han var liten.

Viveka och Antonius stirrade undrande upp i hennes ansikte. Hon hade fått tårar i ögonen. Kanske var den där Johnny nu död. Antonius funderade mycket över orden "styvson" och "min mans första gifte". Han begrep dem inte och beslöt sig efter en stunds lönlöst grubbel att hemkommen fråga Sofia. Tant Mabel satte sig i en vilstol.

— Lek nu, små barn, sade hon välvilligt, övertygad om att hon nu skulle ha dem sysselsatta för en lång stund framåt.

Antonius plockade upp tennsoldaterna och ställde dem framför sig på bordet. Han hade aldrig tyckt om tennsoldater. Helst brukade ju Antonius leka med pappersdockor, vackert bemålade och utstyrda. De här figurerna voro nötta och skamfilade och hade tappat färgerna. Viveka tittade på sin bror över bordet och

fnittrade. Så lade hon sin knubbiga hand över munnen. Hon kom ihåg att Sofia där hemma sagt att man inte fick fnittra.

De lekte olustigt med tennsoldaterna, under små sidoblickar på tant Mabel i länstolen där borta.

Plötsligt gick Antonius på tå runt bordet fram till Viveka och viskade:

— Hon har somnat!

Ja, verkligen. Överstinnan Cronhiort hade lutat huvudet tillbaka mot ryggstödets kudde och sov nu gott med halvöppen mun och slappt ansikte.

Lämnande tennsoldaterna åt sitt öde på bordet tassade Viveka och Antonius hand i hand ut ur salen och Antonius slöt dörren försiktigt efter sig. Från hallen ledde en trappa upp till en övre våning. De hade stor lust att kila uppför den och undersöka de andra rummen, där man kanske skulle kunna hitta roliga saker. De rådgjorde därom med sänkta röster, men tyckte till slut det var klokast att icke vedervåga försöket då man inte kunde veta om ej den dystre översten fanns i något av rummen.

En liten port till trädgården stod på glänt. Antonius sprang fram till den och stötte upp den. Viveka följde honom och nu voro de ute i husets trädgård.

Det var inte någon så underbar trädgård som den förvildade trädgården de sett från muren på sin promenad hit. Den här var liten och mycket vårdad. Blommorna växte ordentligt i rader i rabatten, trädgårdsgångarna voro fint krattade i rutor och utmed gräsmattorna lågo snäckskal.

Men mitt på den tättklippta gårdsplanen stod ett mullbärsträd. Det var det enda trädet och dess krona var så vidsträckt att den förmådde skänka skugga åt nästan hela gården. Barnen kramade hårt varandras händer. Ett sådant träd! Så vackert! Så mörkgrönt! Det var som en saga. Otaliga småfåglar kvittrade i det. Man kunde höra prasslet och flaxet av tusen små vingars slag och fåglarnas röster läto till sist som ett enda skrik som höjde sig mot himlen.

Viveka och Antonius stego över de skära snäckskalen som liknade kolossala öron, där de glänste i solen, och stodo nu under trädet. De tittade upp och då fingo de syn på trädets frukter. Det lyste av saftigt rött mellan gröna blad. De visste inte att mullbären måste vara kolsvarta för att vara fullt mogna och söta. Det vattnades i munnen på dem. Här skulle de kunna få ersättning i rikaste mått för den rysliga efterrätten. Antonius sände en spejande blick mot husets fönster. Nej, ingen syntes där, tant Mabel sov ju där inne med sin öppna mun.

Då klättrade han upp till närmaste gren. Klara ögon inifrån trädets djup iakttogo honom. Fåglarna flögo högre upp mot trädets topp skrikande och pipande som om de blivit oroliga. Antonius satt på den tjocka grenen och vinkade nådigt till Viveka. Hon kunde ju omöjligt komma upp efter honom.

— Å, kasta ner bär åt mig, tiggde hon.

Antonius började plocka. Han smakade på ett par bär och fann dem ganska sura, men ändå mycket goda. Barn tycka om kart. De ge sig sällan tid att vänta till dess frukterna mognat.

Viveka höll leende upp sin klänning och en handfull röda bär föll ned i den, sättande små prickar på det ljusa tyget. Hon slog sig ned på gräsmattan och höll upp bären ett för ett. De liknade små, små runda druvor som samlat sig i ett enda stort bär. Också Viveka fann smaken förtjusande. Ibland tittade hon uppåt och såg en bit av Antonius' ben i de nya strumporna, men mest av allt försjönk hon mumsande i betraktande av det ovanliga sköna trädet. Hon tyckte att hon älskade det. Det levde, det rörde sig, ja Viveka tyckte att det andades med små lätta andetag när vinden sakta snuddade vid dess ymnigt grönskande grenar. Hon hade som Antonius velat vara mitt uppe i det, men hon såg på sina ben och skakade förnumstigt på huvudet. De voro verkligen alltför korta för att räcka till att klättra i höga mullbärsträd med.

Antonius på sin gren var också helt lycklig. Han hade slutat äta. Men ibland lossade han ett rött bär och kastade ned det på gräsmattan där det sedan låg och blänkte som någon kostbar sten. Han började sakta gnola för sig själv. Hans glädje måste få ett utlopp och snart tonade hans sång hög och gäll mot himlavalvet. Det var en romantisk visa med många strofer som barnjungfrun Tilda ibland brukade sjunga för dem. Den började så här:

Jag vet mig så fager en apelgård,
en apelgård!
Han blommar så rikt i Guds änglars vård,
om sommaren.

Han kringstängd är som en klosterlund,
som en klosterlund!
Där leka små nunnor på rosengrund,
om sommaren.

Där växa i ro både bok och lind,
både bok och lind!
Där spela i lönn både rå och hind,
om sommaren.

Verserna handlade visserligen om aplar, bokar och lindar och inte om mullbärsträd, men sångens milda, på en gång vemodiga och glada melodi passade till hans stämning. Viveka som inte kunde orden föll ändå in i "om sommaren" under det hon med strålande ögon såg sig omkring:

I vart och ett träd en näktergal slår,
en näktergal slår!
De sjunga vad hjärtat så gärna förstår,
om sommaren.

Så vackert det lät! De båda barnen överröstade med sin sång fåglarnas pip och kvitter där uppe från trädkronan.

Då öppnades porten till huset och tant Mabel stod på tröskeln. Antonius som lutade sig fram på sin gren såg henne. Ändå fortsatte han att sjunga, säker på att tant Mabel skulle tycka mycket om det. Men tant Mabel satte båda händerna för öronen och ropade förtretad:

— Vilket oväsen! Så sluta då!

Antonius som börjat om igen på strofen:

Där växa i ro både bok och lind...

avbröt sig med en långdragen ton som lät som en sorgsen jämmer.

Tant Mabel beskärmade sig:

— Och Antonius uppe i trädet! Kom genast ner! Min lingonsylt dugde inte åt er. Ha ni nu i stället ätit upp mina mullbär som jag glatt mig åt så? Det var alls inte snällt!

Viveka reste sig och de röda bären föllo ur hennes klänning runt omkring henne i gräset. Antonius tog sig ned från trädet. All jordisk fröjd är flyktig och kort. De hade haft en enda riktigt glad stund hos tant Mabel, och nu togs den genast ifrån dem.

Tant Mabel grep dem i var sin hand, och med en sista blick på mullbärsträdet, det älskade vackra, fingo de traska in i huset igen.

Nu längtade de hem! Antonius, den mest företagsamma, bockade åter för tant Mabel, tackade och tog ett bestämt farväl. Viveka neg och försökte med sina små händer dölja bärfläckarna på sin klänning.

När de kommit ut genom porten gåvo de sig till att springa hemåt, drivna av en gemensam impuls. Viveka och Antonius höllo varandra i handen och sprungo gatan framåt med klämtande hjärtan. De voro som två små hundar som kommit för långt bort och nu rusade tillbaka, endast tänkande på sina ombonade och mjuka korgar där hemma. När de sågo sitt hus på avstånd, saktade de farten. De stannade.

— Borsta av mig! sade Antonius strängt.

Viveka borstade beställsamt av hans blus och kortbyxor med händerna, men det var kåda på tyget som inte gick bort. Antonius i sin tur försökte snygga till Vivekas klänning, men de röda bärfläckarna försvunno inte, fastän Antonius för säkerhets skull spottade på fingret och gnodde på dem. Hennes tyllhatt hade också blivit en smula stukad. De två syskonen stirrade sorgset på varandra. Hur fina hade de inte varit när de gått hemifrån!

Men plötsligt pekade Antonius mot havet.

— Se på solen! ropade han.

Ja, där borta vid havets rand gick solen ned. Den rullade stor och röd och brinnande ner i vattnet, så man tyckte sig höra som ett fräsande av upprörda och stänkande vågor då det brännande heta klotet nådde vattenytan. Hela himlen blev röd, den hade nu samma färg som mullbärsträdets små lysande frukter. Och i detta röda sken vandrade Viveka och Antonius vidare och in genom porten till det hus de bodde i.

Deras kläder som den skimrande blanka dagen solkat och raspat revor i fingo även de en glans av purpur och guld.

I detta allt försonande och överslätande ljus inbillade de sig att inte ens Sofias vaksamma ögon skulle förmå upptäcka hur skamfilade de blivit.

Och åter muntra till sinnes tumlade de uppför den välkända trappan och in i barnkammaren som i timmar väntat på dem.

TOLFTE KAPITLET.

Ett nattsvart rum vid Nybergsgatan. — Under en duvas vingar.

Tidigt på själva nyårsaftonens morgon ljödo ett par korta, skarpa signaler på telefonen förebådande ett samtal långt bortifrån. Hilda som städade i tamburen grep telefonluren och uppfångade telefonistens röst som anmälde:

— Från Karlskrona.

— Det är från Karlskrona! skrek då Hilda ut i luften med dammtrasan i högsta hugg.

Hon blev undanknuffad av Sebastian, som störtade ut ur sitt rum med rufsigt hår och utan krage. Översten och överstinnan, som redan voro klädda, kommo ut från salongen, Viveka från salen, och i detsamma öppnades tamburdörren av Antonius och Douglas, vilken rest hem över julen och fått bo i grevinnan Christines tomma våning på det inre Ladugårdslandet, dit Antonius, den lille heminredningsexperten, följt med för att ställa det trevligt åt honom. Så var hela familjen församlad kring telefonapparaten.

Nu ringde det på nytt. Sebastian lyfte luren.

— Ja, jag väntar, svarade han kort.

— Kan det ha hänt något? ropade Sofia och kramade om Edvards arm.

— Inte har det hänt något, sade Antonius, som höll på att hänga upp sin rock och vände ryggen till.

Men Douglas hade stannat bredvid Sebastian, ännu med överrocken på, och studerade oroligt hans ansikte.

Under det samtal som nu utspann sig mellan Sebastian och hans yngsta svägerska Göta höll sig familjen runt omkring Sebastian tyst. Det måste vara något som rörde hans lilla dotter Viktoria Sofia. De lyssnade andlöst på Sebastians svar och önskade att de också kunnat höra vad Göta sade.

Plötsligt ropade Sebastian till. Hans ansikte förvreds i en grimas, som gjorde honom nästan oigenkännlig.

— Har hon fått lunginflammation? Är hon död? Det är inte sant! stötte han fram.

Så tappade han telefonluren, och när han lyfte upp den igen fortsatte Götas röst att entonigt prata. Med en åtbörd av hopplöshet räckte Sebastian luren till Douglas.

— Jag hör ingenting, sade han. Du måste ta reda på alltsammans, det bara susar för mina öron.

Douglas fortsatte några minuter att uppmärksamt lyssna. Han svarade: "ja" och "nej". Därpå blev det ett avbrott och han vände sig till de andra.

Ingen av dem hade ännu yttrat ett ord. Sofia hade inte uppfattat vad som hänt, men hon snyftade redan i väntan på att få klart för sig det förskräckliga som Sebastians ansikte uttryckte. Hon drog honom med sig in i salongen. Sebastian stannade mitt på mattan med Sofias arm i sin.

— Min lilla dotter är död, sade han.

Nu brast Sofia i högljudd gråt. Douglas stod ännu och skrek hallå in i telefonluren, men då han förstod att ingen längre svarade gick han in till de andra.

Sebastian hade satt sig. Sofia sprang fram till Douglas.

— Vad sade Göta? Hörde du riktigt vad hon sade? frågade hon ännu med ett hopp om att Sebastian kunde ha hört fel.

Douglas berättade det långsamt. Lilla Viktoria Sofia hade för några dagar sedan förkylt sig. Göta hade varit hos henne varje dag där hon låg sjuk hos arbetarfamiljen. De hade haft en duktig läkare, men ingenting hade kunnat göras och hon hade dött denna natt, kvävd av ett hostanfall.

— Arbetarna ha dödat henne! De där garvarna ha dödat henne! klagade Sofia upproriskt. Jag sade ju att det var ansvarslöst av dem att utackordera en liten Lagercrona i en arbetarfamilj på detta sätt. Nog kunde de ha underkastat sig det besväret att ha henne hemma hos sig!

Medan Sebastian höll huvudet nedböjt i sina händer för att ingen skulle se att han grät, fortfor Sofias röst att ljuda i salongen, där en blek dager föll in från solskenet på himlen. Solen skulle ännu inte på ett par månader hinna fram till deras fönster. Det var något fattigt i denna dager, i att de inte kunde få dit solen, fastän den lyste där ute, och i Sofias anklagelser mot familjen Tollén. Hon tycktes finna en sorts lumpen lättnad i sin sorg genom att beskylla familjen Tollén, garvarfamiljen, uppkomlingsherrskapet, för barnets död.

Ingen annan sade något. Översten gav Sebastians kavaj en tafatt smekning. Douglas trummade mot rutan. Antonius hade slagit sig ned på pianostolen och snurrade nervöst runt på den och Viveka stod på darrande ben bredvid soffan utan att vilja sätta sig.

Det var andra gången detta år Sebastian hade fått ett dödsbud. Först hans unga hustru och nu hans lilla barn på årets sista dag.

— Och i vår familj som ingen brukar dö, fortsatte Sofia sin jämmer.

Det var som om hon också anklagat Tolléns för att de fört döden in i den Lagercronska familjen.

Sådana där människors tarvliga ursprung och dåliga blod rymde sjukdomar och dödens baciller. Den som Gud förlänat ädel börd och härkomst borde säkert inte beblanda sig med dylika. Det ledde, som man ju nu redan fått erfara genom Sebastians giftermål, endast till olycka.

— Ack, säg ingenting mer om dem, mamma, utbrast Sebastian och lyfte huvudet. Kanske ha de handlat efter bästa förstånd med den lilla.

Sofia gav honom en förebrående blick. Hade han nu övergått på deras sida?

Men för Sebastians inre syn hade hans hustrus rodnande oskuldsfulla ansikte visat sig. Han tyckte att hon nu leende och lycklig höll deras barn i sina armar. Han såg sig omkring och det föreföll honom som om hans föräldrar och syskon, så nära honom, ändå kommit så långt bort. Antonius som oroligt snurrade runt på pianostolen, Douglas, Viveka som stod bredvid honom, Sofia som snyftade upprört, översten som be-

traktade honom med en grubblande och sorgsen blick, ingen av dem kom honom i denna minut riktigt vid. Med blodsband var han bunden vid dem, men det ryckte i hans hjärterot som om de döda, Magnhild och den lilla Viktoria Sofia, med all makt sökte dra honom till sig. Det svindlade en smula för honom. Nu låg hans lilla barn där nere i Karlskrona dött, och han skulle aldrig få höra det tala som han en gång så hett längtat efter. Han skulle berättat för sin lilla dotter om vilken ljuv mor Magnhild skulle ha varit, och hon skulle ha vuxit upp och kanske blivit lik henne. Vad var det väl för en grym makt, som ryckte ifrån honom allt det han famnade? Var han inte god nog att äga en hustru och ett barn? Han tänkte på alla sina krogbesök och sitt allt utom mönstergilla liv denna höst, då han sörjt så att han måste ut för att roa sig och förströ sig. Var detta kanske straffet? Hans enkla löjtnantsbegrepp räckte inte till att här bringa reda.

Han steg tungt upp från sin plats.

— Jag måste packa och resa dit ned med första tåg som går nu, sade han kvävt.

— Min älskade gosse får väl ändå lov att äta frukost först, skrek Sofia till och vaknade åter upp.

Men Sebastian hade redan gått och slagit igen sin dörr efter sig.

Sebastian kunde ändå inte fara förrän på kvällen och han tillbringade största delen av dagen inne i sitt rum arbetande med att ordna sina saker.

Sofia smög sig då och då till att glänta på dörren för att fråga om han inte behövde hennes hjälp, men i själva verket för att få prata med honom, och varje

gång stöttes hon tillbaka av hans hårda och sammanbitna ansiktsuttryck. Det var som om sorgen slagit inåt som en farlig sjukdom ibland kan göra och Sofia förstod att av henne ville han inte, ännu åtminstone, ha någon tröst.

Sorgens skugga sänkte sig än en gång över hemmet vid Karlavägen. Sofia ordnade åter med sorgflor på sin hatt. Nyligen hade hon tagit av det. Hon fäste också svarta ärmbindlar på alla deras ytterplagg.

Allt som timmarna skredo klarnade hennes ansikte under dessa sysselsättningar. Hon hade en stark känsla av att Sebastian nu med detta sista band som slitits av äntligen blivit kvitt garvarfamiljen. Han skulle kanske icke mera ha någon frikostig konsul Tollén som betalade hans skulder och skrev på hans växlar, men i gengäld var han nu, sedan hans barn icke längre fanns, fri att välja sig en ny hustru av god familj. Han var så ung och hans sår måste snart läkas. Framför allt: Sofia hade inte längre någon orsak att träffa herrskapet Tollén eller att brevledes uppehålla någon förbindelse med dem. För henne betydde detta en kolossal lättnad. Hennes svägerska Eveline Macdougall behövde inte längre snörpa på munnen och med ett ironiskt leende fråga efter hur det stod till där nere med deras kära anförvanter i Karlskrona. Sebastian skulle inte längre stå under den där tarvliga garvardynastiens inflytande och kanske bli hindrad i sin karriär av släktskapsförbindelsen med dem.

Och likväl: där Sofia satt lutad över sitt handarbete i salongen döko Magnhilds ansikte och det lilla barnets allt emellanåt upp. Då knep hon ihop ögonlocken

för att slippa se dem framför sig. Anklagade de nu henne för att hon inte kunnat lära sig att tycka om dem? De döda äro envisa och komma tillbaka till en både under dagens tankar och nattens drömmar. De ha svårt att slita foten från den jord de trampat på och rört vid. De pocka fortfarande på att bli älskade och vilja inte bli bortglömda.

Under tiden hade Antonius, som tyckte att stämningen i hemmet var alltför tyngande, tagit med sig Viveka upp till moster Christines våning. Den låg vid den lilla smala Nybergsgatan. Christine tog här emot en del "paying guests", ehuru detta förtjusande uttryck vid denna tidpunkt visst ännu icke vunnit sådant burskap såsom trevligt överslätande teknisk term tjänande att lägga en air av varm hjärtlighet och förbindlig gästfrihet över adelsfamiljernas misär och penningbehov. Det var ju också endast fråga om några unga herrar och damer ur familjer som hon själv väl kände till.

Eugénie, ständigt kritisk och på sin vakt mot alla inträngligar och allt som smakade ekonomiskt betryck, pinades av att behöva sitta till bords med dessa inackorderingar, men Christine Macdougall njöt av att ha ungdom omkring sig. Hon måste ju också se till att tjäna några slantar, eljes hade inte hennes hushåll gått ihop.

Nu voro rummen tomma och dammet hade redan hunnit falla över de antika byråarna och på porträtten och prydnadsföremålen som det fanns så gott om.

— Douglas är mycket svår att bo tillsammans med, förklarade Antonius småleende, sedan han satt sig i

en av de stoppade fåtöljerna i förmaket. Jag minns hurdan han var som skolpojke. Han väckte mig ideligen genom att springa upp ur sängen och tassa omkring i rummet för att om och om igen slå vattnet ur sin tandborste. Han hade visst för sig att han skulle dunka den mot handfatet ett bestämt antal gånger. Det var förfärligt störande. Nu är det dörren här. Han inbillar sig ständigt att han inte låst den och smyger sig upp för att vrida på låsvredet och skramla med nyckeln. Det är irriterande så det förslår. Jag får aldrig någon riktig ro för honom. Han är som en orolig ande om nätterna.

Viveka satt och tittade på Antonius utan att höra på honom så mycket. I det skumma rummet glänste hans glasögon emot henne så att hon ej kunde uppfånga hans blick. Han hade vuxit och såg bättre ut än förut. Hon kom att tänka på Dess.

— Är du mycket med Dess Jegerfelt nu för tiden? frågade hon.

— Äsch hon, lilla Dess, hånskrattade Antonius. Hon rantar ju efter mig jämt. Jag bjöd henne till sist av ren och överflödig vänlighet på gymnasistbalen. Men det var hon som faktiskt tiggde sig till det.

— Kanske är hon kär i dig, slapp det ur Viveka.

Så slöt hon munnen. Nu hade hon förrått Dess' hemlighet.

— Det har hon i så fall inte mycket för, svarade Antonius högdraget. För resten ha ju de där rysligt tråkiga Jegerfelts fått förflyttning nu, så då är jag av med dem.

Stackars Dess! Viveka var glad att hon inte kunde

höra Antonius just nu. Tänk om Vivekas kusin Donald sade detsamma om henne, när man frågade honom? Viveka kröp ihop. Kärleken hos småflickor är inte så ofta besvarad.

— Hos Hastings trivs jag inte illa, fortsatte Antonius självbelåtet. Axelina kommer ju upp till seminariet nu och skall inackorderas hos oss. Det vet du ju?

Viveka nickade tyst. Hon hade svårt att förlika sig med tanken att den fula Axelina skulle bo hos dem. Nu skulle hon åter ligga vaken i salen om kvällarna, som hon legat och väntat på Sebastian, och lyssna till när Axelinas dörr smällde igen. Ständigt skulle hon bo som i tattarläger, där folk sprang ut och in genom tältöppningen! Så fortsatte de fattiga officersfamiljernas irrande tillvaro.

Hon lutade sig tillbaka i stolen och knäppte händerna. Hon tyckte i alla fall om att sitta ensam med Antonius i den här tysta lägenheten. Om han nu också ville riktigt prata med henne så att hon nästan kunde få känna sig som en vuxen människa! Så brukade ju de äldre sitta tillsammans och prata i all stillhet. Viveka funderade ett tag på att förtro sig åt Antonius och tala om hur illa hon trivdes i deras egen Stockholmsbostad och att hon aldrig fick vara för sig själv där. Hon brann också av längtan att få berätta om sin väninna Sigyn, som Antonius ännu inte sett.

Men hennes planer på ett förtroligt samtal med Antonius blevo aldrig verklighet.

Plötsligt ryckte de båda syskonen till av att tamburdörren slogs upp. En liten pust av kall luft for in i

förmaket till dem och på tröskeln stod deras kusin Carl-Mårten och stirrade på dem med sin fjärrskådande och drömmande blick.

— Äro ni här? sade han stillsamt. Jag trodde våningen var tom.

— Vi ha ju fått löfte att bo här över julen, utbrast Antonius och lät både förtrytsam och generad.

Det föreföll ju nästan som om de blivit överraskade som ett par tjuvar här i moster Christines våning.

— Det visste jag inte alls om, mumlade Carl-Mårten och drog av sig rocken som han vårdslöst lät falla över en stol.

— Det är väl därför att du aldrig hör på, svarade Antonius näbbigt.

— Kanske tänker jag på annat, sade Carl-Mårten. Det var så många människor på Igelfors. Därför for jag hem hit igen.

— Det var underligt. På själva nyårsaftonen! anmärkte Antonius.

— Jag ville sluta året i ensamhet, mumlade Carl-Mårten.

Viveka som så väl kände till Igelfors förstod vilken uppståndelse Carl-Mårtens plötsliga avresa måste ha vållat. På Igelfors avlägsnade man sig inte ostraffat från alla de nyfikna släktingarna som där voro församlade. De måste ha överöst den stackaren med spydiga anmärkningar och närgångna frågor om varför han ville resa och om han inte trivdes med dem. Och han hade som vanligt kommit med världsfrämmande och obegripliga svar på dem.

— Vi ha fått sorg, sade Antonius viktigt när Carl-Mårten nu dröjande gick mot dörren till sitt rum.

Carl-Mårten vände sig om. Hans ansikte stod så vitt mot den mörka tapeten med dess dunkla växtvärld av förvridna och onaturliga blommor.

— Vem är det som dött? frågade han uppmärksamt.

— Sebastians lilla flicka fick lunginflammation, och nu på morgonen kom det telefonbud om att hon var död, förkunnade Antonius.

Nyss där hemma hade inte underrättelsen gripit honom så hårt. Det var mera hela den stämning av sorg den framkallat som gjort intryck på honom och närmast ett besvärande intryck, därför att han ville vara glad och ha det trevligt när han nu hade skollov. Men när han mötte Carl-Mårtens skinande blick, stack det till i bröstet på honom och han kände till sin förargelse gråten stiga upp i halsen.

— O, är den lilla död? sade Carl-Mårten stilla. Så blev hennes jordeliv kort. Bara några månader skulle hon leva här nere. Kom med in till mig.

Antonius och Viveka reste sig en smula ängsliga, nästan obehagliga till mods. Kusinens röst hade låtit så högtidlig. Vad ville han dem? De trädde efter honom in i hans rum, där gardinerna voro nedrullade, så att man kunde tro sig stiga rätt in i natten.

Antonius gjorde en rörelse som för att dra upp gardinen, men Carl-Mårten hejdade honom.

— Nej, nej, dra inte upp gardinen, sade han blitt. Jag tänder i stället mina vackra ljus.

De ryckte båda till vid det raspande ljudet av en tänd-

sticka. Rummet lystes svagt upp av en liten fladdrande ömklig låga från stickan i Carl-Mårtens hand, men i nästa stund brunno två ljus i silverstakar placerade på något som såg ut som ett svartmålat altarbord. Viveka mindes Carl-Mårtens lilla vindskammare i en av flyglarna på Igelfors, som han inrett till ett tempel för sina hemlighetsfulla gudstjänststunder. Också i detta helt vanligt möblerade rum, som han skulle använda till sina enligt släktens åsikt alltför långsamt framskridande studier, hade han med altaret och ljusstakarna och ett blänkande krucifix på väggen sökt skapa en atmosfär av en för heliga och ensamma tankar avskild plats.

Han betraktade Antonius och Viveka, som sågo brydda och tveksamma ut, med allvarsam min.

— Skola vi inte ägna en stund åt det döda barnet? sade han. Även de som lämnat oss ha behov av våra tankar och böner. Och vi också behöva upprätthålla sambandet med dem och förnimma oss vara i deras närhet.

Antonius vred oroligt på sig. Han hade träffat Carl-Mårten mycket litet, men Viveka hade berättat om honom och moster Eveline hade viskat elakheter om hans fromma nitälskan och dragning åt det hinsides. Det låg något olustigt och stötande i att så här mitt på förmiddagen bli uppmanad att bedja och till och med av en som inte var präst. Det gjorde att man kände sig löjlig och Antonius hade en fasa för allt som vanliga konventionella människor skulle dra på mun åt. Carl-Mårten såg också så konstig ut. Han var nu nära tjugufyra år, men spenslig och asketiskt mager.

Ändå var det inte hans figur som hade något som egentligen påkallade uppmärksamheten, det var ansiktets uttryck och de glänsande ögonen som skilde honom från andra unga män. Det var den extatiska glansen över de bleka anletsdragen och så den där blicken som tycktes se tvärs igenom en och långt bortom en, som voro så underliga.

Nu föll Carl-Mårten på knä framför det hemmagjorda altaret.

— Ni kunna också böja knä, sade han vänligt, utan att vända sig om.

Antonius och Viveka tittade på varandra. Därefter följde de hans uppmaning, fastän Antonius fann det obekvämt och genant.

Rummets stämning hade emellertid meddelat sig till Viveka. Hon försökte glömma sin brors närvaro. Det besvärade henne att han var med, och hon ansträngde sig att kasta den där känslan hon hade av att Antonius bara tyckte alltsammans var besynnerligt och komiskt. De svagt fladdrande ljusen gjorde rummet hemlighetsfullt. I vråarna dröjde djupa skuggor kvar, men den fulla dagern där utanför låg tryckt mot gardinerna så att fönsterkorsen blevo fullt tydliga. De sågo ut som om de ville stupa in mot rummet och krossa något under sin tyngd. Viveka tittade då och då i smyg mot fönstren och blev rädd för deras tunga kors.

En gång hade en Jesus gått sin Golgataväg drypande av svett, tyngd av ett sådant kors och med vissheten om att han vid vandringens slut skulle spikas fast på det. Skulle en människa någonsin kunna förstå hans frivilliga lidande? Det var omöjligt att fatta därför

att ens självviskhet icke tillåter en att fatta att någon kan så offra sig för andra: offra sig ända till korsfästelsens och de sargande spikarnas död.

Carl-Mårten lyfte huvudet och betraktade krucifixet.

— O Gud vår himmelske fader, sade han. Du som förbarmar dig, tag nu det lilla barnet Viktoria Sofia Lagercrona hem till dig och låt det icke sväva ängsligt och utan fäste omkring i din vida rymd!

Medan Carl-Mårtens röst fortsatte att ljuda i rummet slöt Viveka drömmande ögonen. Hon kunde inte följa med allt vad hennes kusin sade. Han bad för det döda barnet och bad även för dem själva med en exalterad sjungande röst. Men hans första ord hade sällsamt berört henne. Hon såg för sig den lilla döda göra den svindlande färden från arbetarhemmet i Karlskrona och upp till himlen. Dess späda kropp med redan rundade lemmar och små händer med rosenröda naglar virvlades runt om som ett höstens lösryckta blad för den storm som vi levande ibland känna en kall fläkt av och som sjuder i strömmar kring jordklotet. Hade icke Viveka ibland under vakna nätter eller innan hon om aftnarna fallit i sömn hört dånet från denna storm och darrande gömt sig under täcket för att söka skydd? I dess virvlar dansar jordklotet runt. De som dött fångas upp på orkanens vingar och föras snabbt hemlösa, vilsna och frysande utanför jordens värme och trygghet.

Carl-Mårtens ord om den vida rymden gjorde Vivekas fantasi levande. Hon ville gripa med händerna i luften för att kunna nå barnet och rycka det till sig.

Men hon skulle inte kunna fånga det. En gång skulle hon själv dö och föras bort på samma sätt. Var funnos nu de små vita änglarna som bruka lyfta den avlidna människan på händerna och bära henne med sig? Viveka hade sett bilder av dem i sin barndom, hur de ömt och medlidsamt leende sträckte sina armar efter de små insomnade och lyfte dem upp i sin famn. Men i den vida rymd, vilken Carl-Mårten bad Gud rädda det döda barnet från, fanns det inga änglar med vita släpande vingar. De sopades bort av stormen till Guds saliga ängar där de glättigt dansade i ring.

Stackars lilla Viktoria Sofia Lagercrona! Inne i hennes medvetande fanns kanske ännu ett svagt minne kvar av jordiska ting: av mjölken som runnit varm mellan hennes läppar, av ett ansikte som böjts över bädden, av en röst som viskat något, av en skallra som skakats framför hennes ansikte för att få henne att le. Nu hade hon ryckts ifrån alltsammans och famlade med händerna efter Guds finger. Skulle han förbarma sig och som Carl-Mårten bad taga henne till sig?

Ljuslågorna fladdrade som om också de nåtts av Guds vind. Fönsterkorsen bakom gardinerna tycktes växa till väldiga knotiga träd. Carl-Mårten bad alltjämt med lyftat huvud och blicken stadigt fästad på krucifixet. Så tystnade han och böjde huvudet.

Då blev det med ens så stilla inom Viveka. Hade Guds hand äntligen fattat om den lilla döda? Det var som om den eviga rymden krympt samman, slutit sig tätt kring den väldige Guden där han dröjde med den döda Viktoria Sofia på sina armar. Vinden hade slutat att blåsa och kasta sig i virvlar. Det fanns icke

längre något tomrum utanför jorden. Gud uppfyllde det. Hans heliga lekamen vidgades och tänjdes så att den nådde runt hela jorden. Det var som om den vallgrav som skilde jord och himmel åt fyllts av Gud. Han blev själv en brygga att stiga på och tusentals nyligen döda sågo den och begagnade snabbt tillfället att på Guds bågnande kropp stiga rätt in i den strålande av millioner stjärnor upplysta himlen.

Viveka suckade litet. Hon hade svårt att återvända till verkligheten. Hon var rädd att röra sig så att stämningen skulle förflyktigas. Nu när hon tyckte sig veta att det döda barnet nått himlen och var i säkerhet sjönk en ljuvlig frid över henne. Hon visste ju att barnets stoft ännu vilade där nere i Karlskrona och att det var dess själ Carl-Mårten anbefallde åt Gud, men hon kunde inte hjälpa att hon måste föreställa sig att även dess timliga hölje var upptaget till himlen, och hon gladde sig åt vad den lilla nu skulle få skåda för härligheter.

I denna stund med Carl-Mårtens entoniga böner ljudande för öronen kunde hon inte tvivla på Gud och himmelen, fastän det ofta när hon var särskilt sorgsen hände att hon gjorde det. Hon upplevde i detta nu en av dessa sköna minuter som vara så alltför kort, då evigheten snuddar vid ens panna och den helige ande, den vita mystiska duvan, gömmer jorden under sina duniga vingar. Så ville man förbli alltid: gömd, skyddad, hela tiden med en förnimmelse av att ett strålande och milt öga vakar över en och att man aldrig mer behöver sträcka ut handen och söla sina fingrar i jordelivets små grunda och smutsiga pölar.

Nu reste sig Carl-Mårten och släckte ljusen. Han gick också fram till fönstren och lät gardinerna smällande fara upp. Det blev ljust i rummet och de tre där inne betraktade varandra med blinkande ögon. En del av stearinen hade runnit nedför ljusen och grävt fåror i dem. En lukt av stearin och brända vekar låg över rummet.

Antonius slätade med besvärad min sina byxor och borstade noga av dem. Viveka såg att hans mungipor drogos ned i ett litet ironiskt småleende. Det syntes att han inte som hon nyss upplevat något vackert. Carl-Mårten var lika blek och stilla. Viveka förstod att han nu ville vara ensam. De togo adjö av honom och lämnade honom stående vid fönstret.

— Carl-Mårten är då bra konstifik, var allt vad Antonius sade när de kommo ut. Det skall bli skojigt att ligga i samma våning som han i natt. Jag skulle inte bli förvånad om han också liksom Douglas kommer att springa och känna efter om dörren är låst.

Viveka sade ingenting. Det var som om alla ting här ute på gatan med ens störtade sig så nära inpå henne. Husen tycktes hastigt och hotande luta sig ner över henne, en bryggarvagn förspänd med kraftigt byggda hästar styrde rätt på henne så att hon måste hoppa åt sidan, en förbigående stirrade närgånget in i hennes ögon och gav henne en hätsk och fientlig knuff med armbågen. Hon var inte längre gömd och skyddad under duvans vingar. Toge hon sig inte nu till vara, skulle hon lätt kunna bli överkörd eller skuffad ner i en rännsten.

Då fick hon se en rosafärgad hatt uppe vid gathörnet.

— Nej, men där kommer ju Sigyn, nu få ni hälsa på varandra, ropade Viveka glad.

Det var verkligen hennes väninna som kom nedför gatan. Hon hade köpt blommor i en blomsterbutik och hennes runda lilla haka stack upp över silkespapperet som dolde blommorna.

— Det var då en överraskning, utropade hon. God dag, Viveka, jag har bara varit inne ett par timmar för att handla.

Viveka presenterade Antonius. Sigyn böjde huvudet. Hon kände mycket väl igen Vivekas bror från de porträtt Viveka visat henne. Viveka berättade om Sebastians lilla dotter som dött. Sigyn försökte se deltagande ut, men det lyckades inte riktigt, därför att hon denna dag kände sig så lycklig till mods.

— Det var bra sorgligt, sade hon med dämpad röst, men hennes ögon tindrade alltjämt över blombukettens silkespapper, på vilket butikens namn stod tryckt med stora svarta bokstäver.

Hon mönstrade Antonius och det föreföll Viveka som om hennes väninna tyckte bra om honom. De önskade varandra ett gott slut på det gamla året och skildes åt.

— Jaså, det är av henne du är så bländad? sade Antonius när de hunnit en bit.

Han drog upp ögonbrynen och såg överlägsen ut.

— Tyckte du då inte om henne? frågade Viveka darrande.

— Tja, alltför illa är hon ju inte, utlät sig Antonius. Men något så bedårande ...

Då var Viveka nära att brista i gråt. Varför kunde inte hennes bror Antonius glädjas åt och hålla av samma saker och människor som hon själv? Nyss där uppe i Carl-Mårtens rum hade han endast synts besvärad, och nu vid mötet med hennes nya väninna Sigyn ville han inte alls erkänna att hon var den förtjusande unga flicka Viveka utmålat för honom.

I minnets ljus föreföll det Viveka som om det varit helt annorlunda under deras barndom. Hade de inte då haft samma smak, hon och Antonius, och hade inte samma saker fått dem att le eller gråta? Var det då så, att ju äldre man blev, ju längre bort skulle man komma ifrån varandra till dess man som vuxen skulle oförstående stirra in i varandras ögon utan att i dem kunna se en enda återspegling av barndomens gemensamma fröjder? Viveka kvävde en suck och gick vidare hemåt Karlavägen vid Antonius' sida.

På nyårsaftonens kväll reste Sebastian med tåget söder ut. I det disiga och kalla vädret voro de alla nere och togo farväl av honom, och sedan gingo de sorgsna genom gatorna hem igen. Det blev inte en av dessa glada nyårsaftnar de mindes från Ramstaden. Douglas längtade tillbaka till sina skogar uppe i Norrland och blickade oupphörligt ut genom fönstret som hade han hoppats att kunna genomtränga mörkret och med blicken nå fram till ett skogsbryn.

Sofia slutade aftonen med att läsa en nyårspsalm och när klockan slog tolv hörde de det avlägsna ringandet av kyrkklockor. Då önskade de varandra ett gott nytt år och gingo var och en till sitt med en känsla av att deras gamla år slutat på ett sällsamt och overkligt sätt.

TRETTONDE KAPITLET.

Sigyn var förvånad över Vivekas okunnighet. — Är det bättre nu? frågade Sigyn. — Det är likadant med oss alla.

En höstmorgon, Viveka hade nyligen fyllt sexton år, satt hon med värkande huvud i klassrummet och försökte uppmärksamt följa med en matematiklektion. Runt omkring sig hörde hon sina klasskamrater: en suckade djupt, en annan vred omkring blyertspennan och åstadkom därmed ett gnisslande ljud, en tredje vände bladet i sin bok. När någon plötsligt skrapade med fötterna mot nedre delen av pulpeten kom bullret Viveka att nervöst fara till och med ängsliga ögon se sig omkring.

Hon tyckte sig denna morgon fången inom en mur av unga flickor som hon inte kände sig ha någonting gemensamt med. Hennes enda väninna Sigyn fanns ju i en högre klass på andra sidan skolkorridoren. Viveka mindes nu med ett sting av smärta att Sigyn den sista tiden allt oftare varit ihop med den lilla knubbiga och rosiga Lotta Plomstedt, som även Viveka så småningom lärt känna och varit hembjuden till i hennes föräldrars förmögna Strandvägsvåning. Hon försökte att inte tänka på Sigyn. Vart hon nu såg mötte henne de unga

flickornas ögon, somliga kalla och främmande, andra nyfikna och leende. Alla dessa ögon stucko henne i ryggen och från sidorna så att hon måste vrida sig på stolen. Hon kände sig förföljd utan att kunna förstå varför.

På morgonen hade det hänt henne något förskräckligt. "Det där" som hennes mor någon gång talat om hade uppenbarat sig med blodfläckar på hennes nattlinne. Hon hade gråtit och hennes mor hade tröstat henne med att nu skulle allt bli bra och att hon nu var på väg att bli vuxen. Men Viveka hade en känsla av att något främmande hade gjort sitt intrång i hennes kropp och nu åter ville bryta sig löst under en ström av blod. Ingen hade riktigt talat om för henne varför naturens ordning var sådan. Hon kände sig förvirrad som om plötsligt någon lyft ett förhänge till en okänd plats och visat henne något förbjudet och därför skrämmande, och hon hade en förnimmelse av att hon skulle dö och att klasskamraterna under uppsluppen munterhet skulle söka skuffa in henne i en håla där de skulle lämna henne att förblöda. Livet tycktes henne fientligt, därför att hon inte förstod det och var oförmögen att fatta dess dunkla blodfyllda hemligheter. Hon fick för sig att det som ett väldigt kattdjur nu reste sig där borta vid kortväggen av klassrummet, kastande sin ludna skugga över salen ända fram till kartan på väggen vid katedern och iakttagande henne med en lurande och listig blick. Då mindes hon också Joachim Rosenhielms stora grå katt som alltid hängde över hans skuldra och hur den spinnande och med darrande morrhår tittat efter trädens små hop-

pande fåglar och fiskarna i åns bruna vatten. Och Viveka tyckte att hon själv nu var en fågel på grenen eller en fisk i vattnet, försvarslös mot anfall från det onda som grep efter henne med framsträckta tassar.

Hade hon på denna morgon, när hon för första gången varseblev den mognande unga flickans kännetecken på sitt nattlinne, förändrats och redan blivit en annan? Kanske går det så fort. En frukt mognar långsamt inne i mörkret och tystnaden och är en dag färdig att falla från trädet. Det bultande blodets och de förvirrade känslornas tid är inne. Det skimrar rött för ögonen och man trevar förblindad omkring i denna nya värld ur stånd att finna sig till rätta.

Oupphörligt försökte Viveka samvetsgrant lyssna till vad lärarinnan där framme vid sin kateder hade att säga, men hennes tankar gingo helt andra vägar. Hon bemödade sig att inte dröja vid vad som så nyss hänt henne, och då såg hon strax för sig med den överretade hjärnans lätthet att blicka tillbaka saker och ting som inträffat innan denna betydelsefulla morgon.

Den fula Axelina Hasting, som varit inackorderad hos dem under våren, hade nu flyttat till grevinnan Christine. Det föreföll som om hon och Carl-Mårten blivit kära i varandra, och varje gång moster Christine var på besök berättade hon mellan kaskader av skrattsalvor om sin gode sons tafatta försök till närmanden. Ingen i släkten tycktes ha deltagande med Carl-Mårten. Hans späkningar och påhitt och på senare år allra mest hans altare och ljusstakar och små hemliga mässor utgjorde en ständig källa till skratt och skämtsamma häntydningar anförvanterna emellan. Nu hade hans

förälskelse i Axelina blivit till en ny krydda som kittlade deras näsor.

Hemma på Karlavägen hade det på en gång blivit oroligare och gladare sedan Antonius flyttat in i gårdsrummet. På våren hade han avlagt studentexamen och nu sysslade han med juridik vid Högskolan. Men hans dag var visst inte fylld av detta långtråkiga ämne som han hade motvilja för. Pianot stod ständigt uppslaget och han spelade så snart han hade en stund ledig. Efter det Viveka ej hört honom på så länge irriterade inte nu pianospelet henne så mycket som förr, fastän det ju hände att hon ibland oroligt vred sig av och an bakom draperiet framför läxboken. Han målade också nu och inte som förr pappersdockor, utan små akvareller av blombuketter, utsikter, Sofia lutad över sitt handarbete och många andra motiv som hans blickar alltid voro på jakt efter. Han tyckte att Viveka var alldeles för ensam och han låg ständigt över Sofia och översten med påminnelser om att de i tid måste skaffa henne ett lämpligt umgänge. Själv hade han redan gjort bekantskap med ett par adliga ynglingar på Högskolan.

— Man måste hålla sig till sin klass, sade han med plirande ögon. Tänk på hur det gick med den stackars Sebastian!

Det var som om han redan ville ha Viveka societetsmässigt placerad. Redan då de ännu voro barn hade Antonius bläddrat i adelskalendern för att hitta ett fint parti åt sin lilla syster. Sofia skrattade åt honom, men höll innerst med honom. Det var översten som satte sig emot. Han ansåg sig inte alls ha råd att bjuda hem

folk därför att hans barn skulle få några vederlikar att vara med.

— Det vet man väl hur de rika leva, brummade han. Vill man komma in bland sådana högdjur, måste man stå på lika hög standard som de och kunna bjuda igen.

— Pappa känner ju så många, invände Antonius alltid käxande. Och tänk pappa själv som tjänstgjort vid hovet och alltid fått vara med! Skola nu vi, pappas barn, aldrig få komma med någonstans?

Men översten höll fast vid sina åsikter och stod ej att rubba. Han hade nu genom greve Skåål fått en plats som revisor och siffergranskare i Skååls försäkringsbolag med icke dålig årlig inkomst och gick varje dag med lättad min till ett par timmars arbete där, som han sedan fortsatte med liknande göromål på den Skåålska hypoteksbanken.

Efter åtskilliga överläggningar med den älskade Antonius tog Sofia mod till sig och vandrade på visit till en gammal barndomsvän från Uppsala, greve Hogenschild Sagen.

När hon kom tillbaka från besöket såg hon lycklig ut. Greven och hans hustru, hon var född grevinna Wanås, hade blivit förtjusta att träffa Sofia och hade genast föreslagit att hennes lilla dotter skulle få vara med i en dansklubb som börjat nu på hösten inom deras umgängeskrets.

— Ni behöva inte alls, om det är besvärligt för er, ha ungdomarna hemma hos er, hade greven försäkrat Sofia. Vi äro så många familjer som ha stora våningar så att det räcker till för hela hösten.

Just denna kväll var Viveka inbjuden till greven och grevinnan Sagens på dans. Hon hade länge varit förskräckt och orolig för tillställningen, och i dag kom nu därtill det som hänt på morgonen. Men hon visste att hennes mor skulle bli mycket förtörnad om hon icke tillvaratog detta tillfälle som hon förskaffat henne, så det gick säkert inte att vägra i sista minuten.

Redan tyckte hon sig höra dansmusiken trumma mot sina öron och såg för sig den praktfulla våningen, där hon varit uppe på visit med Sofia, flödande av ljus. Men mellan pianotakterna smög sig en annan ton in som när ett sammetslent blomblad sakta faller från en blomma och föres över en stormpiskad gräsmatta, och Viveka tyckte sig för en sekund förflyttas in i kyrkoherdekammaren vid den mörka Jakobsgatan där femton, tjugu unga flickor andaktsfullt lyssnade till kyrkoherde Hammerlings röst. Ty tillsammans med Sigyn hade Viveka denna höst börjat förbereda sig till konfirmationen som skulle ske framåt våren.

Hur trodde Sofia, ständigt med så många av den listige Antonius inspirerade uppslag till societetsmässigt umgänge för barnen, att det skulle reda sig för den oerfarna Viveka med konfirmationsläsning och dansklubb på en gång? På sådant tänkte inte Sofia Lagercrona. Tvärtom var hon säker på att hon med de mest erkännansvärda och självuppoffrande ansträngningar från sin sida ordnat det bra på alla vis för sin dotter. Antonius hade ju rätt: Viveka måste lära sig att umgås med andra människor än de som hörde till familjen och den närmaste släkten. Det var nödvändigt att hon fick litet världsvana och några be-

grepp om hur det mera i allmänhet gick till i finare kretsar.

Kanske var det efter de erfarenheter Viveka gjorde under dessa tidiga ungdomsår, då Sofia och Antonius, utan att ens tänka på att fråga efter vad hon tyckte eller hade dragning till, förde henne tillsammans med henne själv helt olikartade främmande människor som Viveka blev skygg för sällskap. Hon fick aldrig bråtт med att påskynda sina steg för att komma in bland en klunga människor. Helst dröjde hon så långt efter dem på vägen som möjligt. I ensamheten spårade hon skönheter som hon ej skulle lagt märke till om hon gått den med andra. En blomma med en kalk som en skör skål för att uppsamla ljuset i böjde sig vänligt mot henne, en doftande grönskande gren skänkte hennes ansikte svalka, en liten fågel i ett träd tycktes sjunga ensamt för henne och den runda insjön sorlade mot strandens stenar så att det lät som en melodi som smekte hennes öron. Människorna voro ofta grymma. Deras ögon sökte utforska ens innersta hemlighet, deras fingrar voro vassa klor som sargade ens kött, deras fötter trampade var de kommo åt med skarpa och stingande hälar. Och framför allt voro orden som studsade som bollar ur deras öppnade munnar farliga verktyg. Man glömde inte orden, de blandade sig med själens tysta och försynta språk och ställde till ett larm i hjärtat. Alla människor kunde väl inte vara elaka. Men de voro främlingar och hade ingenting att skaffa i Vivekas värld. De visste kanske ofta inte en gång när de sårade och skrattade därför klingande när ens eget hjärta blödde.

Viveka försökte åter följa med lektionen. Hennes händer irrade fram och tillbaka över pulpetlocket. Hon tyckte det snurrade i luften omkring henne. Och plötsligt började golvet att gunga.

Med fingrarna grep hon häftigt tag i pulpeten. Det föreföll henne som hon med ens glidit ut på havet. Upprörda vågor kommo vräkande emot henne och lyfte henne från hennes stol för att slunga ned henne i något djup. Hon gav ett litet kvävt rop ifrån sig, såg lärarinnan komma rusande från katedern för att ta emot henne och hörde en flicka skrika till. Så blev det mörkt.

Hon vaknade vid att hon låg mot Sigyns arm. De hade burit ut henne till vattenledningen i korridoren och i detsamma hade det ringt till rast och alla klassrummen hade tömts. Då hade Sigyn fått syn på henne och genast skjutsat undan de andra för att få stödja henne.

— Är det bättre nu? sade Sigyns röst.

Viveka lyfte sitt ansikte mot Sigyns.

— Ja, eftersom du är här, suckade Viveka.

Då tyckte hon att Sigyn såg generad ut.

— Nu kanske du kan stå på benen, sade hon härnäst.

Viveka reste sig och kände hur blodet långsamt rann tillbaka.

— Det är bäst att Sigyn följer Viveka upp till hennes föräldrar, kom lärarinnan framskyndande.

— Det passar bra. Jag har ingen lektion nu, svarade Sigyn.

Hon hjälpte Viveka på med hatt och kappa, och så gingo de långsamt nedför trappan.

Utkommen i luften drog Viveka djupt efter andan. Hon kände sig redan bättre till mods.

— Vi gå inte upp, bad Viveka Sigyn. Mamma blir bara ängslig. Låt mig i stället promenera ett stycke med dig.

Sigyn nickade och tog hennes arm. De sneddade över gatan och vandrade som så många gånger förr in under träden i Humlegården.

Tätt lutad intill Sigyn berättade nu Viveka vad som hänt henne på morgonen och varför hon svimmat.

Sigyn log.

— Men det är ju likadant med oss alla, sade hon liksom lugnande. Det måste vara så, ser du.

— Varför? frågade Viveka häftigt. Jag förstår det inte.

Sigyn stannade. Hon var tydligen förvånad över Vivekas okunnighet och stirrade nu på henne som om hon inte trodde att hon hört rätt.

— Har då inte din mamma berättat det för dig? utbrast hon.

Viveka rodnade. I denna stund önskade hon hett att hon hade haft en mor som ömt och noga förklarade saker för henne och som talade förtroligt med henne om allvarliga ting så att hon inte som nu behövde fråga sin väninna.

Då började Sigyn berätta om hur släktet föddes till liv ur detta blod.

Ack, ja visst! De små barnen vilade ju under ens hjärta. Moster Eveline hade ju en gång sagt henne

det med sitt maliciösa, hart när sinnessvaga leende, och Dess Jegerfelt hade fnissande antytt det.

Viveka hade inte glömt det. Många nätter hade hon ju grubblat däröver, hon visste bara inte att det var genom denna kroppens process de blevo till. Men det var så mycket som rörde just dessa ting hon svävade i okunnighet om. Hade kanske Sigyn vetskap om mera som hon inte berättade?

Viveka såg tveksamt upp i hennes ansikte, men det var så oberört, så utan skyar att hon inte kunde tro att Sigyn dolde något för henne. I detsamma gick en ung sjöofficer raskt förbi dem och hälsade med käck och hurtig honnör.

Sigyn böjde på huvudet.

— Vem var det? frågade Viveka och såg efter honom.

— Det var Bertel Ugglehök, svarade Sigyn lågt och blev röd om kinderna.

Ack, det var alltså Sigyns älskade. Viveka tryckte hennes arm. Kärleken tycktes sväva i luften omkring dem.

De talade inte längre om det som hänt Viveka. Viveka tänkte på sin kusin Donald. Plötsligt stannade de som gripna av en gemensam impuls och sågo varandra in i ögonen. Deras hjärtan dunkade. Sigyn lade leende Vivekas hand mot sitt bröst för att hon skulle känna hur hårt hennes hjärta slog. Fastän det var dimma och fukt omkring dem var det som om strimmor av rosenrött genomkorsat rymden. De befunno sig i livets förrum och väntade att något skulle ske: en dörr slås upp, en stämma tala, en hand dra dem in-

till sig. I denna känsla av förväntan eggades de av varandras närhet. De voro så unga, så ovetande. Runt omkring dem doldes hemligheter. Men den största och svårlöstaste hemligheten innehöllo ännu deras kroppar och deras dunkande hjärtan som rymde döden och växandet.

Viveka rörde försiktigt vid en trädgren bredvid sig. Nu var den brun och dess knoppar läderartade. I vår skulle den brista ut i en sky av grönt. Vem kunde förstå det? Och snart skulle marken vara fylld av blommor. Grodde det inte också något inom dem, som skulle brista från knopp till blom? Det var väl det som svällde i hjärtat så att det ville sprängas.

De började gå tillbaka mot Karlavägen.

— Är du bättre nu? frågade Sigyn.

— Ja, det var så roligt att få gå här med dig, svarade Viveka.

Men när hon var ensam igen och gick uppför trappan till deras våning grep ångesten åter fatt i henne. Hon måste bemanna sig för att förmå sig att öppna tamburdörren. Hon tyckte med ens att hemmet var en trång grop dit hon pressades in och att där inne i den vita pinnsoffan i matsalen problemen växte som tistlar som ville stinga henne.

FJORTONDE KAPITLET.

Kanske just Vivekas enkla klädsel framkallade greve Sagens intresse.

Viveka stod och tittade sig i den höga skåpspegeln inne i Sofias sängkammare. Hon var just färdigklädd för att gå till danstillställningen hos greve Sagens. Sofia hade velat att hon skulle vara enkelt klädd. Detta utgjorde ju också en nödvändighet, men kanske överskylde Sofia den med att tänka på landshövdingsresidenset och Ramstaden och hur hon där tagit efter sin svägerska den på en gång högmodiga och ekonomiska Evelines exempel att demonstrativt klä sina döttrar så tarvligt och anspråkslöst som möjligt. Viveka hade följaktligen nu en vit tunn blus på sig och en liten ljusgrå rutig kjol som hon använt under sommaren. Håret hängde i två flätor knutna med vita sidenband utefter ryggen.

Hon kände sig inte riktigt nöjd med sig själv och var orolig för att gå bort ensam. Morgonens tyngd låg ännu över henne, men hon hade inte berättat hemma att hon svimmat i skolan.

När hon hunnit ut på gatan vände hon sig om och vinkade åt Sofia som stod och viftade i fönstret. Bakom henne syntes Antonius' grimaserande ansikte.

Åter gick Viveka utmed Humlegården. Den där parken med sina hemlighetsfulla träd som om kvällarna

tycktes ha samlat allt mörker hos sig hade denna tid blivit Viveka kär. Om vårarna svepte den sig i en lysande grönska som blev genomskinlig av solskenet, och om höstarna stodo träden där svarta och frysande och snön låg i vita fläckar över marken. På Floras kulle kommo de första vårblommorna upp. Ur den svarta jorden höjde sig snödropparna, darrande på sina ljusgröna stänglar. Viveka gick långsamt. Hon var rädd för att komma fram och för att träffa främmande ungdomar. Hela dagen hade varit besynnerlig och overklig, och hennes hjärta värkte litet. Det var fullt med folk på Sturegatan. Hon hörde dem prata och skratta och snuddade ibland tätt intill dem.

Nu hade hon kommit ner till Birger Jarlsgatan där Sagens bodde.

Hon gick uppför den präktiga trappuppgången och ringde skyggt på klockan. När hon tagit av sig kappan och steg in i salongen märkte hon till sin förskräckelse att alla de andra unga flickorna voro i tunna ljusa aftonklänningar. Hon borde varit mycket finare klädd.

Greven, trots påfallande höga klackar osedvanligt småväxt, alldeles skallig och med nästan marmorvit ansiktsfärg, tog emot henne med en tyst, liksom diskret och insinuant hjärtlighet som tycktes ämnad att verka hemligt samförstånd. Grevinnan mycket längre och kraftigare, silvergrå i en svart klänning, tryckte kyligt hennes hand och smålog konventionellt. Deras dotter Turinna kom fram till Viveka och medan hon pratade granskade hon hennes blus och kjol med ett litet spydigt leende som illa berörde Viveka. Helst hade hon redan nu velat springa sin väg.

— Jag har hört att du förbereder dig till din konfirmation, sade Turinna litet vasst. Då brukar man ju i vanliga fall inte precis gå och dansa.

Viveka blev först röd, sedan blek. Hon tittade på Turinna. Hon var svarthårig och mörkt råttögd, lika liten och finbyggd som fadern, men ungdomligt elastisk och tydligt rovfågelsaktigt färdig att slå ned på första rov hennes svarta blickar upptäckte, och med redan svällande bröst under det tunna tyget.

Viveka kände sig duvlikt försvarslös. Hon hade inte alls kommit att tänka på att det kunde verka konstigt att samtidigt gå hos kyrkoherden och på dansklubb. Hennes mor borde väl inte planerat det här då. Det var hennes och den ivrige Antonius' fel.

Turinna gick emellertid omkring och presenterade Viveka för de andra. Högadliga och adliga namn surrade i luften. De unga flickorna hälsade oftast förströtт på henne och fortsatte sedan att viska med varandra. De unga herrarna i mörka kavajkostymer bockade sig artigt. Därpå hamnade Viveka i ett hörn av det stora rummet.

Hon stod där ensam och osäker på sig själv. Sorlet och den starka värmen förvirrade henne. En spelfröken som anlänt slog an några ackord ute i den tomma salen, och en vals brusade plötsligt ut i luften. Par efter par gingo in i matsalen och dansade ut på parkettgolvet. Värdfolket hade försvunnit.

Slutligen var Viveka ensam kvar i salongen. Hon upptäckte sin bild i en hög spegel mitt emot. Hon såg ut som en ensam liten grå sparv i sin grå sommarkjol. Vad skulle hon ta sig till? När de andra kommo in

igen från salen skulle ju alla se att hon inte blivit uppbjuden.

Då kom det någon i dörren. Det var en ung gosse på sjutton år, smärt, med ljust, litet lockigt hår och blå glada ögon. Han kikade runt i rummet för att se om det var tomt och därvid upptäckte han Viveka. Då gick han raskt fram och bockade sig leende för henne. Hon tog blygt hans arm och följde honom ut i salen. Snart dansade de runt bland de andra. Han hade lagt armen tätt om hennes liv och tryckte henne hårt intill sig. Viveka flämtade litet. Efter ensamheten nyss kändes det så tryggt med denna arm omkring sig. Hon såg upp i hans blå ögon som hela tiden tycktes skratta.

— Det var inte alls märkvärdigt att ingen bjudit upp fröken, sade han. Här känna de alla varandra sedan länge, och var och en tar sin. Den som kommer ny in i den här kretsen får sällan något roligt.

Viveka nickade. Hon tänkte på Turinnas välkomsthälsning och de andra unga flickornas sätt.

— Fröken von Lagercrona vet inte vad jag heter, sade han därpå ursäktande.

Han presenterade sig medan han svängde runt. Hans namn var Augustin Barck. Viveka sade också sitt namn med en liten allvarsam böjning på huvudet. Hans släkt var grevlig och hon undrade inom sig om hon skulle säga greven till honom, fastän han väl ännu bara var skolgosse. Hon beslöt sig för att säga "herr", kanske det var riktigare. Men när hon första gången använde det, lyste det till i hans ögon som om hon sagt något lustigt. Då ångrade hon sig, men nu hade

hon svårt att ändra sig när hon en gång börjat med att säga "herr" och "ni".

Fröken vid pianot spelade alltjämt. De voro mitt inne bland de andra dansande. Viveka snuddade vid dem, ibland kände hon en annans axel mot sin, en flik av en tunn klänning svepte över hennes armar, pusten från några förbidansandes andedräkt blåste henne i nacken. Hon tyckte sig plötsligt ett med dessa ungdomar som hon inte var bekant med. Glädjen som tycktes simma i luften sjönk också in i henne så att morgonens tyngd lyftes bort. Då blevo hennes fötter lätta och hon lät sin kavaljer trycka henne in i sin famn. Och när hon var honom så nära att hon tyckte sig höra hans hjärta klappa kände hon en ström av värme och lust föras över till henne från honom. Det brände till i henne. Hon blev het av denna känsla hon aldrig förut förnummit.

Vad var det? Varför blev hon så besynnerlig till mods? En gång när Donald tagit hennes hand hade hon erfarit något liknande, men inte så starkt som nu.

Hon tittade upp och såg Augustins leende röda mun helt nära hennes ansikte. Då fick hon ett oerhört begär efter att röra vid den där munnen med sina egna läppar. Det kom så plötsligt över henne att hon blev yr i huvudet.

Är det för att jag håller på att bli vuxen som jag känner det så här? tänkte hon förtvivlad. Ack, om musiken aldrig ville sluta! Hon tyckte taket lyftes över deras huvuden och att blixtrande stjärnor föllo ned från himlavalvet över dem. Ett blixtrande regn av

stjärnor som dansade om i luften och brände mot deras pannor.

Då tystnade musiken och dansen upphörde. Viveka alltjämt med Augustin Barcks arm i sin följde med strömmen av ungdomar ut i ett annat rum där ett stort buffébord stod dukat med frukt och konfekt och en vinbål. Hennes kavaljer hällde i ett glas åt henne och skålade med henne. Hon drack. Det var kallt, men brände hetsigt i strupen. Åter blev Viveka smått yr i huvudet så att hon måste stödja sig mot ett bokskåp bakom sig. Det var ett sorl av röster i rummet. Pratet och skrattet studsade mot väggarna. Hon kände sig blyg och visste inte vad hon skulle säga. De andra konverserade med en ledighet som förvånade henne. Men snart märkte hon att de hade ett särskilt språk sins emellan. De gjorde antydningar, de kastade små skämt omkring sig som endast voro för invigda och som ingen utomstående kunde begripa. En fyllig ung och blond flicka i skär tyllklänning höll upp sina runda armar och lät fnittrande två unga herrar på var sida om sig känna på dem. De undersökte dem med kännarmin och klämde henne även litet på barmen och höfterna.

— Usch, Daisy är så slamsig, sade Turinna som stod i närheten av Viveka och såg avundsjuk ut. Och du, jag hoppas du kan din katekesläxa till i morgon, tillade hon och gav Viveka en lömsk sidoblick.

Det stack till i bröstet på Viveka. Varför var hon så ovänlig? Passade inte Viveka här? Ansågs hon kanske fattig, och var dessutom för enkelt klädd?

Augustin hade gått ifrån henne och stod nu i en grupp kamrater och pratade. Hon urskilde hans röst

bland de andras. Och åter var hon lämnad åt sig själv i denna krets där alla tycktes ha gemensamma upplevelser att tala om och skratta åt.

Kisande med ögonen hade den lille greve Sagen slagit sig ned vid buffébordet med en whiskygrogg bredvid sig, nästan lika stor som han själv. Han vinkade Viveka till sig. Hon hade inte alls lust att gå dit, men hon var ju tvungen. Med sina smala benrangelslika fingrar fattade han om hennes händer och tryckte henne på ett sätt som skulle vara farbroderligt vänligt mot sina utspärrade knän.

— Hur har min lilla vän det? Har du roligt hos oss? frågade han gemytligt.

— Ja tack, viskade Viveka beklämd.

Han började prata om Vivekas mor som han känt i sin ungdom i Uppsala.

— Ja, Sofie hon var så söt då, sade han smackande med läpparna.

Hela tiden tryckte han Viveka mot sina knän och klappade hennes hand. Viveka tänkte då på hur hon nyss i dansen känt Augustin Barcks arm så fast om sitt liv och hur han fört henne in mot sig. Då hade hon genomströmmats av en len och ljuv känsla. Men vid den gamle greve Hogenschild Sagens närmanden lådde något otäckt.

Hon sökte dra sig undan, men han höll henne fast. Det var som om han njutit av hennes förvirring och hennes rodnad. Musiken splade upp på nytt. Ingen gick fram till Viveka och greve Sagen, och hon blev inte uppbjuden.

Nu tog han ett stort saftigt päron från fruktskålen, skalade det med skälvande fingrar och gav Viveka hälften att äta. Hon åt det med blicken fästad på honom. Han skämtade och pratade. Det var tydligt att han funnit behag i henne. Kanske just hennes enkla klädsel här bland alla de eleganta och utstyrda flickorna framkallade hans intresse. Hon påminde väl honom också om Sofia Macdougall och hans ungdomstid. Men det var något sorgligt med denne darrande och synbart bräcklige lille åldrings ansträngningar att få den unga flickan in mot sig. Han ville väl stryka sig mot henne därför att han längtade efter ung hud och doften av kvinnlig ungdom. Hans egen dotter brydde sig inte mycket om honom. Och Viveka lyckades han endast skrämma och få att känna sig obehaglig till mods.

Grevinnan Sagen seglade in i sin svarta glänsande klänning i rummet och uppfångade i en blick Vivekas besvärade min.

— Släpp då flickan, sade hon argt. Hon får ju inte dansa, när du sitter och uppehåller henne på detta vis.

Då reste han sig och trippade ut ur rummet följd och övervakad av sin hustru.

Viveka gick omkring litet och tittade på fotografier och småsaker. Hon hade varit mycket orolig för den här tillställningen och nu visade det sig ju att hon haft orsak till sin ängslan. Då erinrade hon sig igen hur Augustin tryckt henne intill sig, och hennes hjärta blev varmt.

Dansen slutade och rummet blev åter fyllt av ungdom. Viveka blev uppbjuden ett par gånger av unga

herrar, som kanske voro nyfikna på henne, men hon hade svårt att så där ledigt konversera med dem. De hade ett sätt att vitsa och att högdraget läspa fram orden som gjorde henne förlägen. Och när de märkte att hon inte kunde följa med i deras jargong blevo de förströdda och kastade över hennes axel menande blickar på de andra unga flickorna som dansade förbi.

Äntligen kom Augustin åter fram till Viveka. Hon lyste upp och rodnade av glädje. Hon tyckte redan att hon kände honom. Han hade tagit en skär nejlika ur en vas och räckte henne den.

— O, får jag den? sade Viveka.

Så tvekade hon:

— Ni har ju tagit den ur vasen där, herr Barck, det kanske inte är rätt.

— Äsch, så göra vi alltid, skrattade han. Det bryr sig aldrig värdfolket om.

Men när Viveka nu stod där med den vackra blomman i handen utan att veta var hon skulle göra av den, tog han den igen och böjde sig fram för att fästa den i hennes skärp.

Hans huvud med det ljusa håret som lockade sig vid tinningen var så nära hennes bröst, och åter genomströmmades Viveka av denna lycksaliga hemlighetsfulla känsla som hon icke förmådde ge ord åt. Han såg upp till henne med glittrande ögon.

— Är det bra så? frågade han. Den är så vacker mot den vita blusen.

— Jag ser den ju inte, sade Viveka.

Då vände han henne mot den stora spegeln. Viveka hade redan vid början av bjudningen varsnat en skymt

av sig själv i en spegel i det rum hon först kommit in i. Då hade hon tyckt att hon liknade en stackars grå sparv som på något oförklarligt sätt förirrat sig in bland granna praktfåglar med uppburrade fjädrar, till vilka den inte alls hörde. Men nu stod ju Augustin Barck bakom henne. Den skära nejlikan lyste mot hennes skärp och hon måste le mot sig själv. Hon tänkte på den känsla av förväntan hon haft när hon på förmiddagen stått med Sigyn i Humlegården och betraktat trädgrenarnas läderartade knoppar som i vår skulle brista i grönt. Hon tyckte det var vår nu. Hade inte en blomma slagit ut från hennes skärp, fläktade inte en ljum luft kring hennes kinder som blivit så heta, och var det inte något smältande i de ljusblå ögonen som betraktade henne i spegelglaset? Hon vände sig om och såg Turinna ge henne spydiga blickar, men det bekom henne ingenting nu.

Åter dansade hon med Augustin Barck. Nejlikan trycktes sönder mot hennes skärp, och hon fick tårar i ögonen när hon efter dansen försiktigt lösgjorde den och de krusiga blombladen föllo till golvet. Hon hade tänkt gömma den till ett minne.

Vid supén hade hon Augustin bredvid sig. Viveka drack vin som hon aldrig fick hemma och hon blev åter het och kände en orimlig glädje.

Hon fortfor att säga "herr" till sin unge kavaljer. De omkringsittande hörde det och började skämta.

— Jaså, du är bara herre nu, jag som trodde du var greve, mein lieber Augustin, sade en ung man mitt emot dem.

De unga flickorna fnittrade och stötte på varandra. Viveka slog ned ögonen. Hon begrep nu att hon inför detta sällskap av aristokratiska och småviktiga snobbungdomar måste ha begått ett kolossalt etikettsfel.

— Hon kommer från en landsortsstad, viskade Turinna, men inte så lågt att inte Viveka uppfattade det.

Då kände hon sig som i dag på morgonen i klassen omgiven av främlingar och fiender. De gjorde narr av henne. Mot sin egen vilja hade hon kastats in i den här kretsen som inte föreföll hågad att ta emot henne. Hon kunde upplyst dem om att hennes egen mor var grevinna, men det bjöd henne emot. För övrigt visste de säkert allting om henne och hennes släkt. I den här skaran släpptes nog ingen in utan granskade och godkända släktförhållanden. De voro lika Antonius i det att de ansågo att man måste hålla sig till sin klass och sitt stånd. Och ändå tycktes de inte gilla Viveka. Det föll henne inte in att de andra flickorna kunde vara avundsjuka på henne för att hon genast väckt den beundrade Augustin Barcks uppmärksamhet. Han tycktes vara särskilt kringsvärmad av de unga damerna. Nu böjde han sig mot henne och viskade:

— Fröken von Lagercrona skall inte bry sig om dem. Sade jag inte fröken von Lagercrona att det i den här kretsen inte är vidare roligt att komma in som ny och okänd?

Efter supén blevo de unga herrarna bråkiga. De tålde väl inte att dricka så mycket starkt vin som här frikostigt serverats. Ännu hade de ju pojktagen i sig och brydde sig inte mera om att så styvt hålla på sin

värdighet. De boxades, de lade krokben för varandra, somliga öppnade fönstren och kastade under skrattsalvor ut sina pappersservetter som flögo likt snöflingor omkring i mörkret. Flickorna blevo förargade och skockade sig samman i hörnen då kavaljererna inte längre gitte bjuda upp dem, fast en outtröttlig spelfröken spelade upp dans efter dans.

Slutligen togo de unga flickorna sitt parti och började dansa med varandra. De lindade sina bara armar om varandras liv och dansade mjukt ut medan deras tunna klänningar fläktade om dem. Deras ansikten voro nära varandra, deras läppar logo. Det såg graciöst ut, som en sommaräng med fladdrande fjärilar.

Gossarna blevo tystare och stirrade häpna på denna skara av dansande flickor. Så bröto de in mitt i salen och bjödo upp sina ungdomliga damer på nytt. Viveka var åter i Augustins armar. Hon var fortfarande ledsen efter gycklet vid supébordet, men han log så glatt mot henne att också hon måste le.

Men nu stod grevinnan Sagen i dörren och avbröt dansen. Hon förklarade att det fick inte bli senare, det var överenskommet. Viveka hade lovat att ringa hem när hon skulle gå så att Antonius skulle kunna möta henne, men nu kom hon inte sig för med att be att få telefonera.

Hon fann sig plötsligt stående ensam på gatan medan de andra gingo i flockar och försvunno om gathörnen. Även Augustin försvann i sällskap med några andra. Då började Viveka med klappande hjärta promenera hemåt. Hon var ännu varm efter dansen och kinderna brände heta. Framför sig i mörkret såg hon

Augustins leende och röda mun. Hon bannade sig själv. Hur kunde hon plötsligt bli så betagen i någon hon aldrig förut träffat? Det var då orimligt. Fortfarande omhuldade hon ju drömmen om sin kusin Donald Macdougall som hon nästan aldrig såg. Men nu trängdes bilden av honom undan för den ljuslockiga unga gossen med den leende munnen som så hårt tryckt henne in i sin famn när de dansade tillsammans. Var det så att hon måste ha någon att älska, att tänka på? Hennes drömmar fingo kanske färg därav och började glöda.

— Jag är kär, viskade hon för sig själv.

Hjärtat kändes så besynnerligt. Kanske växte kärlekens blomma upp i det och bredde ut sina blad. Något okänt låg på lur runt omkring henne i mörkret, livet som hon inte visste mycket om och inte hunnit genomforska, men i hennes hjärta växte denna blomma som ville fylla rymden med sin underbara doft.

— Är lilla fröken så sent ute på promenad? hörde Viveka en röst plötsligt säga bredvid sig. Får man göra sällskap?

Hon ryckte förfärad till. Omsider hade hon hunnit upp till Karlavägen och hade husen med sina små smala trädgårdar på sin ena sida. Till sist tog hon mod till sig och blickade upp i ett blossande ansikte. Ett par dunkla ögon stucko henne. En herre i hög hatt gick med osäkra steg bredvid henne. Han gjorde en rörelse som för att fatta hennes arm, men då började Viveka springa i vild fart gatan framåt. O, varför hade hon givit sig av ensam? Om hon ändå haft Antonius här!

Hon tyckte att mannen jagade henne med små snabba steg som hackade mot trottoaren, men när hon äntligen vågade vända sig om fanns ingen där. Det var endast ekot av sina egna fotsteg hon hört. Vad hade han velat henne? Det hade sett ut som om han tänkt ta henne i sina armar. Hon erinrade sig då hur den gamle greve Sagen tryckt henne intill sina knän. Också han var henne främmande och hemsk liksom denne man som dykt upp ur mörkret. Men när Augustin Barck dansat med henne hade hon varit glad så att hon velat kyssa honom. Berodde det på att han var ung och de andra gamla?

Viveka blev helt förvirrad. Sådant hade hon aldrig tänkt på förr.

Slutligen var hon vid sin port. När hon kom in i tamburen lyste det i salongen. Hennes mor gick ännu uppe klädd i sin sjaskiga nattrock och med håret flätat för natten. Hon hade varit så ängslig över att Viveka inte ringt.

— Och du har gått ensam hela vägen! ropade hon förskräckt. Var det ingen som antastade dig?

— Nej, det var det inte, mumlade Viveka.

Hon visste inte varför hon narrades. Och när Sofia nu frågade ut henne om hon hade haft roligt och om hon fått dansa, svarade hon också enstavigt och berättade inte om Augustin. Kvällens och dagens upplevelser ville hon behålla för sig själv. Sofia sade god natt och gick in till sig.

Viveka klädde långsamt av sig. Så brast hon med ens i gråt. Var detta att bli vuxen? Dessa plötsliga

kval, denna glädje nyss i dansen! Hon rullade upp sin gardin och stirrade tårögt ut i mörkret.

Då önskade hon att hon hade haft nejlikan som krossats mot skärpet med sig hem. Den skulle stått där i ett glas på skrivbordet och viskat något till henne, något som hon själv icke kunde finna ord för.

FEMTONDE KAPITLET.

Trädens sus från Humlegården. — Vid sexton år brinner man av begär att lösa gåtor. — Sofia får en ny dotter.

När våren kom hade Viveka för länge sedan slutat att vara med i dansklubben. Hon hade tillsammans med de övriga medlemmarna varit hos ett par tre olika familjer, men Turinnas nålstygn mot henne för att hon gick bort samtidigt med att hon förberedde sin konfirmation stod Viveka inte ut med trots att både Sofia och Antonius uppmanade henne att fortsätta.

— Jag passar inte. De vilja inte ha mig med, var allt vad Viveka svarade på deras frågor varför hon slutat.

Hon hade blivit förälskad i Augustin, och de andra hade snart upptäckt det. På danstillställningarna brydde de övriga flickorna henne för det. Turinna eggade upp dem att göra sig lustiga över Viveka.

Nu sedan hon inte längre var med dem lämnade de henne ändå inte i fred. De skickade henne ibland små brevlappar undertecknade "din älskade Augustin". Turinna ringde upp i telefon, och när hon hörde att det var Viveka som svarade förställde hon sin röst och låtsade att det var Augustin som talade och

önskade stämma möte. Men när hon så slutade med att elakt fråga hur det gick med konfirmationsundervisningen och om hon kunde alla buden förstod ju Viveka att det var Turinna.

Det var elaka och tanklösa ungdomar som på detta sätt roade sig med någon som inte kunde svara och bita ifrån sig. Viveka kände sig förföljd. Hon kunde inte gå ut utan att titta sig om, rädd att någon skulle dyka upp om ett gathörn och skratta ut henne eller rent av peka finger åt henne. Svagt som en liten eldslåga mot horisonten dröjde dock hennes förälskelse i Augustin kvar. Hon ertappade sig med att gå vissa gator för att möta honom och hände det då att hon mötte honom och han glatt leende ryckte av sig mössan och hälsade, klappade hennes hjärta länge efteråt av ljuv rörelse. I dessa känslor för Augustin som väl endast voro drömmar från ett vaknande hjärta och en vaknande kropp blandade sig nu också bibeltimmarnas funderingar om Gud och Jesus.

De femton unga flickorna i det avlånga, dunkla kyrkoherderummet levde under ett slags psykos. De lyssnade till kyrkoherde Hammerlings utläggningar med ängslig iver som om något skulle gått evigt förlorat för dem om de ej uppfattat varje hans ord. Han hade grått tovigt hår och ett högtidligt ansikte och i rummet lekte de ungas olika förälskelser som skuggor. Våren brann i deras blod, men de måste först ge löften om att tjäna de himmelska herrarna, innan de finge våga sig ut på möten på jordiska ängar och stigar. Under denna tid då Viveka tyckte sig förföljd var det också som om Jesus trots bibeltimmarna allt-

mera avlägsnade sig från henne. Hon sökte krampaktigt hålla honom kvar då hon om aftnarna i den vita pinnsoffan bad sina böner. Men oupphörligt dök då Turinnas hånfulla ansikte upp eller hon spratt till som om hon fått en elektrisk stöt, när hon mindes hur hon dansat med Augustin.

— O, Jesus gör mig god och stilla, bad hon andfådd.

Men hon förmådde inte vara stilla. När hon låg vaken om kvällarna tyckte hon sig ända hit in i rummet höra trädens sus från Humlegården. De viskade med varandra och deras mummel och viskningar fördes med vinden mot Vivekas öron. Vad viskade de om? Var det groendets hemligheter, de svällande knopparnas fröjder som sysselsatte dem?

Då förde Viveka som någon gång förr i Ramstaden sina händer varsamt över sin kropp. Också i den grodde det. Också den växte. Också den var ensam och sökte redan en annan kropps värme. Men det förstod inte Viveka. Hon längtade alltjämt efter att något skulle hända. Någon skulle komma till henne här i tystnaden i natten.

Augustin? Hon såg för sig hans blå glada ögon och det ljusa håret, som lockade sig vid tinningarna. Men i nästa minut hörde hon Turinnas skarpa röst och tyckte sig omgiven av en ring av hätskt och illvilligt skrattande flickor som gjorde narr av henne. Då dolde hon ansiktet i kudden och snyftade. Var det kanske något grovt fel med henne som hon själv ej kunde se, eftersom hon inte förmått göra sig omtyckt? Hon grubblade däröver så att hjärnan värkte.

Men ibland blev hon med ens lugn. Då inbillade hon

sig att den vita pinnsoffan blivit ett fartyg som med lakanen spända till vita segel gled ut över ett blått vatten. Hon fördes gungande framåt mot okända stränder. Och dessa okända stränder kommo allt närmare. Vita, tunna dimmor svepte tätt förbi dem, men genom dem skymtade underbara glödande blommor höga som träd och med en sällsam kryddad doft. Människor visade sig också på en gyllene strand. Deras ansikten voro genomskinliga av en hemlig lycka. Viveka hade velat nå dem, tala med dem för att bli delaktig av deras lycka. Men båten gungade endast vidare med henne.

Kanske finns det en sådan strand med lyckliga och goda människor och sköna blommor någonstädes, tänkte Viveka när hon vaknade upp ur sin fantasi. Bara jag visste var den låg.

Och hon lät sig vaggas in i sömnen i hopp om att där i drömmarna åter fånga en skymt av den stranden.

Denna vår då Sebastian tjänstgjorde i Karlskrona fick Sofia ett brev från honom att han åter förlovat sig. Nu var det med en dotter till en byggmästare där nere.

Sofia blev förtvivlad. Hon hade så mycket hoppats på att Sebastian äntligen skulle ta sitt förnuft till fånga och välja någon ur sin egen klass. Hur skulle hon nu härda ut med Eveline Macdougalls försmädliga miner och leenden?

Liksom den gången då Sebastian underrättat henne om sin förlovning med Magnhild Tollén föll också nu ur kuvertet ett porträtt ned i Sofias knä. Det förra hade varit i enkelt visitkortsformat, det här var ett

anspråksfullt kabinettsfotografi. Sofia tog med rädd min upp det. Vad skulle hon nu få se? En ung dam klädd i en elegant promenaddräkt satt tillbakalutad i en fåtölj med en svart hatt med brättet uppvikt på ena sidan på det välfriserade håret. Händerna voro instuckna i en kolossal muff. Sofia granskade fotografiet nyfiket och misstänksamt. Sebastians nya fästmö var då inte så ung som Magnhild. Hennes drag voro inte särdeles vackra, men hon såg klok ut, kanske beräknande.

Sofia suckade. Det hade nog inte varit svårt för henne, Svea Lidberg, hette hon, att fånga Sebastian.

Nu skulle de komma hit till Stockholm. Sebastian ville visa sin fästmö och tycktes ha brått med att gifta sig. Alltid denna brådska, denna heta iver att binda sig för livet vid den utkorade! Och så byggmästaren och byggmästarfrun och kanske flera syskon! Sofia skulle åter få ett helt främmande följe över sig som hon måste bli bekant med och vara älskvärd mot. Om de ändå varit av en något annan sort: en prästfamilj, en lärar-, en lektorsfamilj! De här kanske inte ens voro riktigt bildade. Varför skulle alltid Sebastian söka sig så djupt nedåt? Trivdes han då inte i det skikt av samhället han själv tillhörde? Det var en fullkomlig gåta för Sofia att man ville vara med människor som ej voro uppfostrade på samma sätt som man själv och hade någorlunda samma vanor. Hennes Sebastian skulle med åren komma att bli förgrovad och försimplad på detta vis, det var hon viss på.

Översten kom nu in i salongen. Sofia berättade med betryckt min nyheten. Han såg betänksam ut och sade:

— Redan! Jag hade tänkt att Sebastian skulle dröja litet med att gifta om sig.

— Å, det har gått ett och ett halvt år sedan Magnhild dog, inföll då Antonius som också kommit in tillsammans med Viveka.

— Ja, det har väl tyckts Sebastian en lång tid, sade översten.

Han yttrade sig inte något vidare om fotografiet, utan lämnade det till Antonius som gjorde en grimas.

— Vad tycker Antonius? frågade Sofia, alltid ivrig att få veta sin yngste sons omdöme.

— Nu skall mamma få härda ut med den här familjen också, anmärkte han. Jag tycker synd om mamma.

Sofia gav honom en tacksam blick. Ja, det var verkligen sanning! Det var synd om henne.

— Jag förstår mig inte alls på Sebastian, fortsatte han med viktig min. Han kunde väl valt en fin flicka i stället. Jag tror inte han har någon smak. Vänta tills jag kommer att gifta mig. Då blir mamma nog tröstad efter alla de här tråkigheterna.

— Vi få hoppas det, suckade Sofia.

Antonius lämnade fotografiet åt Viveka, men hon kastade bara en hastig blick på det och lade det på bordet. Hon kunde inte glömma Magnhild. Hon tänkte på den där tiden då hon läst Magnhilds lyckliga brev och för första gången tyckte sig få blicka in i en älskande kvinnas själ. Magnhilds röst ringde ännu för hennes öron. Hennes höfters svällande bågformiga linjer hade för Viveka uppenbarat kvinnan. Hennes famn, som hon alltid så villigt och glatt slöt en intill, hade varit varm och moderlig. Viveka kände sig full av

hätskhet mot hennes efterträderska. Sebastian borde förblivit ensam sedan han ägt en sådan hustru.

Nyheten om Sebastians förlovning gjorde henne ännu mera sorgsen till mods än hon varit förut. Glömmer man så lätt de döda? Var funnos nu Magnhild och det lilla barnet Viktoria Sofia som Carl-Mårten så innerligt bett för den där nyårsaftonen inne i rummet med de nedrullade gardinerna vid Nybergsgatan framför de tända ljusen och krucifixet?

Viveka spejade denna afton upp mot himlen, som om hon hoppats kunna skönja deras ansikten mellan de flygande vita molnen. Hon älskade molnen. De flögo över en dunkel aftonhimmel och oupphörligt formades de om, blevo till slott eller pelartempel, till basunblåsande kerubers ansikten eller gamla visa mäns. De befolkade och bebyggde himlen så att den blev en levande avlägsen värld för sig. Vem vet, kanske fanns denna värld bland molnen eller kanske återspeglade den något som skedde bakom himlens ridå? Den feberaktiga verksamhet som utvecklades måste ha sin orsak i något.

Då kände Viveka det ibland som om jord och himmel kokade av liv. Tankar föddes och dogo åter och föddes på nytt. Händer höjdes, blickar tändes, hjärtan klappade och bultade i takt med det framrusande blodet. Och hon själv var bara en liten del av detta sjudande liv, ett blad på det för vinden blåsande trädet, eller en nerv endast i bladet. En väldig, härskande ande fanns bakom alltsammans, en ande som drev oss att vara goda, att vara onda, att jubla av fröjd eller skrika av förtvivlan.

Varför kunde man inte fatta denna ande? Något vitt som for som en strimma genom luften och gav bröstet en stöt kunde vara en del av anden, en knopp som började brista också, susningen i ett träd, en sten som plötsligt rasslande rullade ned genom skogen. Ja, kanske också en i det oändligt lillas osynlighetstöcken försvinnande del av anden fanns inom Viveka.

Då skulle hon velat gripa med nakna händer i sitt bröst för att riva fram den. Varför skulle man be som kyrkoherden ständigt uppmanade sina unga konfirmander till? Ord hjälpte inte. Bönerna foro omkring som tomma små ballonger i luften och brusto sönder. Nej, man skulle kanske göra som jorden: snurra runt, runt, i en evig rörelse till dess anden drog en in i sig och man fylldes med ett underbart ljus som plötsligt gav klarhet.

Vivekas ögon tårades då hon lutade sin heta panna mot fönsterrutan. Hon grät därför att hon rymde så många frågor som hon inte kunde finna svaren på. Kanske när hon blev gammal och grå finge hon vetskap om allt. Men hennes mor visste ju ingenting, hennes far inte heller. Vid sexton år brinner man av begär att lösa alla gåtor, sedan lugnar sig blodet, hjärtat bultar inte längre så ångestfullt, man låter sig nöja med det som finns till hands, livets tusende små vardagshändelser fylla ens händer så att de bli för tunga att sträckas upp mot himlen.

Den eftermiddag Lagercronas väntade Sebastian och hans nya fästmö föll ett lätt, strilande vårregn. Antonius hade gått till stationen för att möta de förlovade. Han hade envisats med att trots kylan ta sin

vårrock på sig. Han var alltjämt mycket av lillgammal snobb och ville gärna göra ett elegant intryck.

Sofia gick oroligt omkring i salongen och plockade med småsakerna liksom om hon varit rädd för att inte allt var nog fint för mottagandet. I salen hade hon låtit duka fram teet på det bästa porslinet och med sockerskål och fat som de själva på sin tid fått i lysningspresent från hovet. Den nya fästmön skulle bländas. Sofia kände på sig att hon var pretentiös, det syntes nog på fotografiet och på hennes sätt att klä sig. Nu skulle en ny kil sprängas in i den gamla familjen Lagercrona. Kanske skulle den komma att göra ont.

Det ringde på tamburdörren. Översten som var ytterligt nervös inför mötet kastade med en otålig åtbörd ifrån sig tidningen. Viveka gav honom en skygg blick. Hon undrade om han också mindes den där aftonen när Magnhild strålande trätt in genom deras dörr balanserande den stora plymagerade hatten från Berlin på sitt blonda huvud och med ögon som glittrade av kärlek.

Sofia kunde inte sitta stilla medan Hilda öppnade tamburdörren. Hon ilade ut i tamburen följd av Viveka. Sebastian skymde först sin fästmö. Han steg in före henne i sin iver att omfamna sin mor. Sluten i Sebastians armar tittade Sofia över hans axel på sin blivande sonhustru. En gredelin promenaddräkt av finaste kläde slöt sig om en smärt gestalt. Bysten var hög och sköt fram på ett utmanande sätt. Förmodligen var hon hårt snörd. Under hatten syntes ett blekt ansikte med bred näsa. En vulgär mun med ett miss-

lynt uttryck och smala ögon under svagt märkbara ögonbryn. Sofia undrade om Sebastian med sin hjärtliga omfamning velat göra henne mildare stämd mot hans fästmö.

Hon ser ju ut som en uppasserska, tänkte Sofia. Stackars Sebastian!

Nu trädde han tillbaka och sköt fram sin fästmö.

— Här är hon nu, mamma, sade han.

Svea omfamnade Sofia och kysste henne.

— Jag är så glad att få träffa min fästmans mamma, utropade hon med en kvittrande röst och en livlighet som bägge verkade inspelade. Får jag inte strax säga mamma?

Där stod Sofia med en nybliven dotter. Hon hade svårt för att omfamna henne. Men den andra rent av tvingade sig in på henne.

— Välkommen i vårt hem, pressade Sofia fram.

Översten räckte fram sin hand för att hälsa, men också honom omfamnade hon på ett alltför livligt, tillgjort sätt. Viveka klappade hon på kinden.

— Jaså, detta är lilla syster, sade hon.

Viveka drog sig generad undan.

— Men så ta då av dig kappan, kära Svea, sade Sofia med ett ansträngt leende.

Med en behagsjuk rörelse vände då Svea ryggen åt Sebastian och som en betjänt lyfte han av henne kappan och hängde upp den med stor försiktighet. Hatten täcktes hon själv taga av sig. Det mörka håret var konstrikt uppsatt i otaliga bucklor som gjorde bakhuvudet onaturligt stort.

— Var så god och stig in, sade Sofia.

Svea tog Sebastians arm och gick in i salongen. Hon såg sig omkring med förvånad min. Viveka märkte en stark besvikelse i hennes ansikte. Förmodligen hade hon trott att denna adliga överstefamilj skulle haft det storståtligare.

Hon kommer för sent, tänkte Viveka för sig själv. Våningen i Ramstaden under pappas chefstid skulle nog imponerat på henne.

— Ja, vi ha fått inskränka oss här i Stockholm, sade Sofia som också märkt Sveas lilla min av besvikelse.

— Ack, det förstår jag så väl, lilla mamma, kvittrade Svea.

Men Sofia var ond på sig själv att hon inför fästmön liksom ursäktat sig över deras små förhållanden. Detta "mamma" retade henne också. Det gav den unga damen alltför stora rättigheter och lät i hennes mun närgånget intimt.

Sebastian som märkte familjens misstämning började på ett larmande och omotiverat sätt skratta och gjorde därpå en liten grimas.

Sofia bjöd Svea att ta plats i den stoppade gröna soffan. Hon slog sig ned där och slätade omsorgsfullt sin gredelina kjol. Så begynte hon prata. För att visa att hennes familj minsann inte var så överväldigad över den adlige officerens frieri berättade hon att hennes far och mor länge tvekat och till och med avrått henne att svara ja. De hade också hört att Sebastian festat om ganska mycket i Karlskrona.

— Ja, fy din stygging, sade hon och slog Sebastian lekfullt på handen. Du flirtade visst med många flickor, du.

De hade också haft det emot honom att han redan förut varit gift.

— Jag drev i alla fall min vilja igenom, fortsatte Svea. Och nu är far så belåten. Häromdagen, vet mamma, kom det en kolossal blombukett till oss båda. Och när vi tagit av papperet och började titta på den upptäckte vi att vid varje stjälk var en guldtia fastsatt. Det var väl gentilt? Det hade far hittat på som en överraskning åt oss. Han är så frikostig och jag har alltid varit hans älsklingsdotter.

Sofia lyssnade uppmärksamt. Hon blev alltmera nedslagen. Så tittade hon upp och märkte att Antonius blinkade åt henne. Då måste hon dölja sitt leende bakom handen.

Sebastian såg ned. Han förstod att hans fästmö inte gjorde någon lycka här. Och när han blickade omkring sig i det gamla hemmet med dess nu ganska slitna möbler och små minnessaker som han så väl kom ihåg, förstod han hur illa hon passade samman med allt detta. Men han var förälskad i henne, och därför vände sig hans missnöje i stället mot familjen. Varför voro de så tätt slutna i sin ring, att de endast med stor motvilja släppte några innanför? Vad hade de att skryta med? Ett gammalt namn, och egentligen då bara knapadel, men inga pengar och numera ingen ställning. Svea skulle snart nog genomskåda det och hade måhända gjort det redan.

Hon hade rest sig upp och gick och tittade sig omkring i rummen. Sebastian följde med henne. Bland en mängd familjeporträtt på mahognychiffonjén upptäckte hon då plötsligt Magnhilds porträtt. Sofia

hade inte tänkt på att ta bort det. Det var en tanklöshet av henne som Sebastian hade svårt att förlåta, han som eljes var så förtjust i sin mor. Svea pekade nu stumt på porträttet och såg vädjande på Sebastian.

Han bet sig i läppen och vände sig bort.

Då sjönk hon ned i en stol och började gråta hickande. Hon begravde huvudet i händerna, och den stora hårfrisyren gungade upp och ned på ett nästan groteskt sätt.

— Nej, men vad är detta? Varför gråter hon? frågade Sofia som ingenting förstod.

Sebastian ryckte hjälplöst på axeln.

— Hon fick se Magnhilds porträtt, sade han och fäste på Sofia en förebrående blick, vilken alldeles undgick henne. Svea är så känslig.

Svea grät ännu häftigare. Lockarna skakade och darrade. Översten tittade sig med generad blick omkring. De andra stodo förstummade. Det var som om de inte kunde begripa hur de fått detta gråtande fruntimmer i den violetta promenaddräkten och med den konstrika frisyren in i sin trevna familjekrets.

Sebastian gick fram till chiffonjén. Han stirrade på Magnhilds porträtt. Fyllda av ömhet tycktes de ljuva ögonen le mot honom. En minut tvekade han, därpå sträckte han ut handen, tog varsamt porträttet, lade ned det i en av lådorna och låste till.

Viveka märkte hur Svea tittade mellan fingrarna allt under det hon grät, nyfiket följande hans rörelser. Föll det inte en skugga över rummet då Sebastian vred om nyckeln och låste in sin döda hustru för att inte hans nya fästmös ögon skulle plågas av hennes

åsyn? Viveka frös till som om det plötsligt blivit kallt.

— Det är borta nu, sade Sebastian och böjde sig över den förorättade Svea.

— O, är det? Tack, mumlade hon och slingrade sina armar om hans hals.

Hennes mun sög sig fast vid hans i en lång kyss. De andra visste icke vart de skulle se. De tyckte hennes kyss var så oblyg. Översten gick fram till fönstret och tittade ut. Sofia skakade med bekymrad min på huvudet. Bara Antonius slukade paret med nyfikna blickar och fnissade för sig själv.

— Men kom då och drick te, kära barn, ropade Sofia med forcerad glättighet.

De satte sig kring bordet i salen. Åter märkte Viveka hur Svea granskade allt. Det fina porslinet och silverskålarna överväldigade henne uppenbarligen inte. Med sorgsen min tog hon en kaka och åt den långsamt.

Så snart Sofia och Sebastian började språka med varandra på det gamla förtroliga viset, avbröt hon dem med någon obetydlig fråga, så att Sebastians uppmärksamhet genast måste riktas på henne. Det var som om hon missunnat Sofia denna förtrolighet med sonen. När översten började tala om Douglas, som nu skulle börja på skogsskolan och Sebastian sken upp vid tanken på sin älsklingsbror, anmärkte Svea:

— Å, Douglas, det var den där lilla odågan som aldrig lyckades bli officer! Sebastian har berättat mig det.

Sebastian bet sig åter i läppen. Var det allt vad han berättat om Douglas? Han hade ju berättat så mycket

om sina glada minnen från hans och Douglas' pojkår och fått henne att skratta åt deras upplevelser. Översten blev också ledsen, då han aldrig kunde påminnas om Douglas' misslyckande på Karlberg utan att få ett sting genom hjärtat.

Det ville inte bli någon glättig samhörighet vid tebordet. Sebastian slets mellan känslorna för sin familj och för sin fästmö. Han visste till sist inte vart han skulle vända sig för att inte stöta någon. Svea var tydligen inte på sitt bästa humör. Hon måste ju också känna att de ej genast uppskattade henne efter förtjänst. I hemmet var hon bortskämd med att man lyssnade till henne, ty hon ansågs av ovissa grunder ha ett skarpt huvud. Här lyssnade man visserligen också, men på ett misstänksamt sätt. Hon var också van vid vräkighet och lyx och hade svårt att sätta sig in i att en adelsfamilj som ju skulle vara något så förnämt och högt levde så inskränkt. Så skulle man till exempel hemma vid ett tillfälle som detta dukat fram en festlig supé med många sorters vin, och hon tänkte på hur hennes föräldrar firat Sebastian. Här serverade man bara en kopp te och åt små kakor. Ansågo de henne inte värd mera? Hon mätte allt efter dess materiella värde. Och så hade Magnhilds porträtt tronat i salongen. Hon hyste en hätsk svartsjuka mot den döda som ägt hennes fästman. Han hade minnen som icke voro förknippade med henne, och hon skulle göra det till sitt livs uppgift att tvätta honom ren från dessa störande hågkomster. Hon ensam skulle lysa i hans liv. Det var väl ändå det minsta hon kunde begära.

Man reste sig från bordet.

— Tack lilla mamma, utropade Svea pliktskyldigast och omfamnade åter Sofia och översten.

Det låg ingen värme längre i hennes kyssar. Sofia, så van vid ömhetsbetygelser ända från sin barndom, hade svårt att fördra dessa. Det syntes när hon nästan drog sig från Sveas krampaktiga famntag. I stället slog hon armarna om Sebastian och kysste honom.

— Jag är glad att ha fått se min gosse igen, sade hon.

Men Svea såg ut att vara förargad över att Sofia inte nämnt något om henne.

Sebastian hade för Sveas räkning beställt ett rum på ett fint familjepensionat vid Brahegatan, vilket innehades av en dam med ett klingande namn, och skulle följa henne dit. Själv hade han fått inhysa sig hos moster Christine, som inte visat någon större lust att ta emot Svea. När de nu om en stund gingo gjorde Antonius och Viveka dem sällskap, eftersom det omsider slutat att regna.

Svea som sken upp så snart hon kommit nedför trappan stack skämtsamt sin arm under Antonius. Så vandrade hon gatan fram mellan Sebastian och Antonius, självsvåldigt tryckande sig mot bådas armar. Viveka som gick bakom dem tänkte att på det där viset kunde man inte se vem som var Sveas fästman. Hon hörde Antonius skratta på en gång generat och smickrat. Men hon kände sig förargad på honom därför att han nu så med ens tycktes ha tagit parti för Svea som han ju förut uttryckt sig allt annat än gillande om.

När de ensamma gingo tillbaka mellan gatlyktornas blänkande rader efter att ha avlämnat Svea och Se-

bastian utanför det Gyllenhaalska pensionatet, ryckte Antonius emellertid på axlarna.

— En liten småstadsskönhet, sade han föraktfullt. Märkte du hur underklassig den där frisyren verkade? Och så att resa på tåg i sin finaste dräkt, det är väl typiskt! Arme Sebastian!

— Men du föreföll då ganska road, vågade sig Viveka på att invända.

— Äsch nej, men hon koketterade ju faktiskt för mig. Jag måste väl då vara artig tillbaka.

De kommo hem och in i salongen igen. Sofias läppar voro hopknipna som om hon nog kunde säga åtskilligt, men ville visa sig behärskad. Översten vred sin mustasch.

— Ja, nu har lilla mamma fått en ny dotter, skämtade Antonius, härmande Sveas röst när han sade "lilla mamma".

Då måste Sofia dra på munnen.

När alla kommit till ro spratt Viveka plötsligt till där hon låg. Hon smög sig upp ur soffan och gick i nattskjortan och på bara fötter ut i salongen, där hon tände och tassade fram till chiffonjén. Hon låste upp lådan, där Sebastian gömt Magnhilds porträtt. Ömt tog hon upp det igen, log mot de strålande ögonen och bar in porträttet till sig. Först tänkte hon sätta det på sitt skrivbord, men rädd för att Svea i morgon då skulle få en ny gråtattack lade hon ned det i en av sina egna lådor.

Lugn att ha Magnhilds porträtt hos sig, där det skulle vara i säkert förvar och inte skulle glömmas bort, somnade Viveka äntligen in med ett litet leende.

SEXTONDE KAPITLET.

Ensamhetens flod var sval och genomskinlig. — Stackars Synnöve! — Frédriques drömmande ögon.

Dagen innan Viveka skulle konfirmeras mötte hon Synnöve Palmén. Hon stod plötsligt framför henne på gatan och räckte fram sin hand. Hennes violblå skygga ögon lyste av en inre lycka.

Viveka träffade henne mycket sällan eftersom hon ej så ofta var i Stockholm. Vid sina sällsynta besök i huvudstaden brukade hon ju endast hälsa på hos sina blivande svärföräldrar.

— Jag skall gifta mig med Jan-Guy i maj, sade hon.

Deras bröllop hade kommit att uppskjutas inemot halvannat år, därför att Jan-Guy hade haft svårt att få sin ekonomi ens så nödtorftigt ordnad att han kunnat hyra en dubblett. Mera ansåg han ju inte behövas för en ung officers bosättning.

— I maj, i maj, upprepade Synnöve.

Hon nästan sjöng fram orden. Viveka måste le. Hon mindes åter Magnhild. Så lycklig hade också hon sett ut. Solen lekte kring Synnöves hår. Hon strök sig med en smal hand över pannan, som om hon velat lugna drömmarna därinnanför.

— Jag skall konfirmeras, berättade Viveka.

— Ja, det är också en härlig tid, sade Synnöve. Och först då liksom börjar livet. Du måste komma på mitt bröllop, tillade hon hastigt.

— Tack, det var snällt att be mig, svarade Viveka blygt.

— Jag skall ha en så vacker vit sidenklänning, fortsatte Synnöve nästan barnsligt. Och en lång, lång slöja.

Hon beskrev med handen en vid båge i luften omkring sin lilla person. Det var som om hon här i solskenet redan svepte in sig i slöjan, ja redan vandrade inne i den, skild från alla de larmande och brådskande människorna, trygg inne i sin lyckas borg.

Hon talade om att hon denna dag skulle göra en utflykt med ett par kusiner hon hade ute vid Frescati eller Ålkistan. De stodo kvar och pratade med varandra, och när Viveka skilts från henne kände hon en lång stund efteråt den varma tryckningen av hennes hand mot sin hud.

Skall jag en gång bli lika lycklig? undrade Viveka inom sig.

Det var som om mötet med Synnöve spritt en glans över hennes dag. Blundade hon, såg hon åter för sig de violblå ögonen. Det kändes som om de viskat till henne en hemlighet, kärlekens och lyckans hemlighet.

Det var sista aftonen de unga flickorna besökte kyrkoherde Hammerling. Efter timmens slut sade han att om de ville skulle de få gå in i kyrkan en stund. De skulle få vara där ensamma, kyrkvaktaren höll dörren öppen för detta ändamål, och han bad dem att de i lugn skulle övertänka morgondagens betydelse.

Alla de unga flickorna strömmade från våraftonens ljusa töcken in i den dunkla kyrkan. Kyrkvaktaren, en redan åldrande man, betraktade dem med fundersam min. Så lät han den tunga porten smälla igen. De ryckte till vid ljudet och blickade ängsligt bakom sig som om de trott att de blivit inlåsta.

Viveka skildes från de andra och från Sigyn och strövade ensam omkring. Vårljuset där ute tindrade i de färgade glasen. Det röda blänkte som blodfläckar. Nu skulle hon bereda sig för morgondagen, hade kyrkoherden sagt. Men hon kunde inte, hennes hjärta var alls inte stilla för att mottaga Jesus. Ute i luften hade redan varit en doft av vår. Hon hade känt lukten av fuktig mylla från den lilla kyrkogårdens gravar som de passerat. Snart skulle de täckas med blommor och de döda där nere i jorden skulle kanske le, som erinrade de sig något. Men Viveka levde. Hon kände sig het och orolig. Alltjämt såg hon för sig Synnöves ljuva ögon och i hennes hjärta ringde som en liten klocka det budskap de bringat.

Under dessa allvarsamma valv som välvde sig över hennes huvud kunde hon inte få bilden av Jesus klar för sig. I stället kom en ung man henne till mötes nedför gången. Inte Donald, inte Augustin, hon visste inte vem det var. Han tog hennes hand och hennes kropp skakades av en rysning. Hon bannade sig själv. Hon borde förbereda sig att mottaga Jesus. Men Jesus, var fanns han? I kyrkan, i himlen, bland molnen? Han syntes inte. Men hon själv var het av oro och fylld av gåtor. Vad tänkte de andra på? Voro de lika oroliga som hon?

Hon tittade upp och märkte att de gått fram till altarrunden där de fallit på knä. Då gick också Viveka dit. Hon föll på knä bredvid Sigyn. Sigyn såg på henne och de nickade allvarsamt åt varandra. Viveka tittade uppåt och mötte ett stort gudsöga som blickade ned på henne. Hon blev rädd, som om hennes tankar nyss varit syndiga.

Då försökte hon bedja. Men hon tyckte att det heta bultande blodet vidgade hennes hjärta. Det blev till slut så stort att det fyllde hela templet. Ja, hon själv rymdes inne i detta hjärta och dess ådror spände sig som susande darrande strängar från valv till valv. Det sjöng av dem, hon tyckte sig höra hemlighetsfulla ord om kärleken, om jorden, om den annalkande våren. Och de darrande strängar som hjärtats ådror bildade blevo med ens till trädgrenar, från vilka gröna blad och blommor brusto ut. Hjärtat grönskade. Och Viveka befann sig inne i detta gröna hjärta som i en skyddad lövsal. Fåglar stämde där upp sina jublande drillar, löven rasslade och klirrade, grenarna böjde sig på ett smeksamt sätt mot varandra, blommorna strödde sitt befruktande gula frömjöl. Viveka drog andfådd en suck. "Först då liksom börjar livet", hade Synnöve sagt om konfirmationen.

Ja, Viveka kände det stora livet brusa emot sig. Hon hade gått hit för att bedja till Jesus, men hon var fylld av jordiska begär och vårens sprängande lust. Trädgrenarna vissnade långsamt ner, hjärtat krympte och flyttade sig åter in i henne, men samma känsla av lycka var hos henne. Hon måste stiga upp. Hon reste sig och gick omkring.

Plötsligt stannade hon framför en tavla. Hon mötte en allvarlig mörk blick. En apostel höjde en hand, i den andra bar han en kalk. Viveka stirrade förskräckt på kalken. Var det lidandets och smärtans kalk som man till sist ändå måste tömma? Då frös hon och märkte att det mörknat omkring henne. En grå skymning hade kommit smygande. De måste snart gå. Hon kastade en blick på sina kamrater. De hade rest sig och rörde sig nu mot dörren.

Då ilade Viveka före dem ut. Den svala luften omsvepte henne. Hon var yr i huvudet som om hon gjort en resa genom rymden och ännu ej var riktigt säker på att hon hade fast mark under fötterna. Hon hade också samvetskval över att hon inte bett till Jesus och alls inte förberett sig för morgondagen. Hon såg upp mot kvällshimlen och fick syn på nymånen som stack fram sitt silverne tecken i det blå. Då stannade Viveka och neg tre gånger. Nu skulle hon önska sig något och det skulle gå i uppfyllelse, men för hennes ögon darrade de grönskande grenarna under kyrkans valv och hon glömde bort att önska för att åter genomilas av den lycka hon nyss känt. Förbiskyndande människor knuffade till henne och hon måste gå vidare.

Och äntligen här på gatan mitt i staden som dovt brusade kom känslan av ljuv ensamhet, som hon så ofta längtat efter där inne i salen bakom draperiet, till henne.

Ensamheten var sval och genomskinlig. Den var som en flod som svepte henne med sig. Dess klara vatten sköljde bort ifrån henne allt det som denna tid klibbat sig fast vid henne: Turinnas och hennes

väninnors illvilja och nålstygn, telefonpåringningarna, brevlapparna med sina löjliga och elaka underskrifter. Den tvättade henne ren från Sofias prat och anmärkningar och de gamla släktingarnas bubblande tal. Ack, att få flyta med denna flod ut till havet som var evigheten! I detta ögonblick tycktes allt omkring henne overkligt: de grå husen blevo till töcken när hon betraktade dem, människorna på gatan till skuggor. Hon upplevde en av dessa sällsamma stunder då man känner sig mäktig till ädla handlingar, då allt synes en möjligt och goda andar smeksamt beröra ens panna.

Men en sådan extas kunde inte räcka. Den brast sönder då stadens kyrkklockor började ringa timslaget. Tingen blevo åter verkliga och trängde sig tätt inpå henne. Gatstenarna kändes hårda under hennes fot. En spårvagnsklocka pinglade gällt så att det skar till i öronen. Ensamhetens flod rann förbi henne och hon blev kvar på stranden med förvirrade sinnen.

Genast Viveka steg in i tamburen hemma märkte hon att något var på färde. Inifrån salongen hördes upprörda röster, någon grät.

I soffan sutto Jacquette och Frédrique med bleka ansikten. Frédriques vackra smala händer rörde sig oroligt.

— Kan du tänka dig, Viveka? ropade Sofia gällt. Synnöve, Jan-Guys fästmö, har drunknat.

Viveka stod stilla. Hon förstod inte. Det kom så hastigt. För några timmar sedan hade hon mött henne på gatan. Hennes violögon hade glänst då hon talat om att hon skulle fira bröllop i maj.

Sofia berättade i en ström av ord hur det gått till medan de två systrarna sutto tysta. Synnöve hade varit tillsammans med sina kusiner vid Frescati. Vädret hade varit så vackert att de tagit en båt och farit ut på Brunnsviken. En stormil hade kommit och vräkt ikull den bräckliga farkosten. De andra hade blivit räddade av en motorbåt som skyndat till undsättning, men Synnöve hade dessförinnan sjunkit till botten. Jan-Guy hade telefonerat och omtalat olyckan för systrarna. De hade inte träffat honom, då han genast rest ut till villasamhället. Hans röst i telefonen hade varit så förändrad att de knappast kunnat känna igen den.

Frédrique och Jacquette plockade på sina klänningar, deras föräldrar voro för tillfället bortresta och därför hade de gått till Lagercronas. Det var som om Sofias berättelse gjorde att händelsen framstod än grymmare och mera meningslös.

— Jag mötte henne i dag, sade Viveka lågt.

— Hur såg hon ut? Vad sade hon? frågade Sofia ivrigt.

Men Viveka kunde inte berätta något från sitt möte med Synnöve. Orden ville inte komma fram. Hela eftermiddagen hade hon varit så lycklig och tyckt sig uppleva underbara ting, medan Synnöve dragits ned i djupet och kvävts av vattenmassorna.

— Stackars Synnöve, viskade hon för sig själv.

Frédriques drömmande ögon sågo mot fönstret som nu var mörkt. Endast lampljuset speglade sig i det. Viveka tyckte att det var som om Frédrique såg något

som de andra inte förmådde urskilja. Hennes ögon blickade alltid så långt bort.

Det blev en sorgsen afton. De talade lågmält med varandra och återkommo oupphörligt till olyckan. Ibland sågo de sig skyggt omkring i rummet som om något rört sig där, en skugga som ännu icke hunnit slita sig från jorden.

Viveka grät sig till sömns. Hon vaknade ofta och tyckte att Synnöves ögon vilade på henne.

Så kom det sig att hon gick till konfirmationen i kyrkan med kvalt hjärta. Hon hörde knappast kyrkoherdens ord. Solskenet föll snett in i templet genom ett av de höga fönstren och lyste på alla de vita klänningarna. När Viveka med de andra unga flickorna föll på knä vid altaret tyckte hon att oblaten som stacks in i hennes mun svällde och ville kväva henne. Då såg hon för sig Synnöve igen och hur hon sjunkit djupt och djupare och kvävts till döds av vattnet. — "Detta är Jesu lekamen och blod." Viveka kunde inte fatta det och kämpade med en vild känsla att vilja fly bort från alltsammans.

Hemma var ett bord dukat med presenter och blommor. Viveka höll ett litet guldhjärta i sin hand som hon fått av sin mor. Det kylde emot hennes hud. Moster Christine och kusinerna kommo på besök. Faster Hermina var där också och tant Mabel Cronhiort och friherrinnan Ugglehök. De kysste Viveka med sugande eller fuktiga munnar och talade sedan om Synnöve. Alldeles som förr då de beklagat Magnhilds död, tyckte Viveka att de också nu blevo liksom upplivade och heta. De beskärmade sig, de suckade, tårarna

kommo i deras ögon, medan de svalde te och goda kakor, men rummet fylldes av ett sorl av deras röster som om det varit fest.

Då smög Viveka sig ifrån dem och in i salen. Hon stirrade på draperiet som denna dag åter svällde av pratet, och hon fylldes på nytt av hätska tankar mot sin mor och sina släktingar som inte kunde låta den stilla tystnaden sänka sig ens över en sådan händelse.

Men hon blev ledsen på sig själv att hon tänkte sådana tankar denna dag. Varför hade Jesus varit så långt borta när hon nyss i kyrkan anammat hans blod och lekamen? Han skulle ju stigit in i henne och renat henne från all synd.

Och medan alla munnarnas prat där ute i salongen fortsatte att fylla draperiet stod Viveka kvar inne i salens skymning och höll guldhjärtat hårt tryckt i sin hand, som hoppades hon att det lilla gyllene hjärtat vore en talisman som skulle skydda henne och hjälpa henne litet på väg genom en värld som föreföll henne vara en hopning av besvärligheter och svullen av människors små och futtiga tankar.

ANDRA AVDELNINGEN

STOCKHOLMS HUSRADER FÖRSVINNA

DET HADE SIN TJUSNING ATT RESA

SJUTTONDE KAPITLET.

Nu var hon på väg. — Det hade också sin tjusning att få resa och reda sig själv. — Träden susade fastän de ej hade några löv.

Genom kupéfönstret såg Viveka Stockholms husrader dyka undan och försvinna. En blek morgonsol speglade sig i en ruta, som med ens blev till en liten gyllene sjö. Viveka tyckte att hon mindes den från någon dröm, men knappt hade hon tänkt det, förrän rutan var borta och träd med vissnade löv stucko upp. Telefontrådarna darrade och ritade svarta streck över himlen. De sjöngo en melodi som inte nådde Vivekas öron.

Nu var hon på väg. Det sista hon sett från tågets plattform var sin fars ansikte. Det hade haft ett uttryck av mild ängslan. Han hade väl varit orolig att släppa henne ifrån sig så långt bort. Vivekas hjärta fylldes av ömhet för honom. Alltid var han färdig att följa med henne, att prata med henne, att göra sig besvär. Hennes mor hade inte orkat sig upp för att säga farväl. Viveka hade tagit avsked av henne inne i sängkammaren. Sofia hade omfamnat henne där hon låg. Sängens kvalm och dävna värme hade varit omkring henne.

Denna höst hade Viveka upprepade gånger haft svåra nervösa anfall. Doktorn hade skakat på huvudet och mumlat något om att det "var bättre att stämma i bäcken än i ån". Han hade rått henne till att höra upp med skolgången och vistas en tid på landet. Då hade Filippa af Prippertstams inbjudan till Väderum kommit, och Sofia hade tagit emot den med förtjusning. Det var dit Viveka nu reste. Hon kände sig litet orolig därför att hon aldrig varit så långt hemifrån ensam. Men det hade också sin särskilda tjusning att resa och få reda sig själv.

Hon satt närmast dörren till korridoren i tredjeklassvagnen. Ännu hade inte alla funnit sina platser. Folk strövade förbi och tittade in. En ung herre med hatten i handen visslade lågt och tittade ut genom fönstret. Ett barn i en närbelägen kupé hade börjat gråta. Dess gråt fyllde luften med melankoli och tröstlöshet. En uråldrig dam mittemot Viveka med tusen streck och rynkor i ansiktet nickade upprepade gånger med huvudet och slumrade så in, oberörd av alla ljud runt omkring sig. Under dagens lopp måste Viveka oupphörligt titta på denna gamla. Hon var svartklädd och hade en liten rund svart hatt på det grå håret som var torrt och liksom redan dött. Att man kunde leva så länge! Vad hade hon varit med om under sitt långa långa liv? De smala läpparna slöto sig över hemligheter. Någon hade satt fast en knippa violer på hennes kappa. De darrade sakta av vagnens skakning. Det var som om dessa blå doftande blommor voro det enda som hade liv hos henne. Och de tycktes endast motvilligt hålla sig kvar på hennes kappa.

Ett ungt par satt vid fönstret och tryckte sig leende och småviskande intill varandra. Så mycket de hade att tala om! De voro också glada över att vara ute på resa. Han pekade ut för henne ting som hände i det förbiilande landskapet.

— Se där är en kärra så tungt lastad att den håller på att välta. Titta på de där ungarna uppflugna på muren! Skulle du vilja bo i den där lilla stugan?

— Ja, med dig, hörde Viveka henne svara.

En ung kvinna i sportdräkt läste en bok och vände ivrigt bladen. Viveka kände sig inte ensam. Hon hade kastats mitt in bland för henne främmande människor, hon som alltid brukade vara omgiven av sin familj och sina släktingar och ha sina öron fyllda av deras enformiga melodier. Tåget frustade vidare befolkat med en hel värld. Viveka kände sig upplivad av allt det nya. Hon lyssnade till fotsteg och prat i korridoren. Barnet hade slutat med sin gråt och solen kom rökmolnen från lokomotivet att skimra i vackra och trolska färger. Ja, rökmolnen blevo till regnbågsskiftande väldiga såpbubblor som sänkte sig ned över skogar och slätter för att slutligen spricka i små droppar som regnade över det vissnade gräset och den gröna mossan.

Viveka hade matsäck med sig. Timmarna gingo och hon började bli hungrig, men hon vågade inte packa upp sin matsäck av rädsla att genera de andra. Men så drog det unga paret upp en korg och började duka fram smörgåsar på en serviett över sina knän. Damen som läste lade ihop sin bok och tog fram en påse. Då packade också Viveka upp sin matsäck och snart åto

de allesammans, utom den gamla som alltjämt sov som om hon förflyttat sig till ett annat land.

De började prata helt försiktigt med varandra. Det unga paret skulle stiga av i Nässjö. Damen som läst så ivrigt skulle till Skåne. Viveka flikade blygt in ett och annat ord. Deras röster läto så underliga och liksom fjärran genom bullret från vagnshjulen.

Vivekas far hade sagt till henne att ville hon ha kaffe skulle hon gå in i restaurangvagnen. Hon erinrade sig nu detta och beslöt sig för att leta sig fram till restaurangvagnen.

Det kändes skönt att få promenera litet. Vagnarna rusade fram med sådan fart att de vaggade en smula fram och tillbaka. Viveka stötte ofrivilligt ihop med dem som stodo i korridorerna. Rodnande bad hon om ursäkt och i nästa ögonblick flög hon i famnen på någon annan. En ung herre log inbjudande och tycktes vilja inleda en konversation, men Viveka blev förskräckt för hans ögon, som hade ett närapå fräckt uttryck, och skyndade förbi. Hon fick passera många vagnar innan hon kom fram. Ute på plattformarna kom blåst och rök rusande emot henne. Hon drog in luften med välbehag. Det låg något av äventyr i den som var hetsande.

Äntligen nådde hon restaurangvagnen, där det var en doft av matos som gjorde henne hungrig på nytt fastän hon nyss ätit. Hon slog sig ned vid ett av de fasta borden och beställde djärvt kaffe och wienerbröd. Hon hade aldrig förr på en restaurang beställt något och det kom henne att plötsligt känna sig vuxen. En äldre herre som rökte på en lång brun cigarr

betraktade henne välvilligt över sin tidning. Viveka åt förnöjt sitt wienerbröd.

Plötsligt ryckte tåget till så häftigt att passagerarna i restaurangvagnen föllo framstupa över borden. Det hördes klirrande av glas. Viveka såg de små kuvertbröden rulla om varandra på golvmattan i den smala passagen mellan borden. En dam skrek gällt. Kyparna kommo rusande. Tåget hade stannat. Man drog ned fönstren och tittade ut.

Där ute hade det redan skymt, men det syntes tydligt att tåget stannat mitt på banan. Stora träd susade obevekligt. Nu hörde Viveka också telefontrådarna sjunga en klingande metallmelodi. Vad hade hänt? En konduktör som kom in anfölls med frågor. Han berättade att en av de sista vagnarna spårat ur. Det var inte något farligt. Om en timme skulle tåget säkert kunna fortsätta, sedan man kopplat ifrån olycksvagnen, dess bättre en paketvagn.

De flesta i restaurangvagnen stego nu ur och ut i kvällen som kändes så sval efter den kvava värmen därinne. Också Viveka hoppade ned från plattformen, glömsk av att hennes far varnat henne för att gå ned från tåget förrän de voro framme.

Nu var det fullt av folk utanför vagnarna. Alla voro mycket livliga, gjorde vida åtbörder och pratade i munnen på varandra. Längst borta såg man mörka gestalter röra sig med röda lyktor i händerna. Viveka följde efter grupperna av människor. Hon såg en vagn stå lutad åt sidan och det föreföll besynnerligt att denna enda vagn hejdat hela tåget och väckt en sådan uppståndelse. Den upplysta raden av vagnar

kastade ett osäkert ljus över en svart åker och ett brett dike med brunglittrande vatten. En ljusstråle föll ned i vattnet och stod som en gnistrande kristallpelare rätt upp och ned i det. Vivekas blickar drogos dit. Hon väntade rent av att ett sagoslott skulle växa upp ur det smutsiga djupa diket, byggt på denna pelare. Vad kunde inte hända en sådan kväll som denna?

Viveka slog sig ned på en stock som låg nära järnvägsspåret. Uppe på himlen foro trasiga moln och blottade glimtar av en djupblå rymd där ensliga stjärnor plötsligt lyste fram. En måne som såg sprucken ut visade sig mellan de flygande molnen. Det föreföll Viveka som om himlavalvet vore i uppror, som om det hänt något högt där uppe. Bakom henne låg den svarta åkern och runt omkring var skogen. Hon hörde ända hit porlandet från en liten bäck som rann fram mellan stenarna. Fastän tåget stannat här och dess vagnsfönster läto flöden av ljus falla över marken och människor pratade och skreko och de röda små lyktorna oroligt foro av och an, kom naturen så nära Viveka att hon nästan höll andan för att få lyssna till den. Skogens stilla susning gjorde henne lugn och glad. Hon hade inte hört den på så länge. Hon mindes föregående sommar som de tillbringat på Väddö: de klara morgnarna, gräset som varit fyllt av pärlor från daggen, kornas råmande som kommit luften att darra, en blomma som öppnat sin kalk för solen.

Plötsligt kom hon åter ihåg en episod från sommaren. Hennes mor som inte hade tålt havsluften hade en förmiddag fått ett av sina hemska anfall. Viveka hade utan att fråga om lov i förskräckelsen sprungit

efter doktorn. Hon hade fått sällskap av fiskargumman som de hyrde stället av. Läkaren var lam i bägge benen och Viveka och gumman hade lyftat honom till hans rullstol och sedan kört honom uppför den långa backen till deras stuga. Med förenade krafter hade de skjutit rullstolen framför sig. Den hoppade på stenarna och for på sned över de breda hjulspåren. Solen gassade hett och dammet yrde. För varje stöt rullstolen gjorde hade doktorn jämrat sig högljutt och bannat dem på ett vresigt och otåligt sätt. Viveka hade känt gråten stiga i halsen. Hon kunde sedan inte glömma denna stund. Rullstolen hade blivit till en olidlig börda, hennes armar värkte, dammet satte sig i strupen. Bakom sina sammanpressade ögonlock såg hon sin mors förvridna bleka ansikte. Ibland i sina drömmar tyckte hon sig rulla denna tunga knakande stol med den jämrande mannen i framför sig: ett evighetsarbete som aldrig skulle ta slut och som någon ond makt ålagt henne.

När de kommit fram hade översten vägrat att ta emot läkaren. Hans hustru var redan bättre, hade han sagt. Han var så rädd för att någon främmande skulle få en inblick i Sofias hemlighetsfulla sjukdom.

— Tag plats! ropade nu konduktören med gäll röst.

Viveka hoppade upp från stocken och började springa längs med tåget för att få tag i sin kupé. Hon hittade den inte. Slutligen, då tåget visslade till, måste hon ändå stiga upp. Åter trängde hon sig fram genom de överfyllda korridorerna, där man ivrigt diskuterade det inträffade. Så fick hon genom en öppen dörr syn på den sovande uråldriga. Hon hade sovit hela tiden och

ingenting märkt. Men när Viveka satte sig mitt emot henne på sin plats kom hon att stöta till hennes knän och den uråldriga slog upp ett par dimmiga ögon.

— Var är jag? mumlade hon.

Så klarnade hennes blick och hon nickade upprepade gånger.

Hon hade väl inte sovit över sin station? undrade den unge mannen muntert.

Nej, hon skulle till en ort bortom Växjö. De berättade för henne om missödet med tåget, och hon lyssnade med uppspärrad mun. Det var som om hon varit glad över att inte ha varit vaken.

— Det kan hända förfärliga saker, viskade hon.

Kanske hennes minne sökte leta sig tillbaka till något som hänt för länge, länge sedan. Men det var en djup och mörk sjö att dyka i och hon hittade ingenting, som hon kunde berätta.

Nu hade det blivit så mörkt att de resande inte kunde se något genom kupéfönstret. Endast deras ansikten återspeglade sig i glaset. Landskapet hade sjunkit in i kvällen. Men förbi Vivekas inre syn gledo ännu de svarta fälten, skogarna och de små stugorna med röken som steg upp ur skorstenen.

De kommo fram till Växjö där de skulle byta tåg. Här var Viveka född, men nu på aftonen kunde hon endast se gatlyktor som tindrade och skymten av en kanal vari ljusen glänste. Hon sade ett hastigt adjö till sina kvarvarande reskamrater. Den gamla log, plötsligt blottande ett tandlöst gap som ett svart hål.

Ett tåg med små oansenliga vagnar väntade på ett

smalt spår. Viveka steg upp på det. Namnet på stationen dit hon skulle stod på en av kupéerna.

Här inne var det kvavt och hett. En bondgubbe med en säck bredvid sig satt på en bänk och plirade med vänliga ögon mot Viveka. En gumma med svart sidenschalett mumsade på ett äpple. Lokomotivet pep till ängsligt och hest och vagnarna började skaka. Så långsamt det gick! Viveka började bli trött efter den långa dagen, men nu skulle hon snart vara framme. Hon måste se glad ut och hälsa på sina släktingar. Nu när hon var så nära resans mål kände hon sig blyg och illa till mods. Sin kusin Filippa hade hon ju träffat, men hennes man hade hon aldrig sett. Det var inte lätt för henne att så här alldeles ensam stiga in i en helt ny miljö. Skulle hon trivas?

Redan kände hon till sin förvåning ett litet stygn i hjärtat av hemlängtan. I detta ögonblick sutto föräldrarna och Antonius och Douglas, som nu bodde i Stockholm och gick på Skogsinstitutet, hemma i salen kring tebrickan. Säkert talade de om henne och undrade hur hon hade det. Viveka sände en liten minnets suck av saknad efter den föraktade pinnsoffan som nu stod tom och efter det vita lilla skrivbordet, ja med vemod såg hon sig till och med igen i det gamla Karlavägshemmets spegel i kakelugnen som så ofta återgivit hennes bild. Hon tänkte också på sin väninna Sigyn. Nu skulle hon väl återgå helt till Lotta Plomstedt, fast Lotta nu slutat i hennes klass och läste på studenten i Lycéet. Sigyn hade lovat att flitigt skriva brev, men Viveka var ändå rädd för att hon skulle glömma bort henne. Hon ville inte förlora Sigyn.

Tåget stannade vid flera stationer och varje gång tittade Viveka ut, orolig att hon skulle fara förbi den rätta. Hon hade blivit ensam i kupén och kände sig alldeles övergiven. Kappsäcken ovanför hennes huvud skramlade svagt. Hon steg upp och lyfte ned den för att vara färdig när hon skulle stiga av.

Äntligen! Nu läste hon brukets namn på stationshuset. Hon gick ut på plattformen. Luften var mättad med en doft av skog. På den svagt upplysta perrongen såg hon Filippa i sportdräkt bredvid en storväxt herre. Filippa kom glatt framspringande och Viveka hoppade ned.

— God dag, Viveka, välkommen, ropade Filippa.

Viveka hälsade försagd.

— Här är min man Leo, fortsatte Filippa.

Vivekas hand sjönk in i en stor och varm hand som kraftigt tryckte hennes.

De väntade på hennes koffert som en fräknig pojke kastade upp på en skottkärra och rullade i väg med.

Kring parken som skymtade mörk och hög var ett bräckligt lågt trästaket. De gingo genom en grind som hemlighetsfullt knarrade och knakade på sina gångjärn och kommo in på en slingrande fuktig stig. Mellan träden såg Viveka de upplysta fönstren i herrgårdsbyggnaden lysa emot sig.

Efter den långa tågresan verkade dessa upplysta fönster med sitt vänliga gula ljus upplivande så att Viveka kände det varmt om hjärtat. Hon fick en stark förnimmelse av att detta hänt henne en gång förut. En gång för länge sedan måste hon ha gått genom denna fuktiga mörka park mellan höga susande träd

och upp mot en byggnad som denna ur vars fönster det lyste. Hon kunde också höra bruset från ån som bildade en liten fors. Förblandade hon Väderum med Igelfors?

Men när hon steg in i huset var det alldeles olika Igelfors' gamla bruksbyggnad med dess låga rum och gammaldags stoppade möbler. Här var högt i tak och stora luftiga rum med ljusa möbler och dukar. En bred trappa ledde från hallen upp i övre våningen. Här innanför en glasveranda fylld av krukväxter låg ett väldigt vardagsrum. Viveka förstod att Filippa måste ha tyckt att de hade det bra smått på Karlavägen, när hon tänkte på sina egna stora rum. I kakelugnen sprakade en brasa.

Leo ställde sig framför den bredbent med en cigarr i munnen och tittade leende ned på Viveka som Filippa placerat i en låg länstol.

— Jag hoppas Viveka skall trivas hos oss, sade han och tog cigarren med en maklig handrörelse ur munnen.

— Ja, det få vi väl hoppas, inföll Filippa med sin höga glada röst, åter användande detta förtröstansfulla talesätt som de båda ofta brukade.

Leo verkade på något sätt överväldigande där han stod och vaggade framför den vita kakelugnen. Han hade långa, alltför smala ben till överkroppen som var massiv och bredaxlad. De utskjutande och kullriga skulderbladen gåvo hela gestalten en egendomlig lutning, som var ännu märkbarare när han gick. Då såg det ut som om han försiktigt klev omkring på styltor. Också ansiktet var massivt med en köttig näsa och

svällande läppar. De bruna ögonen hade en varm glans under den låga pannan, och det bruna håret som var borstat slätt och blankt hade en rak bena som fortsatte ända ned till nacken, kanske ett litet kvardröjande minne om att han en gång tänkt gå den militära banan.

Viveka kände sig nästan förskräckt för honom. Hon tyckte han fyllde rummet med pustar av sin andedräkt så att fönsterrutorna blevo immiga.

Hennes kusin visade henne in i det rum hon skulle bebo. Det låg innanför vardagsrummet och var möblerat med vita herrgårdsmöbler och en engelsk järnsäng. Viveka tänkte på sin smala pinnsoffa och hennes blickar sökte sig oupphörligt till järnsängen. Den måste vara skön att ligga i.

De åto kvällsvard i matsalen och Viveka hade svårt för att få ned den bräckta korven och potatisen. Hon kände sig helt liten vid ändan av det präktiga bordet. Åter måste hon i smyg titta på husets herre, som slukade sin mat med god aptit. Hans mun blev fet och skinande av den.

Filippa tyckte att Viveka nu kunde behöva lägga sig och Viveka tog godnatt.

Efter en stund kröp hon ihop i sängen som hade glatta svala linnelakan. När hon släckt kunde hon se att det ännu lyste i vardagsrummet. En smal strimma av ljus vandrade långsamt ända fram till hennes säng. Den kom henne att känna sig mindre ensam. Alltjämt tyckte hon sig förnimma tågets skakning i sig. Sängen fick hjul som ville rulla i väg med henne. Hon visste inte hur länge hon låg vaken, men nu hade strimman över golvet försvunnit. En klocka som stod utanför

hennes dörr slog med dova klingande slag. Sedan kunde hon höra hur den tickade hårt. Ibland rasslade det i den som om den blivit överansträngd och fått andnöd. Detta astmatiska läte, liksom kippade den efter luft, var enerverande. Eljes var det dödstyst i hela huset.

Viveka var ovan vid denna tystnad nattetid. Hemma i matsalen hade hon vant sig vid stadens olika ljud utanför fönstret. Denna tystnad skapade ett tomrum. Hon tyckte sig falla ned i detta tomrum och kände som en sval fläkt mot sin kind.

Då steg hon upp och gick fram till fönstret. Månen som hon sett en bit av bland de trasiga molnen då hon stått vid den urspårade vagnen sken nu över en rund gårdsplan. Det grova gruset blev vitt som kiselstenar i denna belysning. Försiktigt öppnade Viveka fönstret. Sådana höga vida träd med nakna grenar! De sågo övermänskliga ut och sträckte magra händer mot henne. Nu hörde hon hur det susade i luften igen. Träden susade fastän de ej hade några löv. Det kom väl högt uppe från kronorna där grenarna flätade sig samman.

Viveka lade sig igen. Och sängen for på rullande hjul ut i nattens drömmar.

ADERTONDE KAPITLET.

Också landskapet hade ögon med en vänlig glans. — Parkens träd och den glidande ån väntade tillsammans med Viveka på att något skulle ske.

När Viveka vaknade morgonen därpå kände hon sig omkring som om hon väntat att fortfarande träffa på den gamla matsalssoffans refflade pinnar. Men hennes trevande händer funno endast kuddar och lakan. Då måste hon slå upp ögonen, och det ännu främmande rummet tycktes le mot henne, fastän solen inte stigit upp på himlen.

Det var tidigt på morgonen, men hon kunde höra slamret av spiselringar från våningen under. Köket var väl beläget där nere. Hon hade glömt att dra ned rullgardinen kvällen förut, och när hon steg upp ur sängen fick hon se ett rödaktigt solklot höja sig över sjön som låg på andra sidan landsvägen.

Det var en vacker liten sjö omgiven av skogiga stränder. Vattnet glittrade förgyllt av den stigande solen. Svaga vågor porlade in mot stranden. De hade röda töcken av ljus över sig. Man kunde trott att sällsamma fåglar sovit där ute i sjön dolda av nattens mörker och nu i morgonljuset drogo in mot land i små skrämda flockar.

Viveka klädde sig hastigt. I vardagsrummet luktade det kall rök efter Leos cigarrer. Jungfrun hade inte börjat städningen än. Viveka gick nedför trappan.

En jakthund började gläfsa i förstugan. Han reste sig, gul och lurvig med en smal framsträckt nos, och luktade på Vivekas kläder. Viveka hade inte sett honom kvällen förut. Hon böjde sig ned och klappade honom helt tafatt, inte säker på om han var hennes vän eller fiende. Men när hon mötte de mörka hundögonen fann hon i dem en vänlig glans.

Han tycker om mig, tänkte hon och kände sig genast mindre ensam.

Ute på trappan blåste en frisk vind emot henne. Nu upptäckte hon också ån som rann fram under en träbro. Det påminde henne om Igelfors. Men här var allt större, med en friare rymd runt omkring. Vid Igelfors hade skogen och snåren trängt så tätt och hemlighetsfullt inpå. Det hade kommit viskningar och underliga skrin därinifrån djupet.

Viveka steg ut på den runda gårdsplanen över det knastrande gruset. Nu först såg hon herrgårdsbyggnaden i fullt dagsljus. Den var långsträckt och ljusgul och liknade kanske mest en väldig leksakslåda med många blanka fönster i. Bakom detta gula hus, i vars färg otaliga somrars solsken tycktes ha magasinerats, låg parken med slingrande gångar, och bakom den tog en kökskrädgård vid. Det lilla tåget for förbi tätt utanför staketet och pustade ibland in rökmoln mellan träden.

När Viveka kommit fram till kökstrappan varseblev hon en fuktig bakgård med en röd ladugårds-

byggnad. Hon vågade sig över gården hoppande på kullriga stenar som stucko upp. I minnet stego då åter fram somrar på Backa när hon om morgnarna tillsammans med Antonius sprungit till ladugården förbi de skrockande hönsen som förskräckta flytt för dem. Så länge sedan det var!

Inne i ladugården var det skumt och en ångande varm lukt av djur låg i luften. Två mjölkerskor läto den vita mjölken strila ned i sina stävor. Deras rutiga röda och vita schaletter lyste mot kornas bruna ryggar. Viveka gick på mittgången och korna vände sina dunkla pupiller efter henne så att deras ögonvitor blänkte som på negrer. En tjock katt spann uppflugen i ett fönster. En obeskrivlig ro kom över Viveka. Det var i går hon for från Stockholm, men redan föreföll det henne så länge sedan. Strilandet av den varma mjölken i stävan hade något av en klockas jämna tickande ljud. Men det mätte inte ut några minuter. Här fanns ingen hetsande brådska bland denna trygga fänad innan den oanade, oundvikliga döden nalkades med slaktarens underfundiga yxa och knivar. Dagarna skulle flyta fram lugnt och stilla och Viveka skulle för sina öron ständigt höra trädens sus och den lilla sjöns porlande slag mot stranden.

När hon kom ut på gårdsplanen igen, sken solen henne i ansiktet. Hon gick fram till landsvägen utanför grinden. En riktig liten bygata med röda stugor på ömse sidor låg framför henne. Här bodde bruksfolket. Barn lekte utanför stentrapporna. När hon gick förbi stannade de och stirrade på henne. I ett fönster såg hon ansiktet av en åldrig kvinna. Innanför de till-

klistrade fönsterrutorna blommade krukväxter. Men Viveka hade inte promenerat länge, förrän bygatan tog slut och ekbackar bredde ut sig på andra sidan lutande grå trästaket. Tuvor av blåsippsblad stucko upp under träden. Här måste vara blått av sippor om vårarna.

Och plötsligt stannade Viveka. Vid en krökning av vägen öppnade sig utsikten. Hon såg långt långt bort mot blånande berg. De reste sig som vågorna ur ett hav vid horisonten. En fågel flög med utbredda vingar högt uppe i det blå bort mot bergen. Då kände sig Viveka fastklibbad vid jorden. Hon längtade dit till bergen och skulle velat vara lätt som fågelkroppen för att kunna höja sig från jorden. Men det var en ton i rymden, en spröd lockande ton som nådde hennes öra och fyllde henne med glädje. Hon tyckte sig redan ha blivit god vän med landskapet liksom hon nyss blivit det med gårdens hund. Också landskapet hade ögon med en vänlig glans i som mötte hennes.

En smal väg förde henne åter ned i parken. Helt nära bron över ån låg en villa i samma gula färg som herrgårdsbyggnaden. Längre nedåt ån vid själva forsen skymtade de svartnade verkstäderna med höga skorstenar. Här tillverkades spisar med Väderums välkända stämpel.

En kolossalt tjock fru med eldrött ansikte och en ullig schal svept om axlarna mot kylan kom ut på förstubron. Hon nickade åt Viveka och såg ut som om hon hade lust att prata. Hon sade också:

— Jag kan förstå att detta är fröken von Lagercrona som kommit resande från Stockholm.

— Ja, sade Viveka och stannade. Jag kom hit i går kväll.

— Vi bo här ovanpå kontorsrummen, fortsatte den tjocka frun och pekade upp mot några blanka fönster med rutiga gardiner. Min man är verkstadsförman. Jag hoppas fröken skall trivas här på landet. Litet ensamt är det nog.

— O, nej, sade Viveka. Jag kommer nog att trivas. Här är ju så vackert.

— Tycker fröken? Ja, en annan som ser detsamma framför sig varje dag år ut och år in tänker väl inte så mycket på det.

Hon suckade och fick ett längtansfullt uttyck i sitt röda ansikte.

— Jag trivs nog bäst i staden, jag, sade hon. Höstarna och vintrarna bli så långa här ute i mörkret.

Viveka visste inte vad hon skulle svara på det. Hon nickade därför blygt och fortsatte nedåt bron. När hon vände litet på huvudet märkte hon att den feta frun alltjämt stod kvar på trappan skymmande dörren bakom sig med sin otympliga kropp.

När Viveka nu åter såg herrgårdsbyggnaden med sin stentrappa och stora port in till hallen kände hon sig redan hemmastadd här. Hunden kom emot henne viftande på svansen åt henne som åt en gammal bekant. Inne i hallen hälsade en ung tjänstflicka med svarta tindrande ögon på henne och visade var hon skulle hänga upp sin kappa. Tätt intill hängde två små röda rockar med sjömanskragar broderligt bredvid varandra. De tillhörde väl gossarna som Viveka ännu inte sett.

De kommo emot henne i vardagsrummet, den ene, Lasse, fyra år och den andre, Svante, knappt två. De voro linhåriga som sin mamma, men med sin fars bruna ögon. Den minste kröp raskt omkring på golvet och vände så plötsligt och åkte fram till Viveka på knäna, i det han, kisande och skrattande tittade upp på henne. Lasse stod med småförståndig min bredvid.

— Han kan inte gå, upplyste han viktigt och rätade på sina egna små stadiga ben.

— Frukosten är färdig. God morgon, Viveka, ropade Filippa och stod i detsamma i dörröppningen.

Hon hade ett vitt förkläde på sig som gjorde henne bred och kraftig. I handen höll hon en grön vattenkanna. Hon hade nyss vattnat blommorna, och från strilen droppade ännu vattnet.

Inne i salen satt redan Leo vid bordet. Han nickade åt Viveka och frågade om hon redan sett sig omkring på gården. Åter tyckte Viveka att han liksom fyllde rummet.

Efter denna första morgon och dag som föreföllo Viveka så långa, därför att allt var nytt och ovant för henne, började hon snart känna sig hemma i denna omgivning och med dessa människor som voro så olika henne. Varken Leo eller Filippa voro några drömmande eller grubblande naturer. De voro "praktiska verklighetsmänniskor" med ett gott skratt och god aptit.

Leo tillbringade det mesta av förmiddagarna nere på kontoret där han hade tre bokhållare som arbetade under honom och lydde hans order. I verkstäderna hade han en hel liten här av sotiga arbetare. Han gick omkring som en småkonung i detta lilla rike. Ännu

tillhörde väl bruket egentligen hans far, men denne bodde på en egendom ett par mil bort, där hans äldste son Benediktus skötte ett stort sågverk. De voro industri- och affärsmän och tjänade dessa tider icke obetydligt med pengar, och ännu mera skulle de väl komma att tjäna under de tider som stundade. Från fönstren på herrgården kunde man se Leo ibland ta sig en promenad mellan kontoret och verkstäderna. Hans långa framåtböjda figur var lätt att urskilja mellan de avlövade träden. Det föreföll Viveka som han drogs mot jorden där han så stadigt satte sina fötter.

Om kvällarna efter middagen när det var mörkt ute och barnen släppts i säng satt han tillsammans med Viveka och Filippa bekvämt tillbakalutad i en gungstol i vardagsrummet. Sakta vaggande fram och tillbaka så att gungstolens medar åstadkommo ett knarrande ljud läste han en tidning eller en bok. Filippa och Viveka sydde på sina handarbeten. Det var så tyst utanför huset. Från fönstret kunde man se ljusen lysa i bruksfolkets bostäder. Så släcktes de ett efter ett. I den avlånga spegeln på väggen återgavs rummet med dess mahognymöbler och randiga tapeter.

Då fick Viveka ibland en känsla av att det gula trähuset var ett fartyg som stod på grund med ett svallande mörkt hav runt omkring. Det hade fastnat och skulle inte komma loss för att flyta mot någon strand med sina passagerare. En besynnerlig tanke kanske därför att allt här andades en sådan trygghet och ro. Men det var just denna stillhet på landet Viveka i början inte kunde vänja sig vid. Det var ändå välgörande att kunna gå ut och promenera utan att behöva

i varje stund rädda sig undan ett framrusande fordon eller knuffas bland människor.

Snart började Viveka också lägga märke till den omgivande naturen och till sin förvåning förstod hon att här skedde ständiga små förändringar, som voro märkligare än livet på gatorna. Den smala ån svällde plötsligt upp av ett kraftigt regn och svämmade över brygghusets trappa, en tjock trädgren bräcktes av blåsten i den stora gårdslönnen och skulle aldrig mer få grönska, en natts frost strödde vitt över den gröna höstsäden, jorden som förut varit mjuk och upplockrad så att foten sjönk ned i den blev hård och kall och gav ifrån sig ett klingande ljud, då man gick på den.

När Viveka vandrade ensam på en skogsstig med de gröna grenarna så tätt intill hennes kinder, lyssnade hon uppmärksamt till naturen omkring sig och tyckte att den varje dag kom med nya toner. Skogen var också så fylld av ett myllrande liv. Hon såg en brun hare titta fram vid en skogsglänta och försvinna med långa skutt när hon närmade sig. Myrorna ilade av och an med sina bördor på stigen och den väldiga myrstacken under trädet där borta tycktes synbart växa. En svart skalbagge låg på rygg och Viveka måste vända på honom. Tunga fåglar lyfte med dånande vingslag och de små grå sparvarna som sågo ut som bollar pepo gällt i buskarna.

Inne i huset och på gården var Filippa ständigt sysselsatt. Hon hade uppfostrats i staden, men här på landet hade hon snart utvecklat sig till en riktig lantfru ivrigt intresserad av alla göromål. Överallt var hon med: i köket, i ladugården, i mejeriet. Hon skämtade

med de arbetande, och var hon visade sig kom folket på gott humör.

När hon fann att Viveka inte hade nog sysselsättning lät hon sätta upp en väv åt henne. Vävstolen stod vid fönstret i ett litet rum utanför hallen nära kökstrappan, och vid den lärde sig Viveka att väva. Hon fick börja med en enkel handduksväv och blev snart road av att låta skytteln löpa mellan trådarna och av att dunka i vävstolen. Det rytmiska dunkandet gav henne illusion av att hon skötte ett tungt arbete med flit och duglighet. Men i själva verket fingo dessa ensliga timmar vid vävstolen tankar och drömmar att växa inom henne. Hon var nu nyss fyllda sjutton år, men ännu stod hon liksom utanför livet, det riktiga sjudande händelserika liv t. Hon skymtade det som genom en tunn slöja framför en öppen dörr, men hennes händer voro för svaga att med ett kraftigt grepp slita slöjan isär.

En dotter till en av bruksarbetarna väntade en liten. Det var en stor familj med många barn, och hon var den äldsta av dem. Nu skulle den fattiga familjen utökas med ännu en medlem som fordrade mat och kläder. Den blivande modern kom ibland upp till Filippa som gav henne gammalt linne och annat hon kunde undvara till hjälp med småkläderna. Flickan var av samma ålder som Viveka. Hon hade ett blomlikt oberört utseende, och trots den allt tyngre kroppen rörde hon sig lätt som om hon gått över blommande ängar.

Hur kom det sig att hon som var ogift väntade barn? Hur hade det gått till? För Viveka var det ett problem som hon sköt in med skytteln i sin väv. Det

smärtade henne att här fanns ett område som hon stod alldeles utanför och ändå måste grubbla över. Det hade på något sätt ett samband med hennes egen kropp och hennes egen framtid. En gång skulle hon kanske själv gå tyngd av ett barn och känna ett annat liv röra sig inom henne. Och denna bruksflicka som inte var äldre än hon hade i verkligheten upplevat saker som Viveka inte ens i tanken genomträngt. Gåtans lösning var helt nära henne, men hon kunde inte gripa den. Deras jungfru Nanny hade flyttat en gång för flera år sedan därför att hon väntat en liten. Men när Viveka gjort frågor hade de andra bara tystnat och sett hemlighetsfulla ut, och Dess Jegerfelt hade fnissat på ett otrevligt menande vis, som om hon nog kunnat berätta mångahanda och ganska märkliga saker. Vad var det då som var så väsentligt i livet och som Viveka inte kunde få reda på? Och åter som så många gånger förr önskade hon att hon hade haft en mor som hon kunnat tala med allting om.

Men så snart hon tänkte på Sofia steg bilden av Antonius fram, denne Antonius som alltid stått hennes mors hjärta närmast, därför att han var så lik henne och vetat att så smidigt sätta sig in i hennes känslostämningar.

Ibland kom en ångest för allt detta okända i livet över Viveka så att hon hårt kramade om skytteln, som om den varit en hand hon sökt stöd hos. Då bemödade hon sig om att bedja, men Jesus föreföll långt borta. Himlen var så hög och avlägsen att bönerna kanske inte nådde fram. Hjärtat dunkade inom henne av oro. Men när hon såg ut genom fönstret blev hon åter

lugnare. Hjärtats slag stillades, parkens orörliga höga träd som vilade sina kronor under molnen gåvo henne ro.

Då lät hon skytteln ligga stilla och blickade upp mot molnen som så outtröttligt foro över den bleka höst-himlen. Liksom förr då hon sett dem från salsfönstren där hemma på Karlavägen formade de sig också nu för hennes ögon till tusen ting, levande där uppe på himlen i en värld för sig. De voro långt borta, men ändå så nära henne, att hon ville ta i dem. Hon tyckte att ett moln där uppe blev till Augustin Barcks ansikte med de blonda lockarna vid tinningarna. Hon hade inte glömt honom. Inte heller hade hon glömt Donald. Dessa hennes två tidiga förälskelser levde alltjämt kvar i hennes hjärta. Hon bar på en ständig längtan efter kärleken och kärlekens ännu för henne okända upplevelser.

I bokhyllan i vardagsrummet letade hon efter romaner som kunde berätta om kärleken och romantiska händelser mellan älskande par, men Leos och Filippas bokhylla innehöll inte mycket sådan lektyr. Så fick Viveka nöja sig med sina egna drömmar och funderingar. Hon började längta efter att själv skriva en roman, kanske skulle hon kunna sätta sina drömmar på papperet, få ord för dem. Det vore underbart. Denna tid försökte hon också skriva. Huvudet värkte av det. Hjärnan kändes överhettad som om alla tankarna på en gång strömmade till och tryckte mot huvudets väggar. Förr hade hon försökt att skriva vers, men det misslyckade resultatet hade inte uppmuntrat henne att fortsätta. Till sin förundran märkte hon nu

att hon kunde forma riktiga meningar, och när hon läste igenom dem tyckte hon inte de läto så illa. Då rodnade hon av förtjusning och häpnad och betraktade tacksamt sina händer, som om hon givit dessa som hållit i pennan äran.

Något inom henne värkte av begär att komma fram. Men hon var ännu icke medveten om vad det kunde vara. Hon tyckte att parkens träd och den glidande ån under bron väntade tillsammans med henne på att något skulle ske, att ett under skulle inträffa. Och hon vände sig mot den grå handduksväven på sin vävstol med ett litet hemlighetsfullt småleende som om hon trott att även den och skytteln i hennes hand på ett mystiskt sätt stodo i förbund med hennes drömmar och med naturen där utanför fönstren.

NITTONDE KAPITLET.

Farande vita moln. — Ensam med skogens granar.

Varje söndagsmorgon när Viveka kom ut från sitt rum sutto tre herrar i vardagsrummet raka och tysta, väntande på söndagsfrukosten. Det var de tre bokhållarna från kontoret. Om vardagarna voro de inackorderade i maten hos verkstadsförmannens fru, men av vänlighet mot henne och av en säkerligen något missriktad välvilja mot dem övertog Filippa dem själv om söndagsmorgnarna.

Leo var inte så road av detta arrangemang och hade helst sluppit se dessa ansikten han varje dag hade framför sig. Hade han följt sina föregivna åsikter skulle han väl i stället inbjudit sina arbetare, men inte heller det hade han lust till. Denna tid ansåg han likväl sig själv mycket liberal och sade sig vilja vara med om att i rimlig mån hjälpa fram de små och obemedlade, att förbättra deras förhållanden och att kämpa för ett friare och folkligare samhälle.

I hemlighet siktade han att bli vald till riksdagsman, då han skulle kunna tillbringa vintrarna i Stockholm. När han senare verkligen lyckats komma in i Andra Kammaren, sadlade han också ganska hastigt om och övergick till högern.

Nu höll han Dagens Nyheter, en tidning som hans far när han kom på besök fräste och spottade åt. Så fort den gamle brukspatronen fick ett tillfälle fattade han då tidningen mellan fingertopparna och under det att han höll bladet långt utsträckt ifrån sig, som om det kunnat smutsa hans kostym om det snuddat vid den eller varit fyllt av en outhärdlig stank, bar han det till papperskorgen och suckade av lättnad när den likväl så vankelmodiga och alltid när det gällde något ärkereaktionära tidningen prasslande försvann i dess djup.

Till denna frukost serverades oföränderligt potatisbullar och bräckt skinka, kaffe och hembakat bröd. Viveka brukade sitta på sin plats vid övre bordsändan med lille Lasse bredvid sig.

Hon kunde inte undgå att märka hur otillfreds de tre bokhållarna kände sig i denna miljö och hur de i luften måste ana sin chefs och arbetsgivares obenägenhet att ha dem hos sig. För Viveka själv var det en smula omväxling med mera människor vid bordet. En av dem var egentligen handelsresande, en liten mager man i blanksliten blå kostym och med sluga ögon under en kal och hög panna. Den äldste hade redan grått i håret och i den slokande mustaschen. Den yngste på ett par och tjugu år var rund och knubbig och slukade maten, ibland glömsk av var han befann sig, stickande kniven i munnen. Tillsammans utgjorde de tre en liten påfallande tarvlig grupp i den vackra och välordnade matsalen. Kanske skämtade de om dessa en gång i veckan återkommande måltider sinsemellan, men här uppe voro de tysta och högtidliga och stirrade med

lyfta huvuden på Leo och Filippa när dessa talade med varandra.

För första gången fick Viveka vid dessa söndagsfrukostar en verklig föreställning om hur stor klassskillnaden mellan människor kan vara och hur svårt eller omöjligt det är att bygga en bro över svalget. Hon retade sig på Leo som inte gitte visa sig artigare och vänligare mot sitt kontorsfolk.

En enda gång blev det litet livligare vid bordet. Posten kom och med den en hel mängd brev som svar på en annons Leo satt in om en barnfröken. Ur breven som Leo öppnade ett efter ett föllo fotografier. Snart hade Leo runt sin tallrik ett tiotal porträtt av unga damer som ansett sig lämpliga som barnfröken på Väderum.

— Ser man på, sade han road. Nu skola vi titta närmare på de små flickorna.

Han var kolossalt intresserad av kvinnor. Hans egen Filippa var ju inte så fager, och han nosade sig gärna till skönhet och ungdom var han kunde träffa på dem, det märkte man på det sätt han antog bara han bad en av de nätta tjänstflickorna om hjälp med något.

— Den här var inte illa, sade han och räckte ett kort till sin handelsresande, som nyfiket sträckt fram huvudet.

Snart cirkulerade korten mellan de fyra herrarna vid bordet. Leo skämtade, påpekade skönhetsfel hos somliga och prisade andra och hans gäster svarade ödmjukt, men ivrigt, bemödande sig att anlägga hans egen fria ton.

Filippa satt där övergiven, röd i ansiktet, utan att

komma åt att se på porträttet av någon enda av de sökande.

Leo sade:

— Den här, vad? Hon har då en riktig kysstill-mun.

— Men Leo då, protesterade Filippa.

Då tystnade han äntligen, samlade ihop korten och lade dem åt sidan.

De tre kontorsherrarna försjönko åter i tystnad, förläget sneglande på husets värdinna och från henne upp i taket, som om de fått syn på något intressant vid taklisten.

Varje söndag, lika regelbundet som de tre herrarna återkommo till frukostbordet, fick Viveka ett brev från sin mor. Hon läste det med ett mer än svalt intresse, beroende på att alla breven till den grad liknade varandra.

Familjen Lagercrona hade denna höst flyttat till en våning vid Sibyllegatan icke långt från Ladugårdslandstorg. Viveka hade varit med om flyttningen, men så här på avstånd kunde hon icke riktigt erinra sig den nya våningen. Det var alltid bilden av våningen vid Karlavägen som kom för henne när hon tänkte på hemmet.

Douglas bodde nu hemma för att genomgå kursen på skogsinstitutet. Han hade äntligen kommit in efter att ha prövat så länge, men det hade förut alltid varit så många sökande och han hade fått ägna sin tid åt praktiken och att studera och komplettera i en del ämnen som fordrades för skolan. Nu tycktes han enligt Sofia vara lycklig över att vara hemma,

men Viveka betvivlade det när hon mindes hur Douglas vantrivts så snart han någon längre tid vistats i Stockholm. Viveka ögnade igenom sitt brev och framförde hälsningar till Leo och Filippa.

Sedan kontorsfolket gått läste Filippa en söndagspredikan, en vana som hon tagit med sig från sitt föräldrahem där Hermina Lagercrona varje söndag de ej gingo i kyrkan läste högt för barnen ur någon postilla.

Här voro också barnen med. Lars satt prudentligt stilla i en stol med benen dinglande högt över golvet, medan den lille Svante inte ville hålla sig kvar i Filippas knän, utan kröp ned på golvet och roade sig så gott han kunde med mattans blommönster eller någon undanslängd leksak. Vid dessa tillfällen hade Leo svårt att lägga ifrån sig sin cigarr och sin tidning. Äntligen lutade han sig tillbaka i gungstolen och lät medarna sakta knarra som ett ackompanjemang till Filippas entoniga röst. Han halvsov med utsträckta ben och tittade från sin bekväma plats då och då ut genom fönstret.

Viveka tyckte sig känna igen varje ord i dessa predikningar från söndagar hemma, även om Sofia kanske inte läste ur samma postilla. Men det var liknande förmaningar, samma högtidliga ton. Det var inte så lätt att följa med och Vivekas tankar gingo då andra vägar.

Hon undrade hur hennes väninna Sigyn hade det, om hon var mycket tillsammans med Lotta och kanske höll på att glömma sin vänskap för Viveka. Då stack det till i henne av svartsjuka och trots att hon lyssnade på vad som väl ändå skulle vara broderier kring

Guds ord ville ovärdiga tankar taga sin bostad hos henne.

Hur bli god? Hur bli ödmjuk som Jesus? Ibland fylldes hon av längtan efter att bliva god. Då ville hon föreställa sig att hennes hjärta var en stilla sjö, som i sig speglade blommor och grönska och farande vita moln som liknade änglars vingar. Ingenting annat kunde rymmas där. Ägde man blott denna lugna skönhet inom sig måste man vara god. Men ibland blev det storm på sjön och onda tankar flaxade över den som svarta fåglar, speglande sina rovfågelsnäbbar i vattnet. Alltför ofta hände det. Och Viveka blev rädd för de krafter som funnos inom henne själv och som tycktes arbeta och leva utan påverkan från den yttre världen.

Denna söndag då Viveka förgäves sökte ägna sig åt predikotexten ljödo tunga steg i trappan nere från hallen. Lars hörde upp att dingla med benen. Medarna slutade plötsligt att knarra. Endast Filippa hade inte uppfattat stegen under det hon oförtrutet fortsatte att läsa.

Viveka stirrade förväntansfullt mot den öppna dubbeldörren. Först kom en väldig gubbe med ett fyrkantigt rött ansikte och höga skuldror, som sköto upp runt halsen så att han nästan föreföll puckelryggig. Vid hans sida visade sig en äldre dam, med en bastant kroppshydda även hon, grått glänsande hår över en präktig valk, som mellan hårstråna stack fram sin svarta ludd, och runda kalkonögon som hade en majestätiskt tillintetgörande blick. Hon stödde sin arm mot en lång medelålders man med breda axlar och en

bröstkorg som en bälg. De stego på och dörröppningen fylldes av två junoniska unga damer med muntra ansikten och kraftiga lår som avtecknade sig under sportkjolarna. Liksom ålande sig fram mellan dessa svällande lemmar och bröst kröp en liten herre i dagen, mager, eländig, med ett rynkigt, smalt ansikte där ena ögonlocket på ett lömskt sätt dolde halva ögat. Det var som om en familj av jättar gjort sitt inträde släpande sin sällskapsdvärg med sig.

Leo reste sig hastigt från gungstolen, som efter att ha mistat sin börda gungade vilt som ett skepp på havet.

— Nej, se pappa och mamma, utropade han. Hur ha ni kommit hit?

Filippa vid bortre ändan av rummet tappade sin postilla och gav till ett litet rop.

— Vi ville överraska er, mina barn, sade den gigantiske gamle med en djup röst som fyllde rummets alla vinklar och vrår.

Filippa såg ängslig ut för en minut. Hon tänkte väl på hur hon skulle kunna mätta hela denna mastodonthjord.

De slogo sig ned överallt i rummet, sträckte benen framför sig och knäppte fromt händerna. Brukspatronen nickade åt Filippa:

— Fortsätt du bara din predikan, min dotter, Herrans ord kan göra oss alla gott att höra.

Då tog Filippa åter upp sin bok och fortsatte läsningen.

Viveka drog efter andan. Hon fann alla dessa människor rent av förkrossande. Som den minste gossen

hade också hon gärna velat krypa under bordduken för att gömma sig.

De voro så olika alla hon förut hade sett, så tunga, så helt och hållet jordiska. De tittade också på Viveka, som de inte träffat förut, och hon hade en känsla av att hon skulle varit en lätt munsbit för deras breda munnar att sluka. Detta var alltså Leos föräldrar och syskon. Ja, han var lik dem, skuren ur samma stycke, det behövde man blott kasta en blick på honom för att se. Den lille herrn var en baron Ripa, det visste Viveka, och han var förlovad med en av systrarna. Nu satt han mellan de två i soffan, kikande fram med sitt smala ansikte där den krokiga kaspernäsan kommit på sned, som om den vikit sig för ett slag av någon hård näve. Vem av systrarna Myra och Sippan, de hette verkligen Myra och Sippan, han var förlovad med, kunde inte Viveka avgöra. Bägge tycktes äga honom, där de för att få plats för sina mäktiga bakar, tryckte sig intill honom. Men efter uppbyggelsestunden presenterades "Oscar" för Viveka som fästman till Sippan, den väldigaste och tyngsta av de två mastodonterna.

Filippa lät duka fram ett kaffebord och de drucko kaffe i stora klunkar, man riktigt kunde se hur struparna guppade upp och ned. Kakfaten länsades, och knappt var allt uppätet förrän någon föreslog att de skulle ta sig en promenad.

Filippas svärmor ville stanna hemma för att "gå husesyn", som hon kallade det. Filippa svarade ja, med en kvävd suck. Hon visste vad det ville säga när Leos mor gick genom huset. Hennes ögon sågo allt, mönstrade, utdömde, och sällan fick Filippa ett ord till

beröm. Några dagar efteråt konstaterade hon desto lättare vad som fattats i hennes hushåll. Då kunde det komma ett lass med saker från svärföräldrarnas hus, lakan, örngott, till och med ett par trädgårdsstolar eller ett bord. Det var svärmoderns sätt att visa att hon märkt att det fanns trasigt linne och möbler med skavanker på Väderums bruk. Visst voro sakerna välkomna, men de inneburo också en skarp kritik, som Filippa inte var alldeles okänslig för.

— Viveka följer väl med oss på promenaden? frågade Leo.

— Ja, det vore roligt, svarade Viveka glatt utan att ana vad hon gav sig in på.

De stannade ute på trappan, fästmön dragande med sig den lille baronen, som hade fått ett ängsligt och misstänksamt uttryck i ansiktet.

Men i sista ögonblicket, just när de skulle sätta sig i gång över gården, rusade Myra och Sippan till köket och bådo kokerskan om smörgåsar. Efter någon stunds väntan kommo de tillbaka med var sitt smörgåspaket under armen.

— Vi kunde bli hungriga, sade de båda på en gång och visade upp sina paket.

De voro ständigt oroliga för att de skulle råka bli hungriga och inte då ha något att stoppa i svalgen. Brukspatronen stannade hemma, kanske letande efter exemplar av den hatade tidningen, som han under Leos bortovaro skulle låta försvinna, men ungdomarna gåvo sig in i skogen utmed sjön.

Det var en klar höstdag med blå himmel. Riset inne mellan träden var fruset så att det prasslade skört när

de vandrade över det. Det var inte fråga om att gå på vägen, utan de styrde rätt in i skogen med Leo och hans bror Benediktus i täten. Allesammans hade tjockbottnade skor utom Viveka och de gingo tungt som om de kunnat krasa stenar och stockar under sig. En jättefamilj på promenad med ett tillfångataget spätt människobarn, Viveka, och en rynkig dvärg, Oscar Ripa, den stackars baronen, i släptåg.

Viveka tröttade ut sig redan i början i försök att hålla deras takt. Hon halvsprang efter dem och hon som älskade skogen och allt där inne och eljes var så lyhörd för alla naturens ljud och stämmor tyckte att hon denna dag varken hade tid att höra eller se. De skallande skratten och de högljudda rösterna framför henne nedtystade allt annat. Hon hörde Benediktus ropa hest:

— Titta en hare, så synd att det inte är lovlig jakttid! Den där skulle man knäppt med en bössa.

— Ja, harstek är gräsligt gott, sade syster Myra och smackade vällustigt med tungan.

Viveka ryste till. Med lättnad såg hon den lilla haren försvinna in i dunklet. Viveka fortsatte efter dem. Ingen vände sig om för att se om hon hann med. De hade inte för vana att tänka på andra och njöto bara av sina egna kroppars styrka och uthållighet. Så kom Viveka en bra bit efter och såg hur också den stackars baronen med möda följde sin fästmö. Viveka tittade upp mot den klara himlen. Hon kände sig ensam och utmattad. Hennes huvud värkte. Helst hade hon velat lägga sig ned i riset, trycka kinden mot den fuktiga jorden och gråta.

Leos storväxte bror Benediktus stämde upp en sång. Från sin plats i bortre ledet kunde Viveka se hur hans tjocka skuldror hävde sig medan han sjöng. Den grova rösten åstadkom stort larm i skogen. Fåglarna flydde förskräckta. Det var ett rassel av lyftande vingar runt omkring Viveka. När hans systrar föllo in i refrängen var det som om hela skogen bävat och darrat. Då hade Viveka lust att fly, bara komma långt bort från dessa människor som inte förstodo att skogen var en helgedom där man måste röra sig försiktigt och aktsamt med hjärtat öppet för den förborgade tigande skönheten omkring sig.

De kommo nu fram till en glänta och slogo sig ned i den mjuka mossan med kapporna under sig. De öppnade smörgåspaketen, och snart tuggade de allesammans på smörgåsar med röda korvbitar på.

Viveka ville ingenting ha. Hon orkade inte. Fästmön matade den lille baronen. Det var nära att hon kvävde honom med de präktiga bitar som hon stoppade i hans mun. Syskonen skämtade och pratade sinsemellan. De hade vuxit upp tillsammans, hade samma språk, samma ordvändningar, gemensamma minnen att stojande le åt. Viveka kände det som om hon kommit in i ett främmande hus där hon inte hittade eller kunde finna sig till rätta.

Nu voro de mättade för ett litet tag igen, och Sippan och Myra hoppade upp och ville att man skulle fortsätta. Stackars baron Ripa hängde en smula med huvudet och såg ut som om han ville fram med en tveksam gensaga.

— Luften är så stark här på Väderum, sade han jämrande.

— Ja, då skulle den väl fylla dig med kraft, ditt lilla skrälle, svarade hans fästmö Sippan energiskt.

Så bar det av igen. Viveka snubblade över stenarna. Hon såg hur lätt de andra togo sig igenom skogen, utom baronen som linkade litet, eller kanske han gjorde sig till för att väcka medlidande. Ingen av de andra brydde sig emellertid om att titta på honom.

Men Viveka hade inte så långa ben och robusta lemmar som de fyra syskonen. Hon kom ohjälpligt efter. Det kändes som en skam att hon inte förmådde gå lika fort som de. Marken var ett fientligt väsen som ville snärja henne i risväxter och få henne att snubbla över stenar, vilka plötsligt sköto fram, som om de växt upp ur jorden. Ljudet av de högljudda rösterna och de bullrande skratten blev allt avlägsnare, och med ens fann Viveka sig stående ensam med skogens granar runt omkring sig.

Först drog hon efter andan av lättnad. Så skönt, så tyst här var! Hon slog sig ned på en stubbe som var beklädd med grå lava och såg sig omkring. Skogens skönhet kom nu sakta tillbaka. Det var som om de kringklampande nyss rivit av den dess klädnad, och nu svepte den åter om sig sin gröna mantel. Mossan höjde sig mjuk och tät och smög sig utefter stenarna täckande dem. Granarnas grenar bredde ut sig till skyddande tak. En ekorre smackade i ett träd och stack upphörligt fram huvudet för att förtroendefullt titta på Viveka.

Viveka reste sig upp för att fortsätta, men nu visste

hon inte åt vilket håll hon skulle gå. Hon hörde inga röster längre. Vart skulle hon ta vägen? Då vände hon för att gå tillbaka samma väg de kommit. Det var en liten upptrampad stig efter deras fötter där. Men snart fann hon att skogen hade tusen sådana små stigar, och hon kunde inte följa dem alla.

Ett rött sken började droppa mellan stammarna, och Viveka förstod att solen redan höll på att gå ned. Då såg hon längtansfullt för sig den stilla sjön framför Väderums gård. Ibland om aftnarna glödde den som om en röd sol tänts på dess botten och snurrat runt som en fyrverkeripjäs, kastande sitt flammande ljus på stränderna omkring.

Hon irrade fram och tillbaka. Grenar slogo emot hennes ansikte. Hon böjde undan dem och kände deras starka barrdoft som gjorde henne yr i huvudet. Hon hatade de där jättelika varelserna, som så obekymrat gått ifrån henne och nu säkert inte ens hade tid att sakna henne. De hade förstört skogen för henne och sedan tvingat henne att gå vilse.

Nu när det började skymma var skogen inte densamma som nyss, då den för en stund åter förefallit henne så välbekant. Den blev skrämmande grå som om någon ondskefull trollbyting roat sig med att sända ut sin andedräkt över allting. Alla ljud tystnade. Fåglar flögo inte längre upp, ekorrarna gömde sig. Viveka befann sig ensam i denna dunkla värld av trädstammar och mossa. Hon längtade inte tillbaka till jättemänniskorna som hon nyss varit omgiven av. Men hon önskade att skogen varit vänligare mot

henne. Den kunde ha öppnat en liten glänta bland träden så att hon funnit vägen tillbaka.

Då plötsligt, i samma minut hon önskade detta, fann hon en liten skogsväg med hjulspår. Den måste ju leda någonstädes. Hon hade inte gått länge förrän hon hörde någon komma bakom sig. Då blev Viveka rädd. Vem visste, vem det kunde vara där bakom hennes rygg? Kanske någon elak person som ville henne illa.

Stegen närmade sig, och när Viveka vände sig om fann hon sig ansikte mot ansikte med den unga flickan från bruket som väntade en liten. Hon bar ett knyte i handen och tittade på Viveka med milda och förvånade ögon.

— O, så glad jag blev, utbrast Viveka. Jag har gått vilse och vet inte hur jag skall komma hem igen.

— Jag skall visa fröken vägen, sade den andra med skygg röst. Följ bara med mig.

Så började de vandra bredvid varandra på stigen. Viveka sneglade emellanåt hän på sin följeslagerska. Den unga flickan gick tungt och höll överkroppen en smula tillbakalutad.

Det är barnet som får henne att röra sig så tungt, tänkte Viveka med en underlig förnimmelse. Hon fick en känsla av ömhet för den fattiga flickan. Gärna skulle hon velat tala glatt och vänligt till henne, men hon fann inte orden. Så gingo de tysta, då och då kastande skygga blickar åt varandras håll. Hur olika var inte det sällskap Viveka nu hade mot det hon haft nyligen! De andra, så självsäkra, så högljudda och matfriska där de skumpade fram, nedtrampande allt under sina väldiga fötter. De voro rika också: ägde jordegen-

domar, sågverk och järnbruk. Var det inte dessa som skulle besitta jorden och härska med sin storartade hälsa och sina dumma normala hjärnor? Och den här unga flickan: så ödmjuk och rädd bärande sitt oäkta barn under sitt hjärta.

Var inte Viveka nu nära det hemlighetsfulla livets urkälla? Hon skulle velat närma sitt öra till den unga flickans bröst och lyssna efter det liv som rörde sig inom henne. Hur bli vi till? Varifrån komma vi? En liten tid vistas vi inom en ung kvinnas kropp och vakna med ett gällt skrik för att befinna oss i den värld vi sedan måste leva i. Men när sker undret? Vem åstadkommer det? Utan att Viveka var medveten om det gjorde hennes händer små bevekande rörelser mot den unga flickan, som om de velat fråga henne om något. Och hon fick en oändlig, sorgsen känsla av hur litet hon själv visste och av att hon själv ännu ingenting upplevat.

Hon tänkte på sina föräldrar, sitt hem, sina släktingar. I vilken trång cirkel hade hon inte ständigt gått! Hur bunden, hur fastkedjad! Hur skulle hon kunna arbeta sig loss och bli en fri människa?

Då med ens segnade Vivekas följeslagerska ned på vägen. Knytet rullade ut i det smala hjulspåret. Viveka gav till ett rop. Skogen stod tyst runt omkring, och granarna tycktes böja sig fram för att se vad som hände. Viveka föll på knä.

— Valborg, viskade hon.

Hon visste att hon hette så. Men de slutna ögonen öppnade sig icke.

Då löste Viveka upp hennes kappa. Nu skulle hon kunnat luta sitt öra mot den andra unga flickans kropp och lyssna till det nya liv det rymde. Men hon gjorde det inte. Hon var endast fylld av ängslan för hur hon skulle få henne att vakna ur svimningen. Hon strök henne över pannan och håret. Och se! Nu slog Valborg upp ögonen. Med en förvirrad blick tittade hon på Viveka.

— Å, förlåt mig, sade hon skrämd. Jag svimmade visst.

— Ja, ja, sade Viveka. Jag skall hjälpa er upp.

Med Vivekas hjälp reste sig Valborg och stod vaggande av och an med sin stora kropp på stigen.

— Så tag då min arm, bad Viveka.

Men då Valborg tvekade, tog Viveka upp knytet från marken och slog armen om hennes liv. På detta sätt vandrade de framåt. Med den andras tyngd mot sig tyckte Viveka att hon nu delade hennes börda. Det var en ljuvlig förnimmelse att kunna stödja och hjälpa. Skymningen slöt sig mjukt omkring dem. Det var som smekningar i luften som milt berörde panna och kinder.

Jag bär hennes barn, tänkte Viveka. Och hon fick en lycklig känsla att också inom henne rörde sig ett nytt liv. I denna stund syntes henne ingenting omöjligt. Och hon kom åter i samklang med naturen runt omkring sig, som så nyss tyckts henne fientligt sinnad.

Så vandrade de tätt intill varandra tills skogen öppnade sig och de fingo se ljusen lysa ur bruksbyggnaderna.

När de kommo nära det hus där Valborg bodde, räckte hon fram sin hand och tog sitt knyte.

— Tack så mycket, fröken, sade hon och neg.

— Nig inte, stammade Viveka. Och gå inte ifrån mig. Låt oss fortsätta att följas.

Men Valborg såg bara undrande ut, och Viveka stod och såg efter henne till dess hon försvunnit genom sin dörr.

Nu var Viveka åter så tom invärtes och så ledsen. Nyss hade hon tyckt sig bära på ett barn, livet hade vaknat inom henne. Nu trevade hon sig omkring med händerna i mörkret som om hon förlorat något oändligt dyrbart.

— Hur skall jag få fatt i det igen? viskade hon.

När hon gick över gården tyckte hon att det hårda gruset knastrade så ovänligt mot hennes fötter.

Uppe i vardagsrummet sutto de fyra syskonen och spelade bridge.

— Se där är ju Viveka, sade Leo och smällde ett kort i bordet. Jag visste ju att du skulle hitta hem igen, fastän Filippa ville gå ut och leta efter dig.

— Ja, jag gick vilse, mumlade Viveka. Jag höll på att inte komma tillbaka.

Hon ville inte tala om att hon hade fått sällskap med Valborg. Det hade ingen annan något med att göra. Och säkert skulle de bara skratta åt henne.

Hela kvällen efter middagen satt hon i vardagsrummet och såg på hur de spelade bridge. Men hon tänkte på sin skogspromenad med den unga flickan. Den lämnade kvar ett på en gång ljuvt och smärtande minne i hennes hjärta som inte så snart skulle blekna.

TJUGONDE KAPITLET.

Höstens grå över landskapet. — En liten knotig gestalt, doktor Lemnius.

Hösten sänkte sig över landskapet som en grå dimma. Platsen utanför ladugården var gyttjig så att fötterna sjönko ned och lämnade djupa håligheter, vilka sedan när kylan kom fröso till och gjorde hela gården gropig och svår att gå på. Flickorna som kommo med mjölkspannen till köket vinglade skrattande fram och åter och voro nära att falla omkull. Mellan parkens träd hängde grå slöjor av den fuktiga dimman. De höljde sig i dem så att man ej förmådde urskilja kvistar och grenar längre. Om kvällarna blev det tidigt mörkt och tystnaden härskade där ute så att man kunnat tro sig bo i en död och bortglömd värld.

Viveka försökte sysselsätta sig själv så gott hon kunde. Hon vävde och läste för att bli i stånd att följa med kursen i skolan. Hon skrev också långa brev till Sigyn som sände lika långa brev till svar med beskrivningar om hur de hade det i Stockholm och på Lidingön. Ofta lekte hon med småbarnen och försökte svara på Lasses alla frågor. Tiden gled framåt utan att man visste hur det gick till. Alla dagar voro ju så lika varandra att det nästan var omöjligt att skilja dem åt.

Då brötos de plötsligt isär och förändrades på något sätt av general Cronhiorts ankomst till Väderum. Han var en gammal god vän till Filippas far och nu hade han bett att få komma till Väderum för att vila sig en smula på landet, men egentligen för att samla lokalfärg till en ny historisk roman han tänkte skriva och som visst skulle handla om den blodiga Dackefejden. Ehuru själv hög militär och bernadottesk troman, hyste Andreas Cronhiort starka sympatier för den nackstyve småländske upprorshövdingen och Vasa- och kungafienden Nils Dacke.

Viveka kände ju den gamle generalen från Visby, men i Stockholm hade hon knappast sett till honom. Det var alltid bara den förfärliga tant Mabel Cronhiort som kommit till dem på besök. Generalen gick numera aldrig bort tillsammans med sin hustru. Han tycktes fly hennes närhet.

Nu när Filippa började tala om generalen, medan hon gjorde i ordning gästrummet på nedre botten åt honom, erinrade sig Viveka också, då Filippa påminde henne därom, något som hänt med honom två år tidigare. Hon hade inte fäst sig så mycket vid denna episod då.

Den hade inträffat på sommaren innan familjen Lagercrona kommit till Stockholm, och sedan på hösten hade Viveka nog bakom draperiet hört tant Mabel Cronhiort tala med hennes mor om tilldragelsen, liksom om så många andra av "dessa tiders förskräckliga händelser" som de kallade dem. Men då hade hon mötts av så mycket nytt och haft så mycket att sysselsätta sig med att allt gått henne förbi som något

oväsentligt som icke kom henne vid. Nu dök detta sällsamma upp på nytt.

Vid en främmande envåldshärskares besök i Stockholm 1909 hade en general Sandeman på hemväg från galadinéen på slottet blivit skjuten i Kungsträdgården av en olycklig, kanske sinnessjuk arbetare som därefter tagit sig själv av daga. Mordet på generalen hade väckt uppseende och oro i vida kretsar då mördaren ansågs ha tillhört ett utgrenat och samhällsfarligt revolutionsparti. Men händelsen kanske åter skulle sjunkit i glömska om inte tidningarna sedan på nytt tagit upp den och nu i samband med general Cronhiort. Vid tiden för dramat i Kungsträdgården hade general Cronhiort, som också han då varit sjuk till sinnet och olycklig, vistats vid västkusten tillsammans med en sjuksköterska. Natten före mordet och samma natt skottet gick av hade han icke kunnat sova. Innan mordet på Sandeman, som i ungdomen stått honom nära, och just som kulan träffade, hade Cronhiort på det intensivaste sätt upplevat attentatet. I timmar hade han med ångestsvetten pärlande i pannan talat om en fara som hotade hans ungdomsvän.

— Det sker något ruskigt i Stockholm, stammade han oavbrutet. Det rör Sandeman. Han är i dödsfara. Ser syster inte revolvern? Hörde inte syster skottet?

Han hade slutligen rusat upp och störtat nedför trappan för att komma sin vän till hjälp och sjuksystern hade med möda fått in honom i rummet igen, där han stönande och blek sjunkit ned i sin bädd, viss om att Sandeman nu var skjuten. Underrättelsen om mordet stod också att läsa i tidningarna morgonen

därpå. Allt det general Cronhiort sett i sin syn på natten hade varit med verkligheten överensstämmande. Och så småningom hade detta sällsamma sipprat ut och nått pressen.

— Det var väl konstigt, sade Filippa och skakade om madrassen i gästrummet. Tänk att kunna se alltsammans innan det händer!

— Ja, jag minns det nu, sade Viveka rysande.

Den grå höstdagern föll in genom fönstret och gjorde rummet skumt. Viveka höll sig i närheten av Filippa och kände sig illa till mods. När hon sedan ensam gick igenom det stora mörka biljardrummet tyckte hon att köerna som hängde i sitt ställ på väggen liknade armarna på ett skelett, och hon ryckte till och sprang hastigt ut i hallen.

Generalen kom en eftermiddag. Viveka som stod och spejade i fönstret i förstugan såg honom dyka upp ur parkens mörker, en liten knotig gestalt, som kom gående stödd på sin käpp mellan Leo och Filippa. Den elektriska lampan som hängde över trappan till ingången lyste upp hans ansikte: ett dystert ansikte med brun, rynkig hy och en alldeles vit mustasch som hängde ned från överläppen. När han väl inkommen tog av sig hatten, lyste också hans hår snövitt.

Han hälsade Viveka från hennes föräldrar som han talat med innan avresan. Viveka kände hans kalla hand i sin. Den var som en död mans hand och fick henne att ofrivilligt skälva till. När Filippa följt honom till hans rum och åter kom tillbaka, tittade de alla tre på varandra en smula förvirrade.

— Jag hoppas generalen skall trivas, sade Filippa, som hon alltid hoppades att alla skulle trivas.

Men Leo ryckte denna gång på axlarna och gav till en liten vissling.

— Inte något muntert sällskap just, mumlade han, medan han sprang uppför trappan.

Men det var varken Leo eller Filippa som blev Andreas Cronhiorts utvalda sällskap denna tid utan Viveka. Trots sitt dystra och ibland ganska vresiga sätt älskade generalen ungdom. Han sörjde över att den son han själv haft gått vilsna vägar och sades ha förolyckats. Kanske älskade han också allt spirande liv, därför att han var en fantasimänniska med några droppar rött konstnärsblod som ju kommit honom att skriva både romaner och en mängd andra arbeten, där han sökt återframkalla flydda århundradens brusande tåg av äventyr och öden.

Han föreföll höra ihop med det förborgade och hemlighetsfulla. Man kunde trott honom syssla med alkemi, astrologi och förbjudna forskningar och han tyckte om att kalla sig själv "doktor Lemnius". I Visby hade ju Viveka de gånger hon träffat honom varit rädd för honom. Det var något i hela hans uppenbarelse, som skrämde ett litet barn. Men nu sedan hon sett honom ett par dagar på Väderum försvann hennes rädsla. Han tyckte om naturen och vistades ute så mycket han orkade, och då tog han gärna Viveka med sig på sina promenader. Hon som nu lärt sig hitta på så många vägar i skogen visade honom omkring överallt. Leo skrattade ibland när han från sitt fönster såg den

gamle mannen med sin käpp i handen långsamt och stötigt gå över gårdsplanen med Viveka vid sin sida.

— Ett komiskt omaka par, doktor Lemnius och Viveka, sade han. Men det är ändå som om det vore något som binder dem ihop.

Det fanns en godhet hos den gamle mannen som i sällskap med ungdom strålade ut från hans väsen, och Viveka märkte den nu.

Ibland försjönk han långa stunder i en melankolisk tystnad, och då gick Viveka också tyst, rädd för att störa hans tankar. Hon kände det som om mil av år skilde dem åt. Vad hade han upplevat under ett så långt liv? Hon såg skyggt upp i hans ansikte där rynkor och veck korsade varandra, och så förde hon handen helt omedvetet över sin egen släta hud. Och åter kände hon sig så ovetande, så allt för ung. Här i närheten av den gamle mannen såg hon livet som något hotfullt som skulle kasta sig över henne och pressa henne mot ett ludet bröst. Något sådant måste han väl också ha upplevat. Varför skulle han eljes vara så dyster?

Höstens mörka färger och dimslöjor passade samman med honom. Han liksom smälte in i landskapet, och även träden och stubbarna på marken fingo för Viveka hans slitna jordansiktes melankoliska uttryck.

Han var oerhört kunnig och ibland berättade han för henne händelser ur historien, vilka genom hans sätt att framställa dem äntligen fingo liv och rörelse för Viveka. Han lärde henne tusenfalt mera än vad hon kunde läsa ut ur sina böcker. Till honom lyssnade hon med kinder som blevo heta.

En gång när han talade och hon var så upptagen av vad hon hörde att hon inte såg var hon steg, snubblade hon och föll omkull. Hon låg kvar på marken, eftersom hon slagit knäet så hårt att hon ej tordes resa sig genast.

Då kände hon hur han fattade om henne och sakta och ömt lyfte henne upp mot sig. Med darrande armar tryckte han henne ett ögonblick intill sig, mumlande något hon ej kunde uppfatta. Kanske sökte han fånga något av hennes ungdom och läppja på en dryck, vilkens smak han för länge sedan glömt. Men hos honom fanns ingenting av det otäcka, det förstulet glupska som funnits hos den lille greve Hogenschild Sagen.

Nu släppte han henne med en suck och satte henne åter försiktigt ned på marken. Viveka lade sin hand i hans och de fortsatte långsamt framåt utan att säga något mera.

En höstdag då solen lyste upp landskapet och åter fick sjöns vatten att tindra och gnistra lät Filippa ta ut den höga trillan och frågade om Viveka hade lust att göra en åktur. Leo var på kontoret och visste inte om att Filippa tänkte begagna sig av unghästen, som inte ännu var riktigt inkörd. Eljes skulle han förbjudit henne det.

General Cronhiort stod stödd på sin käpp på trappan när de foro i väg.

— Var nu försiktig, den där hästen skyggar betänkligt, ropade han som avsked till Filippa.

Filippa nickade glatt till svar och vagnen rullade ut genom den öppna grinden. En lång bit förföljdes de

av ljudet av Lasses gråt. Han hade tiggt så att få följa med, men hans mor hade bestämt sagt nej.

— Det är synd om honom, sade Viveka.

— Å, han glömmer sin sorg om två minuter, svarade Filippa.

Hon skulle upp till ett högtliggande ställe som om somrarna användes till kreatursbete, ett slags fäbodvall.

Där bodde nu på hösten en gammal gumma som livnärde sig med mattvävning. Filippa hade också med sig en hel bunt granna trasor, klippta i långa strimlor som hon önskade få vävda till mattor. Trasorna lågo vid deras fötter och lyste i regnbågens färger. Viveka kastade en blick på dem då och då och gladde sig åt deras brokiga skönhet. Allting var så vackert denna dag.

De foro på en liten väg, som så småningom bar uppåt tvärs igenom skogen. Granarna sände ut sin starka doft, ännu fuktiga efter regnet. Viveka drog djupt efter andan och fyllde sina lungor med den härliga luften.

— Det är en fin dag, anmärkte Filippa.

Men hon var så upptagen av unghästen att hon ej hade tid att se sig mycket omkring. Generalen hade haft rätt. Han skyggade av minsta orsak. En stubbe vid vägkanten kom honom att fara åt sidan, och det var med nätt nöd Filippa fick honom förbi en grå lutande gärdesgård. Hästen lade öronen bakåt och ville stegra sig.

— Du är väl inte rädd? frågade Filippa och drog i tömmarna.

Viveka försäkrade att hon inte var det minsta rädd. Hon började dock speja långt framåt vägen, om hon skulle upptäcka några nya hinder som hästen kunde rycka till för.

Men när de kommo upp på en höjd glömde hon bort hästen. Här hade man utsikt över de blå bergen. De sträckte sig långt i fjärran och väckte en obestämd längtan efter land som ens öga ej förmådde skönja, men som måste finnas någonstädes långt långt där borta. De körde en stenig väg som kom den lätta vagnen att hoppa och skaka så att Viveka måste hålla sig fast i kuskbockens sidor. Här uppe lågo flera små grå stugor i en klunga. Från en av dem slingrade sig en smal blå rökorm ur skorstenen.

En liten gumma med en violett schalett om huvudet steg ut på förstubron. Hon neg upprepade gånger i sin vida svarta klädeskjol. Hon hade en schal omkring sig och var så insvept i den att bara en spetsig näsa stack fram.

— Har herrskapet färdats ända hit? sade hon, och nu såg Viveka också ett par lysande ögon.

De kommo in i ett varmt kök med väl tillklistrade fönster. På fönsterbrädena trängdes krukväxter och en röd blomma hade slagit ut och blossade som ett hjärta mot rutan.

Den lilla gumman gick och pratade för sig själv, ställde fram stolar, som hon strök av med förklädessnibben, och satte på kaffepannan. Bakom fönstrets krukväxter syntes de blå bergen infattade i fönsterkarmen som i en tavelram. I ett hörn stod vävstolen

med ett grant stycke trasmatta. Här var ensamt och fridfullt och så långt borta från alla människor.

Men när den gamla öppnade dörren till en liten kammare satt där inne på en stol en stackars mager flicka med finnigt ansikte och en lång svart fläta på ryggen, plockande på sitt förkläde och lallande för sig själv.

— Det är Josefa, mor Oleanas dotterdotter, viskade Filippa till Viveka. Hon är inte riktig.

Gumman gick fram till flickan, ruskade henne milt och sade åt henne att hälsa.

Men den arma flickan vände bara två tomma ögon mot dem och skrattade utan glädje. Ett skratt tomt som tomheten i hennes ögon.

Medan de drucko det varma kaffet kom hon in i köket och slog sig ned i närheten av Viveka. Hon stirrade på henne oavbrutet, fastän Viveka inte var säker på att hon ändå såg henne rätt. Men varje gång Viveka vände blicken ditåt mötte hon de underliga ögonen, som gjorde henne rädd. En fluga som dröjt sig kvar där inne i värmen sedan sommaren kretsade kring flickan. Den slog sig ned på hennes näsa och hennes panna och kinder, men hon viftade inte bort den och tycktes inte känna den mot sin hud. Till och med en ko i ladugården brukar likväl svänga med huvudet för att få undan småkrypen.

Viveka kunde inte se hur flugan kröp i den armas ansikte. Hon lyfte handen för att jaga bort den. Men när Viveka närmade sin hand till hennes ansikte gav hon till ett hest skrik och ryggade tillbaka som om hon trott att den främmande skulle göra henne ont. Kanske hade någon elak människa en gång slagit till henne.

— Såja, lugna dig. Fröken vill dig inte något illa, sade den lilla gumman.

Då sjönk hennes dotterdotter åter tillbaka i stolen och fortsatte att stirra på Viveka med sina tomma blickar.

Filippa och den gamla talade om mattorna som skulle vävas. Mellan gummans magra bruna fingrar löpte de granna remsorna som hon undersökte. Hela golvet blev fullt av dem.

— Jag skall nog laga att det blir fina mattor av dem, sade hon, tacksam för att få arbete.

Idioten böjde sig över trasorna. Nu skrattade hon och Viveka ryste till. Det var så kvavt här inne och hon hade svårt att andas. Hon ville gråta, bara hon såg på den stackars flickan. Hon påminde sig hur hon ibland som liten när hon lekt med sina dockor plötsligt hört upp att leka och blickat in i deras stela ögon av glas. Nyss förut hade hon känt det som om dockorna voro levande, och så fann hon dem med ens vara döda ting som ingenting hörde och som inte förstodo något. Då hade allt synts henne så meningslöst, och hon hade sorgset lagt dem åt sidan. Hon hade samma känsla nu framför denna idiot med den hängande svarta flätan och de stirrande ögonen. All glädje hon nyss känt under åkturen genom skogen och vid åsynen av de blå bergen försvann.

Äntligen beredde sig Filippa till återfärd. När de togo adjö grep Viveka också den sinnesslöas hand. Den var kall och liksom död och fick Viveka plötsligt att tänka på general Cronhiorts av ålder domnande hand.

Unghästen stampade där ute på backen av otålighet. Filippa pratade lugnande med honom och lösgjorde

honom från gärdesgården. Knappt hade de satt sig tillrätta i vagnen förrän han ryckte till, så att de höllo på att ta överbalansen, och gav sig i väg. Filippa fick strama i tyglarna för att han inte skulle ta backen i trav.

Viveka vände sig om och såg den gamla i sin schal stå på förstubron. Idioten skymtade bakom henne i dörröppningen. Och runt omkring stugorna blånade bergen. En ironisk omgivning för denna flicka som var okänslig för dess skönhet.

— Så förfärligt det var med den stackars flickan, mumlade Viveka.

— Å, hon har det ju bra hos sin mormor, svarade Filippa avvärjande. Hon kunde ha det värre bland stygga ungar som skulle retas med henne. Du förstår hon är ju mindre vetande.

Men Viveka sade inte något mera. Filippa skulle ändå inte begripa henne. Hur kunde livet frambringa något sådant, en varelse som ingenting fattade och vandrade omkring i världen som en död? Också denna idiot hade likväl en gång bott inne i en förväntansfull ung moders kropp, en ung kvinna som Valborg där hemma på bruket kanske.

Redan började det skymma mellan träden. Det bar nedåt och vagnen skakade över stenarna. Skogen blev åter hemlighetsfull. Träden susade inte längre. Det var tyst runt omkring dem. Viveka tyckte att idiotens vita ansikte närmade sig henne. De tommo ögonen stirrade in i hennes. Den svarta flätan svängde av och an som en hästsvans. Hon fick en förkänsla av någon olycka som hon inte kunde värja sig emot.

Då skyggade hästen så häftigt till att vagnen for åt sidan och stjälpte. Viveka tyckte för en sekund att det vita ansiktet med de tomma ögonen våldsamt trycktes mot hennes. Så blev det svart omkring henne.

Hon vaknade ur sin hastiga svimning av att Filippa hårt drog i hennes arm och ropade högt. Ena skakeln på vagnen var knäckt och Filippa måste samtidigt hålla in hästen med den andra handen. Mödosamt och ännu alldeles förvirrad steg Viveka upp. Hon kände uppåt sitt ansikte och fick blod på fingrarna. Hon hade fått ett djupt sår över tinningen. Då hon tittade ned på stenen, mot vilken hon fallit, såg hon att den var klädd med grön mossa. Om inte mossan funnits, skulle hon antagligen varit död nu.

— Detta var då ett elände, utropade Filippa. Jag måste binda om skakeln här först.

Med hjälp av sitt sportskärp band hon ihop skakeln nödtorftigt och tittade sedan oroligt på Vivekas sår.

— Det är nog inte farligt, tröstade hon. Leo kommer förstås att bli rasande på mig som kört så illa.

De kunde inte sätta sig upp igen, utan måste gå resten av vägen, ledande hästen i betslet. Han gick lugnare nu när man höll i honom, bara öronen klippte nervöst, lyssnande efter skogens ljud.

Det gick inte fort fram för dem. Skymningen hindrade dem också från att se vägen ordentligt och de snubblade framåt halvt blinda. Det smärtade i Vivekas tinning och hon tryckte näsduken mot den. Tyget fick röda fläckar av blodet. Det kändes underligt att ha varit så nära döden. Det mörker hon nyss sjunkit in i hade kanske liknat döden.

Äntligen kommo de in på gården. General Cronhiort som stått i fönstret och sett dem skyndade ut.

— Har det hänt en olycka? ropade han med sin mörka röst redan på trappan.

— Ja, vi körde omkull, svarade Filippa. Hästen skyggade alldeles som farbror förutsett.

Med orolig min granskade han Vivekas ansikte.

— Viveka blöder ju, sade han och ledde in henne och upp i vardagsrummet.

Det var något märkvärdigt lugnande att bara lägga sin hand i hans. När de kommo in i vardagsrummet i ljuset såg Viveka till sin förundran att han hade tårar i ögonen.

— Du kunde ha slagit dig, viskade han när Viveka berättat hur de stjälpt med vagnen.

Filippa kom brådskande in. Hon tog fram sin förbandslåda och rengjorde såret.

— Egentligen borde det sys ihop, sade hon. Men det är långt till Växjö och Leo som jag mötte är så ond att han inte vill skicka någon vagn till en station längre bort, där man kunde hinna tåget.

— Det gör ingenting, svarade Viveka, som inte hade lust att resa i vagn igen.

Filippa lade ett bandage som täckte såret och Viveka fick tillbringa aftonen på schäslongen i vardagsrummet.

Det värkte i huvudet och oupphörligt såg hon för sig den stackars flickans vita ansikte som hon sett det i stugan där borta.

Leo var missnöjd med att de kört unghästen, och stämningen kändes ganska tryckt.

Allt härunder fick Filippa plötsligt av en av jungfrurna veta att Valborg på bruket höll på att föda sitt barn.

— Då måste jag vara med och hjälpa till, utropade hon helt upplivad. Jag skall ta med mig saker som de kunna behöva.

Leo protesterade. Han ville inte att hans hustru skulle gå och muttrade något onådigt om oäkta ungar och om att det var en skam för bruket med sådana barnaföderskor.

General Cronhiort såg upp förvånad.

— Det är väl snällt av Filippa att gå dit, sade han milt. Det tycker jag om henne för.

Då måste Leo lägga band på sitt dåliga humör. Han reste sig strax sedan Filippa brådskande och resolut avlägsnat sig och gick ned på sitt kontor.

Så blevo Viveka och generalen lämnade ensamma i rummet. Viveka måste berätta om idioten som hon sett. Hon grät också litet, uppskakad efter allt som hänt.

— Ja, det finns mycket förskräckligt i livet, sade generalen. Man måste ha det klart för sig, även om man aldrig kan försona sig med det. Jag, så gammal jag är, blir upprörd varje gång jag möter en av dessa naturens eller samhällets orättvisor. Och ändå är jag glad när jag som nu hör om ett nytt liv som skall födas. I denna stund lider den unga modern, men snart är hon lycklig över barnet som vilar i hennes armar.

— Ja, viskade Viveka.

Vad allt var besynnerligt denna dag! En kvinna föder ett barn, en annan sitter med tomma ögon och

ser sig omkring utan att förstå något. Viveka hade kommit i beröring med dem båda. Det var i sanning en brokig trasmatta som livet så outtröttligt vävde samman.

Jakthunden kom uppför trappan och lade sig framför deras fötter. Han betraktade dem med ett fromt vilddjurs kloka ögon.

I spegeln mitt emot återgavs gruppen som bildades av den gamle mannen, den unga flickan och hunden vid deras fötter. Viveka såg in i spegeln och tyckte att bilden där inne var drömlik och att hon om hon blåste på glaset skulle kunna få alltsammans att försvinna och upplösas i lätt rök. Hon hade denna afton varit så nära ett okänt land att hon kände sig ännu främmande inför tingen omkring sig. Vandra vi inte alltid på kanten av ett bråddjup, och en stöt får oss att sjunka i djupet och bli borta.

Generalen och Viveka sutto tysta. Men det var ingen besvärande tystnad. Då och då tittade Viveka skyggt på det bistra ansiktet med den hängande vita mustaschen och när hon mötte den goda blicken ur hans ögon tyckte hon så småningom att hon insveptes i en outsäglig och ljuv frid som hade något av evigheten i sig. Kanske hade hon redan kommit över på den andra stranden och den gamle och hunden hade följt med henne för att hon inte skulle vara orolig och ensam.

Men tystnaden bröts då Filippa kom inrusande med rufsigt hår och blossande kinder.

— O, det gick fint, må ni tro, utropade hon. Valborg har fått en liten flicka.

Generalen log.

— Så roligt, sade han. Då finns det en ny liten varelse här på bruket i kväll.

Men när Viveka lagt sig kunde hon inte somna. Det var som om stora vågor svallat runt omkring henne och ur deras brus steg det gälla skriket av ett nyfött barn. Längtansfullt sträckte då Viveka ut armarna för att fånga det och lägga det mot sitt hjärta. Men hennes famn förblev tom och armarna sjönko långsamt tillbaka.

TJUGUFÖRSTA KAPITLET.

Millioner och åter millioner präktiga unga män. — Skriket i natten.

Hela jättefamiljen kom än en gång över dem. Leos föräldrar ville gärna råka general Cronhiort.

Men generalen förstummades när de olika mastodontfamiljemedlemmarna med den lille baron Oscar Ripa efter eller emellan sig vältrade in och liksom togo huset i besittning. Viveka måste le för sig själv när hon såg hans min. Han kröp ihop som om han velat dra sig in i sitt skal och gömma sig. Så hade också hon känt det när hon första gången träffade dem. De tumlade in så överväldigande och deras kroppar togo en så kolossal plats. Alla talade de också hela tiden i en och samma tonart, liksom trumpetande fram orden, utan någon förmåga att få det de hade att säga uttrycksskiftande eller nyanserat. När de pratade blev det bara ett jämnt slammer i rummet som om man slagit stora kopparpannor mot varandra.

På kvällen var ett långbord dukat i salen. Filippa hade anordnat en präktig måltid. När Viveka från sitt bordshörn såg alla de av vinet upphettade ansiktena som ideligen lutade sig över de ständigt på nytt rågade tallrikarna insåg hon att ätandet för dessa varelser

måste vara en högtid som inte kunde jämföras med något annat.

Gamla fru Wilhelmina af Pribbertstam talade också om mat och gav under middagen sin svärdotter många goda råd och recept.

Gamle brukspatron Peders axlar rullade som berg när han förde gaffeln till munnen eller skar för sig bitar av steken. Mellan tuggorna lyfte han huvudet och försökte konversera med general Cronhiort. Han utbredde sig om sitt sågverk och nyheter han låtit införa på bruket. Varför skulle han tala om annat än sina egna intressen och allt det som hade uppfyllt honom hela hans liv? Men generalen förstod honom inte eller brydde sig inte om att förstå. Han satt där bara tillbakalutad i sin stol utan att förtära mycket vare sig av maten eller vinet. Hans ansikte blev alltmera melankoliskt, men gamle brukspatron Peder märkte det inte. De unga damerna fnissade med varandra och skålade oupphörligt med "Oscar", den stackars baron Ripa som blev allt blekare om kinderna för varje glas han drack, samtidigt med att de blevo allt rödare och upprymdare.

Benediktus stämde på systrarnas begäran upp en bordsvisa. Hans armar sågade av och an, medan han sjöng, som om de velat pressa fram tonerna ur hans breda bröst. Glasen klirrade av lufttrycket. Brukspatron Peder nickade takten med sitt tunga huvud.

Äntligen började middagen nalkas sitt slut. Brukspatronen tackade i några ord sin svärdotter för maten, prisande helt rörd välfägnaden. Stolarna skötos buller-

samt från bordet och hela sällskapet begav sig ut i vardagsrummet för att dricka kaffe och konjak.

Generalen slog sig ned bredvid Viveka. Han lade plötsligt sin hand på hennes och smålog vänligt mot henne. Hans hand var iskall och Viveka betraktade honom oroligt. Var han sjuk? Hon tyckte att hans ansikte denna kväll hade ett uttryck som hon inte kände igen. Ibland blickade hans ögon över de andras huvuden långt bort som om de sett något i fjärran.

Ända till dess det blev tid att gå till sängs spelade de andra kort. Cigarröken steg i moln mot taket. I luften sam den starka doften av spriten som i kraftiga och välbehagliga klunkar konsumerades av familjens både damer och herrar, alltjämt med undantag för det stackars skrället Oscar.

Viveka hade behov av att andas. Hon sprang nedför trappan och öppnade dörren. Den friska luften var så skön. Hon drog in den med stort välbehag. Det kändes som att dricka ett glas kallt källvatten. Den mörka kvällshimlen var genomstungen av de spetsiga stjärnorna. Hunden steg upp från sin plats vid kaminen och tryckte sig smekande mot hennes knän. Hon strök honom över det smala huvudet och såg hur hans hårda jägarögon blevo milda. Rösterna och skratten från vardagsrummet trängde dovt hit ned.

— Stjärnorna äro vackra i kväll.

Det var generalen som talade. Han hade kommit ned och stod nu bredvid Viveka.

— Tag på dig kappan, så gå vi ut, fortfor han.

Han tog själv på sig sin rock och väntade till dess Viveka fått sitt ytterplagg på sig. Hunden for ut ge-

nom dörren med ett glatt skall. De gingo fram och åter på den runda gårdsplanen där de upplysta fönstren läto gula fyrkantiga fläckar falla över gruset. Genom rutorna skymtade då och då familjen af Pribbertstams huvuden.

— Jag är trött på dessa gillen och trött på alltihop, sade general Cronhiort. Och jag önskar jag vore långt borta.

Han talade med en underlig frånvarande röst.

Viveka såg åter oroligt på honom. Hon kände en ängslan som hon inte kunde förklara. Trots den vackra aftonen och stjärnorna där uppe på himlen var det oro i luften. Men inte kunde det väl ändå hända något här på det lugna Väderum där den matfriska familjen af Pribbertstam som bäst rumsterade?

Den lilla åns vatten rann med ett kluckande ljud fram under bron.

Generalen och Viveka blevo stående på bron med jakthunden som vädrande sträckte fram sin nos bredvid dem. Det var en återglans av stjärnor i vattnet. Såg generalen det också? Han stirrade ned i vattnet, men hans ansikte hade alltjämt samma frånvarande uttryck.

— Kanske det är bäst vi gå in igen? sade Viveka.

Han gav inte något svar, men började gå upp mot trappan på sitt stötiga tunga sätt. Uppkommen på trappan vände han sig om. Viveka hörde honom sucka. Sörjde han över något? Hon önskade så starkt att hon hade kunnat trösta honom. Men hur skulle hon kunna känna till en åldrad mans sorger? Där hon stod bredvid honom kände hon sin ungdom som ett fel.

Hon hade velat vara gammal och vis också hon för att kunna tala med honom.

De skildes åt i förstugan och generalen bad henne hälsa upp att han gick till sängs. Hon förstod att han inte hade någon lust att sitta där uppe igen.

— Gick farbror Andreas och lade sig? frågade Filippa, när Viveka steg in i vardagsrummet. Han var väl inte dålig?

Nej, det trodde Viveka inte. Den gamle brukspatronen mumlade något om att det var en konstig kropp som inte spelade kort och som gick till sängs så tidigt. Alla voro emellertid så belåtna i varandras sällskap att Viveka nog såg att ingen saknade generalen. Men själv kände hon att det blivit ett tomrum efter honom. Fastän han suttit där så tyst hade hon ändå varit bättre till mods så länge han hade varit inne i rummet. Den där stämningen av oro hon förnummit där ute under stjärnorna lämnade henne inte.

När det slutligen blivit stilla i det stora huset och alla ljus släckts kunde Viveka inte somna. Hon visste att general Cronhiorts rum var beläget under hennes, och hon lyssnade ängsligt som om hon väntat att få höra något ljud därnedifrån. Han hade sett så besynnerlig ut när han sagt god natt.

Och plötsligt satte hon sig rätt upp i sängen. Ett skrik, underligt hest och kvävt och ändå så fruktansvärt tydligt, hade skurit genom tystnaden. Och strax därpå bröt jakthunden ut i ett häftigt skall.

Viveka dröjde inte för att få höra något mer där nedifrån. Hon kom hastigt ur sängen, svepte om sig sin lätta peignoir som låg på en stol och ilade genom

det mörka vardagsrummet och fram till trappan. Här hejdade hon sig. Hunden där nere gläfste och morrade fortfarande som om han varit besatt av en elak dröm. Kanske skulle han bita henne av misstag om hon nu kom nedrusande. Hon hörde hur man började röra sig i rummen både här uppe i våningen och på nedre botten. Alla måste ha blivit väckta av det hemska skriket och hundens skall.

Viveka tog mod till sig och gick försiktigt nedför trappan lockande på hunden. I mörkret kom han emot henne och hoppade genast upp på henne och ville slicka henne i ansiktet. Hon blev så glad att han kände igen henne och inte ville bitas. I biljardrummet tände hon det elektriska ljuset och gick fram till general Cronhiorts dörr. Hon knackade på helt sakta och tyckte sig höra en röst som mumlade där inne. Då öppnade hon dörren.

Generalen satt i en låg länstol vid fönstret med en liten bordslampa med grön skärm tänd bredvid sig. Han hade på sig sin nattrock, men fötterna voro nakna som om han just stigit upp. Det vita håret låg oredigt över pannan, ögonen stirrade rätt fram utan att tyckas se henne. Viveka kallade på honom:

— Hur är det? Kan jag hjälpa? frågade hon darrande och smög sig fram till stolen.

Men det var som om han inte hörde henne. Då tänkte hon med en rysning på hur han den där gången från fjärran sett sin vän mördas. Var det nu något annat förskräckligt som hände och som han i denna stund upplevde inom sig, och hade detta förskräckliga pressat det ohyggliga skriket ur hans strupe?

Åter försökte Viveka tala till honom, men han svarade inte. Det var lönlöst att säga något. I stället började han själv tala med en underlig främmande röst.

— Jag ser det, sade han. Den stora människoslakten. Millioner och åter millioner präktiga unga män som falla i sitt blod. Jag hör vrålet från myriaderna som låta sig slaktas. Världen skall bada i blod!

Han satte handen för örat och först nu tycktes han bli varse Viveka. Med en nästan barnsligt vädjande blick frågade han om inte även hon hörde skrien och kanonernas dån.

Men Viveka skakade sorgset på huvudet. Han befann sig i en värld dit hon inte kunde tränga in. Och medan han fortsatte att tala, kom hela familjen af Pribbertstam tillstädes.

De trängde sig in i rummet och fyllde dörröppningen. De hade vaknat av hundens skall och avlägset hört skriket. Så hade de sprungit ut ur sina rum och fått se att det lyste i biljardsalen. Gamla frun med fläta i nacken och en schal omkring sig var inte så imponerande som vanligt. Brukspatronen med håriga ben under en snusig rökrock lunkade oroligt runt biljardbordet, brummande om sin störda nattro. De båda bröderna Benediktus och Leo hade fått sina korrekta benor tillrufsade, och deras ansikten voro präglade av stupid förvåning. Filippa i röd nattrock ordnade med generalens bädd som om om detta skulle kunnat ställa allt till rätta. De två storväxta systrarna hade ej givit sig tid till att ta på sig något. Nu ryckte de åt sig ett av sängtäckena och kastade det över sina böljande vita nattdräkter, vilka för Oscar Ripa, den lille baronen,

måhända blottade alltför mycket av deras överväldigande jättemöbehag.

— Kanske han ätit för mycket mat, föreslog den ena av systrarna av vilka ju ingen kände till någon annan källa till oro än en överfylld mage.

Men Benediktus ruskade betänksamt på huvudet och pekade på sin panna. General Cronhiorts tal tydde tydligen på att han blivit spritt galen. Vad var detta för nonsens om kanoner och slaktade unga män i denna fredliga natt på Väderums trygga bruksgård?

Viveka drog fram en liten pall och satte sig bredvid generalen, och medan de övriga viskade med varandra och strövade av och an i sina nattrockar eller svepande filtar som de trampade och snavade på lyssnade hon bävande till honom. Ja, han befann sig i denna stund i en annan värld dit hon hade svårt att följa honom. Hans ögon stirrade in i något som hennes ögon inte kunde skönja.

Blott tre år efteråt förstod Viveka att det var världskriget den gamle mannen förutsagt och upplevat i en skräcksyn. Redan då hade ju blodsstormarna från Afrika begynt blåsa in över Europa, gatorna i Barcelona hade flutit röda, och hämndskriande italienares bakhållsknivar höggo sig som bäst in i Tripolis, medan Balkans uråldriga arsenal av yxor och bössor rasslade ned mot Bosporen.

— Vi borde ge honom någon medicin, något beskt, föreslog gamla fru Wilhelmina af Pribbertstam beställsamt.

— Kanske en grogg vore bra, sade brukspatronen. En grogg är alltid värmande och uppiggande.

Och han lyste själv upp vid tanken på groggarnas välsignelsebringande verkningar och gick strax bort och lagade i ordning en åt sig.

Fru Wilhelmina af Pribbertstam fick syn på en filt som Filippa just höll upp för att lägga över generalens säng. Hennes skarpa ögon upptäckte genast ett hål i persedelns ena hörn.

— Filten är ju trasig, bevare mig väl, sade hon vasst till sin svärdotter. Ge mig den så skall jag laga den i en handvändning.

Filippa såg ledsen och ertappad ut över sin trasiga filt. Men den gamla frun nappade åt sig den. Hon försvann in i sitt rum och kom efter en stund tillbaka med ett syskrin. Nu hade hon trätt en kjol över sig och en vit rand av nattskjortan hängde under. Lugn och bestämd slog hon sig ned vid biljardbordet mitt framför general Cronhiorts öppna dörr och började stoppa filten.

— Man kan inte lämna den gamle generalen ensam, sade hon. Vi få vänta till dess han blir lugn igen. Gå ni och lägg er.

Men ingen ville gå och lägga sig. Kanske voro de yngre i sällskapet nyfikna på om något skulle hända: om generalen skulle falla av stolen död eller plötsligt rusa upp och fäkta och slå med armarna.

De fortsatte att ströva runt eller slå sig ned i stolar och soffor viskande sins emellan.

Viveka som tittade ut genom dörren stirrade förundrad på den gamla fru af Pribbertstam. Hon var lugnet och vardagen förkroppsligade där hon satt och sydde med glasögon på sin benhårda kalkonnäbb.

General Cronhiorts framstönade ord nådde inte till henne, ehuru de nästan skönjbara flögo ut ur hans mun som en flock svarta olycksfåglar, vilka sedan flaxade omkring i rummen sökande sig en utgång.

Plötsligt ryckte Viveka till. Hon kände att generalen betraktade henne. Han såg genomträngande på henne och ändå föreföll det inte som om han kände igen henne. Var det om henne han talade nu? Ångesten grep tag om hennes hjärta. Nej, det var inte henne han såg på. Hans ögon måste blicka långt in i framtiden, men det var en kvinnas väg han beskrev och Viveka lyssnade ängsligt. Den kvinna han talade om tycktes vandra ensam genom dystra och öde bergstrakter där inga vänliga grönskande träd skänkte hennes huvud skugga och inga porlande källor runno upp för att släcka hennes törst med sitt klara vatten. Slutligen stängdes hon inne i ett stort stenhus där en blödande Kristus av trä hängde korsfäst på väggen. Galler av järn splittrade utsikten mot ett hav i fjärran.

— Hon lider, hon lider, hörde Viveka generalen viska och i detsamma sjönk hans hand ned på hennes huvud liksom för att värna henne eller för att döma henne till ett oblitt öde.

Och när Viveka åratal efter hamnade i Nunnornas hus i Malaga kom hon ihåg general Cronhiorts syn den där natten på Väderums gamla bruk. Han hade förutspått hennes eget öde och kanske på sitt sätt sökt skydda henne från det. Men den natten då Viveka satt vid hans fötter förstod hon bara att något mörkt och hotfullt närmade sig henne och att hon aldrig skulle kunna fly undan det.

Generalen gjorde åter en rörelse och suckade tungt. Så såg han sig, med ens vaknad ur sina drömmar, förvånad omkring.

— Varför äro alla dessa människor här? Har något hänt? frågade han med sin vanliga röst.

De samlades allesammans omkring honom och frågade hur han mådde.

— Generalen hade bestämt en elak dröm? sade gamla fru Wilhelmina af Pribbertstam och blinkade menande mot de andra för att de inte skulle låtsa om att något ovanligt var på färde.

— Jag vet inte, sade han och tog sig över pannan.

— Nu är det bäst generalen kommer i säng igen, fortsatte fru af Pribbertstam.

Då reste han sig och gick vacklande mot sängen på sina bara fötter.

Viveka betraktade honom bävande. Hon tyckte att den åldrige generalen var en annan nu än förut. Inom honom växte en fasansfull värld av syner som hon och de andra icke kunde se eller röra vid. Han visste något mer än de och han hade skådat in i ett land långt borta, kanske framtidens land som för vardagarnas människor alltid döljes av en ogenomtränglig slöja.

Men när alla gått in till sig och Viveka kommit upp i sitt rum ställde hon sig vid fönstret och riktade bedjande och ödmjukt blicken mot stjärnorna som alltjämt blixtrade och glänste från den mörka himlen. Hon hade ännu en stark förnimmelse av att generalens sista ord varit ämnade åt henne ensam. Han visste något om henne, hade sett hennes väg genom livet, och hon ryste när hon föreställde sig det ödsliga berglandskap

hans ord framkallat för hennes inre syn. Hur skulle hon, så alltför svag, kunna bära ett så stort lidande? Vad hade han menat med de där gallren framför fönstren? Skulle hon en gång bli instängd som en fånge?

Hon greps då av en stark längtan att bli lik de andra, att kunna vara som medlemmarna av familjen af Pribbertstam. De voro godlynta och hänsynslösa, genomträngda av sin oegennytta och ändå till den grad uteslutande upptagna av sina egna intressen att de ej ens förmådde fatta att någon tvivlade på att familjen af Pribbertstams angelägenheter bildade medelpunkt i universum eller att någon fann det värt att sysselsätta sig med annat. De voro övertygade om att de voro ypperliga kristna och ändå i grunden fullkomligt obekymrade om allt som icke hade att göra med dem själva och deras behov att fylla sina magar med mat och dryck. Var man inte lyckligast sådan? Där nere hos generalen hade gamla fru af Pribbertstam endast tänkt på att laga hans filt, icke av omsorg om general Cronhiort utan därför att en filt hos familjen af Pribbertstam icke får vara trasig. Och om man skulle vara rättvis gjorde hon ju också ett slags nytta på det sättet, om inte i annat avseende så därigenom att hon då höll sig tyst.

Brukspatronen hade förordat den grogg han själv längtade efter, och de yngre hade pratat om sitt. Ingen hade lyssnat till generalen eller ens för en minut sagt sig att han kunde ha ett budskap även till dem. Sådan skulle man kanske vara: utan ångest och utan längtan annat än efter de materiella ting man kunde nå.

Men den sjuttonåriga Viveka skulle ändå i denna stund velat sträcka ut en hand efter stjärnorna där uppe. Hon var inte nöjd med endast jorden att stödja sina fötter mot. Hon ville genomfara världarna runt omkring, tumla om i detta blå som likt ett hav omslöt den yta hon bebodde. De spetsiga stjärnorna skulle kanske stinga henne. Men vem kunde veta? Om hon komme närmare dem kanske de skulle slå ut som glödande röda rosor. De voro himmelens blommor och hon skulle vandra omkring i denna underbara trädgård som öppnade hennes ögon för alla de hemligheter hon så ofta grubblat över.

Och när Viveka von Lagercrona tänkte detta tyckte hon sig redan omsvärmad av en bedövande rosendoft, men strax därpå slogo hennes pulsar i ångest då hon mindes generalens syner.

Hon gick till sängs och fördes in i sömnen, men vaknade upp varje gång klockan i vardagsrummet slog och tyckte sig då vara i det ödsliga berglandskapet och tittade ängsligt mot de ljusnande fönstren för att se efter om de buro ett tätt galler framför sig.

TJUGUANDRA KAPITLET.

Sippans bröllop. — Om det varit Augustin som bett Viveka om en kyss, skulle hon då ha nekat?

Några dagar efter den där natten reste general Cronhiort för arkivforskningar till Kalmar. Han berörde inte med ett ord vad som inträffat. Det var som han glömt det eller icke varit medveten om det. Men hans ord och främmande syner hade gjort att Viveka tyckte att en skugga även efter hans avfärd dröjde kvar över huset. Hon saknade den gamle mannens sällskap på sina skogspromenader. Ibland när hon slöt ögonen tyckte hon att han alltjämt var i hennes närhet, med sorgsna blickar varnande henne för något.

Men nu talades det inte om annat än det förestående bröllopet mellan Sippan, den yngsta fröken af Pribbertstam, och den lille baronen. Det skulle gå av stapeln på fädernegården Hultsbro strax innan Viveka måste fara hem, och därför skulle hon också få vara med om det.

En morgon när hon vaknade var hela trakten vit av nyfallen snö. Utsikten från fönstren var en annan. Träden stodo där vita som om de under natten spruckit ut i en ny blommande vår. De kala svarta grenarna voro snövita och gnistrade i solen. Men när man kom

ut var det kallt och den lilla ån hade slutat att sorla under bron. Vattnet var redan täckt med en tunn hinna av is. Då blev hela naturen tyst, dödstyst, som om också allt levande och växande fått en isskorpa över sig. Men under snön stack höstsäden upp sina gröna strån och förnekade ivrigt vintern och kylan.

— Nu låter det sig göra att fara släde till Hultsbro, sade Leo vid frukostbordet. Det blir roligt för Viveka.

Och snön låg kvar. Ny snö kom virvlande och fyllde rymden och man måste skotta gården för att kunna gå över den.

En förmiddag satte sig Filippa, Leo och Viveka väl ombonade i släden och foro den två mil långa vägen till Hultsbro. Långt innan man kom fram till gården doftade det av timmer. Staplar av nybarkade bräder kantade vägen. Inne i skogen rykte kolmilorna och det luktade bränt.

På herrgården var det fullt av folk. Det var släktingar och grannar som kommit farande från alla håll. Redan nu så tidigt på förmiddagen voro herrarna i frack och gingo omkring och sågo ut att känna sig illa till mods i sina långa skört. Damerna buro sina bästa stassklänningar, ännu en smula skrynkliga här och var efter resan, och de fröso i sina urringningar och bara armar så att huden knottrade sig.

Viveka kände inte någon och höll sig i närheten av Filippa som dock snart övergav henne för att ägna sig åt sina bekanta. Alla tycktes under sitt ivriga småprat vänta på något.

Och snart slogs dörrarna till ett inre rum upp och Sippan trädde ut väldig som ett vitt snöberg i sin

brudklänning och böljande slöja. I periferien av detta snöberg flaxade den lille baronen nervöst omkring i sin svarta frack.

Nu begav man sig till den lilla landskyrkan till fots i en lång rad över snön. Bottiner och galoscher sjönko knastrande ned i den lösa snön och förstugan till kyrkan där man hängde av sig ytterkläderna blev en enda sjö av rinnande och smältande snövatten.

Inne i helgedomen brunno vaxljusen och där var hett som i en badstu. Prosten Wisslander från Växjö, en svartskrudad kyrkoherde så stor och grov att han mycket väl kunde ha varit en släkting till familjen af Pribbertstam, förrättade med dånande stämma vigseln. För att skänka sin nyblivna hustru brudgumskyssen måste baronen sträcka sig på tåspetsarna, men Sippan böjde sig raskt framåt och kysste honom så kraftigt att han sjönk nedåt på sviktande knän. Gamla fru Wilhelmina af Pribbertstam snyftade rörd i en stor silkesnäsduk med broderier på, men brukspatronen myste belåtet.

Inne i den stora gammaldags salen med brun ekpanel runt väggarna var bröllopsmiddagen dukad på ett hästskobord. Även här brunno ett otal ljus som gjorde rummet hett och kvavt och framför brudparet tronade en hög krokan, på vars topp ett par turturduvor ömt kysstes så att deras sockernäbbar fastnat i varandra.

Viveka vid nedre ändan av bordet hade fått en kusin till brudgummen, baron Rulle Ripa, till kavaljer. Han var lång och gänglig med eldröda runda kinder och en

pincené som oroväckande vickade fram och åter på hans näsa som till åtskillnad från Oscars var trubbig.

Viveka von Lagercrona satt tyst och tänkte på att just samma dag gifte sig Sebastian nere i Karlskrona. Sofia hade skrivit till henne om det. Varken översten eller överstinnan hade rest till bröllopet. De hade inte råd till en sådan utgift, hade Sofia skrivit, men Viveka anade att de snarare inte hade lust till att vara med om ännu ett av Sebastians bröllop. Leo hade hjälpt henne att skicka av ett telegram till brudparet.

— Tycker fröken von Lagercrona att bröllop är kim? vände sig baron Rulle nu artigt leende mot Viveka.

Viveka begrep inte jargonuttrycket och svarade något obestämt.

Hon hade inte sett så mycket människor samlade på en lång tid, vilket kom henne att känna sig helt förvirrad. På hennes andra sida satt en gammal fröken af Björkströmer, gamla fru Wilhelmina hette af Björkströmer i sig själv, som ivrigt tuggade maten och snabbt förde vinglaset till munnen. Hon sade inte ett ord och hade tydligen kommit hit till bröllopet mest för att få njuta av ett ordentligt skrovmål.

Mellan ljusen och krokanen skymtade Viveka Sippans blossande ansikte som hela tiden log. Ibland hördes hennes skallande skratt över de andras röster. Det lät som om hon skakat en påse full med runda kiselstenar framför sig. Den magre brudgummen Oscar hördes inte. Han var infångad nu och fick tåla många burdusa och ej så litet plumpa skämt från de andra herrarna.

Stämningen vid bordet steg allteftersom vinglasen tömdes. Även Viveka drack av champagnen och blev yr i huvudet. Plötsligt tyckte hon att det gick så ovanligt lätt att prata och le och visste inte att det var den förrädiska champagnens skull. Hon hade druckit champagne bara en gång förut på herrskapet Tolléns fest i Karlskrona vid Sebastians förlovning med Magnhild, och med ens erinrade hon sig att hon också då blivit yr i huvudet. Det kändes skönt efter den tryckta stämning hon så länge levat i.

Långt borta i hennes hjärna rörde sig nu minnet av den hemska natten i general Cronhiorts rum. Hon ville inte tänka på de där synerna. De kunde inte komma henne vid. Vad ljusen strålade! Snart skulle hon få äta av krokanen. Det skulle bli gott. Antonius, den läckergommen, borde varit här och fått sin del av alla godsakerna!

Men nu buros stora fat omkring. På dem tronade fasaner med fragment av sin granna fjäderskrud kvar. Deras huvuden med utsträckta näbbar singlade mot fatens kant. Det såg hemskt ut, tyckte Viveka. Men alla utbrusto i beundran över de vackra fåglarna och höggo för sig av de feta köttskivorna.

— Jag kan inte äta dem, viskade Viveka och sköt ifrån sig sin tallrik. De se ut som om de skulle flyga. Jag önskar de gjorde det.

— Det vore väl synd, tänk vad alla då skulle bli snopna, sade baron Rulle mumsande. Kokerskan har gjort sig särskilt besvär med att placera den fina fjäderskruden.

Han tog försiktigt loss en fasanfjäder från det fat som just bars omkring.

— Var så god! Behåll den som en liten hågkomst av bröllopsfesten, sade han.

Och medan prosten höll ett långt salvelsefullt tal till brudparet stirrade Viveka på den stackars fjädern på sin tallrik. Glädjen från nyss var förflyktigad. Så likt familjen af Pribbertstam att bära hela dödade fåglar i triumf runt ett middagsbord. De gingo ut i naturen för att döda och de levde endast för att äta. Vackra fåglar och skogsdjur föllo för skotten från deras bössor medan de klampade omkring med tunga steg trampande ned allt i sin väg. Nu bjöds krokanen omkring och över glasen såg Viveka bruden belåtet tugga på ett stort stycke. Hon borde stoppa sockerduvorna i munnen också, for det genom Vivekas huvud.

Det blev ett starkt buller när alla på en gång stego upp och sköto tillbaka sina stolar. Den gamla fröken af Björkströmer vid Vivekas sida drack hastigt ur de sista dropparna i sitt glas och gick sedan på ett skuttande sätt, likt en mekanisk anka som man vridit upp med en skruv, efter de andra ut ur salen.

När kaffet druckits slogos dörrarna till salen åter upp. Nu voro bordet och stolarna bortburna och golvet låg där blankt och skinande. Någon satte sig vid pianot och spelade upp till dans.

Först av alla trädde brud och brudgum fram på dansgolvet. Den lille baronens frackskört flögo, medan han förde sin nyvordna friherrinna i en virvlande dans. Det såg farligt ut för honom då Sippan lutade sig över honom. Skulle han redan nu krossas av det fal-

lande snöberget? Men snart voro alla ute i dansen och Viveka fick lyfta sig på tåspetsarna för att kunna följa med sin långe kavaljer Rulle.

Under aftonens lopp blev hon också uppbjuden av andra. Hon hade en känsla av att hon ideligen famnades av storväxta män som hon inte kunde nå upp till utan att höja sig på tåspetsarna. Hon var den yngsta i sällskapet och kanske fängslades de i allmänhet äldre eller medelålders herrarna av hennes ungdom och blyga utseende liksom greve Hogenschild Sagen hade fängslats därav. Just på dansbjudningen hos Sagens kom hon att tänka nu. Som då längtade hon nu efter någon som var mer jämnårig med henne själv, och kanske just Augustin. När hon dansat med honom hade hon känt en ilning av glädje och lust.

Men så hände det något. När hennes bordskavaljer baron Rulle på nytt förde henne runt salen lossnade ena klacken på hennes lacksko och for utåt golvet.

— Å min klack, flämtade Viveka.

Baron Rulle brast i skratt och sprang efter den. Han kom triumferande tillbaka med den i handen.

— Vi måste sätta fast klacken, sade han, när han märkte hur Viveka haltade.

Han ledde henne till en stol och försökte trycka in klacken i skon igen. Men det lyckades inte.

— Vi ta och spika fast den, föreslog han ivrigt. Fröken von Lagercrona kan ju inte dansa utan klack.

Det bryr jag mig inte om, jag vill inte dansa mer, tänkte Viveka svara, men hejdade sig då det kunde låtit ohövligt.

— Kom med mig, sade han.

Han bjöd henne armen och Viveka haltade i väg. Han förde henne uppför en trappa och fortsatte uppför ännu en.

— Jag har inte varit på Hultsbro på flera år så jag hittar här visst inte riktigt längre, sade han osäkert, och det verkade som om han blev förvånad när ett kallt luftdrag slog emot dem och de plötsligt tycktes befinna sig uppe på en stor mörk vind.

— Låt oss gå ned igen, bad Viveka ängsligt.

Men han trevade sig omkring och fann äntligen knappen till det elektriska ljuset. Lampan i vindstaket kastade ett svagt sken över den stora vinden.

— Här måste finnas en låda med verktyg och spikar, sade baron Rulle energiskt.

Efter åtskilligt letande fann han verkligen en låda med hammare och spik.

— Vad sade jag? utbrast han stolt. Nu skall jag spika fast klacken.

Viveka hade under tiden slagit sig ned på en lår, oviss om vad hon skulle ta sig till. Han drog varsamt av henne skon och prövade åter klacken mot den. I det svaga ljuset såg han besynnerligt lång ut och skuggan av hans gestalt flög oroligt på väggen bakom honom, härmande och förstorande hans rörelser. Viveka dinglade med sin strumpklädda fot i luften. Det var tyst och kallt här uppe efter hettan och bullret där nere i salen.

— Jag tror inte det går. Jag har bara sönder skon, sade han slutligen utledsen efter att ha slagit några gånger med hammaren mot klacken.

— Ge mig skon, bad Viveka. Jag fryser, det är bäst vi gå ned nu.

Men baron Rulle ville nödvändigt hjälpa henne med att sätta på henne skon. Han ansåg artigheten fordra detta, sade han.

Och medan han trevade efter hennes fot kände Viveka hur hans hand smekande gled uppför hennes vrist.

Hon ryckte till. Vad ville han?

— Ge mig skon, tiggde hon igen. Jag kan själv sätta på mig den.

Men när hon hoppade ned från låren fångade han henne i sina långa armar. En flämtande andedräkt som luktade vin pustade henne i ansiktet, och hon förstod äcklad att han försökte kyssa henne. Hon vred sig för att bli fri. Hans armar voro ormar som slingrade sig omkring henne.

— Fröken är så söt, hörde hon honom säga. Ni har bestämt aldrig blivit kysst förut.

— Nej, nej, jag vill inte! Låt mig vara! Vad har ni med mig att göra? skrek Viveka.

Men hon blev förfärad över att hon alldeles som när hon den gången dansade med Augustin också nu kände ett starkt begär att kyssas. Så nära hade hon aldrig varit någon man och ändå kämpade hon för att bli fri!

Plötsligt gled pincenéen som vickade på baron Rulles näsa av och föll mot stengolvet där glasen krossades med ett litet klirrande ljud.

Då släppte han hastigt Viveka.

— Så förargligt, nu ser jag ju ingenting, mumlade han. Hjälp mig att leta rätt på pincenéen, vet jag.

Och fastän Viveka var så ond på honom tyckte hon ändå det var synd om honom och hon böjde sig ned och plockade upp de ituslagna glasen som hon lade i hans hand.

— Nu får fröken von Lagercrona leda mig ned igen, sade han ynkligt. Utan pincenéen ser jag inte ens trappstegen.

Viveka tog sin klack och med baronens hand i sin började hon linka nedför trapporna. Hon var glad att de inte mötte någon. De måste erbjudit en skrattretande anblick: hon haltande och han närsynt och nervöst trevande sig fram efter henne.

Till hennes förskräckelse blevo de livligt uppmärksammade när de kommo in i salongen. Man hade just upphört med dansen och gästerna och värdfolket sutto runt väggarna för att lyssna till Benediktus, som stod framme vid pianot i begrepp att börja en sång. Allas huvuden vändes nu samtidigt mot Viveka och hennes kavaljer som kisade med ögonen och blinkade mot ljusen.

Åter fann Viveka alla de omkringsittande överväldigande och kolossala då de nu lutade sig fram för att liksom syna henne. Hon hade ju inte gjort något illa, men det var som om hon stått framför domare vilka redan dömt henne för något urbota brott.

— Var ha ni hållit hus? utbrast Filippa, och hon lät ond på rösten. Viveka haltar ju!

— Jag tappade min klack, viskade Viveka. Det är därför jag haltar.

— Och du har förlorat din pincené? log Benediktus menande mot baronen. Jo jo, här på gamla Hultsbro finns det fullt med vrår och gömställen där man lätt kan slinta med foten och i fallet förlora både det ena och det andra.

Alla gapskrattade och även gamla fru Wilhelmina och den gamla fröken af Björkströmer myste.

Viveka blev eldröd i ansiktet, tårarna kommo henne i ögonen. Hon smög sig bakom de övriga och höll sig stilla där medan Benediktus, krånande sig framför pianot som en orrtupp, sjöng så att man väntade att väggarna skulle spricka. När han tystnade klappade alla i händerna. Det lät som ett åskväder brutit lös.

Den gamla fröken af Björkströmer som suttit bredvid Viveka vid middagsbordet tycktes nu åter ha fått sin mekaniska skruv kringvriden och hon skuttade på sitt egendomliga sätt fram över golvet och satte sig vid pianot. Tonerna trillade ut över salongen som ärter. Hon spelade på ett sällsamt gammaldags maner med löpningar och drillar högt uppe i diskanten, medan hennes skrumpna huvud prudentligt nickade takten. Åter en åska av applåder, sedan hon tagit händerna från tangenterna!

Under tiden sutto brud och brudgum i en liten soffa och Sippan kysste sin Oscar upprepade gånger med små smällande kyssar framför allas ögon.

— Ja, så skall det vara, hördes brukspatron brumma. Rätt så! Kyss varandra bara!

Med en liten frysning undrade Viveka då hur det skulle varit om hon låtit baron Rulle Ripa kyssa sig. Det var ju sant. En sekund hade hon hett längtat efter

kyssen fastän inte just hans, tvärtom hellre varje annans. Men hon hade längtat efter den manliga kyssen över huvud och efter det av man som kunde finnas även hos honom. När hon nu såg honom stå där så ömklig, fortfarande kisande med ögonen som om han ej kunde se något, var hon likväl överlycklig att hon ej följt sin impuls.

Det var liv och rörelse på trappan, när brudparet for sin väg. Gästerna och släktingarna hade rusat ut för att säga farväl. Sippan, insvept i en stor fårskinnspäls så att man knappast såg mer än hennes skinande nästipp, gick ur famn i famn och blev kraftigt omklappad. Den lille magre baron Oscar väntade vid släden med ett melankoliskt uttryck av *animal triste* i ansiktet. Det ena tunga ögonlocket var nästan slutet över ögat. Munnen grimaserade och log på ett besynnerligt sätt. Fårskinnspälsen störtade in i släden med ett regn av hårda risgryn över sig. Kusken smackade åt hästarna och de foro i väg medan bjällrorna klingade och sjöngo i den kalla luften.

Nu grät gamla fru Wilhelmina af Pribbertstam igen, men blev tröstad från alla håll.

— Se, det var en sådan god flicka, sade hon oupphörligt som om hon talat om en död.

— Hon kommer snart tillbaka med en massa barnbarn åt dig, röt brukspatronen som om Sippan, hastigt och lustigt i lönn befruktad inne i sin fårskinnspäls, redan nu burit på en kull av ungar.

Då log fru af Pribbertstam och skakade på huvudet.

Men stämningen från nyss ville inte komma igen inne i salongen. Festen var slut nu. Ljusen hade brun-

nit ut och brudparet försvunnit. Man halkade på risgryn som dragits in i rummet och rullade omkring åt alla hörn.

Stora brickor med smörgåsar och fradgande ölglas bjödos omkring. Trots att det inte alls längre var så animerat, åto alla gästerna med god aptit på nytt.

Baron Rulle stod i närheten av Viveka.

— Fröken von Lagercrona är väl inte ond på mig? viskade han leende.

Men Viveka ville inte tala med honom. Hon såg med rädd blick på hans armar som om hon väntat att de åter skulle slingra sig omkring henne som ormar. Och hon kände sig icke säker förrän hon satt i släden tillsammans med Filippa och Leo och de foro vägen tillbaka till Väderum.

Månen lyste nu över snön. Leo och Filippa pratade om bröllopsfesten. Leo hade druckit mycket vin och hans ansikte blossade.

— Vad gjorde Viveka egentligen så länge borta med sin kavaljer? frågade han och nöp Viveka skämtsamt i armen.

Då tog Viveka i smyg upp sin klack som hon hållit i handen och som vållat henne en sådan förtret och lät den i en båge falla ned i diket på sidan om vägen.

Sedan kände hon sig lättare till mods. Hon försjönk i drömmar. Om det varit Augustin som bett henne om en kyss, skulle hon då ha nekat? Säkert inte.

Men ju närmare släden förde henne mot Väderum ju fortare förflyktades dessa stämningar. I stället kom minnet av natten i generalens rum tillbaka till henne.

Skuggorna som träden utmed vägen kastade i det skarpa månljuset flöto ut eller höjde sig och fingo gestalten av mänskliga varelser som hotande böjde sig fram mot henne. Till sist blevo de till ett helt följe som sprang i vild fart efter släden och hästarna. De ville skjuta, de ville döda. "Världen skall bada i blod", hade generalen sagt. Fanns det då icke trygghet någonstädes? Överallt lurade dessa skugglika varelser, vilkas ansikten man icke kunde se. Men Viveka tyckte sig känna deras hatfulla ögon bränna i nacken och på sidorna. Hon vände snabbt på huvudet för att ertappa dem, men det lyckades henne inte.

Och när hon kom in i förstugan sprang hon hastigt uppför trappan efter att ha sagt god natt. Hon kände att de voro efter henne, men inne i sitt rum förnam hon även fysiskt hur baronens ormar till armar slingrade sig omkring henne så att hon miste andan. Ett litet tag tänkte hon därvid även på de nygifta som nu voro ensamma med varandra. Hon drog inte ned rullgardinen utan lät månen skina rätt in i rummet.

Då tyckte hon sig höra de skugglika varelserna smyga runt huset. De ville in, kanske fröso de ute i snön, om nu dessa hemlighetsfulla väsen kunde frysa?

Till sist föreföll det Viveka som om de tassade ned mot ån, och deras steg upphörde att ljuda.

TJUGUTREDJE KAPITLET.

Viveka är åter hemma. — En jul igen.

Viveka var åter hemma. Hon hade svårt att finna sig till rätta i den nya våningen som hon förut ju endast sett ett par dagar vid inflyttningen. Den låg tre trappor upp i ett gammalt 80-tals hus vid Sibyllegatan.

Här hade man inte som på Karlavägen någon friare utsikt. Tvärs över den smala gatan höjde sig andra hus, men huset mitt framför familjen Lagercronas fönster var en våning lägre än de övriga så att man kunde uppfånga en skymt av himlen som om kvällarna färgades vackert violett av lyktljusen. Spårvagnarna gledo rasslande förbi nere på gatan och fingo fönsterrutorna att skallra. Ibland blixtrade det till i de elektriska ledningarna över vagnarna och det var som om en stjärna tänts och hastigt slocknat igen. Man kunde också se vad som försiggick i våningen mitt emot. Människor som avståndet gjorde små och smala sysslade bakom fönsterrutorna. Ett litet barn lekte på golvet eller lyftes upp i en stol, en gammal dam stod vid spisen och rörde om något i en gryta, en man med oredigt mörkt skägg satt och läste med en stor bok uppslagen framför sig.

Viveka låg ofta i fönstret och tittade på dem. Hon undrade flyktigt över deras öden, men hon fick bara

glimtar av deras liv, små trasiga stycken som hon omöjligt kunde sätta ihop till ett helt.

En kvinna i vindskupan mitt emot tilldrog sig hennes uppmärksamhet. Hon hade alltid en eldröd blus på sig, kanske var hon frälsningssoldat, och om eftermiddagarna ända till dess det blev mörkt brukade hon sitta uppflugen på fönsterbrädet i sitt rum. Med armarna i kors över bröstet och det bleka ansiktet höjt, liksom spejade och lyssnade hon efter något, stirrade hon upp mot himlen. Så satt hon orörlig i sin eldröda blus. Vad tänkte hon på? Vad såg hon så ivrigt efter? Kanske att himlen för henne var ett stort hav och att hon förgäves sökte urskilja den älskades segel vid horisonten?

Framför de två gårdsrummen och köket reste sig en hög brandmur, på vilken en artist vid husets byggande hade fått utföra en målning. Så kom det sig att när man blickade ut möttes man av en blå insjö med krusiga vågor som på sina ryggar förde fram en roddbåt med ett älskande par, en strand med en röd stuga, ur vars skorsten en bolmande rök steg upp, och små lummiga giftigt gröna träd. Mitt i staden lyste och levde denna idyll. Det var fantastiskt så att man måste gnugga sig i ögonen och fråga sig om man sett rätt. Bilden brände sig fast på Vivekas näthinnor och långt långt efter det Viveka flyttat ifrån denna våning som familjen Lagercrona bebodde i omkring fjorton år kunde hon inte minnas den utan att också framför sig se den lilla röda stugan, den blå sjön och roddbåten med det älskande paret.

På nedre botten innanför den smala mörka förstu-

gan som alltid luktade källare och råttor låg en trikåvarubutik som ägdes av vicevärden, vilken också bodde i huset. Han var en herre med dystert och mörkt utseende och man såg honom innanför det stora fönstret åt gatan mellan trikåmaskinerna, vid vilka hans arbeterskor flitigt stickade dagarna i ända. Det var något melankoliskt över hela butiken. Ljudet från stickmaskinerna hördes ibland, när gatan låg tyst, upp genom alla våningarna som om en hackspett oförtrutet hackat och pickat med sin näbb mot en ihålig trädstam.

I våningen ovanför Lagercronas bodde en äldre änka efter ett hovrättsråd Melanderhjelm. Hon hette Adelstjerna i sig själv och översten hade råkat henne på hovbaler i sin ungdom. Hon ägde två präktiga, men till synes utsvultna jakthundar och när hon kom med dem i ett koppel nedför trappan måste man trycka sig intill väggen. Hundarna foro skällande och med flåsande andedräkt nedför trappan med den gamla damen efter sig. Hon var mycket mager och klädd i en gammaldags elegans som nu hotade att falla i trasor. Bakom floret syntes två eldröda fläckar av smink på hennes håliga kinder och ögonbrynen voro kraftigt tuschade. För att tjäna sitt uppehälle gav hon sånglektioner, och elevernas gälla röster och pianoackompanjemanget trängde genom trossbottnarna ned till familjen Lagercrona. Om nätterna hörde Viveka de två jakthundarna oroligt morra och vända sig i sömnen ovanför hennes rum. Ibland tycktes de vakna ur någon ond dröm och då satte de i med ett hemskt och långdraget tjut som kom Viveka att förskräckt fara upp ur sängen.

Under dem bodde fröknarna Treffenberg, två mycket gamla damer. De gingo alltid ut och in tillsammans tätt intill varandra som om de varit siamesiska tvillingar. Bådas ansikten hade samma stränga uttryck och bådas överläpp skuggades av var sin mörk mustasch. Också från deras våning trängde upp ljud. Ofta lät det som om de växelvis läste högt ur någon pietistisk andaktsbok.

För Viveka som kom från landet föreföll huset trångt och luften tung att inandas. Människorna levde så tätt inpå en. Man var omgiven av andras tankar och andras andedräkt i stället för av en parks susande träd och doften från barrskogens stammar.

Antonius bodde i det ena av gårdsrummen och Viveka fick sitt så länge i det andra. Antonius med sin flickaktiga smak hade ordnat det trevligt åt sig med en hög bokhylla samt mjuka granna kuddar och skynken som han hittat i en låda på vinden. Åt gatan fanns, utom salen och salongen som här krympt ihop till ett litet förmak belamrat med möbler, fotografier och småsaker, ett stort avlångt rum. För att översten skulle få ett skrivrum och överstinnan ej gå miste om sin älskade salong, hade den senare låtit avdela detta rum med en tunn pappvägg som icke gick ända upp till taket, utan släppte igenom en strimma av ljus in i den inre avbalkningen som Sofia ordnat till sängkammare. I den yttre avdelningen med fönstret trängdes överstens skrivbord, soffa och spelbord med varandra på ett grälsjukt sätt. Så fick den fiffiga Sofia två rum av ett. Den uppförda väggen såg ut som en teater-

kuliss och sängkammaren levde sitt liv i en underlig halvdager som aldrig ljusnade till full dag.

Viveka fann sin mor mera nervös och krampaktigt sysselsatt än förut. Flyttningen på hösten hade överansträngt henne. Hon hade också tvungits byta jungfru. Den de nu hade var en lång gammal flicka som hette Hanna och var metodist liksom den oförgätliga Hilma, som hade skaffat henne åt dem, sedan överstinnan i flera brev hade vänt sig till henne i sitt beråd. Men Hanna var trumpen och yttrade ej många ord. Hon inhystes i ett litet krypin innanför köket som bara hade sekundärdager. Kanske var det därför hon inte såg ut att trivas.

— Vi ha också sekundär dager, jag och översten, predikade Sofia glättigt för att visa Hanna att även herrskapsfolk få leva på det sättet och därtill se nöjda och glada ut.

Douglas som fortfarande gick på Skogsinstitutet hade nu hyrt ett möblerat rum hos en skräddare vid Narvavägen. Han åt sina måltider hemma och när han slog upp tamburdörren och steg in var det alltid som om en frisk fläkt blåst in i det kvava hemmet.

Sofia oroade sig mycket för hur hon skulle samsas med Sebastians nya hustru Svea. Det nygifta paret skulle på nyåret flytta till Stockholm dit Sebastian blivit stationerad. Sebastian hade nu som förra gången styrt sin bröllopsresa till Berlin och familjen Lagercrona fick vykort därifrån med förtjusta beskrivningar över hur härligt de hade det.

På själva juldagen detta år 1911 inbjöd Sofia några släktingar som ganska nyligen flyttat in till Stockholm.

Som vanligt var hela våningen en smula upp och nedvänd på förmiddagen med anledning av bjudningen. Sofia klagade över allt besväret, Hanna var missnöjd med att hon ej hann gå i sitt metodistkapell och översten hade ett par skarpa rynkor mellan ögonbrynen för utgifternas skull.

Till Sofias stora förtret anlände de första gästerna redan en kvart före middagen. Det var den nära åttioårige överstelöjtnant Jan Erker Lusidor, Jan Matias' yngste son. Varsamt och ömt, men en smula darrhänt ledde han sin blinda hustru Jutta, född von Rehnhorn, över salen förbi det dukade bordet, och in i förmaket. Det åldriga paret hade förut bott på en gammal Roslagsgård i Vallentunatrakten några mil från Stockholm. Nu hade de sålt den och flyttat in till staden i en liten lägenhet på nedre botten vid Banérgatan strax intill Strandvägen. Han var mycket döv, hon blind av en ögonsjukdom sedan många år tillbaka.

Viveka betraktade henne nästan med rädsla. Hennes ansikte var skarpt och blekt med en stor och köttig näsa som hon alltsomoftast strök över så att den blev röd. En svart klänning av blänkande kläde omslöt hennes kraftiga gestalt. Hon såg ut att vara en kvinna som kunde styra och bestämma, och trots sin blindhet hade hon kvar sina karlatag från fordom. Hemma hos sig hade hon snart lärt sig hitta och hon sade alltjämt strävt till sin jungfru om det ej var väl dammat eller om hon träffat på något annat slarv i huset.

Så snart hon talade till sin döve man märkte man att han var rädd för henne. Hon härskade och han lydde. Nu ville hon strax att Sofia skulle föra henne

omkring i våningen, och Sofia ledde henne från rum till rum och berättade om hur möblerna voro placerade. Det var som om den blinda sett allting, och hon förklarade också allt som oftast av gammal vana:

— Ja, jag ser det.

Anordningen med skiljeväggen mellan sängkammaren och herrummet fann hon komisk, och hon brast ut i ett skallande skratt som inte så litet sårade Sofia, vilken var så stolt över sitt påhitt.

När hon vände tillbaka till förmaket ropade hon strax med vredgad röst:

— Jan Erker, sitter du och röker, och det innan middagen?

Hon hade känt cigarröken. Hennes man lade då med generad min ifrån sig cigarren som han nyss tänt. Han till och med släckte den omsorgsfullt på askfatet.

Nu kommo nya gäster. Det var överste Lagercronas yngsta syster Wendla Wallonius med sin man och sina två barn den trettioårige Laurits, reservlöjtnant och amanuens i Krigsarkivet, och den tjuguåttaåriga dottern Siskan. Major Wallonius hade tagit avsked och familjen hade flyttat till Stockholm på hösten från Linköping.

Wendla Wallonius, född von Lagercrona, var liten och rund med ett brett ansikte och en liten uppnäsa. Hon öppnade munnen till ett skratt och två framtänder som liksom vuxo ut med sina rötter ur tandköttet visade sig mellan de tjocka läpparna. Majoren fick Viveka genast avsky för. Hans näsa var eldröd, magen föll fram i en spets under västen, och när han talade viskade och väste han fram orden på ett obehagligt

sätt. Men Viveka måste finna sig i att han knep henne i kindbenet och myste mot henne. Laurits såg prudentlig och välvårdad ut med en högfärdig blick i ögonen som kände han sitt eget värde, och Siskan, liten och magerlagd, rörde sig nervöst och pratade högljutt och utan avbrott som om orden innan de hunnit ordna sig störtat ur hennes mun. Viveka tyckte bäst om sin faster Wendla, som alltjämt bibehållit sin småländska dialekt.

Hur olika henne var dock inte hennes syster Ottonie, vilken nu seglade in i grå sidenklänning och med sköldpaddskammen med de röda korallerna som hon också burit hos Lagercronas i Ramstaden som en krona på sitt huvud. Adjunkten Baal med Stanleyhatten och emaljögat hade dött och Ottonie hade flyttat hit till Stockholm, där hon inackorderat sig hos en annan av sina gamla vänner och åter en ungkarl, en engelsk före detta universitetslektor vid namn Havelock. Han kom i hennes fotspår, lång, framåtböjd, med glimmande blickar bakom glasögonen och ett milt och fridsamt, men visst icke asketiskt kväkaransikte. Han tillhörde för övrigt kväkarsekten. Också han var en smula döv och Ottonie talade därför mycket högt med klingande röst. Inte heller till denne mister Havelock använde hon annan titulering än den hon använt till adjunkten Baal, nämligen "han".

— Har han hälsat på min syster Wendla? ropade Ottonie. Han vet hur mycket jag talat om Wendla.

Men Wendla, som nogsamt anade att det hennes syster sagt inte kunde ha varit enbart beröm, knep ironiskt ihop läpparna om sina stora huggtänder. Hon

granskade Ottonie uppifrån och ned och hennes ögon fastnade strax vid sköldpaddskammen. Den borde varit hennes, tänkte hon. Den hade varit hennes mors och hon skulle ärvt den. Ottonie var en gökunge i det Lagercronska adelsredet, fastän hon aldrig ville erkänna det, och så hade hon ändå roffat åt sig det mesta av syskonens gemensamma arv. Hur hon burit sig åt var obegripligt. Men hon hade varit ensam på den gamla egendomen strax efter moderns och den föregivne faderns död och då hade hon passat på att plocka till sig åtskilligt. Dessutom hade hon redan medan den gamla friherrinnan Désirée och hennes bondsnåle och domderande make levat tiggt sig till än det ena, än det andra på det oförsyntaste sätt. Utan tvivel hade hon, så uppenbar gökunge hon än varit, utgjort icke bara moderns utan även den nominelle faderns älskling, och det kunde Wendla aldrig förlåta henne.

Antonius och Douglas höllo sig i bakgrunden. Med slätborstat hår, men med en lugg som en svart lock nedkammad på ena sidan om pannan försökte Antonius anta en likgiltig uppsyn, allt under det hans ögon hela tiden följde kusinen Laurits Wallonius, vilken han denna höst träffat några gånger. Denne, som likväl var så mycket äldre än Antonius, hade med honom inlett ett egendomligt vänskapsförhållande. Ibland ringde han upp Antonius och bad honom följa med på en långpromenad. Tonen var befallande, ja pockande, men Antonius var ständigt lika smickrad och svarade alltid ja. De gingo då ut tillsammans och den äldre kusinen talade oavbrutet med sin låga, soignerade röst: än om sina framtidsplaner, än om de småstads-

äventyr han upplevat. Hans dröm var att bli författare, att få skildra förhållandena sådana de varit på regementena och de gamla mötesplatserna under hans fars och morfars tid i romantiserad form.

Personligen hade löjtnant Laurits Wallonius avskytt militärlivet som han funnit rått och alltför ansträngande, men han såg det nu i ett annat ljus när han på biblioteken och i arkiven studerade det ur dokument från 1800-talets början. Antonius lyssnade ivrigt. Ibland fattade hans kusin honom i armen eller lade förtroligt handen på hans skuldra. Då ryste Antonius av förtjusning vid denna beröring. Det lätt feminina inslaget i Antonius' karaktär, vilket kommit honom att som barn leka med dockor, hade med tiden utvecklats hos honom och yttrade sig nu i att han greps av en tillbedjande hänryckning för alla män som ådagalade det minsta intresse för honom själv.

Så levde han för närvarande i en period av svartsjuk beundran för Laurits Wallonius. Men det egendomliga var att den vänlighet, nästan ömhet, som hans kusin Laurits visade för honom då de voro i enrum med varandra, förvandlades när de voro i sällskap med andra till kall likgiltighet. Försökte Antonius då barnsligt och ivrigt påminna honom om något de senast talat om, höjde han bara förvånad och ogillande på ögonbrynen.

Laurits såg inte heller nu åt Antonius' håll och hade vid sitt inträde nyss i rummet slappt tagit honom i handen och genast tittat bort. Skämdes han över sin vänskap för den så mycket yngre kusinen? Antonius

kände en klump i halsen och svalde tårarna där han stod i skymundan.

Douglas avskydde släktbjudningar och sade sig att han skulle försöka komma undan så snart som möjligt. Han hade dessutom inte tagit på sig smoking, som Sofia bett honom om, och aktade sig väl för att låta ljuset falla på sin gamla blå vardagskostym. Liksom när han var liten hatade han att göra sig fin.

Nu klappade Sofia glättigt i händerna och bjöd dem att stiga in i matsalen. Ljusen i stakarna på middagsbordet voro tända och skuggor kröpo in i de vitt utslagna röda tulpanerna så att de föreföllo levande.

Gamla fru Jutta placerades vid överstens sida och överstelöjtnant Jan Erker vid Sofias. Sofia och överstelöjtnanten hade inte så lätt att förstå varandra. Båda talade alltför lågt när de sade något till varandra, som om ingen av dem velat vare sig vidkännas sin egen eller låtsas om den andras dövhet.

Ottonie började genast en lång skildring av hur firad hon blivit vid sin avflyttning från Uppsala. Wendla Wallonius försökte oupphörligt avbryta henne medan hon stirrade på den korallprydda kammen som så väl klädde hennes syster. Hon lyckades äntligen få Ottonie att vända sig till henne då hon högljutt undrade, hur Ottonie egentligen kommit att få den vackra sköldpaddskammen i sin ägo. Ottonie replikerade snabbt:

— Hur fick du det ostindiska porslinet som pryder dina väggar, min kära Wendla?

Mister Havelock som placerats mellan de två systrarna rörde oroligt på sig som om han stuckits av myror. Det var inte så lätt att sitta emellan dem, ty

de körde oupphörligt fram huvudena för att ge varandra mördande blickar och giftiga svar och så snart han böjde sig fram för att föra maten till munnen hotade han att kollidera med någon av dem.

— Kära vänner, sade han blitt på sin brutna svenska, det är väl inte så viktigt vem som under denna vår korta jordevandring har hos sig det eller det.

— Nej, mister Havelock som är kväkare, skrek då Wendla i hans öra, ger ju bort allt vad han äger och har och mättar alla hungriga. Men vi andra stackars vanliga mänskliga varelser tycka nog om att se vackra saker omkring oss och att ta vara på vårt.

Det var ju sant att han tillhörde kväkarnas samfund och hans läggning bjöd honom närapå att skänka bort allt överflödigt han hade. Wendla misstänkte också att Ottonie ej behövde betala något nämnvärt hos honom och detta var henne ytterligare en nagel i ögat.

— Se här, sade Sofia som med oro iakttagit sina båda svägerskors skärmytslingar, vill inte morbror Jan Erker smaka på min goda saltgurka?

— Jan Erker får inte äta gurka, ropade då hans blinda hustru till gällt. Han blir sjuk i magen och kommer att hålla mig vaken hela natten.

Men de andra sågo till sin förnöjelse hur överstelöjtnanten ändå tog för sig av saltgurkan och tydligen lät sig väl smaka, medan han gjorde små miner åt Sofia att hon inte skulle förråda honom.

Viveka hade fått Siskan Wallonius bredvid sig. Siskans skarpa lilla näsa blev eldröd av bourgognen och hon åt av rätterna med god aptit, allt under det hon

utfrågade Viveka om hur det varit på Väderum, där hon själv en tid vistats.

— Vet du, sade hon och skar köttet på sin tallrik, vi skola bli riktigt goda vänner, tror jag, Viveka. Vi äro ju kusiner och måste lära känna varandra.

— Ja, det måste vi väl, svarade Viveka dröjande och utan entusiasm.

Hon visste ju inte att det var Siskans passion att skaffa sig väninnor. Hon hade redan otaliga: hennes anpassningsförmåga, utomordentliga lätthet att prata om fullkomligt betydelselösa saker och vinnande sätt att med en min av spinnande hemtrevnad om somrarna tillbringa sin dag på en veranda, sömmande på något luftigt plagg, förskaffade henne ständiga inbjudningar till herrgårdar hos hennes gifta väninnor som tyckte om att förtro henne alla sina små bekymmer. Hon hade rykte om sig att vara "småtrevlig" och hon uppehöll detta sitt anseende storartat. Hennes grunda ögon uppfattade snabbt alla detaljer och hennes lilla näsa luktade sig till vad som var behagligt eller obehagligt för andra och därefter anpassade hon sig. För Viveka blev så denna kusin med åren en plåga, då hon lade sig i allt som rörde Viveka. När Viveka jagades hemifrån var det Siskan som sökte upp henne och på ett närgånget sätt sökte mäkla fred. Hon ringde på dörren och trängde sig in i Vivekas nya hem, nyfiket granskande hennes man och hennes bohag för att sedan berätta för andra hur Viveka hade det ställt. Det blev ingen annan råd än att kasta henne nedför trapporna.

På Vivekas andra sida satt Laurits och så snart hans syster höll upp för ett ögonblick med sitt prat försökte han inskjuta några ord. Viveka visste om hans och Antonius' vänskap och undrade inom sig, om han nu ville göra Antonius svartsjuk genom att visa sig särskilt vänlig mot hans syster. Antonius från andra sidan av bordet böjde sig fram för att kunna uppsnappa vad de sade. Hans ögon glänste oroväckande.

Vad kunde Antonius finna för tilldragande hos Laurits? Han skämtade med Viveka och begagnade en överlägsen ton av äldre kusin. Men det var i alla fall tydligt att han intresserade sig för henne. Vände hon på huvudet mötte hon strax hans leende ögon. Hon kände sig inte väl till mods mellan dessa två kusiner som hon inte kände förut. Ovillkorligt måste hon tänka på kusinerna Macdougall som hon trivts så mycket bättre med. Hennes morbror hade efter ett regeringsskifte flyttat tillbaka till sitt landshövdingsresidens i Ramstaden, endast Jacquette och Frédrique bodde kvar i våningen vid Villagatan, fastän de nu över julen voro på Igelfors.

Oupphörligt måste hon vända sina blickar mot den blinda Jutta Lusidor. Viveka försökte föreställa sig hur det skulle kännas att vara blind. Hon slöt också ögonen så att hon ej längre såg de omkringsittande, endast hörde deras röster. Framför hennes slutna ögonlock dansade då ännu lågorna från ljusen och röda fläckar eftersom hon nyss stirrat in i tulpanernas kalkar.

Rösterna gåvo henne en förnimmelse av oro när hon nu inte såg de talandes ansikten. Fastrarna gnabbades

alltjämt om sina tillhörigheter. Mister Havelocks blida röst rann emellan deras som en droppe skön olja. Hennes mors stämma stack genom luften som om hon prickat den med knappnålar, och plötsligt hörde Viveka hundarna i våningen ovanför skälla hest. Nej, att vara blind måste kännas som att leva i ett kaos där ingen fanns som kunde ställa allt till rätta.

Viveka öppnade åter ögonen och andades lättare. Bakom henne stod julbordet som hennes mor alltid brukade ordna till julaftonen. Det var fyllt av blommor och mellan blommorna stodo porträtt av Sofias döda föräldrar och avlidna favoritvänner. Det var ett bord för dem som gått bort, och en grant bemålad krubba av papper tronade i mitten.

— Jag vill ha mina kära döda i närheten på julen, brukade Sofia säga med känsla.

Men Viveka tyckte alltid det var något hemskt med dessa döda som döko upp vid den glada och festliga helgen. Det var så länge sedan de försvunnit och deras ansikten på porträtten sågo stela och onaturliga ut. En Jesus av papp log inne i krubban med rosiga kinder, omgiven av Jungfru Maria och timmermannen Josef och herdarna. Där fanns också ett fotografi av Sebastians första hustru, men ställt litet i skymundan som om hon ändå ej gärna numera kunde göra anspråk på att räknas riktigt till släkten.

Viveka såg hur Douglas vred sig på sin stol. Han önskade tydligen att middagen snart skulle vara slut. Laurits lade nu för henne av tårtan som serverades till efterrätt. Åter hördes den blinda fru Jutta förmana sin man överstelöjtnanten att inte äta för mycket,

och åter tog han ändå för sig ett stort stycke, förtärande det hastigt som om han gjort något otillåtet.

Efter kaffet i salongen tände Sofia och Douglas julgranen ute i salen. Major Wallonius lyste upp då han såg att punsch och konjak voro framsatta på en bricka. När översten bjöd honom höll han fram sitt glas och väste att han nog kunde ta sig ett par frön. Han kallade konjaksglasen för frön och ofta under kvällens lopp hörde Viveka honom viska att han nog behövde "ett par frön till". Majorskan drack punsch med förtjusning.

— Det måste man ha på julen, sade hon belåtet.

Fru Jutta satt vid bordet och vände huvudet med de blinda ögonen lyssnande åt alla håll. Tamburdörren slog igen där ute. Det var Douglas som gav sig i väg sedan han sagt adjö förebärande att han hade arbete som måste avslutas på kvällen. I själva verket gick han till några kamrater där han kunde tillbringa några timmar, äntligen fri från allt vad släktingar hette.

Antonius makade sig allt närmare Laurits som omsider behagade observera honom. Och då Antonius märkte att han av punschen blivit vänligare stämd vågade han be honom följa med in i sitt rum för att han skulle få visa honom en bok. Antonius hade nu så smått börjat samla böcker, mest historiska romaner.

— Här har du ju rätt så trevligt, sade kusin Laurits till Antonius' förtjusning, när han kom in.

— Jag har gjort så gott jag kunnat, svarade då Antonius nästan ödmjukt.

Han gladde sig åt att se Laurits röra sig i hans rum som om han känt sig hemma där. Och när Laurits

lutade sig över honom och lade sin hand på hans axel för att titta på hans senaste bibliofila förvärv, en illustrerad upplaga av Pehr Ambjörn Sparres Den siste friseglaren, rodnade Antonius som en ung flicka. Då strök Laurits honom lätt och skämtsamt över den rodnande kinden.

— Du tycker visst om mig? sade han och Antonius nickade stum, oförmögen att svara därför att halsen blev tjock och liksom svullen av rörelse.

Han bad kusinen slå sig ned i soffan. Ovanför den hade Antonius spikat fast ett kors, som brukade glänsa med ett fosforescerande sken sedan man släckt ljuset.

— Skall jag släcka så får du se hur korset lyser? föreslog Antonius ivrigt.

— Var så god och släck du bara, svarade Laurits åter med den där överlägsna rösten.

Då vred Antonius med darrande finger på strömbrytaren. Det blev mörkt i rummet, men det vita korset lyste på ett egendomligt sätt mot väggen.

— Det är vackert, tycker du inte? frågade Antonius.

— Jo, för all del, det är ju rätt så nätt, svarade kusinen med en liten gäspning.

De sutto tysta och stirrade på det vita glänsande korset. Från salen trängde de andras röster.

— Jag skulle vilja göra en lång resa, sade Laurits. Det är inte så roligt att vara hemma jämt. Man borde se andra människor och främmande länder.

Han suckade lätt.

— O ja, instämde Antonius hänfört. Du skulle bara ha fullt upp av pengar.

Och Antonius, fastän eljes snål mot andra, önskade att han haft massor av guld att ösa över sin beundrade kusin.

— Nu tänder du ljuset igen, sade Laurits med irriterad röst. Här är för mörkt.

Hastigt tände Antonius det elektriska ljuset. Men nu sedan det blivit ljust visste han inte mera hur han skulle underhålla Laurits. Boken hade han visat honom och korset på väggen. Några andra sevärdheter tyckte han sig inte ha att komma med. Han längtade nästan efter att som förr ha ett nejonöga i en burk eller kanariefåglar. Kanariefåglarnas sång skulle höjt stämningen. Men Antonius hade inte haft några kanariefåglar på länge och den lyckliga tid då han tillsammans med Rupert Rehusen fångat nejonögon i de små insjöarna i närheten av Ramstaden var förbi.

Laurits reste sig nu och tittade sig åter omkring med den likgiltiga min Antonius var så rädd för.

— Ja, vi gå väl in till de andra då, sade han slappt.

Men Antonius som väntat sig något mer, han visste inte vad, av denna oförmodade stund på tu man hand med sin kusin, blev ledsen som om han misslyckats med något. Han såg sig ängsligt omkring i rummet som letade han efter något varmed han kunde hålla Laurits kvar, men han fann ingenting. Då måste han slå upp sin dörr och släppa ut sin gäst. Han gjorde det motvilligt och tvekande. Väl ute hos de andra igen skulle Laurits som förut inte låtsa om att han fanns till. Det gjorde att Antonius, eljes alltid så nöjd med sig själv, sjönk i sitt eget värde.

I detsamma han öppnade dörren tog han förvånad ett steg tillbaka. Där i tamburen tätt intill dörren stod Laurits' syster Siskan och drog sig nu bakåt med en skyldig min som om hon varit sysselsatt med att lyssna.

— Jag ville bara få titta på Antonius' rum jag också, förklarade hon brådskande.

Nu gjorde Siskan likväl inte någon min av att vilja gå in i det, fastän Antonius höll upp dörren för henne.

— Det får vara till en annan gång, sade hon och skrattade tillgjort.

Men Antonius såg att ett litet sarkastiskt leende spelade på Laurits' läppar. Säkert hade hans syster velat lyssna sig till vad de hade för hemligheter sig emellan. Kanske var hon rent av svartsjuk på Antonius som tilldragit sig Laurits' intresse. Tanken gjorde Antonius stolt så att han höjde huvudet och med stärkt självförtroende steg ut i salen.

Julgranens ljus höllo på att slockna. Det luktade starkt av brända barr, en doft som Antonius erinrade sig från andra jular.

Major Wallonius höll sig alltjämt till sina "frön" och hans ansiktsfärg hade blivit oroväckande hög. Nu berättade han med viskande hes röst mässhistorier för sin måttligt roade svåger Lagercrona.

Ottonie och Wendla dryftade gamla minnen, men i samtalet ville gärna lösören från det skingrade boet dyka upp och då betraktade de varandra med vassa ögon.

— Minns du den där vackra soppskålen som mamma alltid brukade servera soppan i om söndagarna? sade Ottonie. Var kan den ha blivit av?

Och i detsamma sände hon Wendla en blick som borde dödat denna, ty hon visste mycket väl att Wendla hade soppskålen i sitt hem. Men Wendla blev nästan utom sig, när hon talade om en etsad vas, som hennes mor alltid velat ge till henne, men som till hennes förargelse övergått i Ottonies orättmätiga besittning.

Viveka som satt och knäckte nötter betraktade med förskräckta ögon de gamla damerna. Att man så kunde fästa sig vid timliga ägodelar, bara därför att man sett dem sedan barndomen! Det var svårt att förstå. Mister Havelock hade rätt. Var det inte alldeles likgiltigt om de förvarades hos Ottonie eller Wendla? Men de levde ju i en ständig strid för detta eländiga krams skull. Inte ens ljusen från julgranen kunde försona dem med varandra.

Jag skall aldrig samla något, tänkte Viveka då, och tittade sig omkring i rummet.

Hon tyckte att Ottonie och Antonius påminde litet om varandra. Också Antonius brukade då och då säga: "Mamma, den där saken kan jag väl få i arv efter er?" Och det hade hänt att då Sofia svarat ja, hade Antonius strax skrivit bakpå en tavla eller på ryggen av en stol: "Tillhör Antonius von Lagercrona." Han sade att han bara gjorde det på skämt, men Sebastian hade ofta blivit ond på honom därför, vilket inte hindrat honom att fortsätta med sin fullt allvarligt menade lek med privat bouppteckning och arvsskifte efter sina ännu levande föräldrar.

Den gamla fru Jutta började se trött ut. Hon lyssnade inte längre så uppmärksamt och sade inte mycket själv. Slutligen reste hon sig.

— Det var roligt att se ert hem, sade hon inne i sitt mörker.

Sofia blev rörd och kysste henne ömt. Den döve överstelöjtnanten hade inte hört vad hans hustru sagt, utan satt lugnt kvar vid sitt punschglas som han belåtet då och då smuttade på.

— Vi måste gå nu, skrek då fru Jutta gällt, och som vid ljudet av en signal från ett lokomotiv ryckte Jan Erker till och reste sig genast lydigt upp för att ta avsked.

Ute i tamburen blev det som alltid ett långt avskedstagande. Sedan det gamla paret gått bröto också de andra upp. Mister Havelock stod tålig och blek med hatten i handen och väntade medan Ottonie och Wendla pratade i munnen på varandra.

Äntligen slog tamburdörren igen efter gästerna. Sofia drog en suck av lättnad, kysste Edvard och utbrast som alltid efter en bjudning att den varit ovanligt lyckad.

Men Viveka som blåste ut de sista julgransljusen, vilka ännu flämtade i sina stakar, hade en stark känsla av otillfredsställelse både med sig själv och de andra. Hon kände luften genomstungen och ond av avund och oginhet.

Inne i sitt rum hade Antonius släckt det elektriska ljuset. Sentimentalt suckande stirrade han på det lysande korset på väggen. Han ville åter uppleva de få minuter då han och kusin Laurits suttit tätt tillsammans här i soffan. Och med smärtfylld njutning lutade han sitt huvud mot kudden som ännu hade kvar en liten grop efter Laurits' nacke.

TJUGUFJÄRDE KAPITLET.

Dessa lyckliga år.

På nyåret kom Estelle von Gerlachius, en avlägsen släkting till fru Jutta Lusidor, för att bo hos Lagercronas någon månad. Det var ett gott tillskott till Sofias hushållskassa så att hon vann på detta alltemellanåt upprepade konstiga arrangemang att ta emot en inackordering i trots av att de voro så trångbodda att Douglas tidvis måste hyra in sig utom hemmet.

På grund av denna gynnade gäst måste Viveka flytta ut ur sitt rum, där hon just börjat trivas. I stället fick hon nu installera sig i förmaket på en turistsäng som om dagarna veks ihop och stuvades undan i en garderob, alldeles som hon förut på Karlavägen fått logera i matsalen på pinnsoffan.

Estelle var en smärt tjuguåring med rak näsa och tindrande bruna ögon. Hennes far ägde Gerlanäs i Värmland, och nu skulle Estelle i Stockholm gå igenom en klädsömnadskurs, något som på den tiden var mycket på modet för unga flickor som ville upp till huvudstaden egentligen för att roa sig och vara med på baler. Hon hade en hård röst och underläppen krökte sig lätt en smula föraktfullt. Viveka fann henne alltför käck och höll sig undan. Men om nätterna när Estelle kom hem från sina baler kunde Viveka däremot

inte hålla sig undan eftersom Estelle måste passera genom förmaket där hon själv låg. Då dröjde Estelle gärna framför den lilla turistsängen för att Viveka skulle knäppa upp hennes klänning i ryggen.

Estelle var ännu varm och glad efter dansen, och Viveka kunde inte låta bli att känna ett litet stygn av avund inför denna söta danslystna flicka som syntes i allt så olik henne själv.

Men när Estelle försvunnit in i sitt rum, Vivekas förra, låg Viveka vaken med brännande ögon. Då växte inom henne ett slags hat mot hemmet som inte tycktes ha plats för henne någonstädes. Varför skulle alltid hon skuffas undan från plats till plats medan Antonius bredde ut sig och gjorde det trevligt för sig i sitt eget rum? Man bad honom aldrig flytta på sig och så snart han kom hem från Högskolan satte han sig till pianot och spelade så att Viveka var oförmögen att fatta en rad av den bok hon just var sysselsatt med att läsa i.

Antonius med sitt nyckfulla lynne började för övrigt alltmera behärska hemmet. Sofia dyrkade honom och föll undan för hans nycker och önskningar. Om överste Lagercrona vid bordet gav honom en förebråelse kunde han vit i ansiktet slänga ifrån sig servetten och rusa upp och ut ur rummet, smällande igen dörren bakom sig. Antonius' uppväxttid markerades i själva verket av en serie av smällande dörrar som länge efter det han försvunnit nervöst skallrade efter honom. Denna tid berodde hans ojämna lynne på om Laurits Wallonius visat sig vänlig eller ovänlig mot honom och hela fa-

miljen Lagercrona regerades på detta sätt på avstånd av den löjlige Laurits.

Viveka å sin sida hade ännu inte kommit riktigt på samma fot med Sigyn som förut. Bara på dessa få månader hade Sigyn kommit ifrån henne. Hon tycktes ha varit tillsammans med Lotta von Plomstedt, och nu hade hon hunnit till sista klassen i skolan och hade mycket att göra. Hon hade skaffat sig ett helt eget umgänge: unga sjökadetter och studenter, som tyckte om att fara ut till villan på Lidingön. När Viveka bjöds i detta sällskap kände hon sig bortkommen. Ingen brydde sig heller om henne. Allt rörde sig kring Sigyn som strålade och lyste. Då fick Viveka under dessa tillställningar beundra henne på avstånd i hopp om att Sigyn till slut skulle vända tillbaka till henne.

Viveka måste återta sina avbrutna studier, men som läkaren ännu ansåg henne för klen att gå i skolan skulle hon läsa privat.

Föreståndarinnan på flickskolan rekommenderade för privatläsningen två systrar Aqvelin som nyligen gått ut åttonde klassen. På detta sätt kom Viveka och hennes båda bröder in i deras familj. Aqvelins hade ett eget litet hus på Floragatan omgivet av en trädgård med järnstaket utåt gatan. Doktor Angantyr Aqvelin var arkivarie vid Riksarkivet. Hans hustru mamma Serena var född friherrinna Ruuth.

I huset funnos tre unga döttrar, alla tre mörkögda, gladlynta och otroligt tarvligt och gammaldags klädda. De fyllde huset med sina höga skratt och livliga röster. Arkivarien syntes sällan till: en mycket liten och försynt gråhårig man med ett vasst pipskägg vilken tassade

undan till sina biblioteksrum i den inre delen av huset och väl stängde dörrarna efter sig så att den virvelvind av livslust och glädje som susade genom den övriga våningen inte skulle ge honom drag i nacken. Rummen åt gatan voro proppade av stoppade möbler och småsaker. Vaser fyllda med konstgjorda blommor voro placerade på små rankiga och sköra bord. Kring krokarna på väggarna där tavlorna hängde sutto röda bandrosetter. Varhelst det fanns en liten plats ledig trängdes någonting in, sak samma vad. Det fick bara inte finnas några tomrum.

En urgammal trotjänarinna som lydde namnet Georgina passade upp i denna originella familj. Gärna stod hon kvar vid matbordet med korslagda händer och flikade in ett och annat ord i samtalet. Där var aldrig någon riktig ordning, aldrig bestämda måltidstimmar och ingen visste någonsin hur många man skulle duka för. Oväntade gäster anlände när som helst på dygnet, slogo sig ned, drucko te och pratade i timmar till långt in på natten. Den glada doktorinnan Aqvelin, liten och högbröstad, tyckte om ungdomen och njöt av att se den omkring sig. Om jularna uppfördes teaterpjäser som fru Aqvelin själv skrev ihop på vers, och vinden var belamrad med rekvisita och eldfängt skräp som skulle givit näring åt en storartad brasa, om det råkat brinna i huset.

Om Viveka lärde sig mycket under lektionerna för de båda systrarna må vara osagt. De voro mycket samvetsgranna, den ena med historien, den andra med geografien, men de ansågo sig själva alltför unga för att

mästra någon annan och voro därför ej så stränga att förhöra och göra frågor.

Douglas fattade tycke för hemmet. I tur och ordning förälskade han sig i alla tre flickorna Aqvelin. Det var ett nöje att se honom där. Hans ansikte lyste bara han steg in genom dörren och han mottogs av de unga flickorna. Han, så tystlåten i hemmet, pratade och skrattade här i ett, satte ihop lustiga verser och medverkade till den allmänna glädjen. Antonius höll sig mera reserverad, alltid kritisk och på sin vakt, men även han drogs snart in i ringen.

Viveka följde alltid med till Aqvelins om aftnarna och trivdes där liksom bröderna. Hon måste jämföra detta glada hem med sitt eget och jämförelsen utföll inte till det senares fördel. När hon såg de tre systrarna som ständigt voro tillsammans och delgåvo varandra sina förtroenden, önskade hon att hon själv haft en syster. Hur mycket frimodigare skulle hon inte då ha varit i umgänget med människor! Hon skulle kanske också vetat och förstått mera och inte alltid hållit sig så mycket för sig själv.

Trots umgänget med familjen i huset på Floragatan var denna vår inte någon lycklig vår för Viveka. De tre månader hon varit hemifrån hade kommit henne att känna sig främmande. Hon saknade också skogarna, parken, ljudet av den lilla ån nedanför fönstret.

Ensam gick hon promenader utåt Djurgården, mötte andra promenerande och stirrade in i deras ansikten som om hon väntat sig att hos någon av dessa okända finna en vän att förtro sig åt. Men blickarna som mötte hennes voro kalla, och hon tyckte att de mötande

drogo sig åt sidan som om de misstänkt att hon skulle tigga av dem.

Åter var förmaket, som ju nu i början av året skulle vara Vivekas rum, fullt av tanter, fastrar och mostrar som besökte Sofia. Viveka tyckte att hennes ungdom uppslukades av dessa gamla munnar som ständigt tuggade om samma uttröskade halm. Till hennes far kom sällan någon på besök. Han träffade bekanta under sina tjänstgöringstimmar på Hypoteksbanken, men aldrig bjöd han hem någon till våningen vid Sibyllegatan. När Sofia förebrådde honom detta, gav han det evigt enahanda svaret:

— Vi ha inte råd.

Då Edvard Lagercrona inte var sysselsatt hela dagen med sitt arbete borta, fann han på småsaker att utföra i hemmet. Han bar upp ved i en vedbärare från källaren och inbesparade därigenom utgiften till en vedkarl. Själv tände han också alla brasorna i rummen, noga räknande vedträna. Det fick inte gå åt till varje brasa mer än sju, högst åtta, om det var kallt. Spjället skulle hela tiden stå skjutet till mer än hälften så att inte värmen skulle gå upp i skorstenen. Med åren hade Edvard Lagercronas begär att räkna ut allt för att därigenom kunna spara in det mesta möjliga på varje minsta småsak vuxit till en mani. Till Sofias förtvivlan beräknade han varje vecka på öret vad hushållet skulle gå till, och om räkenskaperna vid slutet av veckan inte stämde framträdde åter de djupa rynkorna mellan ögonbrynen. Allt som han åldrades blev han kanske mer lik sin far, hur mycket vekare han än var än den närige gamle majoren som vid förra seklets

mitt njuggt och barskt delat ut brödkakorna till hustru och barn nere på den lilla gården i Småland. Men liksom den frivola fru Desirée von Lagercrona, född friherrinna Drakenborg, möjligen haft någon andel i orsakerna till sin make majorens gnidighet, så hade med säkerhet högvälborna fru Sofia von Lagercrona, född grevinna Macdougall, sin dryga skuld i den överdrift, vartill överstens ekonomiska sinne nu började gå.

Under senare år kunde Viveka närhelst hon ville framkalla bilden av sin far där han knogade uppför de tre trapporna med vedbäraren. Slöt hon ögonen tyckte hon sig höra hans steg i rummen, dunsen då vedbäraren slog mot golvet och det raspande ljudet när han rev nävern av vedträna.

Det roade honom om Viveka såg på när han byggde upp brasan och tände.

— Så här skall det ligga, och här lägger jag det där vedträt på sned, så att det så varligt tar eld, sade han.

Hela hans saktmodighet kom liksom i dagen vid denna enkla sysselsättning.

— Låt då jungfrun tända brasan, ropade Sofia som ofta blev irriterad av att se översten med vedbäraren.

Men nej, han skulle själv tända och det blev honom ett nöje som han för intet pris i världen velat avvara.

En afton hade Sofia och Douglas ett samtal med varandra i salongen. Viveka som var på väg in i sitt rum frestades att dröja i salen och hörde därigenom alltsammans. Hon skämdes över att hon lyssnade, men sedan hon hört en del hade hon svårt att gå. För övrigt, salen var ju allas egendom och de talade så högt att vad de sade trängde ut genom de stängda dörrarna.

Viveka hade stannat vid fönstret och betraktade tankfullt kvinnan i den röda blusen som satt i vindskupan mitt emot och som vanligt spejade upp i rymden. Av Douglas' berättelse, avbruten av Sofias gälla röst, förstod Viveka att Douglas då han föregående kväll gått hem i ett gathörn träffat på en ung gråtande flicka som förgäves sökt värja sig mot två druckna karlar, vilka öst oförskämdheter och skymfliga tillmälen över henne. Douglas hade då knuffat till de druckna männen, fått dem att avlägsna sig och sedan själv fört flickan till sitt rum vid Narvavägen eftersom hon tydligen inte hade någonstans att ligga.

— Men Douglas, det kanske var en gatflicka, ropade Sofia med avsmak i stämman.

Viveka ryckte till. Vad menades med en gatflicka? Ordet lät besynnerligt rått i hennes mors mun och Viveka hade aldrig hört det förut. Men Douglas fortsatte sin berättelse om hur flickan fått ligga hos honom över natten och hur hon berättat att hon var med barn och nu befann sig i en förtvivlad ställning.

— Du rörde henne väl inte, snälla Douglas? hörde nu Viveka igen sin mors röst med ett stänk av förtvivlan i uttrycket.

Rörde? Gatflicka?

Vad menade hennes mor? Viveka grubblade över de båda uttrycken, men kom inte till någon klarhet. Åter liksom på Väderum då hon träffat den unga flickan som väntade en liten, fann hon sig stå inför något oförklarligt, något som hade samband med mannens förhållande till kvinnan.

Douglas ville tydligen nu övertala sin mor att på något sätt hjälpa den stackars flickan. Men Sofia nekade bestämt. Douglas blev upphetsad, än tiggde han och bad, än talade han i fordrande ton, men ingenting ledde till resultat.

— Nej, sådant gör man inte, man skulle komma in i saker och förhållanden, som man sedan kunde få mycket tråkigheter av, förklarade Sofia riktigt förargad till slut. Sådant gör man inte. Hu, så rysligt!

Omsider öppnades förmaksdörren och Douglas steg ut röd i ansiktet och med sammanbiten mun. Sofia som kom ut strax efter ropade genast hon fick se Viveka:

— Är du här? Viveka har väl ingenting hört?

Då skakade Viveka skamset nekande på huvudet. Men inom sig undrade hon om Douglas nu gick tillbaka till den unga flickan för att trösta henne.

På natten kunde hon inte sova utan smög sig fram och öppnade fönstret och lutade sig ut. Den del av gatan hon såg var belyst av lyktorna. Spårvagnsskenorna löpte som smala ormar under henne. Vad försiggick här om nätterna? Fanns det kanske varelser som tillbringade de svarta timmarna med att gå ute i mörkret? Voro dessa som hennes mor kallade gatflickor ute nu? Vad gjorde de och hur sågo de ut? Följde de med främmande män som sedan uppe på sina rum fingo "röra" dem, som Sofia sagt?

Viveka spejade ivrigt ned på trottoaren mitt emot. Men hon såg ingen människa. I hennes hjärna rörde sig dunkla tankar som hon inte kunde reda upp. Och åter önskade hon att hon som de lyckliga flickorna Aqvelin haft en syster att tala med och fråga. Hen-

nes egen mor skulle aldrig tala om något för henne. Och ändå visste hon saker som för Viveka voro stora hemligheter.

Natten susade runt omkring Viveka, när hon stängde fönstret. Hon kände sig överlämnad åt den, vaggande hit och dit på dess svallande vågor. Det trånga förmaket med sina småsaker och minnen rycktes loss och flöt som ett spån över vattnets yta. Hur föddes vi? Varifrån kommo vi? Var finns det källhål där livet bubblar upp för att fylla en värld med sin sorlande röst?

Viveka förstod inte att det var hennes vaknande drifter som gjorde henne ångestfull och orolig. Blodet dunkade vid hennes tinningar. Händerna rörde sig för att gripa och hålla kvar något. Men de fångade endast luften runt omkring.

— Hjälp mig, Gud, viskade hon.

Men Gud var långt borta och behagade inte som förr böja sig ned över hennes bädd.

Efter en sådan morgon vaknade Viveka med huvudvärk och klädde sig olustigt i förmaket.

Estelle sågo de icke mycket till. Hon kom hem vid måltiderna och försvann åter till sina vänner och bekanta.

När hon rest fick Viveka tillbaka sitt rum och hon kände sig lugnare och gladare till mods, när hon åter hade brandmuren med den blå sjön, roddbåten och den röda stugan framför sitt fönster.

Svea och Sebastian hade nu kommit till Stockholm och flyttat in i en liten våning på Artillerigatan.

Tidigt en morgon på väg till sitt arbete kom Sebastian upprusande alldeles förtvivlad. Kvällen förut hade han varit ute med kamrater på en fest på Operakällaren.

När han återvänt sent fram på natten, hade ett förfärligt illamående kommit över honom. Svea hade blivit väckt och grälat på honom därför att han druckit för mycket.

— Jag blandade kanske för mycket viner och punsch, sade Sebastian och såg ganska nedslagen ut.

Ännu på morgonen hade Svea inte velat försona sig med honom, och nu låg hon i svår migrän. Han var alldeles utom sig och bad Sofia besöka Svea på förmiddagen. Man kunde ju inte veta vad hon skulle ta sig till.

— Stackars Sebastian, sade Sofia sötsurt leende. Det här börjar just inte så bra.

Översten höjde på axlarna.

— Har Sebastian fått någon frukost? frågade han medlidsamt.

Nej, det måste Sebastian erkänna att han inte fått. Så fick han sätta sig ned och dricka kaffe och äta ägg med familjen.

— Det är precis som förr i världen innan du gifte dig, suckade Sofia längtansfullt. Jag önskar vi fått rå om vår gosse mera.

Då måste Sebastian berätta om gardinerna. I packningen hade olyckligtvis kommit med två lufter gardiner som suttit i salongen i hans förra hem med Magnhild och som ingått i fabrikör Tolléns många och skif-

tande bidrag till den bosättningen. Svea som inte visste varifrån gardinerna kommo, utan trott att de voro en present från överstinnan, hade satt upp dem i deras vardagsrum. Men då Sebastian kommit hem och fått se gardinerna för fönstren, hade han inte kunnat återhålla ett igenkännande utrop. Då hade Svea börjat fråga ut honom och så hade hon fått veta varifrån gardinerna härrörde. I ett anfall av svartsjuka hade hon genast rivit ned dem från deras stänger. Och nu var hon sysselsatt med att sy nya.

— Rummet ser så kalt ut utan gardiner, sade Sebastian bekymrad och tuggade på sitt franska bröd.

— Men det är ju löjligt, utbrast Antonius som ivrigt hört på.

— Vad säger du, din dumbom? röt då Sebastian och var nära att sparka till Antonius som han brukat förr när han om jularna kommit upp till Ramstaden.

De olika medlemmarna av familjen Lagercrona betraktade varandra ledsna och osäkra. Åter hade en utomstående trängt sig in mellan dem. Den heliga familjen höll igen på att splittras. Vad skulle de med denna Svea med hennes tyranniska vanor, migräner och nycker? Se på Sebastian hurudan han blivit blott efter ett par månader med henne: kuvad, tuktad, spak och tålig, och ändå med en pryglad liten hunds instinkt sättande kosan mot ursprungliga hemmet när det gick alltför mycket på tok. En grå trist morgondager föll över frukostbordet och kom ansiktena kring det att se bleka ut.

Sofia kvävde sina suckar och lovade att besöka Svea.

Sebastian pressade fram ett hurtigt leende när han gick ut genom tamburdörren.

Fram på förmiddagen följde Viveka med sin mor till lägenheten vid Artillerigatan. Jungfrun som öppnade hade ett par tindrande ögon som om hon redan vädrat ett förstklassigt äktenskapsgräl med åtföljande skilsmässa och kände sig uppiggad därav. Svea syntes inte till, men de funno henne i vardagsrummet där hon vilade på en schäslong klädd i en luftig negligé och med en gul sidenkudde bakom den konstfulla håruppsättningen.

Hon räckte dem en slapp hand och snörpte på munnen.

— Sebastian har förstås varit uppe hos er och sökt bistånd, sade hon jämrande och lade handen på sin panna för att ge en föreställning om vilka kval hon led. Ja, jag måste ju ge honom en duvning, så på snusen som han var när han kom hem i natt.

Sofia ryckte till. De vulgära uttrycken sårade hennes öron. Här var en ännu för henne vilt främmande och osympatisk kvinna som nyttjade sådana ord om hennes älskade äldste son.

Hon tittade upp mot fönstren. De hade alltjämt inga gardiner. Rummet grinade ogästvänligt, naket och dött. Viveka kröp ihop på en stol och betraktade tankfullt sin smäktande svägerska. Hon måste tänka på Magnhilds kärleksfulla brev. Hur olika hon hade varit! Så ljuv, så ung och älskande! För henne stodo inga fel att upptäcka hos Sebastian.

Det blev tröttande att lyssna till Sofias och Sveas samtal. Sofia framhöll med iver Sebastians alla goda

sidor. Svea talade också och sade emot, men ibland knep hon ihop läpparna som menade hon att hon kände Sebastian bättre än vad hans mor kunde göra. Båda betraktade varandra med en spirande hätskhet. De skulle aldrig begripa varandra, och Viveka kände hur oviljan låg i luften omkring dem.

Hon reste sig, eftersom tydligen ändå ingen av dem fäste minsta avseende vid henne. I den lilla mörka salen med den traditionella ekmöbeln och det stora linneskåpet stod en kristallskål fylld med apelsiner som lyste upp hela rummet. Viveka erinrade sig då att hennes mor brukade klaga över att Svea kostade på sig sådant överdåd som dessa ständiga skålar med dyrbar utländsk frukt. Själv hade Sofia minsann aldrig haft råd till liknande extravaganser. Från salen såg hon en skymt av sängkammaren med dess ljusa björkmöbler och tredelade toalettspegel. På spegeln hängde en rosafärgad nattmössa med infällda spetsar och sidenband i små rosetter. Här levde alltså Sebastian sitt nya liv i ett slags lumpen halvlyx, som kanske i alla fall tilltalade honom. Viveka tyckte att det i rummen ännu dröjde kvar ljudet av grälande röster från natten och morgonen. Kanske de flesta äktenskap voro sådana? Hon fick en kväljande förnimmelse i strupen och längtade efter luft.

Då öppnade hon tyst tamburdörren och smög sig ut, medan hennes mor och hennes svägerska alltjämt diskuterade Sebastian där inne i vardagsrummet.

Nere på gatan stötte Viveka nästan ihop med Carl-Mårten Macdougall. Han kom gående med händerna i överrockens fickor och stirrade framför sig med

skinande ögon och utan att tyckas se något omkring sig.

Viveka måste le.

— God dag, Carl-Mårten, sade hon.

Då vaknade han som ur en dröm och riktade blickarna på henne.

— Är det du, Viveka? sade han. Då gör du mig sällskap. Du har väl ingenting för dig just nu?

Viveka följde gärna med honom. Hon hade inte träffat honom på länge och tyckte att han var precis sig lik. Det sade hon honom också.

— Är jag mig lik? frågade han nästan förebrående. Kan du då inte se på mig att något hänt mig? Jag har blivit en helt annan än förut.

Ja, kanske! Det lyste av honom. Men det var alltid något särskilt med Carl-Mårten, som om den inre värld han levde i och stod i ständig förbindelse med strålat ut från honom.

Han har kanske förlovat sig med den fula Axelina Hasting, tänkte Viveka och det kändes som en besvikelse. Man väntade sig knappast att Carl-Mårten skulle välja sig en jordisk brud.

Men under deras promenad ned mot Djurgårdsbron berättade Carl-Mårten om sin kärlek till Axelina som alltjämt var inackorderad hos dem. Nu hade hon äntligen givit honom sitt ja.

— Jag är hennes fästman, sade Carl-Mårten.

Och det banala ordet "fästman" blev i hans mun till något märkvärdigt och ovanligt.

Axelina Hasting är lycklig, tänkte då Viveka. Men hon undrade om Axelina i sitt hem skulle tolerera

Carl-Mårtens små altaren och tända ljus, eller om hon beskäftigt skulle städa undan dem. Kanske skulle Carl-Mårtens äktenskap ändå bli ett nederlag för honom — bli likt Sveas och Sebastians. Medan hon lyssnade till Carl-Mårtens jublande sång om sin nya lycka, såg Viveka för sig Svea ligga där uppe på Artillerigatan mot den gula sidenkudden, redan missnöjd och förgrämd.

De hade endast hunnit till en bit ut på Djurgårdsbron, när Carl-Mårten plötsligt tog adjö.

— Hon vilar där hemma nu, sade han med en blick som om han talat om ett hemlighetsfullt väsen. Jag vill inte vara för länge borta.

Så blev Viveka stående ensam kvar på bron. Hon fortsatte utåt Djurgården. Träden voro ännu kala med frusna fläckar av smutsig snö under sig. Men isen hade smält bort från vattnet och det krusade sig i små vågor mot stränderna.

Vad skall det bli av mig då? tänkte Viveka missmodigt.

Alla tycktes helt upptagna av varandra och sina egna historier, bara hon blev lämnad utanför. Till och med den drömmande Carl-Mårten som släktingarna gycklat med hade skaffat sig en kärlekshistoria. Och hon? Skulle hon inte finna någon att älska? Åter kom hon att tänka på den där flickan som väntade ett barn och som Douglas talat med deras mor om. Var fanns hon nu? Grät hon i denna stund på något ensamt fattigt vindskyffe över sin olycka?

Viveka tittade sig frysande omkring. De kala trädens melankoli steg in i henne. Hon tyckte att deras

risiga grenar rispade mot hennes hjärta. Också de kalla små vågorna vid stranden listade in mot hennes hjärta och kylde det. Då längtade hon till våren när allt på nytt skulle grönska och vågorna fånga solskenet på himlen.

Det var inte många människor ute. Och de som funnos gingo fort förbi henne utan att se på henne. Men på en sidoväg fick Viveka plötsligt se ett par som föreföll henne välbekant långsamt promenera framåt. Innan de försvunnit vid en krök av vägen hade hon känt igen ryggarna av Laurits och Antonius. Laurits hade förtroligt lagt sin arm under Antonius' och hon kunde gott föreställa sig hur stolt Antonius skulle vara däröver. Synd bara att han aldrig i sällskap visade sig så vänlig mot hennes bror! Vad kunde dessa två, så olika i ålder, ha att tala med varandra om så att de måste göra långa ensliga promenader tillsammans?

Viveka rynkade ögonbrynen. Hon tyckte inte om Laurits Wallonius och hans inflytande över Antonius var säkert inte nyttigt. Åter fick hon den där känslan av att var och en tagit sin och lämnat henne utanför. Men då sköljde som en plötslig värmeflod av fröjd över henne. Hon måste stanna mitt på vägen. Vad var det med henne? Hur blev hon plötsligt så lycklig? Blodet forsade genom hennes ådror. Hjärtat dunkade som om det fått ett glatt budskap.

Då började hon gå fort med strålande ögon. Blodets ebb och flod slungade henne ständigt till motsatta stränder. Knappt hade hon tyckt sig se hela livet uttorkat framför sig: en havsbotten från vilken vattnet dragit sig tillbaka med ruttnande tång och allehanda motbju-

dande kvarlevor i sanden, förrän den mäktiga floden kom och lät henne i vild fart rida högt på dess vågor.

Ack, ni lyckliga år, då man ännu inte pejlat livets underliga hemligheter, då man lyssnar och spejar framför stängda dörrar och tar andras framviskade och avbrutna meningar som visdomsord utan att förstå dem, då man ännu är i stånd att känna verklig förtvivlan och verklig fröjd, varför fly ni så fort? Viveka skulle vilja vända tillbaka till er och åter vara en ung flicka som spänt lyssnade med ögonen fyllda av frågor. Men floden för en icke tillbaka. Man blir uppkastad på stranden och lämnad kvar där.

TJUGUFEMTE KAPITLET.

Den röda stugan, den blå sjön, roddbåten och de grönskande träden. — Fru Melanderhjelm sjunger.

Denna vår 1912 förlovade sig de två kusinerna Charlotte och Julie Macdougall samtidigt med två bröder Kruse.

Morbror David som var uppe i Stockholm med Eveline för riksdagens skull gav en förlovningsmiddag för de båda nyförlovade paren. Viveka var där med sina föräldrar. De båda nya släktingarna voro löjtnanter vid Svea livgarde: långa, stela som pinnar och med så ljust tättklippt hår och så vita ögonbryn att de verkade albinos.

Charlotte, mycket söt och fräsch, strålade i sin lycka och hängde troget fast vid sin långe fästmans arm varhelst han stod och gick, men Julie hade något oroligt och ängsligt över sig som illa passade samman med den glada stämningen vid festen. Strax efteråt for hon till Igelfors, förirrade sig i skogarna på samma sätt som Aimée en gång gjort och fördes också hon virrig och borta från allt upp till Storlien av sin snälla moster Alida. Det var som om David Macdougalls döttrar inte tålt kärleken. Så snart dess röda flamma slickade

deras bröst blevo de först utom sig av fröjd och försjönko sedan i en förtvivlan som drev dem in i vildmarkens djupa skogsdunkel, där de förvillade sig på de otaliga stigarna som slingrade sig runt Igelfors. Jacquette och Frédrique blevo av de båda äldre systrarnas erfarenheter skrämda för kärleken. De försäkrade att de aldrig skulle förlova sig.

Viveka var ledsen för Julies skull. Hon mindes hur besynnerliga Aimées ögon sett ut när hon blivit sjuk. Det var som om hon blickat långt bort utan att se de närmaste tingen omkring sig.

Dagarna förrunno långsamt under samma slags sysselsättningar. Eftermiddagarna blevo ljusare. Det började bli vår, det kändes i luften.

Viveka blev en eftermiddag utbjuden till Sigyn Westmans villa på Lidingön. När hon for dit med spårvagnen undrade hon om hon skulle träffa några andra främmande där. Hon önskade ivrigt att det skulle vara som förr och att hon skulle vara ensam. Genom spårvagnsfönstret såg hon blåsippor och vitsippor blomma ute i markerna, och när hon steg av vid hållplatsen slog en doft av nyutspruckna löv emot henne. I staden hade hon inte märkt att våren var så långt kommen.

Sigyn var henne till mötes och tog vänligt hennes arm.

— Det är ingen annan här, sade hon genast.

Viveka kände en oändlig lättnad. Blygt blickade hon upp på sin väninna där de gingo bredvid varandra på vägen. Hon föreföll Viveka vackrare än förut. De hade inte råkats så ofta denna vår. Viveka besökte ju inte

heller längre skolan. De hade också svårt att komma i gång med att prata förtroligt som förr.

Ute i trädgården framför villan gick Sigyns mor och pysslade med sina plantor. Hon hälsade hjärtligt på Viveka. Även Sigyns moster från Japan var där. Allt föreföll sig likt som första gången Viveka stigit in i detta hem.

När hon trädde över tröskeln till Sigyns vita lilla rum klappade Vivekas hjärta förväntansfullt och oroligt. Skulle det nu återfinna väninnans hjärta, eller skulle de sitta där främmande för varandra som de varit det de här månaderna? Samtidigt återgåvos deras bilder i spegelglaset när de gingo över mattan. De stannade på en gång och tittade allvarsamt in i spegeln.

Deras ögon möttes där inne i spegelns djup. Då logo de mot varandra. Viveka förnam en värme i luften omkring dem. Det föreföll henne som om hela rummet börjat le.

Bilden i spegeln blev suddig.

— Jag har inte träffat dig på så länge, sade Viveka med en liten suck.

— Du vet ju att jag alltid är din vän, svarade Sigyn högtidligt.

Det var som ett förnyande av deras vänskapsförbund. Viveka motstod en lust att kyssa Sigyns kind som var så nära henne. De slogo sig ned i soffan och började prata.

Men Viveka hade varit för länge ensam och utan någon att förtro sig åt. Nu när hon satt här bredvid Sigyn fann hon till sin ledsnad att orden inte mera kommo så lätt till hennes läppar. Inom henne hade

tankar och stämningar liksom stelnat. Hon förmådde inte lösgöra dem från det som var hennes eget jag. Det skulle vara som att bryta loss ett stycke av sig själv. För Sigyn kunde hon inte berätta om hur hon hade det i hemmet eller om den där unga flickan som Douglas talat med deras mor om, hon som väntade ett barn och som så länge varit i Vivekas tankar. Även drog hon sig för att tala med Sigyn om de frågor och problem hon själv grubblade över. Därför blev det nu mest Viveka som lyssnade till Sigyn med en allt större växande känsla av otillfredställdhet. Hon hade velat löga sig i väninnans sällskap som i ett uppfriskande bad, men hon vågade inte kasta sig ut. Så slöt hon sig åter inom sig själv efter deras första glada och igenkännande leende. Det blanka spegelglaset som först förenat deras gestalter hade inte hållit vad det lovat.

Och när Viveka for tillbaka igen var hon sorgsen. Den vackra aftonen hade förbytts i skymning. Röda skyar drogo över himlen förebådande en storm till natten. Humlegårdens träd vaggade också av och an när Viveka steg av spårvagnen. De susade starkt och Viveka måste le och tänka på parken i Väderum. Nu grönskade väl träden också där nere och den lilla bäcken var fri och kastade sig över stenarna.

När Viveka kom in i den mörka tamburen på Sibyllegatan märkte hon att det lyste i Antonius' rum. Föräldrarna tycktes ha gått till sängs.

Försiktigt öppnade Viveka dörren. Hon blev förskräckt då hon fick se Antonius sitta påklädd på sin bäddade soffa och med blekt ansikte stirra framför sig som om han inte rört sig på timmar.

— Vad skall du här att göra? sade han ogästvänligt, men Viveka steg ändå på och slöt dörren bakom sig.

— Har det hänt något? frågade hon och slog sig ned i hans skrivbordsstol.

Då brast Antonius i gråt som ett litet barn. Viveka väntade. Slutligen snöt han sig och torkade glasögonen.

— Laurits har övergivit mig. Han har fått en annan vän, meddelade han och svalde tårarna.

Viveka såg förvånad på sin bror. Var han verkligen så fästad vid Laurits? Det verkade nästan som om han varit förlovad och fästmön nu plötsligt brutit förlovningen. Hans sorg och förbittring föreföllo henne så alltför stora, särskilt då hon tänkte på Laurits' dryga miner och hans sätt att negligera Antonius så snart de voro i sällskap med andra. Även hon sörjde över att Sigyns och hennes vänskap inte var densamma som förut fastän de sökt förnya den denna afton, och hon brukade vara avundsjuk på Lotta Plomstedt när Sigyn ägnade sig för mycket åt henne, men hon kunde inte jämföra sina besvikna känslor med Antonius' denna kväll. Det var som om världen ramlat sönder för honom.

Långsamt och i behov av att förtro sig åt någon även om denna någon bara var hans syster, började Antonius berätta om sina senaste upplevelser. Då och då torkade han sig i ögonen med en liten battistnäsduk som tydligen var Laurits' eftersom initialerna L. W. voro broderade i dess ena hörn.

En av de föregående dagarna skulle han och Laurits ha gjort en av sina sedvanliga långpromenader. Redan

tidigt på morgonen ringde likväl Laurits och sade att han blivit upptagen, så att det inte var värt att Antonius kom och hämtade honom. Men Antonius hade gripits av misstankar att det kunde vara något särskilt som upptog Laurits, han hade låtit så besynnerlig på rösten, och så hade Antonius ändå gått upp till Laurits på den tid som förut varit utsatt. Då han knackade på Laurits' dörr hade han hört ljudet av röster som genast tystnade. Vid Laurits' "stig in" hade han öppnat dörren och då till sin häpnad funnit en annan där före sig. En ung man med skära kinder och blont hår av samma ålder som Antonius hade vårdslöst suttit tillbakalutad i den länstol där Antonius brukade sitta och som han nästan ansett reserverad för sig allena.

— Du skulle ju inte komma, jag telefonerade ju återbud, sade Laurits med en iskall blick på honom.

Då hade Antonius dumt stammat något om att han ändå velat höra efter, och medan han talade hade han och den unge mannen stirrat på varandra. Laurits hade presenterat dem. Den unge mannen i stolen som hette Leonard von Streuben hade bara böjt på huvudet på ett tillgjort sätt och inte sagt någonting. Ingen hade bett Antonius sitta ner och situationen hade varit ytterst pinsam för honom. Han hade inte haft något annat att göra än att gå sin väg, och när han hastigt slutit dörren bakom sig hade han känt det som om han blivit utkastad. Sedan dess hade han tillbringat all sin tid med att lura på sin svekfulle kusin. Han hade strövat omkring på samma vägar som han och Laurits så ofta gått tillsammans och ett par gånger hade han därvid fått syn på Laurits och dennes nye unge vän som

långsamt promenerat framåt, Laurits med sin arm i Leonards.

Viveka lyssnade tyst. Hon erinrade sig hur hon själv vid ett tillfälle sett Laurits och Antonius på avstånd, Laurits med sin arm i Antonius', och hur hon då undrat över hans vänskap för den så mycket yngre kusinen.

— Han har en annan vän, en ny vän, upprepade Antonius åter och torkade sig på nytt i ögonen med Laurits' näsduk.

— Du kan ju också skaffa dig en ny god vän, sökte Viveka trösta honom.

— Aldrig, utbrast Antonius häftigt. Ingen är som Laurits. Han förstod mig så väl och var så vänlig och öm mot mig. Ingen annan har någonsin förstått mig som han.

Viveka fann det hela besynnerligt. Denna Antonius' häftiga vänskap för Laurits var så underlig. Också hade hon en stark känsla av att Antonius inte talat om allt. Flera gånger medan han berättat om Laurits var det som om han tänkt säga något mera, men ständigt hade han hejdat sig. Vad kunde Laurits besitta för dragningskraft? Först Antonius och nu den blonde unge Leonard som följde honom överallt?

Plötsligt fick Antonius syn på initialerna på näsduken. Det var som om han inte förut varit medveten om att han hela tiden hållit vännens näsduk i handen. Först förde han den nu mot sitt ansikte som om han inandats en välbekant doft, sedan skrynklade han den mellan sina händer. I hysteriskt raseri rev han den i små bitar och strödde dem omkring sig på soffan.

— Jag hatar honom, snyftade han. Å, vad jag hatar honom!

Viveka satt förskräckt. Hon var alltid rädd för Antonius' plötsliga anfall av raseri. De gingo alltid ut över döda ting: servetten som han lät flyga hän över på bordet, en sked som han slängde i golvet eller dörrarna som han smällde igen om sig. Och nu Laurits Wallonius' näsduk med dess prydliga initialer! Han vågade sig inte på Laurits själv, vågade väl inte ens förebrå honom hans trolöshet och banna honom, han slet bara hans näsduk i små bitar och nu grät han över dem.

Viveka visste inte vad hon skulle göra eller säga. Antonius' sorg föreföll så otröstlig. Hon reste sig och gick fram till fönstret. I den bleka kvällsskymningen urskilde hon den röda stugan, den blå sjön och de grönskande träden där borta på brandmuren. De sågo mera verkliga ut i denna dager som suddade ut murens konturer. Om hon nu sloge upp fönstret skulle hon kanske kunna höra skvalpet från vågorna som hoppade kring båten, där samma älskande par år från år sutto tätt intill varandra, och det gröna suset från träden kring den lilla stugan. Hon fick en underlig förnimmelse av att där i båten sutto Laurits och hans nye vän Leonard. De höllo sig här i närheten av Antonius, synliga från hans fönster, liksom de hela aftonen varit i hans tankar, trotsande honom.

Med ens knarrade dörren till. Viveka och Antonius vände sig båda om. Det var Sofia i nattdräkt som tittade in med askgrått ansikte och håret flätat för natten i en smal fläta.

— Jag såg att det lyste hos dig, Antonius, och trodde att du glömt släcka. Men vad göra ni uppe så här sent? utbrast hon.

— Jag kom hem från Lidingön, sökte Viveka förklara. Och så gick jag in till Antonius för att prata.

— Gå genast i säng, sade Sofia. Och du, Antonius? Du har ju gråtit! Vad är detta för något?

Men Antonius ville inte tala om varför han gråtit.

Sofia såg från den ena till den andra, utan att kunna fatta vad som var på färde. Efter en sista tillsägelse slöt hon åter dörren bakom sig och skyndade tillbaka in i sängkammaren, därför att hon frös i sin nattdräkt.

— Hon skulle ändå aldrig begripa, sade Antonius med en liten grimas.

Men Viveka tänkte inom sig att han sannerligen visade sig bra otacksam. Lade sig deras mor vinn om att förstå något av sina barn, så måtte det väl vara Antonius som alltid innehaft första platsen i hennes hjärta.

Också Viveka gick in till sig, sedan Antonius trumpet tagit god natt av henne. Kanske skämdes han nu över att han blottat sig.

En lång tid var Antonius mera nervös än vanligt. Han tålde knappast att man talade till honom. Ibland försvann han för flera timmar och Viveka förstod då att han tillbringade dem med att spionera på Laurits och dennes nyförvärvade vän Leonard von Streuben.

I juni foro föräldrarna och Antonius till ett pensionat i Dalarna. Douglas lämnade Stockholm för att äntligen efter en lång vinter få arbeta i skogarna med sina kamrater. Viveka hade blivit bjuden till Värm-

land för att en tid vistas på Estelle von Gerlachius' fädernegård där. Hon ville inte alls motta inbjudningen, men hennes mor och Antonius som alltid ivrade för att Viveka skulle komma ut bland människor och kanske träffa personer som kunde vara nyttiga för hennes framtid övertalade henne att göra det.

De andra foro en eftermiddag och Viveka som inte skulle resa förrän följande morgon blev lämnad ensam kvar i lägenheten, eftersom även jungfrun fått semester.

När Viveka efter att ha varit och sagt farväl vid ett överfyllt sommartåg kom tillbaka till huset vid Sibyllegatan och steg in i våningen, blev hon slagen av dess tystnad.

Det var som om rummen somnat. De sågo också besynnerliga ut. Sofia hade satt blommiga överdrag på alla möblerna. Takkronorna voro inlindade i genomskinligt tyg och hängde som väldiga påsar från taket. Även somliga tavlor hade Sofia nitiskt klätt med tyg för att inte flugorna skulle smutsa dem. En stark lukt av malpulver fyllde luften. Viveka gick ofrivilligt omkring på tåspetsarna som om hon varit rädd att störa någon.

Hon satte sig på en stol i förmaket och såg sig tankfullt omkring. Nu sedan alla småsaker blivit bortflyttade från byråar och hyllor saknade hon dem. Det var tomt som om någon hade dött och det mesta lösöret fått gå på auktion. Skymningen började falla, men Viveka kom sig inte för med att tända det elektriska ljuset. Hon tyckte att en spindel från någon vrå av rummet sakta och ihärdigt spann ett nät om-

kring henne. Den grå skymningen var spindelnätet och hon tyckte sig se dess silvertrådar darra i luften. Snart skulle hon vara helt och hållet inspunnen i det som en puppa och inte kunna röra sig. Hon satt alldeles stilla och förmådde icke flytta på sig.

Och med ens gjorde den döda tystnaden henne rädd. Hon var van vid att rummen voro fyllda av röster, ja hon saknade till och med Antonius' pianoklink, och hon önskade få höra sin far komma upp med vedbäraren, fastän han ju för länge sedan slutat elda nu i värmen, och med en duns sätta ned den framför kakelugnen. Var hon verkligen så beroende av familjen att hon inte kunde leva utan den? Kände hon sig nu rädd bara för att hon var ensam och inte som vanligt hörde de olika familjemedlemmarnas röster och steg omkring sig?

Hon kom att tänka på den gamle general Cronhiort och hans underliga tal den där natten på Väderum. Nu var hon viss på att han talat om henne och att han sett en fara som hotat henne. När skulle hon gå den långa vägen bland de ödsliga bergstrakterna? Och var fanns det där höga stenhuset med galler framför fönsterna? Viveka frös och kröp samman. Om ett lidande väntade henne, så som den gamle tycktes förutsäga, varför kom det inte genast så att hon fort fick gå igenom det och slippa vara i ångest för det? Hon ertappade sig med att be till Gud som var så långt borta.

— Käre Gud, låt mitt lidande komma nu genast!

Och hon väntade stilla på att någon osynlig dolk skulle slungas genom rymden och genomborra hennes hjärta. Men ingenting hände. Spindeln fortfor att

spinna sitt nät omkring henne. Snart skulle hon inte kunna urskilja de välkända möblerna i rummet.

Då tyckte hon sig höra någon treva mot tamburlåset där ute i förstugan och hon blev rädd på allvar. Tänk om det var en tjuv som visste att våningen blivit övergiven och nu försökte ta sig in! Ljudet tystnade, men Viveka fortsatte att speja och lyssna.

Nu kunde hon inte sitta stilla längre. Hon flyttade sig oroligt ur rum i rum. Det var som om någon förföljt henne, någon okänd som ville henne ont. Väl inne i ett rum tyckte hon sig höra den okändes steg i rummet utanför. Hon försökte föreställa sig denne okände och fick genast fram bilden av en mager man med elaka, djupt liggande ögon och fingrar som klor. Kanske hade han någon gång stigit emot henne i en dröm, eller kanske hade hon mött honom i verkligheten ute på någon enslig väg på Djurgården. Plötsligt hade hon det: det var mannen med det blossande ansiktet som jagat henne från Birger Jarlsgatan upp till Karlavägen den där gången då hon kom från greve Sagens där hon blivit kär i den vackre Augustin Barck. Nu var han här för att fånga henne.

Hennes hjärta bultade, hennes händer blevo iskalla. I våningen där eljes familjen Lagercrona levde sitt vanemässiga familjeliv hade plötsligt en okänd gestalt gjort sitt inträde, en ond varelse som vandrade fram överallt som om han redan vore hemmastadd i rummen. Skulle hon fly ut på gatan och lämna den okände gästen kvar här över sommaren?

Plötsligt fattade hon ett beslut. Hon tände det elektriska ljuset i rummet där hon befann sig. I det

hon slog upp dörrarna fortsatte hon att tända i rum efter rum. Snart strålade hela våningen i ljus som om det varit fest. Intet levande väsen stod att upptäcka. Hon hade inbillat sig alltsammans. Men i de ljusa rummen tyckte hon ändå att det dröjde kvar en skugga. Var det kanske endast hennes egen ångest som gömde sig?

Hon måste öppna ett fönster för att få luft och genast slog larmet från gatan där nere upp mot henne. Hon tyckte sig åter komma i förbindelse med människor då hon tittade in i fönstren mitt emot och såg folk röra sig därinnanför rutorna. Men damen i den röda blusen var försvunnen sedan några dagar. Kanske också hon fått fara på landet. Och nu skämdes Viveka för att hon inte tålde ensamheten, hon som alltid längtade efter den. Men sedan hon stängt fönstren kom det en ro över henne efter den löjliga och onödiga förskräckelsen nyss.

Rummen sågo inte längre spöklika ut. Det elektriska ljuset skimrade på ett särskilt milt sätt innanför höljena som takkronorna voro svepta i.

Viveka släckte slutligen och gick in till sig. En sekund grep henne åter rädslan då hon tänkte på de tomma rummen utanför hennes, men då hörde hon jakthundarna gläfsa i våningen ovanför sig och blev på nytt lugn. Genom taket trängde ljudet av den gamla fru Melanderhjelms sång. Hon sjöng där uppe ensam med sina hundar. På så här långt håll lät sången vemodig och sorgsen. Den ljöd för Vivekas öron ännu då hon somnade in.

TJUGUSJÄTTE KAPITLET.

I linneornas doft.

Under den där korta tiden på Gerlanäs i Värmland kände Viveka von Lagercrona sig ständigt omsvept av den söta, berusande doften från linnean. Den fyllde luften och bars med sommarvinden mot ens ansikte och man insöp den och blev halvt bedövad. Skogarna voro övervuxna av linneor. Deras rankor klättrade ivrigt över stockar och stenar och klädde dem med sina skära klockliknande små blommor. Marken mellan stammarna var en enda skär matta. Man ville knappast gå där av rädsla för att man skulle trampa på blommorna. Under de ljusa sommarnätterna tyckte Viveka sig höra som ett skört klingande ljud från alla de små blomklockorna. Det trängde in genom de öppna fönstren i hennes sovrum och ringde hela tiden i hennes drömmar. Viveka von Lagercrona sade sig sedan att det var linneornas skull att hon blivit förälskad i Gregor von Feilitzen.

Den berusande doften från de skära blommorna gjorde henne yr i huvudet. Hennes hjärta blev så oroligt och förväntansfullt. Alla hennes lemmar kändes mjuka. Det var som om hennes kropp lättjefullt velat sjunka ned på den doftande blomstermattan i skogen och ta emot allt som kom flygande med vinden: öppen, givmild, längtande.

Hon hade först inte sett honom på prämen som själva midsommaraftonen, dragen av en liten pustande bogserare, förde ett helt sällskap ungdomar och äldre långt uppför Klarälven. Det är något särskilt med en sådan där pråm som om vardagarna forslar timmer på älvarna, men nu på helgdagsaftonen rengjorts och klätts med björklöv. Den har ingen motor, allt arbete får bogserbåten sköta om, själv glider den bara tyst och stilla som ett svävande sagoslott genom det klara vattnet. På smala ställen av älven kommer den in i skuggan av träden på stranden. Grenarna svepa längs dess mörka bogblad, grunt vatten porlar omkring den. Utkommen i solskenet och de virvlande forsarna dansar den och gungar lekfullt framåt. Den har inte något ansvar, följer bara med och rycker ibland gycklande i det långa grova tåg som förenar den med den lilla arbetsamma bogseraren.

Viveka hade satt sig på en bänk i fören och stirrade ned i vattnet. Hon kände sig så lycklig. Prämens vällustigt stilla rörelser meddelade sig till henne. Hon tyckte sig på ett hemlighetsfullt sätt föras framåt, solreflexerna som höjde sig från vattnet utmed farkostens sidor gledo som runda ringar av ljus över hennes klänning och bara armar. Det var ett växlande spel av ljus och skuggor och hon tyckte sig känna den svala tystnaden som steg upp från skogarna runt omkring. Himlen var utan moln. Ljusblå och genomskinlig välvde den sig över sommarjorden. Så här borde det alltid vara: sommar, ljus, luft, klart grönt vatten!

Viveka tittade ut över prämen. Hon såg den lilla välsnörda fru Gina von Gerlachius röra sig ivrigt som

en terrier bland gästerna. Hon var så välvårdad, så konventionellt riktig i allt vad hon sade och företog sig att Viveka var rädd för henne och kände det som om allt vad hon själv yttrade eller gjorde var galet. Hennes man godsägar Preben von Gerlachius, stor och grov med brunt skrattande ansikte, överskuggade henne så snart han kom i hennes närhet. Nu stod han med armen om sin dotter Estelles liv och pekade med ett tjockt och stadigt finger uppåt älven. Estelle, klädd i en eldröd tunn klänning, lutade sig mot honom. Gästerna voro ett par grannfamiljer från herrgårdarna omkring. Några unga flickor och deras föräldrar, ett antal unga herrar, bröder eller umgängesvänner i familjerna, i ljusa sommarkostymer.

Viveka observerade särskilt en starkt byggd sextonårig flicka som hon träffat förut. Hon hette Thésy von Thesen och hennes ansikte som utan all ljuvhet och hemlighetsfullhet ändå på något sätt påminde om Mona Lisas tittade fram än här än där, nyfiket lyssnande och spejande.

Viveka kände just ingen lust att gå fram till alla dessa främmande. Hon önskade att ingen skulle se henne där hon satt ensam för sig själv. Men just då rörde sig någon i närheten av henne och slog sig ned på bänken bredvid henne.

Hon tittade skyggt åt sidan och mötte en djup blick ur ett par mörkblå ögon. Han som satt sig bredvid henne var väl i början av trettioårsåldern. Hon mindes sig inte ha hälsat på honom när hon steg ombord på prämen. Men det hade varit så många. Nu satt han där och smålog. Hon uppfångade i en snabb blick detta

leende och det berörde henne egendomligt, hon visste inte varför. Hans läppar voro mjuka och mycket röda, det hann hon också se innan hon vände bort ansiktet.

— Jag har kanske inte presenterat mig. Gregor von Feilitzen, sade en vänlig röst bredvid henne.

Viveka ryckte till och måste åter titta upp i dessa djupblå ögon.

— Jag heter Viveka von Lagercrona, sade hon blygt.

— Tänk att det visste jag, smålog han. Viveka von Lagercrona, det är ett vackert namn.

Viveka fick en liten ofrivillig rysning av välbehag. Det var som om han gripit hennes namn som en blomma och satt det mellan sina röda läppar.

På en lång stund sade han ingenting mera. Viveka kände att han iakttog henne från sidan och hon tittade stelt rätt fram utan att våga se tillbaka på honom. Hon undrade tyst för sig själv varför han hade kommit och satt sig just bredvid henne. Kanske han helt enkelt inte hade lust att prata med de övriga och därför sökt sig hit längre bort från sällskapet, alldeles som hon själv gjort det.

Nu gled pråmen in i skuggan av träden på stranden. Grönt grenverk svepte över deras huvuden och ett litet taggigt blankt blad föll ned i Vivekas knä. Han tog bort det från hennes klänning, och när hans hand snuddade över hennes knän kände hon åter den där välbehagliga rysningen. Hon vände på huvudet och mötte blygt hans blick. Då fick hon en stark förnimmelse av att hon kände honom förut. En gång för länge sedan måste hon ha suttit på detta sätt och sett in i de där mörkblå ögonen. När? Var? Det visste hon

ju inte. Doften från linneorna kom rusande från skogen och gjorde henne yr i huvudet.

— Känn så det doftar, sade Viveka.

— Äntligen talar ni, log han. Jag trodde vi skulle sitta här tysta hela dagen. Det är linneorna som dofta så där.

Han sade "vi" som om de redan vore förtroliga med varandra.

Viveka von Lagercrona träffade så få unga män. Hemma hade hon varit omgiven av tanter och mostrar och fastrar. Hon hade alls ingen erfarenhet. Därför skulle hon genast falla för ett par vackra ögon och ett lågt och ömt uttalat vi.

Inte heller var hon van vid att någon herre sökte sig till henne. På bjudningarna hos Sigyn var det alltid hennes strålande väninna som drog uppmärksamheten till sig. Nu önskade hon hett att denne Gregor von Feilitzen inte skulle gå ifrån henne. Men varför hade han inte i stället valt den söta Estelle som lyste där borta i sin röda klänning? Eller någon av de andra?

— Vi fara ända upp till slutet av Klarälven, hörde hon honom säga. Jag har gjort den här färden en gång förut. Jag brukar komma hit på besök till Thesens som jag på långt håll är släkt med. Vill ni titta på kartan här, så skall jag visa er farleden.

Han tog upp en generalstabskarta ur fickan och bredde ut den över sitt knä. Med fingret prickade han ut vägen och Viveka måste luta sig fram för att kunna se. Där hon satt så tätt intill honom kom åter den där känslan över henne att detta måste ha hänt förut. Hon

kände hans andedräkt mot sin kind och rodnade häftigt. Men han fortsatte att med fingret följa det smala svarta strecket som slingrade sig över kartan. Hon tyckte att detta finger rörde vid hennes hjärta och fick det att klappa så oroligt.

— Här bakom ligga byar som vi inte kunna se, sade han. Folk bo där ensamma hela året. Berget stänger utsikten för dem. Och de komma sällan ned till bygden.

Han avbröt sig:

— Så vackert håret krusar sig i er nacke. Vet ni om det?

Viveka kunde inte svara. Skulle hon bli ond och gå sin väg? Hon hade ju aldrig träffat honom förut och hon förstod sig inte på detta detaljerade beröm som gick så rakt på sak, gick så rakt på hennes kropp. Hon tyckte att det var som om han vek ner klänningen på henne, när han sade "er nacke".

Hon reste sig halvt upp, men sjönk åter ned på bänken.

— Blev fröken Lagercrona ond? frågade han. Jag är så mycket äldre än ni så det gör väl ingenting med en liten komplimang. Se, så vackert ni rodnar!

Hon mötte hans leende ögon och bet sig i läppen.

— Vad ha ni för er här i ensamheten? hördes i detsamma Thésy von Thesens röst.

Hon kom fram och slog sig ned bredvid von Feilitzen:

— Får jag också se på kartan.

Hon ryckte den till sig och låtsades studera den, men Viveka mötte hennes blick. Den stack till i henne.

Det var en avundsjuk, hätsk blick. Kanske Thésy redan var kär i honom och nu var förargad på Viveka? Han retades med henne som om hon varit en helt liten flicka och hon gav honom snabbt och slagfärdigt svar på tal. Men hela tiden granskade hon i smyg Viveka som om hon undrat vad denna vore värd.

Någon ringde i en klocka där borta i aktern. Thésy sprang upp.

— Det ringer till frukost, utbrast hon, kom!

Hon gav sig genast i väg med slängande armar och på sina långa ben som fingo henne att se ut som ett ovigt föl.

Feilitzen reste sig. Ett ögonblick stod han och såg ned på Viveka. När hon skulle stiga upp tog han bägge hennes händer för att hjälpa henne upp från den låga bänken. Hon kom tätt intill honom och märkte att hon nätt och jämnt nådde honom till axeln. Men han släppte henne genast.

De gingo fram över de ohyvlade plankorna som darrade under dem. Solskenet glittrade på vattnet så att det gjorde ont i ögonen och Viveka måste skygga med handen för pannan.

Ett långt träbord utan duk och ställt på några bockar var fullastat med smörgåsmat. Alla hade redan samlats omkring det. Herrarna togo stora supar. Viveka måste tänka på den där utflykten hon varit med om för länge sedan på konsul Tryggersons ångbåt. Den där strålande sommardagen långt i fjärran flöt ihop med denna och hon tyckte sig förnimma doften av den röda blomma den vackra fru Ros burit på sin blus.

Fru Gina von Gerlachius kom emot henne med ett litet misslynt veck mellan ögonbrynen.

— Jag tror Viveka hållit sig undan från oss? sade hon med en snabb blick på Feilitzen.

Och Viveka fick en obehaglig känsla av att vara i onåd.

— Jag har bara suttit där borta, svarade Viveka undfallande.

Men fru von Gerlachius var redan hos andra och hörde henne inte.

Då gick Viveka över till motsatta sidan av bordet och sällade sig till de unga flickorna som glupskt mumsade på sina smörgåsar. Hon var rädd för att fru von Gerlachius eljes skulle anmärka på henne igen. Men de unga flickorna som voro goda vänner sedan barndomen talade bara med varandra, hänsyftande på saker som hänt föregående somrar utan att fästa avseende vid Viveka. Hon kände sig här nästan lika övergiven som när hon första gången gjorde sitt inträde i den Sagenska dansklubben.

Åter ströko de tätt utmed stranden och lövverket över dem rasslade. Viveka såg upp i allt detta gröna. En liten fågel blickade ned på henne, vände och vred på sitt huvud och flög så längre in i dunklet. Hon skulle gärna som fågeln också givit sig rätt in i skogen bort från denna pratande och ätande skara. När hon åter tittade sig om mötte hon Gregor von Feilitzens blick. Vad ville han henne? Varför såg han så mycket på henne? Men när han nu log mot henne måste hon le tillbaka och hon kände sig smått skuldmedveten som om hon inlåtit sig på en otillåten lek.

Och hon beslöt att ta sig i akt och hålla sig undan från honom.

Men det är inte så lätt att hålla sig undan från en bestämd person på en trång pråm. Viveka lyckades under ett par timmar. Hon höll sig till de unga flickorna, och när Gregor och de övriga herrarna blandade sig med dem lagade Viveka att hon alltid hade en annan ung flicka vid sin sida som hon försökte inleda ett livligt samtal med, vilket likväl inte alltid lyckades. Men hela tiden urskilde hon bland de andras röster hans röst som hade ett smekande tonfall. Var det till henne han hela tiden talade?

Fru von Gerlachius skickade henne att hämta ett handarbete som hon glömt på en bänk i bortre ändan av pråmen. Viveka sprang efter det och när hon vände om för att gå tillbaka stod hon mitt emot Gregor von Feilitzen som skrattande stängde vägen för henne.

— Varför undviker fröken Lagercrona mig? frågade han. Jag tyckte det såg ut som om vi skulle bli goda vänner.

Viveka kände till sin förargelse att hon rodnade igen.

— Jag skall gå till fru von Gerlachius med det här, sade hon och höll upp handarbetet.

— Skynda er då och kom sedan tillbaka, svarade han och det lät nästan som en befallning.

När Viveka varit hos fru von Gerlachius som satt och pratade med de andra fruarna, stannade hon tveksamt på vägen tillbaka. Skulle hon återvända till honom? Luften slog svalt mot hennes heta kinder. Hon tog med båda händerna upp mot sitt ansikte. Vad hon var het! Vad hände med henne? Det kändes så under-

ligt. En man väntade på henne där borta, kanske otåligt, och hon visste inte om hon skulle gå till honom. Hon kände honom ju knappast. Åter såg hon hur hans finger prickade ut älvens slingrande väg på kartan. Det var som om det där fingret nu också styrt hennes steg rätt mot honom. Hon gick långsamt i takt med sina egna litet förvirrade tankar. Dagen var så vacker. Det var själva midsommaraftonen. Det mystiska dunklet där inne i skogen, den starka doften av linneorna, den blå himlen med små lätta vita skyar på, vattnet som porlande smög sig upp mot den gamla prålmens sidor, själva detta stilla oemotståndliga glidande framåt kom henne att känna sig lycklig. Bilden av landskapet och älven som blixtrade i solskenet återgavs i hennes ögon, utan att hon visste det, som i små speglar. Den steg in i henne och gjorde henne till en del av naturen omkring.

Utan att hon var medveten om hur det gått till stod hon åter vid hans sida. De lutade sig över relingen och tittade ned i det gröna vattnet.

— Blev ni rädd för mig? frågade han lågt.

— Nej, nej! Viveka gjorde en liten hjälplös åtbörd. Varför skulle jag bli rädd för er?

Hennes hand låg på relingen. Då lade han sin över den. Hon ville dra undan sin hand, men hans tillät det inte. Då blev hon alldeles stilla och tittade åter ned i vattnet utan att våga se på honom. Hennes hjärta bultade. Färgen sjönk från hennes kinder. Hans hand smekte sakta hennes. Hela hennes väsen tog emot smekningen. Hennes lemmar slappnade. Små ilningar löpte så från handens hud upp genom armen och bor-

rade sig som heta pilar in i hennes hjärta. För första gången gjorde hon bekantskap med en vällust som hon inte förut vetat om. När baron Rulle Ripa sökt kyssa henne uppe på vinden på Hultsbro hade hon ond kämpat emot och känt avsmak för hans närhet. Med den vackre unge Augustin Barck hade hon bara känt en obestämd febril och välbehaglig hetta. Förälskelsen i Donald mindes hon nu blott som ett svalt svärmeri. Detta var något annat. Detta var något intensivare.

— Så ni darrar, hörde hon honom säga ömt.

— Ja, viskade hon.

Nu önskade hon något mera, men hon rörde sig inte. Nu var hon upptänd. Det var som om denna gnistrande blänkande flod stigit upp över relingen och velat dra henne till sig. Han var floden, han var midsommaraftonen med alla dess hemligheter, han var dunklet där inne under träden. Han tycktes fylla hela rymden. Luften färgades mörkt röd av det skimmer som dansade bakom hennes ögonlock. Allt liv koncentrerades i nerverna i hennes hand som hans slöt sig över. Hennes hjärna var tom, liksom utblåst.

De tyckte sig höra steg bakom sig och han drog genast undan sin hand. Men när hon vände sig om var det ingen där. På långt håll hörde hon de andras röster. En av herrarna hade tagit fram en fiol och börjat spela. Tonerna fördes till dem med vinden där de stodo och ljudet blandade sig med älvens röst. Viveka tyckte att hela jorden runt omkring dem darrade och spelade. Gud hade kanske böjt sig ned från sin himmel och strukit lätt med handen över jorden. Därför sjöng den och bävade av lust.

Hon tittade i smyg på sin hand som om hon väntat finna ett märke på den. Hans smekningar borde vara synliga.

— Har jag gjort er illa? frågade han.

Viveka lyfte sitt glödande ansikte upp mot hans.

— O nej! Nej tack! sade hon.

Det var som om hon känt att hon måste tacka. Hon tackade för att han berett henne en sådan njutning.

De andra ungdomarna gingo i en klunga över däcket. Viveka hörde bitar av deras samtal. De talade om en järnvägsolycka som nyligen timat och om de Olympiska spelen som snart skulle öppnas i Stockholm. Fastän de voro helt nära henne kommo deras röster långt bortifrån som om en hög vägg rest sig mellan henne och dem.

Fram på eftermiddagen stannade båten för att sällskapet skulle få gå i land och dricka kaffe i grön-gräset. Båten lade till vid en öppen plats som naturen själv bildat. Höga hängbjörkar hade dragit sig undan i en välordnad halvcirkel kring en tät matta av grönt gräs. Fru Gina von Gerlachius lade ut en vit duk på gräset och satte fram kaffekoppar och småbröd. Det såg glatt och inbjudande ut och man slog sig ned runt omkring. Det doftade friskt och gott av gräset. Den lilla bogseraren hade tystnat med sitt buller. Prånen gungade ännu sakta av och an på vattnet efter farten nyss.

Efter kaffet spredo sig ungdomarna i skogen, letande efter blommor att ytterligare smycka den grå prånen med. De hade gott om tid eftersom de skulle vaka till dess solen gick upp igen.

Viveka gjorde inte längre någon ansträngning att undvika Gregor von Feilitzen. Hon vandrade tyst och med strålande ögon bredvid honom på den smala skogsstigen. Här växte granarna tätt och under dem och mellan deras stammar klättrade de små ivriga linneorna. Då och då hukade de sig ned för att plocka. Snart hade Viveka händerna fulla av de skära blommorna. Deras rankor smögo sig nedför hennes klänning och hon var oupphörligt nära att snava över dem. Alltjämt var hon litet ängslig för fru von Gerlachius' blickar. Fru von Gerlachius hade sett med ett litet sylvasst leende efter henne när hon gått med sin kavaljer. Men också de andra hade ju redan delat upp sig par om par. Det var som om svärmeriet och förälskelsen legat i luften denna vackra midsommarafton. Varför skulle Viveka då bry sig om vad fru von Gerlachius tänkte? Men hon var så van vid att ta hänsyn till de vuxna i hemmet att hon hade svårt för att känna sig riktigt oberoende av deras meningar.

— Berätta mig litet om er själv, sade Gregor von Feilitzen.

Viveka stannade på stigen. Hon lyfte blommorna till sitt ansikte och inandades deras doft. Och då kom det över henne en oresonlig längtan att förtro sig åt denne inte längre främmande man.

Hon började tala i det de långsamt vandrade framåt. Hela tiden höll hon den hand han för några timmar sedan smekt hårt knuten som om hon förvarat en skatt i den som hon inte ville låta ta ifrån sig. Hon berättade om sitt hem, sina bröder, sina föräldrar. Och plötsligt fick hon en besynnerlig förnimmelse av att

en stor genomskinlig kristallkula rullade framför henne på stigen. Hon måste titta ned i den och såg sina växlande hem och sitt liv där i små glimtar avspeglas i den.

Hon fångade det hon fick syn på och lade det framför Gregor von Feilitzens fötter. Kanske det var solstrålarna som spelade henne detta spratt. Eller var det den underliga midsommaraftonen som hade sådana trollkonster för sig. Bilderna från hennes hem fingo något förvridet över sig och grinade emot henne, men hon tyckte att hon såg så oändligt klart. Ända tills nu hade hennes liv varit grått och utan mening, det förstod hon fastän hon inte kunde säga det. Den där rullande kristallkulan vittnade därom. Hon visste ju inte att hennes plötsliga uppglödande kom henne att se sitt föregående liv och dem som hjälpts åt att bilda det i en grå och slocknande dager.

Gregor von Feilitzen sade inte mycket. Han gick och betraktade henne från sidan och hörde kanske inte mycket på. Med ens rullade kristallkulan bort och Viveka tystnade.

Skogen hade öppnat sig. Framför dem glittrade en liten skogstjärn. Trollsländor foro fram och tillbaka över den. Deras vingar och kroppar hade regnbågens färger. De höga granarna runt omkring speglade sig i det stillastående vattnet. Här var så tyst att en hackspett som ivrigt hackade på en trädstam långt borta åstadkom ett ljud som av yxslag.

Viveka såg förvirrad upp på Feilitzen. Hade hon nu berättat för mycket om sig själv? Men han stirrade

ned i tjärnens vatten som om han tänkt på något helt annat. Hon längtade att han åter skulle ta hennes hand i sin. Om han blott ville det skulle den oroskänsla som nu kommit över henne säkert försvinna. Men han stod bara stilla som väntade han på något. Då var det Viveka själv som inte kunde motstå sin längtan utan smög sin hand i hans. Strax slöto sig hans fingrar om den.

Vivekas förnyade njutning grumlades en smula av plötsliga samvetskval. Vad tog hon sig för? Men samvetskvalen försvunno lika hastigt som de kommit.

Några minuter betraktade de tysta och leende tjärnen, så vände de och gingo tillbaka alltjämt hand i hand.

Med ens fick Viveka en känsla av att någon följde efter dem, men när hon vände på huvudet såg hon bara skogen och linneatuvorna. Det var ingen där, försäkrade hon sig. Men ändå var hon starkt medveten av att ögon iakttogo dem. Någon missunnade henne hennes lycka och ville henne ont. Hon mindes hur hon i den tomma våningen där hemma på Sibyllegatan flytt ur rum i rum för en okänd ond man, som hon trott förfölja sig, ända till dess hon tände ljuset och fann att ingen var där. Hon hade samma känsla nu.

— Vad ser ni efter? frågade Feilitzen och tryckte hennes hand.

— Jag tyckte någon var där ... att jag såg någon, svarade Viveka svävande.

Nu hörde hon tydligt steg. En kvist bröts av alldeles i närheten. Då vände sig Viveka snabbt om och fångade

en skymt av Thésy von Thesens Mona Lisaansikte. Det tittade fram bakom ett träd och försvann lika hastigt som det visat sig.

Viveka von Lagercrona sade ingenting om vad hon sett till Gregor von Feilitzen. Förmodligen var sextonåringen Thésy kär i honom och spionerade på honom. Men Viveka släppte handen hon nyss hållit fast vid och drog sig litet åt sidan. Hon tyckte inte om att tänka sig att den unga Thésy skulle springa och berätta för de andra att Viveka gick här inne i skogen hand i hand med sin kavaljer.

När de kommo fram till den öppna platsen höll man redan på att packa in för att åter gå ombord på prån. Och då de en stund senare lade ut, såg Viveka Thésy stå lutad mot relingen dystert stirrande ned i vattnet. Hon funderade på att gå fram till henne och säga några ord, men så ändrade hon sig. Brände inte hennes hand ännu efter Gregors grepp om den? Hon tyckte alla skulle se på henne hur underligt lycklig hon var. Den andra hatade henne kanske också och tänkte på att hämnas.

Prån gled tyst framåt. Älven blev allt trängre och smalare. Det såg ut som om skogen runt omkring ville kasta sig över bogserbåten och den blomstersmyckade prån med dess glada sällskap. Himlen blev genomskinlig över deras huvuden. Alla skyar hade försvunnit från dess yta. Den var ett hav utan bränningar och luften kändes så lätt att inandas.

Ungdomarna dansade till fiolen och de äldre sutto litet trötta runt omkring och sågo på. När Viveka kände Gregors arm omkring sig i dansen blev hon matt

av hänryckning. Hon tyckte att hon aldrig dansat förr. Men var det dans? Det var en omfamning som tryckte henne tätt intill honom. Hans mun snuddade nästan vid hennes hår. Hon skulle velat flyta in i honom, försvinna. Men när han i dansen förde henne längre bort från de andra till ett hörn av pråmen så att de blevo ensamma, kände hon sig åter rädd både för vad fru von Gerlachius och den svartsjuka Thésy von Thesen skulle tänka.

— Låt oss gå tillbaka, bad hon ängsligt.

Men han höll alltjämt armen om hennes liv och tryckte henne hårt intill sig. Fastän hon så gärna velat stanna där i hans famn ryckte hon sig då loss. Någonting sade henne att detta ändå inte var riktigt rätt och inte heller klokt.

Hon stod och såg på honom på ett par stegs avstånd, men hon såg bara hans röda mun med de mjuka läpparna. Den var medelpunkten, den dragande magneten i världen. Allting omkring henne tog formen av hans läppar: bladen på träden, de små krusiga vågorna på älven, tuvorna av linneans blommor som nu ringde så öronbedövande. Hennes egen mun var brännande het.

Han gick långsamt fram mot henne. Hans mun närmade sig, men då vände hon och flydde.

Långt borta från det dansande sällskapet stödde hon sig mot relingen och höll sitt blossande ansikte mellan sina händer. De små vågorna kring pråmen voro alltjämt munnar. De kysste de skrovliga sidorna på ett hängivet längtande sätt. Träden där inne i skogen

lutade sig mot varandra och berörde varandra med sina grenar, ja linnearankorna sögo sig fast vid den gröna mossan och ville inte släppa den. Hela naturen älskade denna midsommarafton. Den snart adertonåriga Viveka von Lagercrona darrade där hon stod.

TJUGUSJUNDE KAPITLET.

Var har Viveka varit så länge?

Någon kom gående bakom Viveka och ställde sig bredvid henne. När hon tittade åt sidan uppfångade hon Thésy von Thesens blick.

— Tycker du om Gregor? frågade hon tvärt.

De hade blivit du på en bjudning hos von Thesens.

— Ja-a, viskade Viveka.

— Jag är kär i honom, sade Thésy, och nu har han bara sysselsatt sig med dig hela dagen.

— Jag visste inte, mumlade Viveka. Jag visste inte...

— Å, det gör detsamma. Han bryr sig inte om mig. Jag skulle vilja dö, sade sextonåringen dramatiskt.

Klänningen såg ut att vilja rämna under trycket av hennes kraftiga lemmar då hon gjorde en åtbörd för att understryka sina ord.

— Akta dig för att låta honom kyssa dig, fortsatte hon litet lugnare. Det är farligt. Jag har hört historier om honom och andra kvinnor och hur han bär sig åt. Å, jag skulle kunna berätta.

I tystnaden som uppstod kände Viveka det som om en fara närmade sig. Någon ville krossa denna vackra dag. De små vågorna där nere i vattnet voro inte längre munnar. De upplöstes till tunt skum och

flöto ut i något slemmigt grönaktigt. Själva prämen hade inte längre samma glidande, rogivande rytm. Den knyckte och vred på sig. Grenarna på stranden böjde sig djupt ned och sopade över vattnet.

Thésy vände sitt breda Mona Lisaansikte mot Viveka och Viveka måste se på henne. Det var något motbjudande i det där ansiktet som fick hennes känsla av lycka nyss att förflyktiga. Vad ville den andra berätta för henne? Inte något bra, det syntes nog på henne.

— Skola vi inte gå till de andra? frågade Viveka tvekande.

Men Thésy grep henne i armen.

— Varför det? sade hon. När du var med Gregor nyss föreslog du nog inte att ni skulle gå till de andra. Stanna, så få vi prata.

Med Gregor von Feilitzen hade ju Viveka just föreslagit att de skulle söka sig till de andra. Nu stannade hon mot sin vilja. Hon kunde ju inte efter detta vara så ohövlig att hon drog sig undan.

Hon böjde sig åter över relingen och tittade ned i vattnet. Thésy började prata. Viveka hörde knappast på henne, men så med ens ryckte hon till. Vad var det den andra talade om? Viveka gav henne en skrämd blick, men Thésy såg den inte, utan fortsatte oförtrutet med lysande ögon. Hon visste allt om förhållandet mellan könen, hade tagit reda på allting som en sextonåring med äldre systrar lätt kan göra genom att lyssna i nattskjortan utanför dörrarna till systrarnas sovrum. Och nu gav hon Viveka del av denna kunskap, kanske för att bravera, men mera ändå för att

straffa och skrämma sin rival genom brutalitet, med en fullkomligt riktig aning om att för Viveka allt detta var nytt. De hemligheter Viveka nu ett par år grubblat över blottades på detta sätt plötsligt av en grov och okynnig, skadeglad hand som rev bort slöjorna och visade triumferande vad som dolde sig bakom dem.

— Det är inte sant, viskade Viveka och tänkte på sina föräldrar.

— Å kära du, utbrast Thésy. Visste du inte det där förut? Det trodde jag väl ändå inte.

Och hon blev ivrig att klargöra detaljerna så att Viveka riktigt skulle förstå alla de olikartade riskerna av att inlåta sig med en man.

Och för Vivekas inre syn uppenbarade sig den unga bruksflickan på Väderum som med sin vanställda uppsvullna kropp gått bredvid henne på skogsstigen. Nu avslöjade den sextonåriga Thésy von Thesen obarmhärtigt naturens hemligheter! På det sättet blev man till. Men kunde detta vara sant? Var det inte något elakt som den där Thésy med Mona Lisaansiktet hittade på för att hämnas på Viveka därför att hon dragit till sig Gregor von Feilitzen?

Men något inom Viveka, en uråldrig instinkt kanske, sade henne att det var sanning. Hur skulle hon kunna se en man i ögonen mera? Gregor? Hon tvingade tårarna tillbaka för att inte ge Thésy ännu en triumf. Hon skulle inte få varsebli hennes tårar. Hon tyckte att prämen hade fastnat i grå gyttja, en smutsig gyttja som steg upp ur jordens innandömen och ville täcka allt som förut synts henne så skönt. Hennes egen kropp var smutsig, hennes tankar, hennes

hjärta. Ett ont väsen hade tagit plats bredvid henne, slagit sina klor i henne och fyllde hennes öron med dessa viskningar.

— Tyst! Tyst! utbrast Viveka och slog händerna för ansiktet, ur stånd att längre behärska sig. Kan du inte tiga?

Då spelade den andra förnärmad och drog sig ifrån henne.

Efter en stund tittade sig Viveka om. Hon hade äntligen blivit lämnad för sig själv. Men hon kände det som om hon vore en helt annan än den lyckliga unga flicka som stått här nyss och lyssnat till vattnet och tittat in i skogen efter den skära doftande linnean med dess gröna rankor. Luften var grå, prickad av stygga ord. Lyfte hon blicken mot himlen kunde hon inte längre urskilja den. En hinna hade dragit sig över hennes ögon.

Vad som plågade henne allra mest var nu att hon hållit den där nästan okände mannens hand. Och att hon då så oförtäckt hade röjt sig känna en sådan njutning... Vad skulle han tänka om henne? Men åter vände tankarna tillbaka till hennes föräldrar. Också de... Det kunde inte vara möjligt. Ett minne dök upp. En gång hade hon drömt där hon legat bakom sina föräldrars sängar att hennes mor närmat sig hennes far med ett glödande strykjärn i händerna för att döda honom. Hon hade vaknat med ett skrik och sedan hade hon varje kväll en lång tid framåt vägrat att se på sin mor, när denna velat säga god natt. Hon hade inbillat sig att Sofia på nätterna förvandlades till en häxa. Var det kanske kärleksakten de begått i det ögonblick

Viveka drömt om det heta strykjärnet som kom så farligt nära hennes fars kropp?

Viveka ryste tillbaka för sina tankar, men hon kunde inte hejda dem. Hon kände sig försvarslös och nesligt naken som om någon med ens rivit av henne hennes underkläder och blottat henne.

Förut hade hon gått omkring utan att veta något. Det fanns hemligheter som hon inte förmått genomtränga och som hon då och då grubblat över. Nu funnos de inte längre och hon saknade dem. Varje vrå av hennes kropp var belyst. Den hade inte längre detta mystiska och tilldragande hos sig som ibland kommit henne att sökande och med djup undran om nätterna fara över den med händerna. Nu avskydde hon den. Hon fick ett begär att döda den för att den aldrig skulle kunna vara med om en sådan handling som Thésy talat om.

Men när hon åter böjde sig mot vattnet och föreställde sig hur hon skulle sjunka ned i detta klara kalla gröna och strypas av vågorna, drog hon sig rädd tillbaka. Hon hade för hastigt blivit fylld av vetandet. Det ville spränga henne.

Då hörde hon steg på nytt. När hon vände litet på huvudet såg hon att det var Gregor von Feilitzen som närmade sig henne. Hon ville inte träffa honom. Hon kunde inte se in i hans ögon igen, när hon nu visste allt detta. Hon smög sig ifrån sin plats vid relingen och längre bort. Men så snart hon vände på huvudet märkte hon att han långsamt med händerna nedstuckna i sin ljusa sommarkavaj strövade efter henne.

Hon stötte samman med ett par av de andra inbjudna som förvånade stirrade på hennes upprörda ansikte.

Slutligen steg hon nedför en trappa till botten av pråmen där det luktade trä och tjära. Här var det skumt och genom en halvöppen lucka såg hon en skymt av grönt vatten. Här måste hon vara i säkerhet! Hit kunde nog inte Gregor von Feilitzen hitta vägen. Hon tyckte att hon undsluppit en fara och andades lättare. Men det kändes beklämmande att hon befann sig mitt på en älv och inte kunde komma ifrån pråmen och ge sig av på allvar från alltsammans.

Hon visste inte hur länge hon satt där i halvdunklet. Kanske ett par timmar. Ovanifrån hörde hon skosulor som trampade och ett svagt surr av röster. Kanske dansade de igen. Hon knöt händerna om knäna och förhöll sig orörlig.

Förmodligen somnade hon, fastän hennes hjärta värkte av ångest.

Hon vaknade vid en stöt. Pråmen hade lagt till. Då steg hon uppför trappan och blandade sig med de andra som beredde sig att gå i land. Ingen syntes ha märkt hennes frånvaro mer än Gregor von Feilitzen som kom fram och förebrående frågade var hon varit.

— Där nere, svarade Viveka och gjorde en obestämd rörelse med huvudet.

Solen hade gått ned, men det var inte mörkt. En svag gyllene dager rådde som om solen endast gömt sig bakom horisontens slöjor och fortsatte att glöda till dess morgonvinden skulle riva isär slöjorna och den åter skulle få visa sig i all sin glans.

De strävade upp mot en liten grå jaktstuga på en kulle. Det skulle bli deras nattlogi och de satte in sina saker där och fortsatte sedan längre upp på höjden för att vänta till dess solen gick upp. Herrarna släpade ihop stickor och grenar och tände ett bål. Kaffepannan hängdes över elden och snart susade och sjöng vattnet i den en liten glad melodi. I det fladdrande skenet från elden lägrade sig sällskapet på filtar eller direkt på de mjuka tuvorna. De pratade dämpat som om medvetandet om att det var natt kommit dem att sänka sina röster.

Viveka hade sträckt ut sig på en tuva och vilade kinden mot handen och snart märkte hon att Gregor von Feilitzen lagt sig bredvid henne. De lågo så att de kunde se in i varandras ansikten. Skenet från elden lyste på ett flackande, osäkert sätt upp delar av hans ansikte. Än såg hon hans ögon glimma till, än läpparnas kurvor, än varseblev hon med klappande hjärta handen som smekt henne ligga orörlig mot hans höft. Hon tyckte att han log mot henne, men hon besvarade inte hans leende.

— Varför är fröken Lagercrona rädd för mig? sade han plötsligt och flyttade sig närmare henne.

— Jag är inte rädd, svarade Viveka.

Likväl visste hon att hon var det. Alltjämt kände hon den där sugande åtrån att få lägga sin hand i hans. Men hon bekämpade den. Just då sträckte han ut sin hand för att fatta tag i hennes. Hon gömde den bakom sin rygg.

— Jo, ni är rädd, viskade han. Varför får jag inte hålla er i handen? Det fick jag ju förut.

Men mellan detta "förut" och denna stund höjde sig en hög mur som Thésy med Mona Lisaansiktet rest mellan henne och den där mannen. Hon visste nu och skulle aldrig glömma vad hon fått veta. Det brände inom henne.

När Gregor von Feilitzen för ett ögonblick reste sig för att gå fram till någon som ropade på honom vid elden, smög sig Viveka ut ur kretsen.

Hon sprang tyst över gräs och tuvor och in i skogen. Hennes fötter funno nästan omedvetet en liten hal skogsstig som de strax slogo in på. Hon ville bort, försvinna... Det där som brände inom henne ville förtära henne, liksom bålets flammor nu brände stickor och kvistar till aska. Dunkelt kretsade hennes tankar kring kusinerna Aimée och Julie. Också de hade flytt. Kanske också de fått veta detta förfärliga, som Viveka nyss hört, och inte stått ut med vetskapen? Det måste ha varit så. Då vill man fly bort från alla människor: från elden som hettar, från den varelse man upptänts av. Hans mun och händer äro farliga. Man står inte ut med dessa ögon som betrakta en och dessa händer som sträckas ut för att smeka och skända.

Skogen har inte ögon och händer. Skogen är tyst och mild och mjukt grön och sluter sig omkring en. Mossan tar för en sekund avtrycket av foten som trampar mot den, men plånar i nästa sekund ut alla spår. Vinden som stryker omkring trädens toppar stryper ljudet av ens rörelser. Så kan man försvinna helt och hållet.

Viveka sprang flämtande framåt. Hit in trängde inte det gyllene skimret. Skymningen slog sina dunkla

vingar omkring henne. Hon önskade hon kunnat fästa skymningens vingar på sina skuldror för att flyga bort genom rymden. Hennes armar flaxade oemotståndligt ut för att fånga och gripa, men själva skymningens hemlighetsfulla väsen dök undan och lät inte fånga sig. Längre in! Längre bort! Nu hörde hon inte mer de andras röster. Nu skulle Gregor von Feilitzen komma tillbaka till platsen där de legat och finna den tom. Vad skulle han tänka? Skulle han söka efter henne? Hon påskyndade sina steg. Det var underligt att hon inte snubblade över stenar och stubbar som stucko upp. Det var som om hennes fötter velat hjälpa henne och själva utan hennes vetskap beredde sig väg försiktigt och lätt.

Vart ville hon? Tänkte hon inte mera komma tillbaka? Hon ville in i mörkret för att dölja sig. Kanske skulle de onda tankarna som voro över henne försvinna då. Men de försvunno inte. Trädens grenar över hennes huvud bildade bland skuggorna besynnerligt förvridna gestalter. De hade liv och närmade sig varandra. Hon såg smala stammar som dansade och sjönko samman mot varandra, grenar med fingrar som spretade och klolikt höggo tag i varandra. På förmiddagen när hon stått på den solbelysta, sakta framglidande pråmen hade hon fått en känsla av att hela naturen älskade denna sköna midsommarafton, men här inne i dunklet blev kärleken till en häxlik och grym sejd, som tycktes få själva träden att kvida, rossla och blöda. Hon var nu mitt inne i denna ångande och rykande skuggsabbat, omgiven av dessa kärlekskranka träd. De tycktes maka sig allt närmare henne så att

hon kände sig nära att kvävas. De suckade, de stönade. Deras rötter sökte rycka sig loss från sitt fäste i jorden för att hoppande och vinglande följa med i älskogsleken. Viveka var än vid den ena sidan av stigen, än vid den andra. Hon sprang i små krokar för att komma undan. Nu önskade hon att hon aldrig gått ifrån elden där borta. Träden ville henne illa. De hade upptäckt en levande ung människovarelse som de längtade att trycka intill sig för att pressa jungfrublodet ur.

Men plötsligt stannade Viveka. Hon hade hört ljudet av ett dragspel. Träden glesnade. Hon såg ett par grå stugor och framför dem fullt med folk som dansade kring en liten ynklig majstång som vaggade av och an som om den inte varit ordentligt stöttad.

Hon slog sig flämtande ned på en sten. Härifrån kunde hon titta på de andra utan att själv bli upptäckt. Dessa människor kände hon inte. De voro fattigt klädda och ända hit kunde hon se hur bleka deras ansikten lyste. En och annan tös hade en röd halsduk om håret och den brann som en liten flamma i skymningen. De hade tagit i ring och rörde sig långsamt runt majstången. Ju häftigare dragspelets rytm blev, desto långsammare dansade de. Viveka förstod det inte till dess hon upptäckte att även gamla krokiga gubbar på darrande ben och skinntorra gummor voro med i dansen. De skulle fallit om ungdomarna dragit i väg för fort. Ett litet barn dansade solo mitt inne i ringen tätt bredvid majstången. Det lilla barnet smekte majstångens blad och blommor. Det var som om alla de dansande rört sig kring den lilla.

Men med ens bröts ringen av att en gubbe ramlade omkull och rullade runt i gräset. De lyfte upp honom och bar honom till en bänk framför stugan där de försiktigt satte ned honom. Men dragspelet fortsatte att ljuda.

Då började de unga dansa på det nedtrampade gräset. Männen slingrade armarna tätt omkring flickornas liv. Flickorna hängde sig om de unga männens hals. Deras ben stötte emot varandra, deras ansikten kommo så nära varandra. Det var en vild hänsynslös dans, uppeggad av natten och musiken. När dragspelet tystnade smögo de sig par om par bort från majstången och stucko sig undan bland träden och bakom buskarna. Gubben som ramlat omkull satt ensam kvar och stirrade rätt fram. De andra gamla och barnet hade gått in i stugan.

Viveka dröjde orörlig kvar på sin sten. Hon tyckte sig höra fnitter och skratt och ömma viskningar bakom varje buske. En flicka skrek till, och skriket ville hest och längtansfullt spränga rymden.

Så blev allt tyst. Vad gjorde de nu? Nyss hade Viveka varit på väg att glömma allt det Thésy von Thesen berättat. Nu kom det över henne igen. Hon visste vad de gjorde. Hon visste varför de försvunnit par om par. Hennes kinder brände. Läpparna kändes torra. Å, om hon ändå inte vetat!

Då reste hon sig och flydde också från denna plats. Länge förföljde henne ljudet av den unga flickans skrik. Det ringde för hennes öron, borrade sig in i hennes hjärta. Det var som en kniv som slet sönder kärlekens hemlighetsfulla väsen. Det blottade en rå

njutning utan ömhet, en det påträngande blodets och de spända lemmarnas lidelse utan själ.

Hon kom fram till en liten stilla insjö. Där lade hon sig på knä och lät det kalla vattnet skölja över sina händer. Hon måste tvätta bort de märken den där mannen satt på hennes hud. Men när hon såg ned i det klara vattnet mötte hon sitt oroliga ansikte och ögonen som sågo ut som mörka hål. Hon låg framåtlutad och stirrade på bilden. Så besynnerlig hon kände sig!

Om natten ändå ville ta slut! Men plötsligt vid en krusning på vattenytan tyckte hon att den lilla sjön log mot henne. Det var ett moderligt tröstande leende, fyllt av ömhet. Hon tänkte på sin egen mor och visste att så skulle hon aldrig le mot henne. För Sofia skulle hon inte kunna berätta vad hon nu fått veta. Sofia skulle slå ifrån sig med båda händerna. "Hu, så rysligt!" Om hon ändå hade haft en mor som förstått henne! Hur mycket lättare skulle inte då allting varit. Bittert mindes hon nu tillfällen då modern missförstått henne eller inte brytt sig om att förstå. De mångfaldigades och hopades. Tusen små små sår som då åstadkommits hade aldrig läkts. Nu svedo de och blödde på nytt.

När Viveka gick in i skogen igen kände hon hur trött hon var. Nu måste hon tillbaka, men skulle hon kunna hitta? Kylan som kommer strax innan soluppgången smög sig in i henne. Träden rörde sig inte längre för att uppföra sin groteska dans. Kanske hade hon drömt alltsammans. Tankarna domnade av i hennes huvud och slutade att plåga henne som nyss. Det var skönt. Hon log tacksamt. Men det hon tänkt och

känt dröjde kvar som en tyngd hon inte kunde bli fri ifrån. Det kändes som när man vaknar på morgonen efter en mardröm som man inte längre kommer ihåg, men som ändå dovt förföljer en och fortsätter att trycka ens bröst.

Hon blev förvånad när hon fick se den nu snart nedbrunna elden glimta mellan träden. Hon visste inte att hon varit så nära. Gina von Gerlachius kom emot henne över gräset.

— Men snälla Viveka, var har Viveka varit så länge? Jag höll på att bli riktigt orolig, utropade hon.

— Jag gick vilse inne i skogen, mumlade Viveka ursäktande.

Det var andra gången på den här utflykten som fru von Gerlachius riktat en förebråelse till henne. Viveka såg på henne. Så konventionell hon verkade där hon stod mitt i vildmarken bredvid de ännu knastrande torra grenarna! Fastän hon som de andra legat på marken hade hennes kjol inte fått den minsta skrynkla, och blusen och kragen sutto korrekt som om hon nyss stått framför sin spegel i sängkammaren. Hon kunde säkert inte göra eller tänka något som vore mot reglerna för yttre anständighet. Men också hon ... Också hon, när hon tog av sig kragen och blusen och kjolen ... Viveka vände bort blicken. Skulle hon alltid tvingas att tänka på det där?

— Solen går ju upp. Titta! ropade i detsamma en ivrig röst.

De rusade i en flock upp på kullen. Härifrån hade man utsikt över landskapet ända ned till älven som låg grå och slocknad där nere i dalen. Men med ens

tändes den och började svagt lysa. En vind kom susande och rev i det höga gräset. Solen höjde sig över de svarta skogstopparna. Ljust grå dimmor rörde sig över ängarna där nere. Nu genomsilades de av ljus och skiftande färg. Varje grässtrå glittrade av daggdroppar.

Viveka lyfte försiktigt upp en grön daggkåpa. En klar droppe vilade i den fint veckade kalkens djup. En solstråle rann ned i den och strax sköt den lilla droppen blixtar av ljus omkring sig. Viveka blev glad där hon stod med daggkåpan i handen. Hon kände sig rentvagen från all den smuts som under den långa midsommarnatten hopats i hennes sinne och tyngt henne. Ett litet stycke av himlen hade ryckts loss och sänkt sig ned i daggkåpan i hennes hand. Hon önskade hon kunnat bära det med sig.

Hon lyfte äntligen leende ansiktet och mötte utan rädsla Gregor von Feilitzens ögon.

TREDJE AVDELNINGEN

EN KRONA BLAND GOSSAR

TJUGUÅTTONDE KAPITLET.

Mariana von Leijons begravning.

Viveka smög sig ut ur rummet, där morbror Manfred von Leijon, Antonius och Sofia sutto. Hon slöt försiktigt dörren efter sig, men den gav ändå ifrån sig ett svagt jämrande läte. Alla dörrar i den här lilla lägenheten jämrade sig på osmorda gångjärn.

I förmaket var en instängd lukt av vissnade blommor och nybonat golv. Men Viveka vågade inte slå upp fönstren. Hon var en främmande här, dubbelt främmande därför att moster Mariana inte längre fanns till för att välkomna henne med sin hjärtliga omfamning. Hon hade dött hastigt av ett brustet magsår och de hade på morbror Manfreds enträgna begäran rest ned till hennes begravning. De båda bröderna Archibald och David Macdougall hade farit med samma tåg och voro nu på hotellet. Sofia, Antonius och Viveka hade vänligt blivit inbjudna att bo hos moster Marianas goda vänner von Gottlibsons som de personligen inte kände. Det var morbror Manfred som ordnat detta, då han tyckte det var synd de skulle kosta på sig ett hotell, men själv ej hade plats för dem. Emellertid hade de begivit sig direkt till den von Leijonska våningen och hade därför ännu inte träffat familjen, hos vilken de skulle bo över natten.

Viveka flyttade sig på stolen och såg sig nyfiket omkring. Det var besynnerligt att hon aldrig varit här. Inte heller hade hon sett sin moster sedan den där festen i Ramstaden då Sebastian och Magnhild nyss gift sig. Nu låg hon i sin kista borta i kapellet på kyrkogården. En kryptas valv gömde henne där.

Marssolen sken på de dammiga fönstren. Huset var beläget i utkanten av staden och man höll på att uppföra en ny byggnad mittemot. Hammarslagen och bultandet därifrån trängde in i det tysta rummet. På fönsterbrädet stodo rader av krukväxter. Någon hade lindat in krukorna i vitt kräppapper och knutit svarta sidenband omkring dem. Det såg ut som om de blivit klädda i sorgdräkt. Även kring lampan hade samma okända hand svept en svart sidenschal, och vid moster Marianas porträtt på bordet hade den ställt en vas med vita narcisser. Viveka fick en beklämmande känsla av att också rummet sörjde.

Hon reste sig och gick fram och tillbaka. Den svarta klänningen var för kort för henne. Hon hade burit den på den väna milda Synnöves begravning för två år sedan och hon tittade på sina ben som sågo alltför trådsmala ut under den urväxta kjolen. Hon hade vuxit en smula denna höst och vinter efter vistelsen i Värmland, och vetskapen därom tröstade henne litet över den missklädsamma klänningen.

En rad fotografier i ramar stodo på kakelugnsfrisen. Viveka stannade framför ett kabinettsfotografi. Det föreställde en ung kvinna med nakna skuldror, vilka stego upp ur en vit sky av tyll. Ansiktet var taget i profil och hade ett vemodigt och ändå ungflickaktigt ut-

tryck. Under stod med stora bokstäver: Trude. Var hade Viveka sett det där ansiktet förut? Hon rynkade ögonbrynen. Nej, men... men det måste ju vara ett porträtt av jungfrun, en flicka på ett par och tjugu år som öppnat för dem. Så besynnerligt att moster Mariana hade ett porträtt av sin jungfru i förmaket och ett sådant porträtt därtill!

Viveka försökte erinra sig om hennes moster nämnt jungfrun i sina långa brev. Men hon kunde inte minnas det. Säkert måste hon väl ha gjort det, fastän Viveka inte då fäst sig därvid.

En dörr stod på glänt in till ett annat rum. Viveka öppnade den och steg in. Det var hennes mosters sovrum. Ack, så litet, och så otroligt slarvigt! En smal säng med ett solkigt överkast. Ett litet skrivbord belamrat med papper, och framför det en låg och trasig skärm som stod på golvet. På skärmen hade hennes moster klistrat upp en massa tidningsurklipp och fotografier. Viveka upptäckte ett av sig själv som liten och blev rörd. Och på skrivbordet stod åter ett kabinettsfotografi av den unga flickan Trude, här i en annan ännu mera smäktande pose.

På stolarna och på byrån lågo klädesplagg kastade om varandra visande att rummets innehaverska lämnat det i all hast för att fara till sjukhuset där hon sedan dog. Viveka snuddade försiktigt vid dessa kringströdda klädesplagg. Hon tyckte att de ännu voro varma av moster Marianas hud, och att de där de lågo alltjämt bibehöllo hennes kropps konturer.

Inne i detta rum levde Mariana von Leijon ännu kvar. Viveka väntade nästan att hon plötsligt skulle

stiga in och börja ordna sina saker. För Viveka hade hon alltid varit ett hemlighetsfullt och överraskande väsen som doftade av sällsamma örter. Denna doft hade också dröjt sig kvar i rummet.

För Vivekas minne trädde hon åter fram sådan hon varit sista gången i Ramstaden. Hennes pikanta, uttrycksfulla ansikte med den rödsminkade munnen och det vita håret, hennes lilla smärta, lätta gestalt...

Viveka ryckte förskräckt till. Hon hade hört någon röra sig och vände sig om, nästan viss på att möta sin döda moster Marianas ögon. Men det var den svartklädda jungfrun Trude som på tåspetsarna steg över tröskeln. Hennes stora mörka ögon lyste i det bleka ansiktet.

— Jaså fröken är här inne? Jag tyckte jag hörde någon. Det är så att jag inte låtit någon komma in hit i rummet efter doktorinnans död.

Det lät som en skarp förebråelse och Viveka kände sig illa till mods. Hon gick dock inte. Hon, den avlidnas systerdotter, måste väl ha rätt att vara här inne. Men snart märkte Viveka att den andra, Trude, ansåg henne som en inträngling och bara väntade på att hon skulle försvinna. Så fort Viveka rörde vid någon sak kände hon Trudes blickar som en hotfullt inriktad kulspruta i ryggen.

Hon fick syn på en liten underlig pjäs på ett runt bord: den liknade en miniatyrvagn på hjul och stod över ett vitt papper där bokstäver och siffror voro präntade i en cirkel.

Viveka kunde inte låta bli att peta till vagnen och strax for den i väg över papperet.

— Rör den inte! skrek Trude till med hes och gäll röst. Hör ni inte vad jag säger? Den får ni inte röra!

Hon sträckte ut handen och ryckte till sig den lilla vagnen tryckande den mot sitt bröst.

— Det är ett heligt föremål, förklarade hon väsande. Det är den doktorinnan gjorde sina spiritistiska experiment med. Jag fick också vara henne behjälplig då. Hon brukade säga att jag var ett så utmärkt medium. Vi talade med de döda och de svarade oss.

Viveka stirrade förskräckt på Trude. Det bleka ansiktet hade fått ett extatiskt uttryck. Tårarna stodo i klara droppar i hennes ögon och runno utför kinderna. Hennes händer darrade häftigt. Viveka mindes att hennes mor ofta klagat över att hennes syster Mariana ägnade så mycken tid åt spiritismen.

Trude kom henne närmare.

— Jag har talat med doktorinnan nu efter hennes död, forfor hon att viska hest. Hon tröstade mig. Hon är lycklig nu utan allt lidande. Det är därför jag låtit allt vara som hon lämnade det. Hon är mig liksom närmare då, när jag ser hennes tillhörigheter omkring mig.

— Vet morbror om det? frågade Viveka.

— Å, doktorn! Trude gjorde en liten föraktfull åtbörd. Han förstod henne aldrig. Andarna hade heller aldrig något budskap till honom.

Stackars morbror som satt där ute och skälvande strök sitt skägg, medan han talade om Mariana i en hackig ordström som inte ville upphöra! Inte ens andarna hade haft tålamod med honom och hans lång-

samhet och tråkighet. Också de hade tröttnat på honom liksom moster Mariana för länge sedan hade gjort. Viveka mindes hennes otåliga min vid måltiderna då han i evighet tycktes tugga och svälja och långsamt torkade sig om munnen. Hon förstod nu varför moster Mariana hade jungfruns porträtt överallt. Trude hade blivit hennes ersättning för mannen. Så småningom hade hon också i henne trott sig upptäcka en själsfrände och ett ypperligt spiritistiskt medium. Vilka underliga timmar måste de två inte tillbringat tillsammans i detta slarviga rum, medan de känt andarna snudda vid sig och låtit den där lilla apparaten tolka budskap från oändligheten! Så hade det kommit sig att den firade och uppvaktade Mariana von Leijon, landshövdingsdottern från Uppsala och den store Jan Matias' dotterdotter, slutligen till sin bästa väninna valt en alldeles obildad tjänstflicka med vackra ögon och trevlig figur, som hette Gertrud Göransson och som hon gav sig till att dyrka under det som hon tyckte mera poetiska namnet Trude.

— Jag ville gärna stänga till det här rummet nu, sade Trude och satte försiktigt ned den lilla vagnen på bordet igen.

Viveka förstod att hon måste gå. Trude Göransson ville inte att hon skulle vara där inne. När Viveka gick mot dörren stötte hon till en stol så att ett klädesplagg halkade i golvet. Strax var Trude där. Med en åtbörd av ömhet lyfte hon upp plagget, strök över det och lade det till sist tillbaka.

Viveka betraktade hennes rörelser med motvilja. Det var som om denna okända tagit hennes moster ifrån

henne, som om hon allena ägde rätt till hennes minne och nu sköt de närmaste släktingarna långt ut i omkretsen så att de inte skulle kunna förvetet närma sig den cirkel av bokstäver och siffror som den kvarlämnade invigda Trude ensam skulle fortsätta att låta den lilla vagnen glida hän över för att uppfånga budskap från den nyligen döda.

När Viveka kom ut i förmaket hörde hon livliga och högljudda röster från vardagsrummet. Archibald och David Macdougall hade tydligen anlänt. Hon öppnade dörren och steg in. Hennes båda morbröder som aldrig kunde vistas länge i varandras sällskap utan att råka i gräl med varandra om någon bagatell förde redan en gäll konversation över Manfred von Leijons huvud. Under sina livliga åtbörder snuddade de vid hans axlar och knän där han satt hopkrupen och darrande och ibland lyfte en ådrig hand för att hejda dem.

— Detta är dock ett sorgehus, mumlade han klagande.

Men de togo ingen hänsyn till honom som de alltid föraktat. Antonius satt och lyssnade fnissande litet för sig själv. Sofia såg ängslig ut. Då knackade det på dörren och Trude steg in i sin svarta klänning bärande en bricka med buljongkoppar.

— Å, denna eviga begravningsbuljong, skrek Archibald. Om jag kunde begripa varför man alltid skall dricka buljong innan man beger sig till en begravning.

Trude ryckte till litet, men fattade sig strax och bjöd omkring kopparna. Den heta buljongen tystade de två bröderna. I rummet hördes nu endast ett svagt klunkande då drycken gled ned i struparna.

— Vagnarna äro framme, anmälde Trude och drog sig ut ur rummet.

— En ganska nätt flicka, den där Trude, anmärkte Archibald.

Inte ens hans bror David kom sig för att motsäga honom i fråga om detta.

Strax därpå kom Trude tillbaka, nu klädd i hatt med lång sorgslöja, och syskonen Macdougall betraktade henne förvånade. Hon såg ut att tillhöra de närmast sörjande.

— Kanske Trude också har sorg efter någon anförvant? försökte Archibald Macdougall.

Hon vände sina mörka ögon mot honom.

— Nej, det har jag inte, svarade hon. Jag sörjer doktorinnan.

— Å katten, utbrast Archibald och svalde resten av buljongen.

En kall vind blåste när de kommo ut ur huset. De fingo sand och murbruk från nybygget mitt emot i ögonen. Trude hjälpte doktor von Leijon nedför ytterstrappan. Han stödde sig tungt mot henne. Den höga hatten hade åkt ned över pannan, byxbenen fladdrade för vinden, och det grå skägget, nyss så slätt och för en gångs skull fint kammat, råkade på nytt i oordning. Viveka steg in i samma kupé som sin mor och sin morbror Manfred. Trude satte sig bredvid den gamle mannen och höll honom under armen. Så kom det sig att Sofia fick åka i baksätet, vilket mycket förargade henne. Hon betraktade den sorgklädda jungfrun med hätska blickar, som denna inte låtsades märka.

Mariana har naturligtvis skämt bort henne, tänkte Sofia. Mariana skämde alltid bort alla hon tyckte om.

Viveka såg ut genom fönstret. De få människorna på gatan stannade och tittade uttryckslöst när kupéerna rullade förbi. Gatorna sågo ut som nedtryckta av en förtvivlad leda, och husens blanka fönster tycktes stirra på dem som fotgängarna nyss. Sofia höll en liten bukett rosor i sin behandskade hand och blommorna fyllde vagnen med sin ljuva doft av vår och sommar.

— Jag har bett dem att inte lägga på kistlocket förrän vi komma, stammade morbror Manfred. Du vill väl se din syster för sista gången?

Sofia nickade med tårfyllda ögon. Viveka kände sig rädd. Hon hade aldrig förut sett en död.

När de kommo fram till kyrkogården gingo Sofia och Viveka in i kapellet tillsammans med morbror Manfred. De andra stannade kvar utanför. En vaktmästare i hög hatt som kom honom att se onaturligt lång ut förde dem nedför en liten trappa. Här nere i kryptan stod den öppna kistan. Viveka närmade sig skyggt. En vit svepning, två hopknäppta magra händer, ett blekt ansikte med ett underligt fruset leende, detta var nu moster Mariana.

— Hon brukade nog vara så där blek under sminket, sade Sofia. Jag såg henne sällan utan smink, det är nog mest därför hon ser så förändrad ut.

Nej, det var döden. Döden hade tagit sin plats i denna kropp och släckt ögonens ljus.

Hon kommer inte att kunna uppstå på den yttersta dagen som det utlovas i bibeln, tänkte Viveka.

Här inför den döda tvivlade hon på att det kunde

finnas ett liv efter detta. Den döda med sitt besynnerliga leende tycktes vilja uppenbara detta för henne. Det fanns ingen fortsättning. Man slutade på detta sätt i en trång kista. Med hopknäppta händer visserligen liksom om man bad, men det var liksveperskan som knäppt samman händerna. Viveka frös. Från kroppen i kistan strömmade det ut en iskyla och när Sofia lade ned sina blommor väntade Viveka att de skulle vissna och dö också de.

Hon sköts åt sidan av morbror Manfred. Han föll under en dov jämmer på knä vid kistan och började kyssa sin döda hustrus mun.

— Mariana, Mariana, ropade han som om han trott att hon ännu kunde höra honom. Mariana, Mariana!

— Kom och kyss din moster, sade han mitt därunder till Viveka.

Då närmade sig Viveka på nytt och kysste den dödas panna. Hon tyckte att hennes läppar blevo kalla som is och hon drog sig darrande tillbaka. Trude kastade sig ner på knä vid kistan.

— Hon hör oss, sade hon extatiskt. Jag vet att hon hör oss.

— Tror du det? frågade morbror Manfred hoppfullt.

— Ja, ja, hon hör oss och ler. Se ni inte att hon ler? Och hon log ju verkligen.

Den döda fortfor att le sitt frusna leende. Viveka tyckte att rymden fylldes av detta leende utan liv. Och inte bara rymden. Den avlidnas leende vilade över hela naturen. Safterna i träd och växter fröso. Träden föllo till marken och växterna vissnade ned. Allt

levande ute i markerna dog bort. Här låg en död människa som ingen mera kunde väcka till liv och spred förstening omkring sig.

Viveka flyttade sig en bit från kistan. Hon kände tårarna stiga upp i sina ögon, men hon kunde inte gråta ut den förtvivlan hon förnam. Hon ville göra uppror mot denna världsordning som lät människor födas, trampa jorden en liten tid och sedan falla ned döda på samma jord. Vad var det då för mening med alltsammans? En lek kanske som en okynnig ande med klåfingriga händer satt i gång? Man fick naturens växlande gröna skönhet till tröst för sina ögon till en liten tid, så brusto ögonen och allt blev svart. Man fick lemmar att röra sig med så att man kunde förflytta sig från plats till plats, omfamna vänner och utföra ett eller annat arbete. Så stelnade lemmarna i döden. Man fick en tunga för att kunna tala, kanske sjunga. En dag låg den död som allt det övriga. Varför? Varför?

En sådan liten kort och ynklig jordevandring med mycken glädje och stort lidande, men utan något mål att gå mot! Det kunde inte finnas ett liv efter detta. Den lilla vagnen där borta i Mariana von Leijons rum som tog emot andarnas budskap var en löjlig uppfinning utan värde, fastän Mariana trott på den. Hennes ansikte talade inte om några uppenbarelser. Det förstelnade leendet var missräknat. Hon hade inte kommit längre än till denna trånga kista.

Nu närmade sig vaktmästaren med den höga hatten i handen.

— Jag måste lägga på locket, sade han med hycklat medlidsam stämma. Kyrkoherden är snart här.

Han måste föra undan morbror Manfred som inte ville lämna den döda. En annan vaktmästare sällade sig till sin kollega, och de hjälptes åt att skruva på locket. Manfred von Leijon stod i ett hörn med hängande armar och såg på.

De kommo åter ut i luften. Blåsten tvang kyrkogårdens höga träd att oroligt röra sina grenar. Antonius som stod där ute med sina morbröder Archibald och David var blåfrusen och gnuggade ivrigt händerna. När de sedan stego in i kapellet stod kistan där överhöljd av kransar. En från doft av liljor sam i luften och gjorde det svårt att andas. Där var fullt av människor. Hade moster Mariana haft så många vänner eller var det nyfikna som kommit till för att få njuta av den sorgliga stämning en begravning alltid ger medan de förstulet räknade kransarna och försökte läsa på visitkorten och de styva sidenbanden de sista hälsningarna till den avlidna?

Viveka stod tillsammans med sina släktingar längst framme nära den talande kyrkoherden. Denne sade vackra ord om den döda, men hon tyckte hans stämma var lika fylld av hycklat medlidande som vaktmästarens nyss. Nu hällde han jord bland kistans blommor med en liten skovel.

— Av jord är du kommen...

De flesta gräto, men Viveka hade en propp i halsen och en sten över bröstet och kunde inte gråta. Dörrarna slogos upp och den grå dagern strömmade in och kom de tända ljusen att flämta.

— Till jord skall du åter varda...

Gå då försiktigt på denna jord som till sist drar dig till sig! Var vänlig mot den så att den inte släpper in tusen glupska maskar i din kista! Den låter fagra blommor och grönskande vittutgrenade träd växa upp ur sin mylla, men dig drar den ned i sitt mörka djup. Ser du inte hur den redan sträcker svarta händer efter dig var du går fram? Stupade du över en trädrot? Snubblade du mot en sten? Ack, det är bara jorden som med allehanda små finter söker sitt rov.

Manfred von Leijon var nära att falla mot kistan när han på ett virrigt sätt sökte komma så tätt inpå den som möjligt. Den vaggade litet, där fyra vaktmästare buro den på sina axlar. De fortsatte ut ur kapellet och vidare ned på en sidogång på kyrkogården. Vinden fattade tag i sidenbanden och lät dem muntert fladdra som små brokiga fanor. För att komma till graven måste man passera mellan skockar av åskådare som knappast ville släppa fram sorgetåget. Viveka tyckte att alla dessa människors munnar gapade på ett hungrigt vis. Var så goda! Här ha ni kistan med kransarna att tugga och svälja och därtill en olycklig åldrad man med grått oredigt skägg, som på darrande ben försöker springa efter den!

Archibald och David Macdougall ville fatta Manfred von Leijon under armarna, men han slet sig jämrande ifrån dem och fortsatte att stapplande springa framåt. Han skulle fortsatt ned i den öppna graven, om inte en vaktmästare skjutit undan honom.

— Mariana! Mariana! klagade han.

Trude i sin svarta sorgslöja tog honom milt under armen.

— Hon hör oss, sade hon åter, och hennes ansikte lyste nästan förklarat.

Där under det fastskruvade kistlocket log den döda alltjämt sitt frusna leende. Hur skulle hennes öron kunna höra! Viveka darrade i hela kroppen. Nu sade prästen igen några vänliga ord över kistan.

När den sänktes i graven och sakta gungade av och an innan den nådde botten, lyfte Viveka sin blick och mötte tvärs över den öppna graven en ung mans ögon. Han smålog mot henne, men hon log inte tillbaka. Hon kände honom inte och hade aldrig sett honom förut.

Men medan hon stirrade ned i graven tänkte hon nästan omedvetet på hans ansikte. Den där unge mannen som nyss lett mot henne var lik någon. Vem? Hon letade i sitt minne bland de få bekanta hon hade. Så ryckte hon med ens till. Så besynnerligt! Hans ansikte påminde ju om Antonius! Då måste hon se på honom igen. Ja visst! Där han stod med hatten i handen med det slätstrukna mörka håret bart påminde han verkligen starkt om hennes yngste bror. Han var längre och magrare och han bar inte glasögon som Antonius, men det bleka ansiktet och ögonen vilkas färg hon härifrån inte kunde urskilja föreföllo henne att ha en form och ett uttryck som voro henne välbekanta sedan barndomen.

Då de nu alla gingo fram för att böja sig över graven kom hon att stå bredvid den unge mannen. Deras armar snuddade vid varandra och de sågo samtidigt på varandra. Hans ögon voro mörkblå och Viveka tittade nästan förskräckt in i dem för att sedan hastigt vända bort blicken. Men då mötte hon genast Antonius'

ögon, som voro förgråtna. Hon stod mitt emellan dessa två som voro så lika varandra och hon fick en underlig känsla av att ha kommit in i ett skuggspel med den öppna graven som medelpunkt. Och känslan dröjde kvar hos henne ännu medan hon steg in i den svartlackerade kupén igen och de foro tillbaka till det i upplösning stadda von Leijonska hemmet.

TJUGUNIONDE KAPITLET.

Adolf von Gottlibson.

Viveka stod vid fönstret i det lilla förmaket med dess sorgklädda blomsterkrukor och väntade på vagnen som skulle hämta dem till det von Gottlibsonska huset. Hon var otålig att komma härifrån. Middagsmåltiden hade varit lång och förskräcklig. Morbror Manfred hade suttit där nedsjunken i sin stol och långsamt tuggat och svalt maten, sölande ned sitt toviga skägg och sin servett, medan hennes mor och Archibald och David Macdougall fört en skrikande konversation över hans huvud. Det var som om dessa tre redan glömt sin döda syster, nu sedan graven blivit igenskottad. De hade talat om vardagliga ting och ibland vidrört sina barndomsminnen, i vilka Manfred von Leijon inte hade någon del. Och varje gång de under samtalet kommit tillbaka till barndomen hade David och Archibald åter råkat i gräl, båda ständigt beskyllande varandra för att ha dåligt minne. Antonius hade ägnat sig åt maten och den svartklädda Trude hade passat upp böjande sitt bleka magra ansikte tragiskt fram mellan dem, medan hennes ögon tycktes förebrå dem att de kunde äta och prata en sådan dag som denna.

Nu hörde Viveka ljudet av rullande vagnshjul på den tysta gatan. Hon lutade sig fram och urskilde ett par lysande vagnslyktor som hastigt närmade sig.

— Vagnen är här.

Trude öppnade dörren till tamburen. Myste hon inte av lättnad över att äntligen lämnas ensam så att hon åter skulle kunna smyga sig in i Mariana von Leijons rum, röra vid hennes saker och klädesplagg och kanske sätta i gång den lilla vagnen som skulle överbringa henne ett nytt budskap från den värld där hennes matmor nu dvaldes?

Sofia tog ett ömt farväl av sin svåger och sina bröder. Där nere utanför porten stod en gammal kusk som faderligt log och bistod de tre med att ta sig upp i den öppna vagnen. Han svepte filtarna omsorgsfullt omkring dem och lade en skotsk pläd över deras fötter.

— Hu, så rysligt att nu komma till ett nytt ställe, sade Sofia då de foro i väg. Jag såg von Gottlibsons vid graven, åtminstone sade den där konstiga Trude att det var de. Men morbror Manfred gav oss ju ingen tid till presentation. Ändå hade jag väl hellre stannat och bytt ett par ord med dem, så hade vi åtminstone träffats.

De rullade åter genom den lilla staden förbi hus där det lyste ur fönstren och över en bågformad bro, varunder vattnet dånande forsade fram. De foro till slutet av en lång gata, där hjulen hoppade och stötte mot kullerstenarna och där husen blevo allt mindre. Över dem drogo molnen med stark fart, emellanåt blottande en flik av en klar stjärnhimmel. Det blåste

och de fröso alla tre efter värmen uppe i morbror Manfreds rum.

Nu styrde kusken hästarna uppför en mörk väg. Höga träd med risiga grenar vaggade i blåsten över deras huvuden. Vid slutet av vägen sågo de ljusen från fönstren på den Gottlibsonska gården. Här i mörkret tyckte Viveka byggnaden tog formen av en lång båt smalnande vid för och akter.

Kusken hjälpte dem ur vagnen. En gammal trotjänarinna med ett bistert rynkigt ansikte närmade sig värdigt och tog deras kappsäckar. Därpå öppnade hon dörren till en hall, varifrån en bred trappa ledde upp till en övre våning. Hallen föreföll Viveka i första ögonblicket vara fylld av människor och röster.

En äldre dam gick emot dem. Hon hade en kantig gestalt under den enkla svarta klänningen. Det mörka håret var hårt och stripigt tillbakaskjutet från panna och öron och slutade i en liten hopvriden knut i nacken. Det runda brunhyade ansiktet var fult med en stor mun och med små blanka bruna ögon, långt insjunkna i sina vida hålor. Hon påminde om något för sin intelligens namnkunnigt djur: en apa eller kanske en uggla. Det var fru Beda von Gottlibson av den för sin rikedom och vidsynta filantropi vittfrejdade Göteborgssläkten Orust-Stenbit.

Hon hälsade hjärtligt på Sofia och uttryckte sin glädje över att se sin kära goda vän Marianas släktingar hos sig. Bakom henne steg hennes man Frey som titulerades "landskamrern" fram och hälsade. Han var längre än hon, med grått hår och en liten grå mustasch. Hans ansikte bar ett uttryck av självförtroende och

egenkärlek som även kommo fram när han talade, vilket han gjorde med en oljig röst som om han njöt och smakade på varje ord. I trots av att han bibehöll titeln hade han på grund av ohälsa lämnat länsstyrelsen och alla offentliga befattningar få år efter sitt giftermål och hade nu bara ett litet kontor inne i staden, där han mest för ro skull och för att ha något att göra sysslade med jordförmedling. Även denna jordförmedling hade en anstrykning av humanitär verksamhet liksom allt både hos von Gottlibsons och hos Orust-Stenbits, utan att man riktigt förstod varför.

Viveka neg för de två, men blev plötsligt het i ansiktet. Bredvid henne stod den unge mannen hon sett på förmiddagen vid graven.

— Det här är min son Adolf, sade hans mor.

Sedan hälsade Viveka på de två döttrarna i familjen. Den ena som föreställdes som fru Guttan Danell och tycktes gift med någon sorts ämbetsman liknade sin far med det blonda håret som en krona på hjässan, medan den andra tydligen ännu ogifta Fejan var kantig och mager, med ett smalt ansikte och en mun som en nötknäppare. Ännu en son, Knut, fet och kullrig med kraftiga skulderblad, bockade sig hastigt och mumlade en välkomsthälsning.

Viveka skulle många år efteråt se för sig den där hallen med den församlade von Gottlibsonska familjen, som hon så oväntat ramlade in i på moster Marianas begravningsdag. Slogo de inte redan då en ring omkring henne där hon stod hjälplös och liten? Det skulle gå ett par år innan hon kunde ta sig ut ur den ringen och slita sig loss. Den döda i sin kista där

ute på kyrkogården tycktes ha styrt om detta sammanträffande. Hon hade länge varit en avhållen vän till familjen von Gottlibson, och det var som hennes nära och liksom hon själv mindre bemedlade släktingar Lagercronas blevo så gästfritt härbärgerade i det burgna och rymliga huset, under det att Marianas bröder David och Archibald föredrogo att fortsätta sina hetsiga meningsutbyten i en dubblett på Stadshotellet.

De visades upp på sina rum i övre våningen. Fejan sprang omkring och öppnade dörrarna. Hon hade ett våldsamt energiskt sätt som verkade nästan skrämmande på Viveka. Det var som om hon fäktat i luften med osynliga vapen.

Innan de gingo ned till supén blev Viveka stående på mattan i det lilla vitmöblerade gästrummet. Med osäkra blickar tittade hon sig omkring. Allting här var så rent och propert. Hon skulle vara rädd för att skrynkla lakanen och att ta en handduk från hängaren där borta. Gardinen var icke nedrullad för fönstret och rummet återspeglades i de svarta rutorna. Hon kunde också se en skymt av sitt eget ansikte som föreföll vitt i fönsterglaset. Ovillkorligt tänkte hon på Adolf Gottlibson som var så lik Antonius. Han hade haft en blick i ögonen som om de redan varit bekanta. Hon kände honom ju inte, och det var något märkligt i denna hans blick som berörde henne underligt.

I detsamma kom Antonius in i rummet. Han var överförtjust i hela hemmet och familjen.

— Jag har fått ett härligt rum, förkunnade han. Det är annat än hos oss, det här hemmet förefaller

högförmöget. Och den där Adolf — jag undrar om jag inte i honom kommer att få en ny vän snart?

Antonius hade inte haft någon vän sedan hans kusin Laurits Wallonius övergivit honom. Nu vädrade han en ny uppseglande vänskap och hans ansikte strålade av förväntan.

— Tyckte du så bra om honom? frågade Viveka tveksamt.

— Ja, det gjorde jag, försäkrade Antonius ivrigt. Jag lade för reste märke till honom redan vid begravningen. Han ser ut som en gentleman. Minns du inte att moster Mariana skrivit om honom i sina brev? Hon tyckte mycket om honom, fast på hennes omdöme kunde man väl inte alltid lita. Tänk bara på den där fåniga jungfrun Trude som hon hade fotografier av överallt. De där pigporträtten skulle verkligen göra sig i familjegalleriet! Hennes egen jungfru i tyll och med nakna axlar! Det var det besynnerligaste jag sett.

— Kan du stryka luggen ur pannan, Antonius, så blir du ännu mera lik Adolf von Gottlibson? sade Viveka hastigt.

— Är jag lik honom? Tycker du? Jag vet inte om det är smickrande just, svarade Antonius, alltid på sin vakt mot varje anmärkning som gällde hans utseende.

Han gick fram till toalettspegeln, och medan han strök luggen ur pannan synade han noga sitt ansikte.

— Ja, sannerligen, utbrast han. Jag tror verkligen att det finns en liten likhet. Det var egendomligt! En utomstående har lättare för att upptäcka sådant,

Tycker du inte i alla fall att jag ser bättre ut? fortsatte han ängsligt.

Han vände sig om mot Viveka, och där han stod med taklampans ljus över sitt ansikte och med den uppkammade luggen som förut tillgjort fallit ned mot ena ögat, tedde han sig så löjlig i sin oro för sitt yttre att Viveka måste skratta.

— Visst ser du bättre ut, lugnade hon honom. Jag tycker inte särskilt om honom, jag vet inte varför.

Antonius brydde sig inte alls om vad hon tyckte om Adolf von Gottlibson. Han fäste sig endast vid vad hon sagt om hans eget utseende. Oförtrutet vände han sig på nytt mot spegeln och kammade tillbaka luggen igen.

— Jag säger som mamma: hu, en sådan ryslig begravning, anmärkte han ordnande med sitt hår. Morbror Manfred verkade rent av fnoskig.

— Alltsammans var beklämmande, mumlade Viveka.

Men hon tänkte på att även Antonius, liksom förut de vuxna, föreföll som om han redan glömt den döda. Viveka kunde inte glömma så lätt. Alltjämt dröjde i luften omkring henne det frusna leendet som vilat på den dödas läppar, och hennes mun kändes ännu kall efter den kyss hon tryckt på moster Marianas panna.

Under den långa måltiden satt Viveka på landskamrerns vänstra sida. Sofia satt mitt emot henne, till höger om honom. Viveka betraktade sin mor. Hon pratade och skrattade nervöst och ivrigt. Det föreföll som om hon ville göra ett gott intryck och därför omsorgsfullt sökte samtalsämnen som kunde tänkas behaga.

Landskamrer Frey var också redan intagen av henne. Han hade ett odrägligt sätt att långsamt stryka sin mustasch sedan han yttrat något. Hans salvelsefulla röst tycktes rinna ut över rummet. Hans andedräkt måste under åratal ha klibbat sig fast vid möblerna så att även dessa hade ett skinande och oljigt utseende. Det var inte svårt att märka att allting i huset rörde sig kring denne man, familjens överhuvud. Hans fru följde med ängsliga och förstulna blickar maten han förde till munnen för att spåra om den smakade honom. Hans barn lyssnade uppmärksamt till vad han hade att säga, även om de ibland trots all uppmärksamhet sågo en smula uttråkade ut.

Då och då avbröt han sig och oartigt nog även Sofia mitt i en mening och vände sig till den yngste sonen, som såg ut att vara ett par och tjugu år.

— Knutte, ropade han tvärs över bordet. Tag för dig av den här omeletten, den är utmärkt. Ta alltsammans, jag har redan försett mig.

Eller också:

— Knutte, bred dig en ordentlig smörgås! Här har du medvursten.

Fatet med medvursten langades då fort över bordet till Knutte som redan hade munnen full av mat.

— Du måste äta för att bli stark, tillade hans far förmanande trots att bemälde Knutte ju förut framvisade en mer än välnärd kroppshydda.

— Ja, pappa! Tack, pappa! svarade Knutte och åstadkom ett stort buller med kniv och gaffel mot sin tallrik.

Viveka kände sig iakttagen och måste vända på hu-

vudet. Åter mötte hon Adolfs ögon. Han satt på hennes andra sida och hade visst flera gånger sökt säga något till henne, men hon hade varit så upptagen med att se sig omkring att hon inte märkt det.

— Det är en sällsynt tillfällighet att vi nästan alla syskon äro hemma på en gång, sade han nu, omständligt redogörande på ett samtidigt pedantiskt och litet preciöst självkärt sätt. Det har varit fars födelsedag, så vi ha kommit hitresande från olika håll och mest från lärdomssätet Uppsala. Vår äldste bror Salomon är docent i vetenskaplig fotografi där och kunde tyvärr inte slita sig lös från sina kära negativ. Själv studerar jag medicin i Uppsala och skall snart tillbaka dit igen.

— Skall ni bli läkare? frågade Viveka.

— Ja visst, eljes skulle jag väl inte studera medicin, skrattade han. Fast man kan naturligtvis även specialisera sig på rättsmedicin och patologi och utbilda sig till akademisk lärare, korrigerade han sig.

Viveka rodnade djupt därför att hon trodde att hennes fråga varit dum. Hans ton lät också en smula överdrivet överlägsen.

Hans likhet med Antonius fortfor att förbrylla henne. Hon såg hur Antonius under hela måltiden uppmärksamt iakttog Adolf, kanske även han förbryllad över denna likhet som Viveka påpekat för honom.

För Viveka tycktes denna måltid aldrig vilja ta slut. Hon kände sig trött efter dagens alla olika upplevelser och kylan från gravkoret, där den öppna kistan stått, ville inte överge henne. Alla dessa nya ansikten, som böjde sig fram mot henne, och dessa nya röster, som fyllde rummet, verkade också förvirrande på henne.

Ännu i går befann hon sig i de välkända rummen på Sibyllegatan. Tåget hade helt hastigt fört henne till en annan miljö många mil bort. Där hade hon sett döden och förnummit dess närhet på ett oroväckande sätt, och de levandes rörelser och stämmor föreföllo efter detta alltför livliga och materiella.

Måltiden tog äntligen ett slut och man steg ut i den stora gammaldags salongen med höga fönster utåt en trädgård som i kvällsmörkret inte syntes.

— Vi ha en mycket vacker trädgård åt det här hållet, förklarade landskamrer Frey för Viveka då de båda kommo att stå vid fönstret. Om höstarna äro träden fyllda av plommon och äpplen och päron. Där finns också ett par sällsynta träd som min farfar planterat och fört med sig från Kafferlandet, där han vistades i många år som läkarmissionär och forskningsresande. Det var en både kunnig och from man.

Viveka stirrade på den mörka fönsterrutan.

Men liksom i rutan nyss där uppe i våningen såg hon inte heller nu något annat än ett rum som återgavs i fönstret som i en spegel. Hon fick en kvävande känsla som om den ombonade välmöblerade rumsfilen tryckte på hennes bröst. Här var alltför välordnat, alltför inpyrt av det självbelåtet anspråksfulla i välsituerade och praktiska människors organiserande av varje detalj, så att familj, tjänstefolk och gäster skulle ha det inrättat på det för var och en mest passande sätt som kunde åstadkommas för pengar. Det var som om både möblerna och de olika familjemedlemmarna trängt sig på henne med sin utmärkthet och sin praktiskhet.

Nu hörde hon fru Beda von Gottlibson tala om Mariana von Leijon. Viveka gick och satte sig på en stol i hennes närhet. Fru von Gottlibson berättade besynnerliga saker om den avlidna, allt under det hon log ett välvilligt överslätande leende och hennes bruna uggleögon blänkte. Mariana hade de sista åren blivit mycket underlig, kanske en följd av att hon sysslat med spiritismen, kanske bara en annan yttring av en och samma bakomliggande rubbning i själslivet. En tid hade en massa anonyma brev översvämmat staden, alla fyllda av de värsta smädelser mot familjen von Gottlibson. Ingen kunde begripa varifrån de kommo, men Gottlibsons hade snart blivit underrättade om brevens innehåll av sina bekanta. Det hade varit pinsamma veckor. Ont förtal fastnar alltid i somliga sinnen. Även personer som anlitat deras välgörenhet hade viskat på deras rygg. En eftermiddag när landskamrer Frey kommit nedför trappan från sitt kontor i staden hade han funnit en hopkrupen snyftande gestalt på ett trappsteg. Det var Mariana von Leijon. Gråtande hade hon omfamnat hans knän och i en ström av förvirrade ord bekänt att det var hon som författat breven.

— Jag har gjort det! Jag har gjort det! hade hon oupphörligt ropat och tiggt om förlåtelse.

— Naturligtvis förläto vi henne, sade fru Beda med god röst. En sjuk människa får man ju inte räkna med som med andra. Hela den tid hon skrev de där breven besökte hon oss som vanligt, och ingen av oss kunde ju ana att det var skadegörerskan själv som satt vid vårt bord. Efter den där bekännelsen fortsatte vi ändå att vara goda vänner som om ingenting hänt. En

stackars sjuk människa kan man inte göra ansvarig för hennes handlingar. Vi ha för resten själva haft så mycket sjukdom i släkten, så vi veta vad det vill säga. En syster till min man hoppade en gång ut genom ett fönster i Masthugget, där hon grundat en trasskola med bespisning för ärftligt belastade utomäktenskapliga barn. På mig verkade det ofta som om Mariana gjorde saker och ting mot sin vilja och knappast ens ägde någon riktig vetskap om dem.

Sofia bet sig i läppen. Det var tydligt att hon var mycket illa berörd av sin döda systers uppförande. Hon gjorde oupphörligt tecken åt Viveka att hon skulle avlägsna sig. Men Viveka ville inte förstå dem. Hon måste höra mera. Hon tyckte inte om fru von Gottlibsons förlåtande leende. Det var ju ändå en död hon talade om, sudlande minnet av henne för hennes närmaste kvarlevande släktingar, även om hon på ett generöst och mera ovanligt vis inrangerade sina egna anförvanter bland de sjuka.

— Och så denna jungfru, den här Trude, fortsatte fru von Gottlibson. Det var ju ett besynnerligt förhållande det också.

— Ja, det är verkligen besynnerligt, svarade Sofia, nu lättad över att samtalet tog en annan vändning och avlägsnade sig från de anonyma breven. Hon hade ju porträtt av henne överallt. Mariana tycks ha dyrkat henne. Det måste väl vara en sällsport begåvad och dugande person? förhörde hon sig försiktigt, i det hon halvt omedvetet hoppades få erfara motsatsen.

— Stackars Mariana, suckade fru Beda von Gottlibson medlidsamt. Hon skämde bort den där flickan

som om hon varit hennes egen dotter. Jag kunde då aldrig se något särskilt hos henne och inte tror jag heller hon var kompetent att sköta hemmet. Men hon var Marianas medium. Den arme gubben von Leijon fick gå utanför, medan de två låste dörren om sängkammaren och talade med andarna. Han kanske inte hade det så roligt.

Viveka såg åter för sig Mariana von Leijon som hon varit sista gången hon besökt dem i Ramstaden. Så bedårande: sprudlande av kvickhet och liv och med det pikant sminkade ansiktet leende och uppmärksamt vänt än mot den ena än mot den andra som kommit fram för att prata med henne. Skulle hon varit en sjuk, "en skadegörerska", som fru von Gottlibson med sitt fromt förlåtande, självbelåtet överseende leende uttryckt det? Ofattbart! Vore det ej bättre att inte alls tala om den döda än att berätta sådana saker?

Viveka såg sig om. Adolf von Gottlibson och Antonius hade slagit sig ned i en soffa i ett hörn av salongen. Det var en sådan där liten trång soffa som nätt och jämnt rymde två personer och som därför brukade kallas för fästmanssoffa. De sutto också tätt intill varandra knä mot knä och talade ivrigt och allvarsamt med varandra. De skulle påtagligen komma att bli förtroliga vänner. Viveka kände ett litet stygn av oro inom sig. Bleve Adolf von Gottlibson Antonius' bästa vän, skulle det betyda att även han och Viveka oupphörligt skulle råkas. Han skulle stiga in i deras hem och deras liv. Med sina närgångna blickar skulle han granska allt och alla, i tysthet kritisera dem och ändå hålla till godo. Hon hade redan en känsla av att

hans karaktär var sådan. Nu mötte han hennes blick igen. Han betraktade henne leende förbi Antonius' nedböjda huvud. Viveka förnam hur hjärtat ängsligt rörde sig inom henne. Det kändes som om ett luftdrag sakta och oemotståndligt ville pressa henne fram till den plats där han satt. Men hon aktade sig för att flytta sig från stolen. Hon förstod dunkelt att dagens händelser och åsynen av döden gjort henne särskilt känslig och mottaglig för intryck, och hon var glad att hennes mor slutligen tog god natt och de kunde gå upp på sina rum.

— Skall du inte lägga dig?

Sofia redan i nattdräkt stack in huvudet från sin dörr. Viveka ryckte till. Hon stod vid fönstret och hade ännu inte börjat klä av sig.

— Jo visst, mamma, jag lägger mig nu, ropade hon.

Då slöt Sofia dörren om sig och Viveka var åter ensam. Lydigt klädde hon av sig och gick till sängs. Det var en bred vitlackerad säng med mjuka dynor, sköna att sjunka tillbaka mot. Men Viveka tänkte på den döda i sin trånga kista och kunde inte somna. Oupphörligt vände hon på kuddarna som kändes alltför heta mot hennes kind. Så lätt man glömde att man ändå skulle dö! Var kanske kroppen alltför fylld av liv, av hjärtats dunkande och blodets brus för att tanken skulle förmå fatta döden? Hon kunde dö i natt, hur otrolig den tanken än var. Då skulle hennes blick aldrig mer möta solskenet mot fönsterrutan eller himlens underbara blå rymd. Hon skulle vara ett dött ting som forslades undan. Och mot Döden skulle hon inte kunna kämpa. Han skulle falla över henne och krossa

henne mot sina benrangelskotor. Det sista hennes slocknande blick skulle uppfånga var det grinande grymma leendet hon sett på bilder av honom där han framställdes som en skelettman med lie på axeln.

Viveka flyttade åter på en kudde, vände på den och pressade sin kind mot den, förfärad, krympande sig i fasa.

Men var livet då verkligen så skönt att det måste vara så svårt att lämna det? Ja, livet var skönt. Och när hon tänkte detta, erinrade hon sig åter midsommaraftonen på den sakta framglidande pråmen. Klarälvens gröna vatten, doften av linnea inifrån skogarna, de små vita skyarna som farit över den blå sommarhimlen och Gregor von Feilitzen där han stått lutad vid räcket tätt intill henne. Hon hade inte glömt honom. En lätt varm våg ur blodets heta källor ilade igenom henne så snart hon tänkte på honom. Det hade ändå inte hänt något mellan dem. Under den tid hon varit kvar i Värmland hade hon träffat honom flera gånger. Han hade sett på henne och någon gång tryckt hennes hand, men då hade hon blivit förskräckt och dragit sig undan vid minnet av allt det fula den sextonåriga Thésy von Thesen berättat för henne.

Det föreföll mer än underligt. Hennes förälskelse i den där mannen stod för henne oupplösligt förbunden med den där plötsliga vetskapen hon fått om förhållandet mellan könen. Hon visste nu och hon var rädd, men detta ökade endast det hemlighetsfulla och lockande i denna förälskelse. Detta som hon fått höra och som hon ansåg styggt och otäckt fick för hennes tankar en besynnerlig dragningskraft. Kärlekens rosor växte

vid ett hål fyllt av slem och orenlighet som hon ändå oupphörligt måste böja sig fram för att titta ned i och känna lukten av. Hon vågade sig inte ända fram, inte dit ned, men hon stod helt nära, vacklande i sin första medvetna förälskelse. Hon bävade tillbaka, men med förskräckelse förnam hon hur hennes lemmar slappnade för att åter krampaktigt längta att öppna sig mot den slutliga föreningen med den man hon älskade.

Så hade hon i månader framåt fortsatt att leva i ett slags sinnesrus väckt till liv av sammanträffandet med Gregor och purpurstänkande alla ting hennes blickar mötte med ett mörkrött sken av levrat blod som kom det att skimra och flimra för hennes ögon. På gatorna betraktade hon nyfiket och undrande de förbigående. Har du gjort det? Och du? Och du? frågade hon tyst. Ett ben som spänstigt avtecknade sig mot den strama kjolen, en bågig linje som förrådde en barm som självmedvetet och stolt höjde sig under jackan, en liten klacks yra och lättsinniga smällande mot gatstenarna tycktes ge henne öppenhjärtiga svar.

— Vad är en gatflicka? hade hon en gång överraskat sin mor pinsamt med att fråga.

Sofia hade stirrat på henne med uppspärrade förfärade ögon.

— Nej, snälla Viveka, hur kan du komma att tänka på sådant? Hu, så rysligt! Gatflickor, det är förtappade och sminkade varelser utan moral och med stor underkropp. De lukta mysk och ta emot pengar av herrar om kvällarna utan att vara gifta med dem, hu, så rysligt. Sådana låter Gud finnas, för att rena kvin-

nor inte skola behöva frestas, men man talar inte om dem. Nej, vet du, lilla Viveka, detta skall du verkligen inte rota i. Nej, hu, hu så rysligt!

Men Viveka hade tänkt att så kunde inte den där unga flickan, som Douglas så ivrigt försvarat en natt, ha varit. Ändå tittade hon sig sedan ivrigt omkring på sina promenader i en rysande förhoppning om att få syn på en sådan kvinna som hennes mor beskrivit. Hennes näsborrar vidgade sig vädrande när hon kände en doft av stark parfym stryka förbi sig. Hon visste det nu: en gatflicka var en sådan som levde på männen. Och Viveka gick på jakt för att få syn på denna varelse.

Den stora staden hade under denna tid för henne bytt utseende. Förut måtte hon ha gått ovetande och blind genom gatorna som förefallit henne städade och prydliga med blänkande butiksfönster och rader av hus innehållande idel mer eller mindre välordnade våningar. Nu lurade hemligheter i varje hörna, i varje skum gränd som hon skyggt tittade in i. Hon lade märke till möten mellan män och kvinnor. Där i ett gathörn stod en herre och talade ivrigt med en ung dam. Vad gjorde de väl upp? Skulle de senare träffas i ett mörkt rum bakom neddragna rullgardiner? Tittade hon om aftnarna ut genom förmaksfönstret kunde hon upptäcka ett par som kysstes i porten mitt emot. Skymningen höljde dem, men deras ansikten lyste plötsligt vita av det sken gatlyktan kastade.

Då hade Viveka smugit sig in i sitt ensamma rum och känt bädden brinna under sig medan hon vred sig upphetsad av känslor hon ej kunde reda ut för sig.

Hennes kropp erhöll en stor betydelse för henne. Hon granskade sig noga i spegeln, gladde sig åt att brösten börjat rundas, rörde med kalla fingertoppar vid den blanka huden. Men såg hon då plötsligt upp från sin ivriga sysselsättning och mötte sina ögon fann hon som förr en främmande vilsen blick i dem som om ett väsen suttit fånget bakom ögonbrynens mörka stängsel längtande efter att komma loss och att få flyga ut från detta häkte av kött och ben och senor. Kroppen törstade efter kärlek och hungrade efter att bli mättad med smekningar, men den fångna själen hade andra önskningar och begär. Kanske begär och önskningar i släkt med dem som fyllde blommorna på marken eller de vita flygande molnen på himlen.

Denna höst hade Viveka börjat läsa allt vad hon kom över, i smyg lånande böcker från Antonius' bokhylla. Han var mycket noga med att hon ej finge läsa något annat än vad han själv lämnade ut till henne, men hon ställde böckerna på raderna så att han ej skulle kunna upptäcka att någon bok för tillfället var försvunnen. Och böckerna fingo en särskild tjusning för henne just därför att hon läste dem utan tillstånd från uppsyningsmannen Antonius. Om nätterna slukade hon romaner utan uppehåll. De banalaste kärlekshistorier kommo hennes kinder att hetta, vissa mystiska och beslöjade ordvändningar försatte henne i ett behagligt rus. En längtan efter att själv kunna skriva väcktes åter hos henne. Ibland steg hon upp och fyllde sida efter sida i sin dagbok. Hon älskade ord som klingade vackert och ibland kommo de till henne utan ansträngning. Ack, en underbar tid denna vid aderton år då

man skriver bekymmerslöst och utan tanke på vad en moraliskt granntyckt förläggare skall säga.

Sigyn hade efter det hon avslutat skolan rest till England. Viveka var ensam utan andra vänner än familjen Aqvelin, som hon då och då gjorde besök hos, och alltjämt i hemmet omgiven av de snattrande gumrösterna från tanter, mostrar och fastrar. Hon hade dessa månader tyckt sig vandra och vandra sökande utan mål, men med en brinnande önskan inom sig att finna något. Hon ville gå igenom ett seminarium, men läkaren avrådde hennes föräldrar från varje i minsta mån ansträngande sysselsättning för deras dotter. Men sysselsättningen att finna sig till rätta i livet var för Viveka mer ansträngande än ett seminarium skulle varit.

Hon hade svaghetstillstånd då benen vacklade och hon blev yr i huvudet. Det var sin mors yrsel hon ärvt och Sofia begagnade även på Viveka sitt gamla beprövade medel.

— Är du yr i huvudet? brukade hon säga likgiltigt, alltför upptagen av att känna efter sina egna krämpor. Konjaksflaskan står på min lavoar.

Viveka blev ännu mer yr i huvudet av konjaken, men den stack och hettade i kroppen så att hon tyckte sig komma till sig själv igen.

Medan Viveka låg där i den vitlackerade sängen i det von Gottlibsonska hemmet sade hon sig att ingenting hade hänt dessa månader efter midsommaraftonen. Men i nästa stund protesterade hon mot denna tanke. Något hade dock hänt. Under denna tid som hade tyckts henne grå och utan växtkraft måste ändå kraf-

ter ha varit i rörelse i hennes inre. Hon kände det. Hon hade blivit äldre, mera utvecklad. Det är inte bara de yttre händelserna som betyda något. Inom en finns en groende värld som i tysthet växer och växer utan ens egen vetskap. Ogräs och sköna blommor om vartannat. Känslorna som också de omedvetet under växandets år stiga upp som källsprång ur underlivet vattna denna värld. En dag skulle Viveka kvävas av den underliga och underbara floden i hennes inre. Men inte ännu! Inte nu! Hon lade handen över sitt bröst och andades ut en befriande suck.

— Jag är jag, mumlade hon segervisst.

Hennes var denna unga kropp med runda bröst och lemmar som alltjämt växte. Hennes hjärtat som alltid ville slå så oroligt. Hennes denna ström av heta känslor som med blodet fördes genom hennes varelse och gav hjärtat ständigt förnyat arbete.

— Jag är jag.

Hon satte sig upp i sängen. En tanke smög sig igenom henne som en eldslåga. Varför upprepade hon så bestämt dessa ord? Hur kom det sig att hon var hon, Viveka von Lagercrona, och inte någon annan? Kroppens obevekliga linjer hade satt sina gränser kring en viss varelse. Varför hade hon inte i stället blivit fru Beda von Gottlibson eller moster Mariana von Leijon, som nu låg under jorden bittert leende upp mot kistlocket? Sådant förstår man inte. Förståndet kan inte fatta...

Ett namn, en själ, en kropp blir en tilldelad och man måste hålla ut med dem hela livet. Viveka mindes en lek de roat sig med som barn tillsammans med kusi-

nerna Macdougall. Man satte sig i en ring på stolar som räckte till för alla så när som på en. Den som blivit utan stol hade att ställa sig avvaktande mitt i ringen. Nu gällde det att snabbt byta platser så att den som stod och spejade sig omkring efter en tom stol inte hann sätta sig på den man just tänkte ta. Det blev ett springande och ett skratt, under det man hastigt och ivrigt bytte stolar med varandra. Ibland blinkade man till någon mitt emot, ibland till någon vid ens sida. Man måste vara kvick i benen för att erövra den andras plats.

Varför kunde man inte göra så i livet? Raskt blinka mot en annan och lustigt byta skinn och själ med denna liksom man förr i leken bytt stol? Man skulle se världen ur tusen par olika ögon. Leva sitt eget liv, andras liv, gunga som en fjäril från växt till växt, sugande musten ur dem alla. Världen skulle äntligen bli fylld av händelser.

Viveka slöt ögonen förvirrad.

Hon vaknade tidigt. När hon drog upp gardinen var det ännu tyst i huset. Det var en söndag och allt föreföll så stilla. Solen sken inte. Molnen gungade tyngda av regn eller snö över himlen.

Viveka klädde sig hastigt och smög sig ut. Hon gick över den runda gården och upp i en risig park. Gröna granar vuxo här och där bland de nakna lövträden. De tycktes göra sig breda och skryta med sin grönska som i den vissnade omgivningen verkade konstgjord. Men det var ju likväl inte så långt till våren då de andra träden skulle leva upp igen svällande av safter och med klibbiga knoppar på sina grenar. En liten

fågel sjöng förskrämt inne från ett träd, om och om igen prövande sin röst. På ett ställe bredde en matta av guldbruna boklöv ut sig. Löven rörde sig prasslande och duvet i morgonvinden.

Viveka kom upp till en kal höjd, varifrån man såg ned över stadens ojämna husrader, den rinnande ån under kullriga broar och kyrktornet med dess löjliga spetsiga torn. Hon satte sig ned på en sten. Hon hade glömt föregående kvälls tankar och mindes endast att hon somnat ifrån dem. En dröm tyngde ännu hennes huvud, men hon kunde inte riktigt erinra sig den. Kyrkklockorna började ringa och deras klang fastnade i den tunga luften.

När Viveka vände sig om, fick hon se Adolf von Gottlibson komma upp mot höjden. Hade han upptäckt henne från fönstret och följt efter henne? Hon fick en lust att gå sin väg, men förmådde inte fatta något beslut. Hans magra gestalt förde sig lätt och fort, och han kom allt närmare hennes plats. Nu skönjde hon tydligt hans ansikte. Hans likhet med Antonius förvånade henne åter.

— Får jag slå mig ner?

Nu stod han leende framför henne. Innan hon hann säga något, satt han redan bredvid henne på stenen. I detsamma lyste solen fram och med ens kändes det varmt som om våren verkligen kommit.

— Det är inte bra att sitta på stenar så här års, sade Adolf skämtsamt. Jag är rädd för att fröken förkyler sig.

— Ånej, det är nog ingen fara.

Viveka drog sin vinterkappa tätare om sig.

— Men jag är läkare och jag ordinerar en promenad i stället, sade han och reste sig hastigt. Kom nu, fröken Lagercrona.

Då måste Viveka resa sig, fastän motvilligt. Tillsammans gingo de åter ned genom parken, och han förde henne på andra sidan av huset till trädgården.

— Trädgården är just ingenting att visa nu i mars, sade han. Men man kan alltid promenera på gångarna.

Det var en vidsträckt trädgård som föreföll tom och härjad utan gröna träd och fyllda trädgårdssängar. Men den fick snart ett annat utseende för Vivekas ögon när Adolf von Gottlibson åter började tala.

— Här äro fruktträden, sade han och pekade med käppen på en rad av knotiga stammar. Om ett par månader äro de överhöljda med skära och vita blommor. Ni skulle se det där körsbärsträdet! Det är som en enda snödriva då. Och här, han pekade med skospetsen i den svarta jorden, här komma blommorna upp. Min mor håller så mycket av blommor. Hon odlar alla sorter, mest sådana gammalmodiga som man inte får se nuförtiden i trädgårdarna. Utmed väggen på den gamla lekstugan ha vi solrosor. De blomma inte förrän på sensommaren, men då breda de ut sig och lysa som om flera små solar trillat ned från himlen. Jag älskar den här trädgården som jag vuxit upp i, och om höstarna har jag svårt att slita mig ifrån den och fara upp till universitetet.

Fastän han talade så poetiskt om blommor och träd, föreföll hans röst torr och undervisande. Men trots den torra rösten hade hans ord för henne trollat fram

en grönskande och blommande trädgård så att Viveka nästan tyckte sig känna blomdoften komma svepande med vinden.

— Här måste vara bra vackert om våren och sommaren, mumlade Viveka. Jag menar för blommornas skull.

Hon kände sig besvärad av att vara ensam med honom och kunde inte hitta på något annat att säga än att liksom upprepa hans ord. Dessutom hade hon en stark känsla av att hon berövade Antonius något. Det var ju Antonius' vän denne Adolf von Gottlibson skulle bli och inte hennes. Kanske stod Antonius i sitt fönster just i denna minut och såg dem promenera så förtroligt tillsammans.

— Tycker ni om min bror? måste Viveka fråga.

Han stannade mitt på gången och såg på henne med sina mörka ögon. Spelade det inte ett litet leende där långt inne i dem?

— Tycker om?

Också han upprepade nu hennes ord fastän han inte syntes ha svårt att finna egna.

— Ja, det gör jag nog för resten. Jo, jag har en ganska bestämd känsla av att Antonius och jag komma att bli goda vänner. Sådant brukar jag känna på mig strax jag träffar någon ny. Då kommer det blixtlikt för mig: "du blir min vän", eller "dig kan jag inte fördra". Jo, Antonius blir alldeles säkert min vän. Det är heller inte långt mellan Stockholm och Uppsala. Redan i går gjorde vi upp att vi skulle hälsa på varandra.

Viveka log för sig själv. Det där hade nog varit Antonius' förslag. Han var alltid snabb med att göra upp planer.

— Då kommer ni väl och hälsar på oss i Stockholm? sade Viveka artigt.

— Tack, det skall bli intressant, svarade han. Jag tänkte på er i går kväll. Ni har ett ansikte som avspeglar alla intryck. Det måste vara svårt för er att dölja något. Fröken von Lagercrona var visst mycket gripen av jordfästningen och av att ha sett den avlidna?

Viveka ryste.

— Jag har aldrig sett någon död förut, sade hon.

Men hon ville inte tala mera om det. Hon fick en känsla av obehag över att den där unge mannen tycktes kunna skåda tvärs igenom henne. Hon kände honom ju inte och hade åter samma förnimmelse som vid den öppna graven föregående dag: att hans blickar voro alltför närgångna.

Hon hörde steg på gången och vände sig om. Se där kom Antonius! Säkert hade hon nyss haft rätt i sin misstanke: han hade upptäckt dem från sitt fönster. Han gick med hastiga steg och hade inte ens givit sig tid att knäppa rocken i sin iver att hinna i fatt dem.

— Du skulle ju säga till mig när du gick ut, ropade han andfådd.

Viveka såg från den ena till den andra. De voro redan du. Deras vänskap hade sannerligen i går kväll gjort stora framsteg.

Adolf skrattade.

— Jag fick syn på din syster i stället, sade han.

Antonius gav Viveka en hätsk blick. Det såg ut som undrade han om hon redan kommit emellan dem.

— Jag sov så tungt, klagade Antonius. Och jag hade hemska drömmar. Det var naturligtvis efter begravningen i går.

Han tittade vädjande hän på Adolf som om han väntat att denne med handen eller med blott ett ord skulle få honom att glömma de svåra drömmarna.

Men över dem i rymden som åter blivit tung av moln tyckte Viveka sig för en sekund se den dödas ansikte. Var det sant som Trude sagt att hon hörde dem? Lyssnade hon kanske nu till deras ord?

Adolf von Gottlibson tog Antonius under armen och utan att be Viveka om ursäkt för den avbrutna promenaden drog han sin så snabbt förvärvade vän bort med sig mot en sidogång.

Viveka stod och såg efter dem. Där hade Antonius åter en ny väns arm mot sin. Var han nöjd nu och skulle glömma besvikelsen över den trolöse Laurits Wallonius?

TRETTIONDE KAPITLET.

Såta vänner. — *"Se quieren mucho". (Goya).*

Adolf von Gottlibson gjorde denna vår 1913 sitt inträde i det Lagercronska hemmet vid Sibyllegatan alldeles som Viveka hade förutsett det. Han kom i egenskap av vän till yngste sonen i huset och brukade ibland om lördagsnätterna ligga kvar i Antonius' rum, där det vita korset alltjämt lyste över soffan i mörkret. Douglas hade på hösten slutat vid Skogsinstitutet och fått en anställning uppe i Överpad. Sebastian och Svea voro fortfarande kvar i staden. Svea väntade en liten och var mera nyckfull och bråkig än någonsin, vilket föranledde Sebastian till oupphörliga små reträtter hos föräldrarna, för vilka han nu utan omsvep beklagade sig.

Adolf von Gottlibson betraktade de olika familjemedlemmarna med hastiga och undersökande blickar. Viveka som märkte dem tänkte ibland att han säkert skulle kunna sätta sitt finger på vars och ens svaghet och att han med sitt ordningssinne längtade efter att räta ut det som var krokigt och illa vuxet liksom man drar en snedvriden led rätt igen.

— Ett gammalt adelsrede, sade han en gång och såg sig omkring i det lilla förmaket.

Så tystnade han som om han ämnat tillägga något mera, men inte hade lust att rycka fram med det.

Han menar att här är trångt och instängt, tänkte Viveka betryckt.

Sofia erövrades helt och hållet av Adolf von Gottlibson. Han kom med blommor åt henne och placerade dem själv i vaser på ett artistiskt vis som väckte allmän beundran. Sådana små uppmärksamheter värderades av Sofia som på sina egna namnsdagar alltid måste påminna översten om att ge henne blommor eller någon småsak. Hans sätt med henne påminde också mycket om Antonius'.

— Jag tycker tant Sofia håller sig uppe alldeles utomordentligt trots sin klenhet, kunde han säga till henne.

Hade Sofia ändrat någonting i våningen, flyttat om ett par möbler eller hängt en tavla i en annan belysning, märkte han det genast och kom med lovord för hennes smak. Då log Sofia över hela ansiktet, glad och uppmuntrad.

Hans förhållande till Antonius påminde starkt om det till Sofia. Han smickrade också honom, alltid en smula förskräckt för Antonius' känslighet och retlighet. I en hel timme kunde han sitta tyst med huvudet i handen och lyssna till Antonius' pianospel.

En middag då Antonius blev förargad över något som översten sagt åt honom och som vanligt rusade upp från bordet, slängde servetten ifrån sig och lät dörren smällande fara igen bakom sig, reste sig Adolf stilla, gick ut ur salen och kom efter en kort stund leende tillbaka med Antonius vid armen.

Antonius hade sett förlägen ut, men mumlat en ursäkt och åter satt sig ned vid bordet. Något sådant hade aldrig hänt förut.

— Adolf har ett gott inflytande över Antonius, sade Sofia sedan belåtet ute i förmaket.

Han vakade också över Antonius' hälsa och tycktes i honom finna en utmärkt försökspatient. Bland annat rådde han honom till att så fort han kände sig trött och irriterad byta skjorta och krage och välja ut en annan halsduk åt sig. Följden blev att Antonius' tvätträkning på ett för översten oroväckande sätt steg i höjden. Adolf med sin goda kassa gladde sig åt att kunna skänka sin vän nya halsdukar i stimulerande färger. Av rent hygieniska och profylaktiska grunder, sade han, måste han absolut bannlysa sorgen och det svarta.

Antonius, aldrig för stolt att ta emot gåvor, tackade honom ivrigt och önskade sig dessutom silkesnäsdukar. Snart var Antonius' halsdukar och näsdukarna, som elegant stucko upp ur bröstfickan på honom, en provkarta på vännens smak. Själv hade denne inte något intresse för sina egna kläder och mottog utan att förargas Antonius' komiskt kritiska anmärkningar över hans vårdslösa sätt att klä sig.

Löjliga episoder uppkommo också genom Adolfs ordinationer. En dag då Antonius fått en stark snuva förbjöd Adolf honom att under dagens lopp förtära något i flytande form. Vatten eller soppa skulle enligt hans åsikt få snuvan att flyta ännu ymnigare. Man skulle torka ut de retade körtlarna. Kanske var det ett experiment han utfunderat och nu ville anställa. Den

olycklige Antonius med sin röda snuviga näsa blev allt som timmarna gingo allt törstigare, kanske han också hade en smula feber. Men så snart han i smyg sträckte ut handen efter ett glas var den påpasslige blivande läkaren framme och flyttade undan det. Antonius blev så småningom hysterisk. Han grät och tiggde sin vän att förbarma sig över honom och låta honom dricka.

— Din snuva skulle bara bli värre av det, svarade Adolf milt, men bestämt. Nej, käre Antonius, du får inte förtära något i flytande form vad det vara månde.

Kanske ville han nu också pröva sin makt? Den övriga familjen höll sig försiktigtvis undan från Antonius som drev omkring i rummen, misshandlade pianot och nös ut i luften. Översten ryckte på axlarna och skrattade i mjugg. Sofia var mycket intresserad av experimentet och undrade om man verkligen kunde bota snuva på detta sätt. Adolf själv började se tåligt undergiven ut, utsatt för den alltmera retlige Antonius' utfall och böner.

Viveka som följde dem med blicken anade att en explosion närmade sig.

Den kom också. Plötsligt rusade Antonius in i sitt rum, lyfte vattenkaraffinen och tömde i ett enda drag hela dess innehåll. Över karaffinens kant iakttogo hans ögon, elaka och rädda på en gång, det intryck denna hans olydnad skulle ha på vännen. Viveka som stod bredvid Adolf varsnade att denne först blev röd, sedan vit i ansiktet. När Antonius med en liten triumferande smäll satte karaffinen tillbaka på brickan, yttrade hans vän inte ett ord. Han slog sig ned i soffan med ryggen åt Antonius och syntes ivrigt fördjupad i en bok

han tagit från bordet. Antonius såg förskräckt på det nedböjda huvudet.

Viveka kunde inte slita sig från tröskeln där hon stod. Även hon var förskräckt och undrade tyst hur det skulle sluta. Skulle de bli ovänner nu och Adolf aldrig mera komma uppför trappan en lördagseftermiddag med händerna fulla av blommor? Och när hon tänkte på denna möjlighet märkte hon till sin förvåning att hon skulle komma att sakna honom. Hade han då redan på denna korta tid hunnit ta en sådan plats i deras liv att hans frånvaro skulle lämna ett tomrum efter sig? Det var besynnerligt.

Han var ju Antonius' vän, och Viveka hade inte någon del i honom. Och ändå! Hon visste att hon skulle sakna honom vid middagsbordet och vid de förut ofta tråkiga söndagsfrukostarna som hon nu förstod att han lyst upp med sin närvaro. Så dum Antonius var! Att riskera en vänskap, alltid skör och bristfärdig under de första veckorna, för en karaffin vatten!

Antonius försökte först, fastän han darrade på rösten, vara skämtsam.

— Du ser, sade han högljutt till den läsande vännen, att din ordination inte hjälpte. Trots att jag inte drack, så rann snuvan lika friskt för det. För dina blivande patienter, om du får några, blir du allt tvungen att hitta på något annat medel.

Han fick inte något svar. Nu tycktes Antonius glömt Vivekas närvaro eller märkte han den inte ens i sin iver att fånga en blick från Adolf? Plötsligt grep han vattenkaraffinen och slungade den i golvet. Den

sprang i kras, och bitarna dansade fram mitt framför Adolf.

Denne såg upp och sparkade likgiltigt undan några skärvor med ena foten.

Antonius föreföll häpen. Inte ens detta hans storvulna raseriutbrott väckte något uppseende. Då kröp han ihop i soffan, lade sin arm om vännens hals och bad snyftande en lång bön om förlåtelse.

Viveka kände sig illa berörd. Sådan hade hon aldrig sett Antonius. Han förnedrade sig och det var inte säkert att den sårade Adolf skulle hålla till godo och ta honom till nåder igen.

I hennes bror Antonius' vänskapsförhållanden brukade det eljes vara Antonius som blev stött och den andre som fick be honom om förlåtelse. Det mindes Viveka tydligt från skoltiden i Ramstaden då Rupert Rehusen varit hans bästa vän.

Adolf von Gottlibson vände på huvudet och gav Viveka en leende blick som inte Antonius kunde se.

— Se hit, tycktes den säga. Det är jag som vinner till sist ändå. Jag är den starkaste.

Men Viveka slog igen dörren och rusade som jagad in i sitt rum. Där ställde hon sig vid fönstret. Sjön med den lilla roddbåten med det evigt älskande paret i tycktes vagga henne till mötes. Det var som om de krusiga ljusblå vågorna försökt ta sig in i rummet till henne. Ja, allting gick runt för henne. Vad var det för besynnerligt spel mellan de två där inne i Antonius' soffa? Kunde hon, som ändå var Antonius' syster, aldrig lära sig att förstå sig på hans plötsliga uppflammande känslor för än den ene än den andre som han

en tid ägnade sin dyrkan? Skulle denna vänskap mellan Antonius och Adolf von Gottlibson också få ett hastigt och dramatiskt slut? Och vem skulle sedan bli Adolfs efterträdare?

Viveka tog sig över pannan med en trött åtbörd. De där båda gjorde henne mera nervös än hon ville erkänna för sig själv. Hon sade sig att hon inte alls hade det ringaste personliga intresse för denne Adolf, men hon visste samtidigt att han så smått börjat inkräkta på hennes tankar. Hans ömma intresse för hennes bror, hans omsorger om denne, hans röst som fick ett särskilt tonfall så snart han vände sig till Antonius, allt samverkade till att ge bilden av en man som skulle kunna vara en ypperlig beskyddare även för en ung kvinna. Dessutom var han tre år äldre än Antonius och alltså ingen pojke.

Viveka hade hört Sofia säga till översten:

— Familjen von Gottlibson är mycket förmögen. Jag undrar... Vad säger Edvard?

Men vad hennes mor funderade över och ville ha sin man att svara på fick Viveka aldrig höra, därför att hon just då endast passerat genom rummet, där hennes föräldrar sutto, och strax slutit dörren om sig.

Att vara rik föreföll de fattiga Lagercronas som en så oerhörd lycka att de, med överstens njuggt tilltagna inkomster, knappast ens förmådde riktigt föreställa sig den. De hade aldrig ägt pengar och aldrig heller skulle den saligheten beskäras dem att äga några. En gång hade rikedomen som en underbar gyllene frukt hängt i luften över deras huvuden och de hade jublande sträckt händerna efter den, men den gyllene frukten

hade strax glidit utom räckhåll för dem. Det var den gången de båda judiska mattskojarna besökt Ramstaden och angivit ett sådant svindlande belopp som det ernåbara och vissa försäljningspriset för en liten mattstump familjen Lagercrona haft framför salongsdörren. Då hade de var och en känt, hur i deras hjärtan växte upp önskningar och begär som de väntade pengarna skulle kunna tillfredsställa. Och nu kom denne Adolf von Gottlibson som var rik, mycket solitt rik! Säkert kunde han tillmötesgå alla önskningar och fylla alla behov. Men han själv tycktes inte ha några.

Viveka misstänkte att en stor del av den dragningskraft Adolf utövade på Antonius bestod i att Antonius ansåg honom så rik. Han skulle alldeles visst inte blivit så fort intagen av en fattig Adolf von Gottlibson.

I Uppsala ägde von Gottlibsons en gammal gård som hade varit i deras släkt i många årtionden. Viveka fick en lördag följa med Antonius till Uppsala. Antonius visade sig inte särskilt angelägen om hennes sällskap, men Adolf hade inbjudit henne och därför kunde Antonius inte gärna sätta sig däremot.

Adolf stod vid stationen och tog emot dem. Han grep Vivekas kappsäck och de gingo alla tre ut genom spärren och fortsatte genom staden.

Träden i alléerna buro redan gröna knoppar. Det blåste från den stora slätten, men blåsten förde med sig en doft av vår som Viveka mel välbehag inandades. De promenerade förbi slottsbacken och genom den långa kyrkogårdsallén.

— Här är vårt hus, sade Adolf och pekade med den

lätta kappsäcken mot ett brunt tvåvåningshus med brutet spåntak och med en trädgård omkring.

Den låg alldeles vid sidan av lindallén och såg ut som en liten herrgård i miniatyr. Här hade nu fyra av barnen Gottlibson, Adolf, Fejan, som också studerade medicin, Knutte, som ägnade sig åt juridiken, och den äldste, Salomon, som var docent i fotografi, bildat ett eget hushåll, som sköttes av en fröken Valentina von Sidengren. Det var många rum och lustiga gamla vindskupor i huset, och flera av deras studiebekanta fingo mot en i det lägsta laget tilltagen inackorderingsavgift bo hos dem. När Viveka kom in i huset, tyckte hon också att det surrade av röster.

Adolf gick före dem genom skumma och smala korridorer. Små trappsteg stupade oväntat nedåt, andra slingrade sig i en spiral uppåt och försvunno i ett mystiskt dunkel, även det ljudande av röster och raspandet av fötter som oroligt flyttade sig under skrivborden. Viveka tänkte att hon aldrig skulle kunna hitta här ensam. Det var en labyrint som man måste gå vilse i. Hon märkte att Adolf och Antonius gingo arm i arm tätt och förtroligt slutna till varandra, och hon kände sig med ens övergiven, famlande ut med handen i mörkret bakom dem utan att träffa på något annat än en vägg med en glatt och kall tapet.

Plötsligt blev det ljust så att Viveka ryggade tillbaka. Adolf hade öppnat en dörr.

— Var så god och stig på, sade han. Här bor jag.

Det var två små rum med utsikt över lindallén. Viveka steg in och hade en känsla av att Antonius miss-

lynt betraktade henne som om hon inte hade där att göra.

— Det här är några blommor jag köpt, sade Adolf och visade på en bukett i en vas på nattduksbordet.

Genast förändrades hela Antonius' väsen. Han gick fram till bordet, lyfte försiktigt och ömt vasen och inandades blommornas doft med ett uttryck av förtjusning.

— Så snällt av dig, utbrast han. Jag har också något med mig åt dig.

Han öppnade sin kappsäck och tog fram ett pappersark. Viveka såg att han på det hade ritat av sitt eget rum. Allting fanns där på bilden som var vackert färglagd. Korset lyste över soffan. Det var tydligt att Antonius gjort sig stor möda med tavlan.

Adolf betraktade den intresserad.

— Jag skall sätta den i ram över mitt skrivbord, sade han. Det där var ett bra påhitt av dig.

De slogo sig ned och började ivrigt samtala. Ingen av dem vände sig till Viveka. Deras ansikten, som hade ett så förunderligt starkt andligt syskontycke, logo mot varandra av glädje över sammanträffandet.

Viveka tog i smyg upp den lilla tavlan Antonius målat. Hon såg från den och åter ut i Adolfs rum. Ja, det var besynnerligt! Också deras rum voro lika varandra. Det var tydligt att dessa två hade samma smak, samma litet prudentliga, nästan flickaktiga ordningssinne, en lust i att ordna det bekvämt och på samma gång trevligt för sig. Adolfs möbler voro visserligen dyrbarare, det kunde man strax se, men de voro placerade på ett sätt och med ett sinne icke precis för

det sköna, men för det nätta och täcka, som så starkt påminde om Antonius' att det på Viveka i denna stund verkade nästan kusligt.

— Men jag glömmer ju...

Adolf reste sig leende.

— Jag skulle ju visa Viveka hennes rum.

Antonius rörde sig inte från sin plats, tydligen missbelåten över avbrottet, men Adolf följde Viveka ut genom dörren och tog åter hennes kappsäck. De gingo genom en slingrande gång och stodo oförmodat framför en ny dörr.

Adolf lät Viveka gå först in. Här luktade det unket. Fönsterna hade antagligen inte varit öppnade på länge. Viveka såg också att sängen inte blivit bäddad. Det var som om man inte väntat henne. På skrivbordet låg ett dammlager. Adolf föreföll generad och slog genast upp ett fönster.

— Jag begriper inte att man inte gjort i ordning här, utbrast han brådskande. Jag sade ändå till i går att du skulle komma.

Men Viveka var säker på att han glömt henne. Till henne hade han inte heller som till Antonius köpt blommor att ställa i en vas på nattduksbordet.

— Ja, välkommen i alla fall då, sade han och log urskuldande.

Så var han försvunnen och hon hörde hans lätta, trippande steg i korridoren.

Från fönstret hade man utsikt över trädgården. Syrénträden skimrade i grönt av klibbiga knoppar. Sandgångarna hade ett fuktigt brunt skimmer över sig. Strax nedanför fönstret stucko några snödroppar upp

på bräckliga ljusgröna stjälkar. Vinden från slätten kom åter susande och trädens kala grenar rasslade mot varandra. En vår för länge sedan hade Viveka varit här. Då hade hon svärmat för sin kusin Donald. Det stack till i henne, när hon mindes hur hon vandrat bredvid honom i kyrkogårdens alléer. Det var som om hon förlorat något och inte kunde finna det igen: det första svärmeriets bedårande känslor, som på svalvingar lyfter en upp mot en vårhimmel. Nu var hon åter här i den gamla staden, där hennes mor fötts och där hennes morfar varit landshövding och till hustru haft dottern till den stora stadscelebriteten, hälsans och det friska nordiska levnadsmodets sångare. Och där bortom en vindande korridor sutto nu hennes bror Antonius och Adolf von Gottlibson lutade mot varandra med ett uttryck i sina ansikten som om de i sin tur för varandra gripits av det första svärmeriets hetta.

Ljudet av en gong-gong dånade genom huset. Det rullade som en våg upp genom korridorerna och de slingrande trapporna. Viveka väntade ett par minuter. Hon hoppades att Adolf åter skulle hämta henne till frukosten, men så förstod hon att han på nytt glömt henne för Antonius. Då steg hon ut genom dörren och började tveksamt gå nedåt sin korridor.

Hon höll på att snubbla i trapporna. Ibland måste hon treva sig fram. Ingen mötte hon heller som hon kunde fråga om vägen till matsalen. Då och då öppnade hon en dörr i hopp om att vara framme, och hon såg in i tomma rum som buro en tydlig prägel av att ha lämnats i all hast när gong-gongen ljöd. Böcker och skrivpapper lågo slängda på stolar eller i sängar. I ett

rum hade en kjol sjunkit ned på golvet bildande en ballongliknande ring av tyg. I ett annat stod ett öppet fönster som man glömt lägga haken på och svängde av och an i blåsten.

Med ens lystrade Viveka till. Hon hörde steg borta från andra sidan av korridoren och hon stannade för att vänta. När hon vände på huvudet dök ett ansikte upp i skumrasket och var plötsligt helt nära henne som nosade det på henne.

Detta ansikte var så vederstyggligt att Viveka nästan miste andan av fasa. Den kluvna överläppen grinade över gula tandbetar i en grimas som skulle vara ett leende. Huvudet hade ett fosters avlånga form och var helt kalt. Ansiktshuden lyste gulblek och den höga pannan med skarpa veck föreföll att ha fattats med en tång och dragits ut i det oändliga, men slutade plötsligt i en topp. Hon urskilde knappast gestalten som i sin mörka kostym smälte samman med korridorens skymning.

— Jag förmodar detta är fröken Lagercrona, sade en tillgjort artig röst. Jag får presentera mig själv. Jag är docenten Salomon Gottlibson, Adolfs äldste bror.

Han bjöd henne armen och Viveka måste trots sin motvilja fatta den.

— Jag skall visa fröken Lagercrona vägen till salen, sade han. Det är verkligen inte lätt att hitta i det här huset.

Också han hade en trippande gång som om han gått på tåspetsarna. Det var svårt att komma i takt med honom, och Viveka fann sig snart trippande vid hans sida på ett löjligt sätt som inte var hennes vanliga. Nu

sade han inte något mer. Hans arm stötte mot hennes bröst och hon kände sig som fångad av en av de spindlar, vilka säkert kröpo omkring här överallt i korridorernas tak och vråar.

Viveka hade en svindlande förnimmelse av att hon av detta fula, kanske onda, väsen fördes långt bort från sitt mål. Han skulle dra in henne i någon håla och långsamt suga blodet ur henne. Måhända färgen då skulle stiga upp i hans gula ansikte?

Äntligen hörde hon på avstånd ett sorl av röster. De måste vara i närheten av matsalen. Han släppte hennes arm och sade med en ansträngt utsökt betoning av varje ord:

— Det var roligt att ha fått göra er bekantskap, fröken von Lagercrona.

Viveka drog snabbt åt sig armen. Hon tyckte den hade kallnat i hans grepp, och hon gned skyndsamt händerna mot varandra. Så stego de in i matsalen sida vid sida.

— Jag hittade en vilsegången i korridoren, sade Salomon.

Flera huvuden vändes snabbt mot Viveka, där hon stod blinkande mot ljuset från tre höga fönster. Man hade redan satt sig kring matbordet. Adolf utropade:

— O, jag kom inte ihåg...

En dam kom emot Viveka. Det var värdinnan, fröken Valentina. Hon tycktes sätta luften i en dallrande rörelse omkring sig, så fäktade hon med armarna och viftade med händerna som voro krokiga av gikt. För varje steg hon tog haltade hon svårt. Hela tiden spru-

tade små ord och förskräckta utrop från hennes läppar:

— Å, ett sådant elände! Min käre Adolf är så disträ att han rakt glömt bort sin gäst. Förlåt honom, å förlåt honom! Men han är gudiklagat inte den ende syndaren här. Jag hade ju alldeles förgätit att rummet skulle göras i ordning. Se upp, go vänner, nu är jag framme, å, jag stackars invalid.

De sista orden skrek hon fram med gäll röst. Hennes kloliknande fingrar kramade om Vivekas händer. Viveka kände det som om hon inte skulle tåla mycket mera utan att brista i gråt. Den fula skråpuken nyss i korridoren och den halta, viftande invaliden nu framför henne, som under sitt prat sprutade små strålar av saliv mot hennes ansikte, föreföllo henne framskapade ur korridorernas eget mystiska, dävna dunkel. I en av dess vråar hade den äldste sonen Gottlibsons huvud blivit klämt och väggarna hade skänkt det fuktens och möglets färg. De halkiga små trapporna hade dragit till sig fröken von Sidengren, grymt förkortat hennes ena ben och skapat denna hoppande och flaxande flädermus till krympling utan styrsel. Ja, korridorerna och trapporna behärskade det här huset, slöto ormliknande ringar kring varje rum och tvungo en att gå vilse, för att de sedan på en ny gäst skulle försöka sina finter och listiga, elaka påhitt.

Viveka slog sig ned på den erbjudna platsen. Fejan nickade hurtigt från andra sidan av bordet. Den frodige Knutte reste sig halvt upp och bockade sig. I nästa minut var hon åter glömd. Ett stort fat kallnad korvkaka sattes framför henne, och Viveka tog en liten bit

utan någon entusiasm. Hon räknade till fem nya personer. Två unga studenter, en gammal fröken med pincené på näsan, en annan yngre som såg ut som en herre i hög krage och skjortblus, och en ung dam på stolen bredvid henne med glåmiga mörka ögon och ett missbelåtet uttryck kring den bleka munnen. Viveka hade av Adolf erfarit att alla dessa studerade och voro begåvade och vakna människor, kanske gräddan rent av av Uppsalaintelligensen, men hon kunde inte finna att de talade om några märkvärdiga eller intressanta saker. De ägnade sig med stort allvar åt korvkakan och diskuterade med fröken von Sidengren om korvkaka var bäst med eller utan russin.

— Det skall vara stora saftiga russin i den, sade en ung herre.

Hans ansikte var blekfett. Huvudet vickade som på en slagrörd gubbe av och an medan han talade, och då och då log han oförmodat som om i hans inre en ängel höjt sig för att viska saliga ord i hans öron. Den manligt utstyrda damen ansåg att russinen gjorde korvkakan till ett slags efterrätt, och det kunde nu inte vara meningen. Fröken von Sidengren viftade med sina stackars giktrörda händer än åt den ena, än åt den andra, som hade hon velat antingen smeka eller slå till dem.

— Vår skald, sade hon med ett dramatiskt uttryck, och hennes fingrar pekade på det blekfeta ansiktet, tycker naturligtvis om russin. Det är något sydländskt över dem och det måste tilltala hans diktarlynne.

Viveka som aldrig förut suttit till bords med en skald tittade på nytt och med större intresse på den

blekfete. Men han bara slukade maten med glupande aptit smackade med läpparna och ägnade henne inte en blick. Den unga damen bredvid henne gjorde Viveka orolig till mods. Så snart Viveka vände på huvudet mötte hon hennes blick, som hade ett sugande girigt uttryck.

Viveka kände att den där inte kunde fördra hennes närvaro vid det Gottlibsonska bordet. Viveka fick långt senare erfara att en syster till henne blivit gift med en utgivare av illustrerade novellmagasin Kule Nathanson och att denna fröken Priscilla Sillström en gång funderat på att själv bli författarinna, men då avrådts av bland andra Kule Nathanson. Efter frukosten berättade Adolf helt öppet att Priscilla Sillström var kär i honom och därför inte tålde uppdykande nya unga damer. Men detta visste ju inte Viveka nu, hon kände bara de vassa blickarna bränna som maneter, vilket kom henne att förlora aptiten som redan förut efter promenaden i korridorerna inte var så stor.

Hennes bror Antonius, bredvid Adolf von Gottlibson, tycktes inte lägga märke till någon av omgivningen. Han viskade då och då några ord till vännen och fnissade ibland till på sitt nästan mer än flickaktiga sätt. Men så snart Adolf tittade ut över bordet och yttrade något högt vändes alla blickar mot honom. Det var tydligt att han här var medelpunkten och mönstergossen, och man såg också på hans min att han var behagligt medveten härom. Särskilt strålade fröken Valentina von Sidengren mot honom, hon lade huvudet på sned, händerna viftade ivrigt, och hon sökte på allt sätt dra hans uppmärksamhet till sin person. Hon hade

ju också nyss sagt "min käre Adolf", som om hon hade haft en inteckning i honom.

Då och då kastade Viveka en skygg blick mot nedre bordsändan där Salomon satt. Han blandade sig inte i samtalet, drog bara ibland den kluvna läppen till ett ironiskt kallgrin som om han roat sig på de andras bekostnad. Kanske ansåg han sig med sin fotografiska docentur överlägsen alla. Ibland vilade hans blick på Adolf och Antonius, och han fick ett sardoniskt uttryck som om han funderat en smula maliciöst över deras heta vänskap. När han sedan såg bort mot Viveka och nickade farbroderligt vänligt mot henne som om de två på något vis stått i samförstånd med varandra, böjde Viveka stelt på huvudet och kände till sin förargelse att hon rodnade.

Antonius började plötsligt tala om sin och Vivekas kusin Jacquette Macdougall.

— Har du inte träffat henne? frågade han Adolf som skakade nekande på huvudet. Hon är i Uppsala nu för att ta filosofie magistern. Jag skulle ha besökt henne förra gången jag var hos dig, men glömde bort det för att du och jag hade så mycket att tala om.

Åter ljöd hans flickaktiga skratt över bordet och Viveka kände sig pinsamt berörd. Naturligtvis hade Antonius glömt bort Jacquette för Adolf, liksom han alltid av samma orsak glömde bort sin syster.

— Jacquette tänkte först bli lärarinna, fortfor Antonius viktigt. Men så slog hon lärarinneplanerna ur hågen. Hon tyckte väl det var roligare att studera fritt på egen hand i Uppsala. Här i staden skulle hon ju så gärna fått bo gratis och fint hos vår morbror Archi-

bald, men i stället lär hon ha hyrt sig en liten studentlya. Jag tycker hon skulle flytta hit.

— Utmärkt, utbrast Adolf. Här finns alltid plats. Eller hur?

Han vände sig till fröken Valentina von Sidengren.

— För en fröken Macdougall finns alltid plats.

— O, visst finns det plats, ekade denna förtjust. Kom bara hit med fröken Macdougall. Jag är säker på att hon skall trivas i vår lilla krets.

— Vi gå och hälsa på henne genast, sade Adolf, såvida hon inte farit hem till sina föräldrar över lördagen?

Nej, det trodde Antonius inte.

Man bröt till Vivekas lättnad upp från bordet.

Efter en stund var hon tillsammans med Adolf och Antonius åter ute i staden på väg till Jacquette. Jacquettes värdinna, en vanlig uthyrerska av studentrum, grånad i synden, följde dem uppför en rankig trappa och pekade på en dörr.

— Var så god och knacka, sade hon fryntligt. Själv vågar jag aldrig störa fröken Macdougall. Hon är så flitig, ser herrskapet, så orimligt flitig.

Och så försvann hon nedför trappan igen lämnande kvar ett intryck av onaturligt glad ålderdom och en unken lukt av ovädrade gamla kjortlar.

— Pu, sade Adolf och rynkade på näsan. Din kusin får det obetingat bättre hos oss.

Antonius knackade på dörren och de hörde strax Jacquettes pipiga röst ropa:

— Stig på.

— Alla flickorna Macdougall pipa så där, förklarade Antonius viskande för Adolf och såg ut att vilja brista i skratt. När jag som liten var tillsammans med dem på slottet i Ramstaden, började jag också pipa. Det smittade.

De stego in i ett litet torftigt rum som var översköljt av en brun, nästan smutsig dager som kom från furumöblerna och den bruna blommiga tapeten. Jacquette som satt nedböjd över skrivbordet vände sig om.

När hon kände igen Antonius och Viveka, reste hon sig och kom emot dem. Viveka som ej sett Jacquette på länge fann henne förändrad. Hon hade alltid varit knubbig i motsats till sina systrar, men nu hade kroppen svällt ut och blivit tjock. Även ansiktet hade förändrats. Ögonen syntes som smala springor inbäddade i kindernas fett. Hon såg osund ut som om hon fört ett alltför stillasittande liv. Hon föreföll också själv generad över sin fetma. Sedan de satt sig ned efter det Antonius presenterat Adolf von Gottlibson, kastade hon under samtalets gång då och då en brydd blick in i spegeln som kände hon inte igen sig själv. Fingrarna ströko då utefter blusen, rättande på den eller på kjolen som stramade om höfterna.

Adolf iakttog henne intresserat och Viveka var säker på att han i tankarna redan utarbetade ett system för att få Jacquette att magra.

Först lyssnade hon likgiltigt till deras förslag att hon skulle flytta till det Gottlibsonska huset. Hon kvittrade enstaviga svar och slog litet i sina böcker, som längtade hon att återgå till arbetet. Men då Adolf

började tala om hur absolut självständig man var hos dem, hur ingen störde den andra och beskrev hur studentkamrarna voro förlagda runt om efter alla taklister i den vidsträckta byggnaden och hur de voro helt isolerade från varandra, lystrade hon till.

— Min dröm har alltid varit en vindskupa, sade hon dröjande. Här ser man ingenting av himlen.

— Fröken Macdougall skall få en vindskupa, sade Adolf ivrigt. En riktig vindskupa, det garanterar jag.

Det såg ut som om han velat stiga upp och genast packa in hennes saker.

— Jag hyr här endast för en månad i taget, sade Jacquette nu.

— Så mycket bättre, sade Adolf. Kom då över till oss nästa månadsskifte. Det är ju snart slut på den här månaden.

Jacquette steg upp och gick omkring i rummet som sökte hon något, men Viveka förstod att hon ville vara i fred för att kunna definitivt besluta sig.

— Vi följas åt och titta på rummet, föreslog emellertid Adolf energiskt och Antonius nickade bifall.

Det var Jacquette med om då. Hon satte på sig en jacka som blivit alltför trång för henne och de gingo alla ut tillsammans och nedför trappan.

När de kommo tillbaka till det Gottlibsonska huset fick Jacquette göra samma vandring som Viveka gjort på morgonen genom de mörka korridorerna och uppför de slingrande spiraltrapporna. Men Jacquette tycktes förtjust.

— Här är mystiskt, utropade hon med sin pipiga röst. Här skulle jag trivas!

Slutligen öppnade Adolf till en gammaldags vindskupa vars tak sluttade starkt så att man inte kunde stå rak i ena ändan av rummet. Från fönstret med sin djupa fönstersmyg hade man en poetisk utsikt över den gamla kyrkogårdens gravstenar. Jacquette stannade mitt på golvet. Hon drog efter andan som om hon med ens känt en stor befrielse.

— Jag tyckte inte om värdinnan där borta, sade hon i en rädd viskning.

Det var som om hon inte hade vågat tala om sin värdinna förut, alldeles som om denna kunnat lyssna genom väggar och tak.

— Då är det alltså bestämt, sade Adolf glatt. Fröken Macdougall flyttar hit nästa månad.

Viveka föreställde sig att han alltid på detta sätt hastigt och systematiskt genomdrev vad han planerade.

När de gingo ned igen, mötte de fröken Priscilla Sillström i en trappa. Hon drog sig inåt väggen för att låta dem komma förbi. Då hennes glåmiga ögon nu upptäckte icke blott Viveka utan dessutom en annan dam i Adolfs sällskap, ännu en hon inte sett förut, fingo de ett förbittrat och hatfullt uttryck. Adolf nickade åt henne och sade ett par ord, men hon svarade inte.

Nedanför porten tog Jacquette adjö.

— Äntligen ensamma, utropade Antonius.

Han fattade Adolf under armen utan att låtsas om Viveka och promenerade bort med honom nedåt lindallén. Viveka stod kvar och såg efter dem. Hon önskade att hon inte följt med till Uppsala. Här var hon ju helt och hållet överflödig. Det hade varit klokare om

hon rättat sig efter Antonius' vinkar och stannat hemma.

När hon ledsen kom upp till sitt rum tog hon ett steg tillbaka av överraskning. Där på nattduksbordet stod i en vas blombuketten som Adolf skänkt Antonius. Hon lyfte den till sitt ansikte och inandades de blossande blommornas doft. Hade Adolf nu velat visa henne att blommorna från början naturligtvis varit bestämda för henne och endast genom en distraktion kommit att hamna hos Antonius, som därför vackert fått avstå från dem? Men det hade ju inte yppat sig något tillfälle för Adolf att sätta upp dem nu efteråt för att glädja henne, då han hela tiden befunnit sig i deras sällskap. Det var lika omöjligt att han osedd kunnat komma ifrån dem för att flytta vasen från sitt rum till hennes som att Antonius godvilligt utan högljudda protester skulle ha lämnat dem ifrån sig. Men fastän hon visste att det var omöjligt gladde henne ändå den tanken att det kunde vara Adolf som berett henne denna överraskning. Det skulle betyda att han för en gångs skull åsidosatt sin käre Antonius för hennes skull. Hon förvånade sig själv över att hon skulle vara i stånd att sätta så stort värde på en uppmärksamhet från Adolfs sida.

Medan hon stod fördjupad i dessa tankar ännu med blomvasen i handen, hörde hon ett prassel vid dörren, som hon glömt att stänga. Salomon von Gottlibsons gulbleka ansikte med den kluvna överläppen dök fram ur skuggorna därutanför.

— Behaga blommorna? frågade han grinande. Jag fick se dem inne hos Antonius och flyttade upp dem

hit, då jag tyckte att de voro bättre på sin plats här än i ungherrarnas rum. Det skulle uppriktigt fägna mig, om det förunnades dem att bereda fröken von Lagercrona litet nöje.

Hans sirliga, självbelåtet snirklade sätt att uttrycka sig så att man riktigt tyckte sig se, hur han med innerlig tillfredsställelse njöt av att kunna klämma ut orden välformade och blankpolerade ur sin mun, gjorde Viveka utom sig. Långsamt satte hon vasen tillbaka på dess plats. Blombuketten hade mistat sin tjusning för henne.

— Tack så mycket, måste hon tvinga sig att svara.

Då försvann han lika fort som han visat sig. Viveka satte sig framför skrivbordet. Tårarna hade kommit henne i ögonen. Nu grät hon på allvar. Hon visste inte varför hon grät. En känsla av ensamhet, av korridorernas och de dunkla hemlighetsfulla trappornas ödslighet här i huset kom över henne. Något ville snöra sig samman i hennes strupe och kväva henne. Salomon med det fula skråpuksansiktet dök åter upp bakom hennes slutna ögonlock. Det var som om han stoppat blombuketten i hennes mun och nu försökte pressa ned den i hennes hals.

TRETTIOFÖRSTA KAPITLET.

Mot knoppande träd och det kokande havet.

När Viveka långt senare blickar tillbaka på dessa månader i sitt liv från den där blåsiga marseftermiddagen då hon stod framför Mariana von Leijons öppna grav och hän till jultiden samma år framställa sig för hennes inre syn hastigt växlande bilder, alla med en huvudfigur som gör sig alltför bred: Adolf von Gottlibson. Gärna skulle hon vilja slå sönder bilderna, men de ha ett skirt förtrollande skimmer från hennes första oerfarna ungdom över sig och det räddar dem från hennes förstörelselusta.

Våren är där. Himlen är genomskinligt ljus till långt fram på eftermiddagarna. När Viveka viker om hörnet till Linnégatan, ser hon i slutet av gatan ett träd i Humlegården som lyser bjärtgrönt. Det där trädet så nära gatan och som hon inte känner namnet på tyckes vara känsligare än andra träd för de olika årstiderna. Först av alla låter det sina knoppar brista och bär fram dem mot solen, och om höstarna färgas dess blad snabbare än de andra trädens gula och röda för att slutligen virvlas bort av oktobervinden. Under vintern ser Viveka med ömkan dess kala och frysande grenar, från vilka regnet och fukten droppa, och hon

drar en suck av lättnad när de höljas i snön och gnistra och lysa bländvita mot en blå vinterhimmel. Hon känner sig i släkt med det trädet. Ja, hon vill hellre vara släkt med ett träd än med en människa. "Av jord är du kommen..." Samma jord har skapat er. Du kunde ha blivit ett träd eller en sten på marken, men du blev en människa som ler och lider och icke vet varför.

Och när Viveka tänker detta får hon en känsla av brådska, av att hon måste hinna något innan jorden smular sönder henne. Hon måste först lära känna kärleken och ser sig om efter någon att älska. Våren är kärlekens och de ömma känslornas tid och ingen är så mottaglig för dessa som en ung flicka då hon går mot ett knoppande träd. Hennes ögon skimra i grönt. De spegla knopparna och den ljusa himlen. Hon känner mäns blickar efter sig och ilar framåt, fastän hon vill gå rätt mot dem. Hjärtat pickar i henne, på hennes tinning träder en liten blå vinge fram förrådande hur blodet sorlar i hennes ådror. Hon är bristfärdig som knopparna på trädet, och hon skulle vilja flyga som fåglarna. Hon är knappast människa än: en bäck snarare som silverklingande rusar framåt för att kasta sig i det kokande havet.

En våreftermiddag när Viveka sitter i sitt rum kommer Adolf von Gottlibson in. Antonius har inte denna dag tagit emot honom vid stationen. En tentamen på Högskolan har hindrat honom. Och eftersom Adolf känner sig ensam går han in till Viveka. Hon är inte van vid att ha honom i sitt rum, och hon blir nästan förskräckt. Skyndsamt åker hon ned från soffan där hon suttit uppkrupen med en bok. En chokladpåse som

samtidigt prasslande faller i golvet gör henne förlägen. Han ser sig leende och uppmärksamt omkring som om han inte riktigt sett rummet förut. Så tittar han på henne, som om också hon vore ny för honom. Antonius är för en gångs skull inte där för att ta hans arm eller viska i hans öra och inställsamt dra honom med sig. Han slår sig ned vid hennes skrivbord.

— Du har samma utsikt som Antonius, säger han. Jag tycker inte illa om den där sjön och stugan och roddbåten.

— Jag tycker också om dem, säger Viveka blygt. Vill du ha en chokladbit?

Hon räcker fram påsen och han väljer ut ett stycke choklad.

Han talar om Jacquette Macdougall, som nu har flyttat till dem. Han tycks vara mycket upptagen av henne och gör Viveka frågor om Jacquette och hennes systrar. Innan Viveka vet hur det gått till börjar hon berätta om sina kusiner. Hon talar också om Igelfors, om Aimées flykt och om hur även Julie blivit sjuk efter sin förlovning, fastän hon nu är bättre och snart skall gifta sig.

— De tåla inte kärleken, säger Viveka. Så blir hon röd i ansiktet och tystnar.

Ordet kärlek fladdrar som en orolig fjäril i rummet. Hon känner dess vingar beröra sin panna och hon är nära att sträcka ut handen för att fånga den.

— Du är så nära släkt med dem, säger Adolf. Kanske inte heller du tål kärleken.

Ännu en gång: kärlek. Kärlek! Ordet formas oemotståndligt av deras läppar denna bleka våreftermiddag.

De se inte längre så frimodigt på varandra. Viveka bläddrar vårdslöst i sin bok. Adolfs finger följer en nästan omärklig spricka i skrivbordsskivan. Men han återkommer till Jacquette. Viveka undrar inom sig, om han är förälskad i henne. Hon har svårt att föreställa sig det. Hon berättar villigt om Jacquette och märker inte hur hennes eget och Antonius' liv i Ramstaden med kusinerna framträder i hennes berättelse. Men Adolf märker det, och kanske är det just detta han söker: Antonius' och Vivekas barndom. Han är grundlig som en tysk och när han lär känna ett par människor vill han ha reda på dem och deras liv från första början. Han litar inte på sin intuition, utan han måste ha fakta ordentligt framlagda för sig. Han börjar citera den judiske poeten Heinrich Heine och frågar om hon läst hans berömda Asradikt:

> Denn ich bin von jenen Asra,
> welche sterben, wenn sie lieben.

Skymningen hänger över rummet som ett darrande ljust flor då dörren slås upp och Antonius kommer in.

— Var är Adolf...? börjar han, men tystnar då han får se sin vän vid skrivbordet. Hans ögon vidgas. Munnen blir gråtfärdig.

— Har du suttit här länge? frågar han andfådd.

— Jag såg inte på klockan när jag kom in, svarar Adolf skämtsamt.

Viveka lyssnar ängsligt. Nu vet hon att Antonius är ond över att finna Adolf här inne hos henne.

— Viveka har visst haft mycket intressant att tala om, fortfar Antonius. Titta, hon är ju alldeles röd i ansiktet.

— Vi ha suttit och pratat om Jacquette, svarar Adolf stillsamt.

Detta ser ut att lugna Antonius en smula. Men han tar ändå häftigt Adolfs arm och drar honom med sig. I dörren vänder sig Adolf om och sänder ett urskuldande leende mot Viveka. Det är första gången Adolf liksom ber om ursäkt för att han åter går sin väg med sin vän Antonius.

Så snart Adolf och Viveka numera råkas börjar Adolf alltid tala om Jacquette Macdougall. Det är egendomligt, men denna Jacquette som Viveka sett ända sedan hon var liten blir nu ett slags föreningslänk mellan dem. Han berättar om hennes vanor, hennes studier, vad de talat med varandra om under promenader i kyrkogårdsallén och att hon nu magrar, tack vare att hon börjat följa hans regim. Viveka i sin tur försöker erinra sig hurudan Jacquette var den tid de voro mera tillsammans och ger Adolf del av små episoder och händelser, timade för länge sedan.

Är du kär i henne? undrar Viveka för sig själv. Men snart förstår hon att han alls inte är förälskad i Jacquette. Hon fattar långsamt att han valt detta samtalsämne för att inte med henne diskutera Antonius. Hon blir smått förvirrad av tanken, men vet att hon träffat rätt. Det är Antonius han har i sina tankar, fastän hans läppar uttala namnet Jacquette på ett nästan smeksamt sätt. Det är Antonius han längtar efter att få veta mera om genom hans egen syster.

Och han får det kanske eftersom Viveka så ofta nämner Antonius, då hon talar om kusinerna och livet i Ramstaden. Antonius' namn är heligt för Adolf, det får inte förrådas, men han borrar och borrar i Vivekas hjärna och minne för att få upp mera om Antonius. Viveka blir nästan trött på denna lek. Hon känner sig som en liten flink skottspole som hans hand oupphörligt stöter ut mellan en brokig vävs sköra trådar.

Varför är inte Antonius med denna lördagsafton? Han är bortbjuden och har måst gå, trots att han ville skicka återbud för Adolfs skull.

Viveka och Adolf promenera nedåt Karlavägen. Ännu är det inte riktigt mörkt. Grönskande trädgrenar röra sig mot den skimrande himlen. Det doftar gräs från esplanaden. En fuktig syrlig doft, som kommer dem att tro att man är ute på landet. En stjärna tycks ha fastnat i toppen på en hög poppel. Den är vit och lyser så svagt. Den liknar stjärnan som brukar sitta högst i julgranen.

Adolf och Viveka gå tysta. Aftonens skönhet smyger sig in i dem. Också människorna som promenera ute på gatorna och på planteringarnas gångar eller sitta par om par på de utställda sofforna förefalla denna afton tystare än eljes. Vänta de på något? Kanske på det under som födes ur våren. Nu spritter ett frö till djupt nere i myllan, det sväller, vidgas och snart tvingas en blekgrön stängel upp över jordytan. En blomma blir till. Den får sällskap av flera blommor. De böja sina kalkar mot varandra som längtade de att mötas. Hur mycket vackrare är inte blommans födelse än människans som försiggår under smärtor,

kvidan och blodströmmar! En blomma dör också helt stilla, lutar huvudet, låter bladen falla och sjunker till marken. Villigt följer den med vinden på sin sista färd. Men en människa kämpar till det yttersta för att få leva, hon dör under krampaktigt motstånd. En stor apparat sättes i gång för begravningen, kistan förfärdigas, de bedrövade kvarlevande inköpa och kränga på sig sorgkläderna och de svarta slöjorna, en beställd präst höjer vördnadsfullt och imposant handen bjudande tystnad för att hans tomma fraser, för vilka han strax efter håvar in en noga överräknad ersättning, skola kväva trädens sus som är så mycket högtidligare.

Viveka och Adolf ha kommit fram till Floras kulle. En duk av violett siden är utbredd under hängbjörkarna. Det är krokus. De sticka upp överallt bland det späda gräset som de dölja under sina kalkar. En gatlykta på trottoaren kastar sitt sken över dem. Björkarnas stammar lysa i det begynnande mörkret liksom Antonius' kors om nätterna brukar lysa från hans vägg. Deras blad ha nyss slagit ut och äro ännu fuktiga och skrynkliga efter att ha legat hårt sammanpressade innanför knopparnas hölster.

— O, jag skulle vilja ha alla blommorna, säger Viveka.

— Skall jag plocka dem åt dig?

Adolf gör en rörelse som tänkte han genast begå det orimliga att stiga över det låga ståltrådsstängslet. Viveka sträcker ut handen och fattar tag i hans arm för att hindra honom. Ingen människa syns i närheten. De äro ensamma och stjärnan som flyttat sig från poppeln darrar nu högst uppe i en björk. De bli stående och

se på varandra med en plötslig häpnad. Vem är du? Och du? Nyss gick du vid min sida och var ändå långt borta. Du hade ingenting att säga mig. Inte ens Jacquettes namn blev nämnt. Du var en bland alla de andra som promenerade på gatan. Jag kände inte en fläkt av din andedräkt och vi snuddade inte vid varandra. Våra fötter gingo i otakt därför att vi inte äro vana att gå tillsammans. Dina tankar voro långt borta, jagande på andra marker. Och nu? Vad är det som långsamt stiger upp i dina ögon? Varför bränner din hand? Se, nu ha våra händer funnit varandra. Nyss famlade de i tomma luften. Det är bättre för dem att ha något att trycka sig mot. Jacquette! Antonius! Ropa på dem nu. Skuggorna där borta vid husraden fly inte fortare än de.

Viveka lösgör varsamt sin hand ur Adolfs grepp. Något har hänt som med ens förändrat luften omkring dem. Så varmt det är! Kan sommaren redan vara här? En evighet tycks ha förflutit sedan de kommo hit till Floras kulle. Hon kastar en blick nedåt Karlavägen. Där borta brukade hennes far och hon promenera om kvällarna, då gick hon i skolan och hade fläta på ryggen. De brukade titta in genom husens fönster och prata om människorna som skymtade innanför rutorna.

— Du blev väl inte förargad? frågar Adolf.

Hans torra röst, alltid med ett litet docerande tonfall, väcker upp henne ur drömmarna. Nej, denna minut som syntes henne en evighet, är redan förflyktigad. Kanske sjönk den ned i den klara källa där stjärnorna spegla sig och himlen låter en liten flik av sin blå yta återges. Var finns den källan att jag må

kunna gå dit och samla upp minuten som en liten pärla att hålla fast i handen?

På hemvägen går Viveka tyst, men Adolf pratar nervöst och oroligt. Han talar om sina studier, men hon lyssnar knappast. Det är mörkt nu. Träden se ut som gröna bersåer som sluta sig omkring gatlyktorna. De förbigående flyta ihop med mörkret, bli en del av det. Deras röster är mörkret som talar: gatornas, portarnas, gårdarnas mörker som tätnar till små svarta punkter, vilka ropa åt varandra. Också Adolf tycks ropa, men utan att få något svar.

Redan när de äro i trappan hör Viveka hur deras tamburdörr slås upp. När de hunnit till tredje våningen, få de syn på Antonius i den öppna dörren. Hans ögon bakom glasögonen äro oroliga och hätska. Hans blickar sticka.

— Äntligen! utbrister han. Jag kom hem tidigare för Adolfs skull och fann rummet tomt.

Nu har han åter en gång ertappat Adolf tillsammans med Viveka.

— Vi ha tagit en promenad, säger Adolf.

Han försöker tala i en lätt ton, men han tittar bort som vågade han inte just nu se på sin vän. Antonius drar honom i armen. Hans välformade hand med blanka naglar vilar mot Adolfs mörka överrock. Viveka skall minnas den där handen som aldrig förgäves grep efter Adolf von Gottlibson. Den kommer igen i hennes drömmar om natten. Så snart hon i drömmens underliga flytande värld fått någon kär ingriper Antonius' hand med de alltför blankputsade naglarna och drar den gestalt hon just ville famna

utom synhåll. Det är en tjuvaktig hand, en seende hand så att hon till sist tror att de tio blanka naglarna äro lika många spionerande ögon. Den unnar inte Viveka Adolf, skall aldrig unna henne något.

En ny figur träder in i den triangel Adolf, Antonius och Viveka bilda. Nu är det en fyrkant, en kvadrat. Den fjärde är Ava de Gam-Palin, dotter till den baron de Gam-Palin som en gång i Uppsala friade till den sjuttonåriga Sofia Macdougall. Nu är han landshövding i Ragatestad och hans enda dotter Ava bor under våren inackorderad hos grevinnan Christine Macdougall för att gå igenom en kindergartenkurs. Hon är ett par år yngre än Antonius: en blid, melankolisk ung flicka med en glimt av humor som en regnbågsskiftande droppe tindrande längst inne i de bruna ögonen. Hon deltar inte mycket i deras samtal, hon har ärvt sin fars förkärlek för tystnaden. Hon lyssnar och betraktar uppmärksamt de tre andra när de sitta tillsammans i Antonius' rum. Det förefaller som om hon sökte vila här hos dem efter att ha varit tillsammans med den livliga Christine Macdougall och hennes oavbrutet pladdrande Eugénie.

De läsa högt, de samtala, de dricka te som Antonius med nätta rörelser själv lagar till. De levande djur Antonius förut ägde ha efterträtts av fyra tygkatter med målade ögon som se dumma ut och med randiga knubbiga kroppar. De fyra ungdomarna bruka ha var sin katt i knäet. En utomstående skulle kanske kunna tyda deras olika temperament efter det sätt, varpå var och en av dem behandlar katten i sitt knä. Adolf försöker få katten att sitta rätt upp. Han knycker på

dess tygkropp. Den faller i golvet och han tar tålmodigt åter upp den, börjande om igen sin uppfostran. Viveka smeker alldeles omedvetet monstret i sitt knä. Hennes hand måste stryka något, smeka något. Ibland pressar hon den mot sitt bröst. Stundom stirrar hon in i de dumma uttryckslösa ögonen som hoppades hon att ett under skulle ske och tända liv i den döda materien. Katten i Ava de Gam-Palins knä blir aldrig annat än en tygkatt. Ava rör den knappast och den ligger på sned mot hennes skärp i en besynnerligt förvriden ställning som kommer den att verka hemsk. Antonius bråkar oavbrutet med sin katt. Den är en leksak som bara för en tid skall roa honom liksom allt vad han får tag i. Än beskriver den en båge upp i luften och när den kommer ned trycker Antonius den med en tillgjord ömhet mot sin kind, än står den på huvudet, än balanserar den på hans hand. Ibland samlar han alla fyra katterna och placerar dem i en grupp på golvet där de skola utandas en kärleksfull och innerlig gemenskap med varandra. Då sitta de där sida mot sida och glo med sina dumma ögon ut i luften, en bild av mången samvaros idioti och erinrande om de döda minuter som med ett ihåligt ljud droppa genom tillvaron.

Det är inte svårt att se att Antonius i sin tur nu söker göra Adolf svartsjuk. Med iver ägnar han sig åt Ava, men de blickar han ibland i smyg skickar åt Adolfs håll förråda honom. De två förlovningar som så småningom bli till av de fyras oupphörliga sammanträffande med varandra ha sin rot och sitt upphov i Adolfs och Antonius' heta vänskapsförhållande. Så

snart den ene märker att den andres intresse för honom slappnar ger han sig på en av de unga flickorna. Adolf ägnar sig åt Viveka, Antonius åt Ava. Till dess de båda med en blick eller ett halvt framkastat ord åter försona sig och de vandra bort arm i arm förläget skrattande, medan de viskande tala om sina små hemligheter. En underlig växt blommar osynlig för den lilla kretsen i Antonius' rum. Dess doft når deras näsborrar, tränger ned i deras lungor och berusar och förgiftar dem. Den har vuxit upp och vecklat ut sina blad i hettan från Adolfs och Antonius' gemensamma drömmar. Men Viveka och Ava, de två unga flickorna, omvärvas av den fuktiga drivhusluften och bli förälskade.

Viveka upptäcker en lördag att hon oroligt väntar på Adolfs ankomst. Hon kan inte sitta stilla. När det ringer på dörren spritter hon till och tror sig höra hans röst, men det var bara ett bud som ringde. Antonius har gått för att möta honom vid stationen. Ava skall komma och som vanligt skola de dricka eftermiddagste inne hos Antonius. Nu ringer det igen. Viveka springer och öppnar, men det är endast Ava som stiger över tröskeln, litet nervöst ursäktande sig att hon är för tidig. Inte hon heller har kunnat ge sig till tåls. Inte hon heller har kunnat sitta stilla där borta i sitt rum för att vänta på den stund då hon skall få träffa Antonius.

Viveka genomskådar henne med en blick och Ava förstår det. Likt två brottslingar smyga de sig in i Antonius' rum. De se inte på varandra. Ava plockar med någon småsak på Antonius' skrivbord. Viveka slår sig ned i soffan och stirrar på det vita korset.

Antonius och Adolf komma i natt att se det från sina bäddar som så många gånger förr. Ibland brukar Adolf när han blir ond över något Antonius sagt gå omkring här i rummet med häftiga steg som höras ända in till Viveka. På sista tiden lyssnar hon ivrigt efter ljudet av hans steg och hoppas att han skall fly in till henne. Men det händer aldrig. När ljudet av hans steg tystnar vet hon att han sjunkit ned i soffan bredvid Antonius och att de på nytt äro goda vänner. Antonius har ju ända sedan han var liten haft så lätt för att be om ursäkt på ett vinnande sätt, när något stått att vinna på sådana åthävor.

— Jag tycker om det här rummet, mumlar Ava.

— Jag också, svarar Viveka.

Men de veta båda att de inte skulle bry sig om rummet, om inte skuggorna av Antonius' och Adolfs gestalter fyllde det. Ava tittar på det älskande paret i båten. Viveka följer hennes blick. Åter tycker Viveka att vattnet där borta lyfter sig för att föra båten rätt in genom fönstret.

— Jag tycker jag hör någon i trappan, säger Ava och vänder sig om.

Viveka lyssnar. Nej, det är den gamla hovrättsrådinnan Melanderhjelm som bor där ovanpå med sina två jakthundar. Viveka kan höra dem gläfsa och morra och hur deras tassar piska trappornas stenar. Nu äro de utanför dörren. En hundkropp skubbar sig mot den. Den gamla änkefruns gälla röst skär genom tystnaden med en kuttrande lockton. Hundarna äro det enda hon har kvar att älska. Kanske glömmer hon att sakna det förgångna, när hon borrar huvudet mot deras lurviga

pälsar. Det är vår och grönska och blomdoft, men där utanför stöter ålderdomen käppen i golvet och en lukt av en kropp i förvissnande drar förbi.

Ava sitter alltjämt vid skrivbordet och lyfter Antonius' småsaker en för en i handen. Hon tar i hans penna, fattar mellan fingerspetsarna en liten elefant av elfenben, synar ett fotografi av Sofia som ung med de fyra barnen omkring sig och ser särskilt dröjande på den lille gossen i kolt och med ljusa hängande lockar som är Antonius. Hon har svårt att flytta sin blick därifrån.

Då slås dörren med ens upp och Antonius och Adolf stiga över tröskeln. Viveka och Ava ha glömt att lyssna efter deras steg i trappan, var och en försjunken i sina drömmerier. Viveka ser Adolfs ansikte över Antonius' axel. Hans ögon påminna henne om den där kvällen framför Floras kulle för ej så länge sedan, när deras händer fattade om varandra. Då tycker hon att den vita stjärnan i toppen av björken, som den aftonen lyste över deras huvuden, blixtrar till fastän det är full dager. Föll stjärnan ned i henne? Det bränner i hennes bröst som oroligt höjer och sänker sig. En stjärnas spetsiga udd genomborrar hennes hjärta. Det vitglödgas. Hon är förälskad. Hon skulle vilja sträcka ut sina armar, men Antonius står emellan henne och Adolf och hon har inte lust att ta sin bror i famnen.

Så fort blev det sommar! Grönskan mörknade som om den slukat alla skuggor mellan sig och solskenet. Vägarna vitnade av damm. Millioner blommor av skilda arter strödde över ängarna. Uppe i Jämtland där Viveka vistas med sina föräldrar slå blå berg,

några med snöglänsande toppar, en ring omkring henne. Hon lever inom denna ring och tycker sig inte kunna andas, fastän luften prisas av det lilla pensionatets gäster för att den är så hög och lätt. Hon skulle vilja kasta sitt hjärta över till andra sidan de blå bergen. Fånga det du där borta! Ta mitt hjärta i dina händer och låt min längtande kropp bli kvar åt döden!

På vägarna vandra karska damer, alla med en glödritad alpstav i händerna. De behöva den inte att stödja sig på, men den hör till utstyrseln. Tännforsen stänker sitt svalkande skum över dem, då de slå sig ned intill vattenfallet med sina matsäckar. Vad skall man göra med sitt oroliga hjärta? Viveka ser sig omkring på de äldre och medelålders fröknarna, vilka samtliga skocka sig kring en frireligiös musikdirektör med ett mörkt skägg som får den obeklädda delen av hans ansikte att se så melankoliskt vitt ut.

De svärma för honom, älska honom i den hemlighetsfulla nordiska natten, som är så ljus, men ändå rymmer små dunkla vråar och håligheter, där en åldrande ungmö kan dölja sitt rodnande ansikte och hastigt be den frireligiöse guden välvilligt ursäkta henne för kroppens frestelser. Viveka förstår att i den lilla kvinnoförsamlingen finns ingen annan riktig ställföreträdare för Gud än herr musikdirektör Martin Hultén och när Martin om kvällarna efter supén leder aftonsången tycks pianostolen höja sig med honom till dess han svävar över dem alla, ett mål för deras samfällda önskningar och böner.

Viveka brukar ibland också följa med in i den lilla salongen som med sina stoppade möbler, sina antima-

kasser och gipsfigurer förefaller att ha ramlat hit ned från ett annat århundrade.

Hon sitter vid dörren och betraktar tankfullt de uppåtriktade ansiktena. Här i rummets skymning likna de allesammans varandra. Ur de öppna, en smula sneda munnarna stötes den andliga sången fram. Huden skiner blank och exalterat blek. Händerna hålla de hopknäppta i det heta skötet. Den ålder då vägen börjar slutta nedåt igen är över dem alla. Deras ögon dricka in herr musikdirektör Martin Hulténs välfödda gestalt till dess det droppar av simmig olja från deras ögonvrår. Viveka pressar ängsligt sina händer mot bröstet. Dessa älska, tänker hon, så ser alltså kärleken ut! Men det är en vrångbild av kärleken och hon vet att den ingenting har att göra med de känslor som bränna henne själv. Hon skulle vilja skaka sin egen kärleks friska äppelblom över dem.

Men så rycker hon till. Hon tycker att deras blickar ha ändrat mål. De äro riktade mot henne. Hon känner deras avundsjuka, bitterhet och hat kastas som svampar fyllda med unket vatten mot hennes oskyddade kropp. De hata henne, därför att hon är den yngsta, den unga. Och när hon äntligen på nytt höjer blicken, märker hon att den svartskäggige fete musikdirektören vänt på huvudet, där han sitter vid orgeln. Med ett leende av välbehag betraktar han henne. De sneda munnarna fortsätta att stöta ut den andliga sången, men ögonen blixtra. Ack, de avsky henne för att hon genom sin ungdom lockat till sig den gudomliges uppmärksamhet.

Då smyger sig Viveka ut ur rummet. Där ute drar

hon in luften. Bergens avlägsna blå linjer väcka åter hennes längtan bort. Här är luften bemängd med människors orena andedräkt. Deras tunga fotsteg pricka marken. I rymden eka deras råa röster. Och går hon nu upp till det lilla härbret där de hyrt ett par kamrar, skall hon mötas av sin mors frågande ögon och se sin far böjd över det trånga lilla bordet med utgiftsboken, där han omständligt sitter och skriver upp sina siffror. Stänger hon dörren till sitt eget lilla krypin, vet hon att det inte skall dröja många minuter förrän hennes mor kommer inrusande och ropar:

— Vad gör Viveka här ensam? Sitter du nu och drömmer igen?

Sofia har snokat rätt på hennes förälskelse i Adolf von Gottlibson och Viveka förstår att hon med översvallande hänryckning skulle se en förlovning växa fram. Det vore ett rikt och gott parti för dem alla och kanske också för Viveka.

Men hon skulle inte vara Sofia om hon inte ändå kom stickande med hänsyftningar, små försåtliga antydningar som tränga in i Vivekas hjärta och splittra hennes drömmar. Varför får hon inte heller här vara ensam? Ibland kommer det brev från Antonius till Sofia med överförtjusta beskrivningar över den gästfria familjen Gottlibson, till vilken han nu inbjudits för att tillbringa sin sommarferie. Sofia läser breven högt och säger menande:

— Jo, där skulle Viveka allt komma att må som pärla i guld.

Då känner Viveka till sin förargelse att hon blir het i ansiktet.

Viveka får ett par gånger brev från Adolf själv och då måste hon läsa dem högt för Sofia. Orden, som nyss för Viveka ljödo hemlighetsfulla och med ett musikstyckes underton av ömhet, falla när Sofia lyssnar till dem platta och prosaiska till marken. Brevet är förstört för Viveka, och hon lämnar de fullskrivna arken kvar på bordet, när hon går in till sig.

Medan sommaren glider framåt bli Vivekas längtan och drömmar hetare. Hon har tänkt så mycket på Adolf att hon inte längre kan se honom riktigt framför sig. Han är en annan nu, ombildad efter hennes egna önskningar. Gräset, träden, de blå bergen där borta, skrevan, där de röda blommorna blossa, ha alla hört henne viska hans namn. Hon läser de böcker han rått henne att läsa, men mellan raderna ser hon hans ansikte, hans leende. Alla ting hon rör vid bli fyllda av honom. Hon tänker inte längre på hans vänskap för Antonius. I hennes drömmar om sin älskade är inte Antonius med.

Ibland om dagarna glider han dock som en hotande skugga framför den älskade bilden och förmörkar den. Då vet Viveka med ens ångestfullt att denne Antonius nu går där nere i det Gottlibsonska hemmet med sin arm i Adolfs. De ha hemligheter sinsemellan som Viveka aldrig får veta.

Men hennes tankar äga en lycklig förmåga att trolla bort Antonius. De jaga honom undan så att bilden åter blir klar.

En sensommarafton kommer tåget som åter skall föra dem ner till Stockholm rusande in på perrongen med lysande kupéfönster. Viveka har längtat efter

denna minut. Tåget skall bära henne närmare Adolf. Där hon ligger i kupén med en främmande kvinna på britsen under sig, tycker hon att hjulen rulla alltför långsamt. Sluter hon ögonen är det som om vagnarna ginge baklänges och förde henne tillbaka till dalen mellan bergen, till pensionatet, musikdirektören och de förälskade gamla fröknarna som sjunga Jesu' lov med ansiktena så hängivet riktade mot Martin vid orgeln. Då öppnar hon åter ögonen och finner till sin lättnad att de rusa framåt, nedåt genom natten.

Den andra där under henne andas tungt och vänder oupphörligt på sig, som sökte hon en sval plats att kyla sig emot. Den okända varelsen fyller kupén. Vem är hon? Vad tänker hon på? Sover hon kanske nu och flyttas i drömmen till underliga marker? Viveka har aldrig förut sovit tillsammans med någon okänd.

Det gör henne orolig. Oupphörligt måste hon böja sig över kojens kant och titta ned. Hon ser bara en vit massa av filtar och lakan. Och när hon äntligen själv somnar förvandlas denna massa i drömmen till ett väldigt snöberg som isar atmosfären. Millioner okända människor trycka mot hennes bröst. De leva inne i detta snöberg. Deras näsor, deras munnar, deras tänder som påminna om vita glänsande sockerbitar titta fram ur det, men från deras ögon rinna solstrålar som smälta snön och isen till dess alla ansiktena sjunka ned i den sjö den smältande snön bildar och försvinna där med ett kluckande porlande ljud.

Ännu med drömmen som en sönderslagen bild inne i hjärnan stiger Viveka uppför trapporna på Sibyllegatan. Trappuppgången, de glänsande namnskyltarna

på de bruna dörrarna, ja våningen med sin lukt av malpulver förefalla henne så besynnerligt främmande. Rummen äro mindre än hon mindes dem, mörkare, lägre i taket. Först när hon får syn på målningen på brandmuren med det förälskade paret i båten ler hon igenkännande. Sommaren fortfar att blomma där på muren, men för henne är sommaren slut och hösten flaxar allt närmare, pressande luften mellan sina grå läderlappsvingar.

Det första mötet med Adolf von Gottlibson blir en missräkning för Viveka. Hennes drömmar ha format en alltför vacker bild av honom. Rösten med det docerande tonfallet irriterar henne. Då hon tänkte på honom var hans röst låg och intim med ett förälskat uttryck.

Farbror Julius von Lagercrona och hans fru äro hos dem på middag. Den lille nervöse mannen pratar hastigt, medan han kastar i sig soppan och då och då tittar på klockan som som om han skulle med tåget. Men just nu har han inte bråttom, det är vanan att ständigt vara upptagen av något som sitter i honom och inte vill släppa sitt tag. Adolf flyttar omärkligt åt sidan en vas med höstblommor som står framför honom och skymmer undan Viveka. Den lilla rörelsen, vars innebörd Viveka genast fattar, gör henne glad och blåser bort den första känslan av missräkning. Han vill se mig, tänker hon. Men när hon tittar åt sidan märker hon att Antonius ängsligt iakttar dem. Han är alltjämt svartsjuk och Viveka förlamas av förnimmelsen att hon ingenting kan göra eller säga utan att Antonius strax skall slå ned på henne.

Efter middagen flyr hon ut ur rummet för att slippa Antonius' blickar. Det är bättre att vara ensam. Till hennes förvåning kommer Adolf efter henne.

— Jag tror du har vuxit och blivit smärtare, säger han. Jag känner inte riktigt igen dig.

Har han också tänkt på henne? Hur skall hon få veta det? Våren gjorde henne förälskad i honom. De ljusa eftermiddagarna, de nyutspruckna träden, blommorna som växte upp i parkernas rabatter, doften i luften, allt detta i förening ingav henne lusten att älska. Det kunde ha blivit en annan man, men Adolf fanns i hennes närhet. Kommer hösten att släcka lågan?

I detsamma säger Adolf:

— Det var sant. Jag har något med mig åt dig.

Vivekas ögon lysa upp. Han har alltså tänkt på henne. Han har med sig en present. En barnslig förväntansfullhet griper henne. Det kan vara en ring. O, om han hade en ring åt henne! Hon tänker inte alls på att det inte är bruk att en ung herre ger en ung dam en ring utan att vara förlovad med henne. Men Viveka lever ännu i de drömmar som omgåvo henne där uppe i de blå bergen. Bland dem var allt möjligt.

Adolf tar upp något ur fickan och sätter det på det vita skrivbordet. Viveka lutar sig fram. Föremålet är omlindat med vitt silkespapper. Det är inte en ring, det förstår hon ju nu. Men vad kan det då vara?

Långsamt vecklar han upp papperet, och fram kommer en liten fågel med svarta, vita och röda silkesfjun som täcka den trinda kroppen. En stor svart näbb

sticker ut och två ögon av bruna glaspärlor stirra envist på henne.

Viveka ger till ett utrop, men det är av besvikelse. En fågel, en konstgjord fågel! Hon borde genast begripit att han köpt något dylikt. Både han och Antonius äro förtjusta i sådana små leksaker.

— Titta här, säger Adolf.

Han drar upp fågeln med en fjäder som ger ett knarrande vresigt ljud ifrån sig. Nu hoppar fågeln ovigt, nästan haltande, över bordsskivan, hejdas av ett läskpapper och snurrar runt, runt, varpå den plötsligt stannar och blir liggande på sidan. Fjädern har surrat slut. Adolf drar upp den igen, och nu far fågeln åter över bordet i vida cirklar.

— Tycker du inte den är lustig? frågar Adolf. Men han ser inte på Viveka, hans blickar följa bara intresserat leksaken.

Så dumt! Så fattigt! skriker det till inom Viveka. Varför gav han inte den där löjliga tingesten till sin käre Antonius i stället?

Hon tycker att fågelns ståltrådsklor krafsa omkring i hennes drömmar så att de ryka som halmstrån åt alla håll. Från fågeln ser hon upp i Adolfs ansikte. Har hon misstagit sig? Är det verkligen honom hon tänkt på hela sommaren och blivit mager av längtan efter? Just nu när han sitter där och outtröttligt på nytt drar upp den knarrande fjädern, är han så lik Antonius att hon blir helt förvirrad.

— Tack skall du ha, säger hon med en viss självövervinnelse.

Hon står inte ut med att se fågeln, som kanske borde varit en ring, hoppa omkring igen. Hastigt rycker hon den till sig och stoppar den under soffkudden där den uppvridna fjädern fortfar att sorgmodigt surra.

Adolf ser förvånad upp. Hon är blek. Hon verkar inte så glad över hans lilla present.

— Men jag skulle lära dig dra upp den... säger han.

Hon ler och skakar på huvudet.

— Jag är säker på att jag kan det nu, svarar hon.

Alltid vill han också lära ut något. Hon hyser inga blida känslor för honom i denna stund. Hon önskar bara att han skall gå. Antonius' röst blandas med de övrigas där ute i salongen. Genast reser sig Adolf, som lystrade han till ljudet av en klocka, och går utan att säga något mer mot dörren.

Viveka rör sig inte. När han gått tar hon fram den lilla fågeln som ännu är varm efter att ha vilat i hans hand. Hon stryker dess fjun till rätta, fingrar med tankfull min på den svarta spetsiga näbben och sätter den slutligen i gång. Ett litet kvävt skratt stiger upp ur hennes strupe, medan fågeln haltar över skrivbordet. Så brister hon i gråt. Den känslolösa fågeln har fallit på sidan och dess ögon av glaspärlor stirra envist på henne.

Men denna höst som är omvirvlad av vissnande löv och som tycks haltande och surrande hoppa framåt steg för steg liksom den mekaniska fågeln Viveka fått av Adolf von Gottlibson, den bär ändå inom sig små flikar av den blå våren. Viveka märker det om aft-

narna när gatlyktorna tänts. Utanför deras ljuscirklar faller skymningen blå och lätt. Den påminner om en krokus som långsamt vecklar ut sina sidenblad.

Ivrig att lära sig något så att inte Adolf von Gottlibson skall finna henne alltför ovetande, besöker Viveka en litteraturkurs. Lektionerna och läxorna få också dagarna att gå mindre långsamt till den efterlängtade lördagseftermiddagen. Men ibland reser Antonius i stället till sin vän i Uppsala och lördagen är ett tomt hål som hon sjunker ned i.

Sigyn har kommit tillbaka från England. Men Viveka som inte vill tala med henne om Adolf är ständigt tyst i hennes sällskap. Då tröttnar Sigyn på att söka upp henne. Lotta von Plomstedt har i sin tur rest utomlands och Viveka förstår nog att nu skulle hon och Sigyn kunna bli bättre vänner än någonsin. Men hon har inte behov av Sigyn längre. I själva verket har hon inte behov av någon. Den lilla fågeln med de brokiga dunen och den svarta näbben har fått sin plats på hennes skrivbord. Den missräkning hon kände när hon mottog presenten har för länge sedan värkt bort. Det är därför hösten för henne ännu håller kvar våren. Vårens känslor förflyktiga icke. De brinna alltjämt och varje gång Adolf glömmer bort Antonius och dröjer kvar hos henne ökas elden i hennes inre.

En dag berättar han att Salomon förlovat sig med dottern till en professor i exegetik i Uppsala. Han skall snart gifta sig. Den unga fästmön har trängt in i det lilla exklusiva hushållet i den Gottlibsonska gården och väckt stor uppståndelse. Alla hade redan dömt Salomon till ett evigt ungkarlsstånd.

— Förlovningar äro smittosamma, säger Antonius skrattande. Snart förlovar väl du dig också, Adolf!

Han säger det för att få Adolf att skratta åt något som skall vara ett riktigt gott skämt.

Men Adolf brister inte i skratt. Tankfullt ger han Viveka en blick och blir så röd i ansiktet. Vad kommer det åt honom? Viveka får en plötslig misstanke att Adolf inte tror att Antonius skämtar. Tror han kanske i stället att familjen Lagercrona spekulerar på honom, att hennes föräldrar lika gärna som de leva vilja ha honom till måg? Också Viveka blir långsamt röd om kinderna. Antonius tittar från den ena till den andra, så tiger han och upphör med sitt skämt.

En vinterdag med snö i luften står Viveka och väntar på Uppsalatåget. Adolf skall fara till sitt hem över julen, och Antonius som ligger i influensa har skickat ned Viveka med en i ett paket inslagen bok som hon skall lämna till Adolf. Hon vet att tåget står några minuter och därför har hon infunnit sig i god tid. Medan hon frysande går av och an på perrongen undrar hon om Adolf skall bli mycket missräknad, när han får se henne och inte Antonius.

Vagnar växla på spåren. Ett lokomotiv tjuter till. Stationskarlar springa fram och tillbaka. En kärra med kappsäckar och koffertar kommer rullande och en grov röst skriker:

— Se upp!

En flock människor rusa framåt och hoppa upp i kupéerna. De ropa avskedsord till de kvarvarande och vinka med redan vissnande blommor i händerna. Röken lokomotiven pusta ut luktar resa och äventyr.

Rökmolnen forma sig för Vivekas ögon till en främmande kust, där okända träd vaja, och när vagnarna dåna förbi på rälsen, hör hon ett hav i storm vräka upp sina vågor.

Hon är därför inte riktigt medveten om att Uppsalatåget kommer förrän hon får se Adolf stiga ut på en plattform. Hans vagn stannar långt bort från Vivekas plats och hon börjar springa framåt med sitt paket under armen. Adolf har redan stigit ned på perrongen, när Viveka flämtande hinner fram. Hon räcker honom genast boken och förklarar varför inte Antonius kommit själv.

Plötsligt tystnar hon. För första gången tycks han inte lyssna, när det är något som rör Antonius. Deras ögon mötas. Där hemma ligger Antonius i feber. Skulle han inte rusa upp ur sängen och ned till stationen, om han anade vad som händer här? Ty något händer. Den främmande kust Viveka såg forma sig i rökmolnen närmar sig, den är nu helt nära så att hon tycker sig höra suset från de okända träden. Hand i hand stiga hon och hennes älskade i land. Deras fötter trampa äntligen samma mark. Kärlekens land som är vidsträckt och utan gränser omger dem. De veta det båda i denna minut som brister sönder vid lokomotivets skrik.

— Ja, adjö då och god jul, ropar Adolf och klättrar uppför vagnssteget.

När tåget sätter sig i gång räcker han Viveka handen och Antonius' bok faller ned under hjulen. Vagnarna gå över den.

TRETTIOANDRA KAPITLET.

Rafael Lee. — Gör det ont, när stormen bryter? Gör det ont då?

Ava och Viveka och Avas kusin baron Ivan de Gam-Palin stego av tåget vid den lilla stationen på gränsen mellan Järnbärarland och Igelforsland. Det skulle bli ett uppehåll på en halvtimme och de tänkte gå in i buffén för att dricka en kopp kaffe.

Det var dagen innan nyårsaftonen. I morgon skulle det vara slut med år 1913, som för Viveka varit så händelserikt. I tre dagar hade hon tillsammans med Ava vistats på en egendom i Järnbärarland som ägdes av en av Avas morbröder. En mängd ungdomar hade varit inbjudna, Viveka hade träffat flera från tiden i den Sagenska dansklubben, bland andra Augustin Barck, som hon nu inte kunde fatta att hon ett tag så hett svärmat för. De hade dansat, åkt skidor och promenerat de vackra månskenskvällarna. Men för Viveka som endast tänkt på Adolf von Gottlibson hade det varit tröttsamt och bullrigt och hon hade förstått att inte heller Avas hjärta dansat med i den ystra leken. Ava hade ju dessutom känt sig ledsen över att inte Antonius kommit, men han hade en examen att läsa på och kunde därför inte stå till svars med att lämna Stockholm.

Baron Ivan de Gam-Palin gick före dem i snön. Hans smala välchausserade fötter lämnade en kvinnas fotspår efter sig. Han var så nätt, så sirlig, så välsvarvad, och under denna korta tid hade han uppvaktat Viveka med en gammaldags artighet som fått henne att efteråt i enrum med Ava brista i skratt. Tämligen nyligen hade han blivit utnämnd till kammarjunkare vid hovet, och han hade svårt att inte i samtalet flika in något om den kungliga familjen, vilken han nu ansåg sig stå i en feodalt på en gång intim och ridderligt vördnadsfull förbindelse med.

Han öppnade nu dörren för dem och de kommo in i den lilla salen och slogo sig ned vid ett bord nära fönstret. Efter solskenet där ute föreföll rummet mörkt och dystert. Den nyblivne kammarjunkare de Gam-Palin började leende tala, då hans leende plötsligt stelnade till. Hans ögon stirrade framför sig. Viveka följde ovillkorligt hans blick. Då märkte hon att på vart och ett av de med tvivelaktigt rena dukar övertäckta borden stod en liten bordsflagga och att, vilket var det märkliga, dessa bordsflaggor voro hissade på halv stång. Det såg besynnerligt ut: som om en docka dött och man nu förberedde en dockas begravning och hade hissat dockstadens blågula flaggor på halv stång till tecken på docksorgen.

— Vad vill detta säga? utbrast baron de Gam-Palin. Något måste ha hänt.

Han trippade fram till disken, innanför vilken en magerlagd kvinna långsamt rörde sig. Viveka kunde ända härifrån se att hon var gul i ansiktet som om hon tillhört ett vaxkabinett.

Efter några minuters samtal med kvinnan där borta kom baronen tillbaka. Viveka och Ava sutto redan över sina kaffekoppar. De varseblevo till sin häpnad att tårarna stodo honom i ögonen. Med en stor linnenäsduk torkade han bort dem.

— Änkedrottning Sofia är död, sade han. Sorgebudet kom nu på förmiddagen. Hon dog i morse. Den åldriga damen har ju varit krasslig en tid, men jag anade inte att slutet var så nära. Det är därför de här trohjärtade människorna hissat sina bordsflaggor på halv stång.

Ava och Viveka mumlade något beklagande. De förstodo att Ivan de Gam-Palin kände sig drabbad av en rent personlig förlust och visste inte riktigt hur de skulle kunna uttrycka sitt deltagande.

— Och du som skulle presenteras vid hovet i januari, sade Ava till Viveka.

Det var sant. Det hade varit mycket tal om denna presentation där hemma under juldagarna. Generalskan Cronhiort, som just åter levde i en av sina oroliga perioder, hade kommit fram med idén, som Sofia nog långt förut burit inom sig.

— Man måste tillhöra dem som presenterats vid hovet, de andra räknas inte, hade tant Mabel sagt och på sitt virriga sätt hade hon sedan omedelbart börjat tala om en klänning hon beställt.

Orden voro sagda, och Sofia hade nu blivit helt eld och lågor. Överste Lagercrona hade visserligen protesterat vid tanken på de i hans tycke onödiga utgifter som skulle bli följden, men Sofia hade drivit sin vilja igenom och så hade det bestämts att Viveka skulle

presenteras av moster Eveline Macdougall tillsammans med några andra unga flickor.

Viveka hade inte varit så villig. Hon visste att hon skulle komma att känna sig blyg och underlägsen de andra ungdomarna och att hon som var liten till växten skulle te sig löjlig i de där påsatta puffärmarna man måste bära. När nu baron de Gam-Palin slog ifrån sig med bägge händerna, då Ava nämnde hovcouren, och med stort allvar förklarade att han djupt beklagade det, men att det under nu inträffade förhållanden självklart inte kunde bli ringaste fråga om någon presentation, skämdes Viveka nästan över att hon kände en sådan lättnad.

Ivan, djupt gripen, rörde inte sin kaffekopp. Ava och Viveka drucko ur sina, smått generade över sin glupskhet. Sedan inne i kupén när tåget rullade vidare genom det snötäckta landskapet sade de inte mycket.

Ivan de Gam-Palin satt försjunken i sina tankar. Ava stirrade ut genom fönstret. Viveka kröp in i ett hörn och slöt ögonen, men hon sov inte. Hon tänkte på vad som nu härnäst skulle hända henne.

Sedan hon blivit förälskad i Adolf von Gottlibson tyckte hon att hennes liv blivit fyllt av allehanda små händelser och förändringar. Det var som om hennes eget oroliga hjärta framskapat dem. Nu till exempel denna resa upp till Järnbärarland och inte nog med den: så fort hon kommit fram till Stockholm skulle hon inte hem till våningen vid Sibyllegatan, utan fortsätta ut till Saltsjöbaden. Hela familjen Lagercrona hade nämligen av en av Sofias få rika väninnor, en fru Grace Lee-Hillman, blivit bjuden att för ett par

veckor bo i hennes och hennes mans villa under deras bortovaro. Hon hade gästfritt överlämnat hela villan och sitt tjänstfolk åt dem. Den enda kvarvarande av familjen Lee-Hillman skulle vara en tjugutreårig son som fullgjorde en försenad värnplikt. Viveka hade inte ens sett honom.

Ehuru en större del av året bosatt i Kalifornien med sin man, den blide folkvännen Edvin Alf Hillman som en gång tillhört de mera framträdande politikerna, men på grund av en svag hälsa helt dragit sig tillbaka från det offentliga livet, hade fru Lee-Hillman emellanåt sällat sig till det garde som intog sina platser i Sofias förmakssoffa, och i timmar hade Viveka då genom dörren till sitt rum kunnat höra hennes ljusa pladdrande röst, som hade en amerikansk brytning och inte liknade de andra fastrarnas, mostrarnas och tanternas. Hon var också född i Nordamerika och hade till sin man, den enkle demokratiske journalisten, som var en av morbror Davids ungdomsvänner, medfört en mycket betydande förmögenhet. Under äktenskapets många år sedan hade hon också skänkt honom åtta barn.

Det var en stor och korpulent extravagant klädd dam med vitt småburrigt hår som omgav ett rosigt ansikte, där ett par starkt blå ögon med barnsligt glädjestrålande uttryck blänkte och tindrade. Hennes fötter voro onaturligt små och hon rörde sig försiktigt framåt som balanserade hon sin stora kropp och ständigt var rädd för att den vid ett oförsiktigt steg skulle falla över ända och krossa de små fötterna. I sitt Saltsjöbadshem samlade hon och hennes man omkring sig litterärt

folk av moderat och demokratisk, helst Viktor Rydbergsbetonad vänsterriktning, men även amerikanskt frisinnade religiösa, som anslöto sig till teosofiska läror, till Parkers eller Emersons åskådningar eller eljes till en med disparata element uppblandad evangelism som rätt mycket, och ibland fördelaktigt, avvek från den kristendom som förkunnades av de lutherska vanepredikanterna. Hennes man som numera led av en ständig nervös klenhet hade ju själv varit en flitig om också icke vidare begåvad skriftställare i liberal anda som särskilt ägnat sig åt nykterhetsrörelsen och ivrat för en "sund själ i en sund kropp", därvid säkerligen, utom av sin kärlek till folket och en puritansk renhet, inspirerad av att hans egen kropp var så bräcklig och icke tålde några påfrestningar. Barnen hade snart lämnat Sverige helt, flera av dem hade bosatt sig i Nordamerika och gift sig där, en dotter hade blivit internationell konsertsångerska av dock omtvistat anseende.

Den yngsta av döttrarna hade gripits av en passion för Sofia och kom också någon gång på besök med blekt ansikte och skinande ögon, tryckte ivrigt Sofias händer och förtrodde henne en smula exalterat om sitt liv, som hon själv ansåg misslyckat, kanske därför att hon var den enda av systrarna Lee-Hillman som inte hade blivit gift.

Nu hade Lagercronas fått ta denna främmande rikemansvilla i besittning för några veckor framåt. Och de som alltid bott i stadsvåningar eller om somrarna de senare åren på landet hyst in sig i något torp eller en liten bondstuga, de hade så plötsligt installerat sig i ett Saltsjöbads-château. Viveka kunde inte hjälpa

att hon kände sig nyfiken. Hon hade bara vid ett enstaka tillfälle följt med sin mor ditut och bevarade blott en otydlig hågkomst av gallerier och praktgemak, då där samtidigt hade varit så många människor. Nu skulle hon bo där.

Hade hon somnat? Hon tittade upp och fann att baron de Gam-Palin med ett småleende satt och betraktade henne.

— Fröken von Lagercrona såg ut som en helt liten flicka, när fröken von Lagercrona sov, sade han, på ett på en gång förtroligt och hovmannamässigt kruserligt sätt.

I Vivekas hjärna virvlade familjen Lee-Hillman, villan på Saltsjöbaden, ungdomarna där uppe på egendomen och den döda änkedrottningen runt i en besynnerlig ringdans. Hon strök sig förvirrad över pannan. De närmade sig Stockholm. Vid stationen tog Viveka farväl av Ava och hennes kusin. Ava skulle fortsätta till sitt föräldrahem. Hon bad Viveka hälsa till Antonius och rodnade pinsamt i detsamma hon uttalade hans namn. Hennes kusin Ivan de Gam-Palin tittade förvånad på henne.

När Viveka äntligen kom fram till Saltsjöbaden var det mörkt ute. Men snön på vägarna lyste vit under enstaka gatlyktor. Antonius, viktig och självupptagen i en ny rock som han fått till julen, var nere vid den lilla stationen. Douglas kom springande efter honom. Båda sågo glada och nöjda ut.

— De ha god mat må du tro, sade Antonius och smackade med läpparna. Och tjänstflickorna äro alltid klädda i svart med vita förkläden och krimskrams

på håret. Jag tycker mamma skulle få vår Hanna att gå i svart också.

Douglas småskrattade. Han öppnade en grind och de kommo in i en öde trädgård. En elektrisk lampa vid porten kastade en bred väg av ljus fram till dem. Alla fönster voro upplysta. En blond jungfru öppnade dörren och neg. Viveka hälsade litet förlägen tillbaka. Sofia kom utspringande i den rymliga hallen och tryckte Viveka i sin famn. Översten kom fram och kysste henne, något ovanligt för honom som så sällan gav några ömhetsbetygelser. Det var som om det hörde till den fina villan. Viveka tyckte sig se en helt ny familj Lagercrona, rik, lycklig, utan bekymmer.

— Du måste gå upp och byta klänning till middagen, sade Sofia brådskande. Här byta vi alltid till middagen.

Det var också något nytt! Hemma vid Sibyllegatan tvättade man sig hastigt om händerna och satte sig till bords utan några ceremonier.

Sofia ilade före Viveka uppför den breda, med en röd matta belagda trappan.

— Här är badrummet, sade hon i förbigående och öppnade en dörr.

Ett badrum med väggarna klädda i vitt kakel och med en blank bred spegel över tvättstället föreföll bländande i all sin glans. Lagercronas hade inte haft något badrum sedan Ramstaden. Det var inte underligt att Sofia såg förtjust ut.

— Det här är ditt rum, fortsatte Sofia förevisningen.

Det var ett litet skärt och vitt flickrum med en säng med tronhimmel, från vilken luftiga vita gardiner föllo ned, överst sammanhållna av två förgyllda pilar.

— Vi ha var sitt rum, framhöll Sofia. Allt är så utomordentligt ordnat. Hushållet behöver jag inte ens syssla med. Kokerskan kommer upp om morgnarna med matsedeln och frågar om jag godkänner den.

Viveka tittade på sin mor. Bara på dessa dagar hade hennes kinder blivit runda. Hon såg friskare ut än där hemma.

När de sedan sutto till bords i matsalen och en husjungfru serverade dem soppan öppnades dörren och någon steg in. Viveka vände sig hastigt om. I dörren stod en ung man i hästgardets ljusblå uniform. Han yttrade ganska vårdslöst:

— Ursäkta att jag är litet sen!

Han gick över golvet, hälsade på Viveka med en lätt bugning och halkade ned på den tomma stolen bredvid henne. Det var Rafael Lee-Hillman.

— Ha ni hört att gamla Sofia är död? fortfor han nonchalant.

Överste Lagercrona hoppade till och fick en skarp rynka mellan ögonbrynen. För honom som varit vid hovet en god del av sitt liv och hyste en så stor och naivt oskyldig kärlek till konungahuset var det ytterst pinsamt att höra en ungdom tala om änkedrottningens frånfälle på ett sådant sätt, därtill iklädd ett kungligt livgardes uniform. Honom hade underrättelsen gått till hjärtat och han tänkte svara med en häftig tillrättavisning, men så sade han sig att det väl ändå

bara skulle tjäna till att framkalla en otrevlig stämning i villan, där den andre ju ändå var sonen i huset, medan de endast voro gäster och inbjudna. Han svalde därför sin harm, och uppsträckningen uteblev.

Viveka hade nyss berättat om hur de hissat bordsflaggor på den lilla järnvägsstationen på halv stång och det hade rört honom. Det fanns dock alltså ännu hyggliga människor i Sverige som vördade den kungliga familjen.

Viveka fortsatte att berätta om sina upplevelser. Hon lutade sig framåt och talade högt till Sofia som satt på Rafaels andra sida.

— Uppvaktade baron de Gam-Palin dig? Det var roligt, han är ogift, inföll Antonius från sitt håll.

— Han sade att jag dansade som en ängel, ropade Viveka skrattande till Sofia. Han var så löjlig!

Hon hade böjt sig fram över Rafael och plötsligt kom hon att se upp i hans ansikte. Det for igenom hennes huvud att de flesta människors ansikten likna andras så att man även när man ser dem första gången har en känsla av att ha sett dem förut. Men Rafaels ansikte hade Viveka aldrig sett, det var inte likt någon annans. Var det vackert eller fult? Om någon minuten efter det Viveka vänt bort sin blick gjort henne en sådan fråga, skulle hon inte kunnat svara. Detta ansikte var så fyllt av sinnlighet, av en ung och stark kropps begär, att det inte hade rum för några andra uttryck. Ingen tanke hade ristat några veck i den släta vita pannan, ingen själ hade med sin oro fördunklat ögonens glans. Munnen med sin utmanande amorsbåge längtade efter att kyssa, den raka näsan såg ut

att suga in en okänd berusande doft, pupillerna voro svarta av blodets hetta. Viveka blev rädd som om någon plötsligt hade knuffat henne fram mot en avgrund. Hon såg sig ängsligt omkring som för att söka skydd.

Men denna nya familj Lagercrona som för närvarande levde utan några ekonomiska bekymmer, som varje morgon möttes av ett dignande bord och inte behövde grubbla över hyran för den vackra och luxuöst inredda villan föreföll Viveka märkvärdigt främmande. Samtliga medlemmarna av hennes familj hade på de få dagarna fetmat av den ovana och rikliga födan, de tycktes med välbehag luta sig tillbaka på de dyrbara stolarna som inte voro deras, och både Antonius och Douglas tände vid slutet av måltiden cigarretter som Rafael bjöd dem på, något som aldrig skulle hänt hemma på Sibyllegatan. De hade anpassat sig med en snabbhet som var otrolig. Hur skulle det kännas att sedan komma tillbaka till den enkla halvskumma våningen med de gamla möblerna för att bli uppassade av den trumpna magra Hanna, äta den billiga mat som stod att få för överstens inskränkta tillgångar och åter känna det där olidliga trycket över sig: att man ständigt, ständigt måste spara på slantarna?

Rafaels hand snuddade vid Vivekas på bordduken och han sade:

— Förlåt.

Viveka svarade inte. Hon ville inte se på honom. Inom sig sökte hon krampaktigt få fram bilden av Adolf von Gottlibson. Hur hade han sett ut då han tagit avsked vid stationen och Antonius' bok fallit ur

hans händer ned på järnvägsspåret? Hade det inte varit en underbar sekund då hon plötsligt fattat att också han var kär i henne? Jo, det hade varit underbart. Men just nu i denna stund var det som om en eldslåga farit igenom hennes minnen och bränt dem. Askan från den lilla branden slog in i hennes ögon så att hon inte kunde se klart.

Hon gick efter de andra in i den avlånga stora salongen där några få utsökta möbler voro placerade på tjocka mattor. I den öppna spisen brann en stockvedsbrasa. I ett hörn stod en julgran med små elektriska lampor fästade på grenarna. Husan satte i kontakten och alla de små lamporna började lysa och blixtra.

— Det är mycket bekvämare med elektriskt ljus i granen än med stearinljus, erkände till och med översten.

Han värmde sig framför brasan som han själv visserligen inte fått nöjet att tända, men inte heller ängsligt behövt räkna vedträna till.

Viveka slog sig ned i en fåtölj dit skenet från brasan inte nådde. Takljuset var släckt för julgranens skull, hon satt i skuggan och hade de andras gestalter i stark belysning framför sig. Men hon såg bara på Rafael. Något inom henne protesterade. Vad är det med mig? Vad har hänt? Drömde du inte hela tågresan och under de där dagarna i Järnbärarland om Adolf? Somnade du inte om aftnarna med hans namn på läpparna? Du kan inte så fort bli kär i en annan! Men det var som om de känslor, vilka under våren, sommaren och hösten långsamt formats inom henne som blomknoppar på ett träd färdiga att brista, nu

plötsligt sprängt sina hölster och vecklat ut sina blad i vild blomning. Hon berusades av doften. Hennes kropp hettade. Händerna knöto sig om länstolskarmen.

Hon smög sig ut ur salongen och hittade sin kappa i hallen. Så öppnade hon tamburdörren och steg ut i den mörka trädgården. Den kalla luften slog emot hennes kinder. Efter en stund kunde hon skratta åt sig själv. Det här var ju löjligt. Vad hade tagit åt henne? Så lätt påverkad får man inte vara av en mun som ser ut som endast skapad till kyssar och endast svällande av lust till dem. Kanske kom han nyss från ett kärleksmöte så att luften omkring honom ännu var upphettad, och kanske var det därför hon själv hade dragits in i glöden.

Någon kom ut och gick ifatt henne på gången. Hon vände sig om och hennes hjärta började åter klappa därför att hon trodde att det var Rafael. Men det var Antonius i sin nya rock.

— Går du här ute och stökar? sade han. Vad kom det åt dig, eftersom du försvann så hastigt?

På det kunde inte Viveka svara.

— Vad tyckte du om Rafael? frågade Antonius vidare och hans röst lät nyfiken.

— Jag vet inte, svarade Viveka svävande.

— Jag tycker inte om honom, fortsatte Antonius bestämt. Det är en slyngel, ouppfostrad och självsvåldig. Men han är ju på sätt och vis vår värd, så vi måste naturligtvis hålla till godo. Har du hört att han för länge sedan blev relegerad från skolan här i Saltsjöbaden?

— Blev han relegerad? Rafael? sade Viveka.

Men hon sade det bara för att få uttala hans namn. Rafael! Rafael! Ett utdraget a och sedan ett kort och så den sista stavelsen som liksom snörde till om strupen och gjorde att man kände det som om en hand pressat andan ur en.

Då började Antonius berätta. Det hördes på honom hur belåten han var med att veta så mycket. Under skoltiden hade Rafael och några andra ungdomar en kväll brutit sig in i den lilla kapellet, där en av familjen Lee-Hillmans bästa vänner, landets mest sympatiske och frisinnade lekmannapräst, brukade predika. De hade druckit ur nattvardsvinet, rivit sönder altarduken, blandat till en punschbål i dopfunten, hällt aska och cigarrettstumpar i kollektsparbössan, med ett ord anställt de gräsligaste helgerån. Till råga på de hädiska handlingarna hade de sedan skrivit de vidrigaste ord på en lapp som de lagt på altaret. Ja, riktigt vidriga, onämnbara ord hade det varit! Det hade blivit en ryslig skandal då det upptäcktes att själen i upptåget var en son till den för sitt allvar och sin renlevnad kände Lee-Hillman. Rafaels far hade tagit sig saken mycket nära. Han hade sänt Rafael till Amerika där han nu vistats i fem år. Han hade endast kommit tillbaka därför att han måste fullgöra sin värnplikt.

Antonius' röst skälvde av harm och av andtruten iver att riktigt noga få redogöra för varje detalj.

Viveka lyssnade och frös litet, men när hon senare på kvällen låg innanför de vita sängomhängena log hon för sig själv. Hon tyckte sig se Rafael sätta den

rikt ornerade nattvardskalken till sin mun och dricka. Det förgyllda silvret glänste i månstrimman som föll in genom kapellets fönster. Han hade druckit sig rusig av vinet som i små droppar brukade utdelas till nattvardsbarnen och de knäfallande vuxna troende som önskade bli delaktiga av Kristi heliga blod.

Och under de dagar som följde såg Viveka oupphörligt den bilden framför sig: Rafael med sin glupska röda mun mot nattvardskalkens rand. Men det var hon själv som var bägaren fylld till brädden av det heliga vinet, kärlekens vin, och hon ryste av längtan efter att han skulle lyfta henne upp mot sina läppar.

Kärleken till Adolf som så länge samlats inom henne strömmade ut mot den främmande mannen. Det var som om en stark flod plötsligt rusat fram över hennes rabatt av omsorgsfullt planterade små blommor och ryckt alltsammans med sig. Hon älskade hejdlöst utan reson, utan framtid, utan hopp om gensvar. Det var ett vansinne som hade gripit henne, som fördunklade hennes syn och gjorde hennes tankar orediga.

Somliga stunder kunde hon se klart likt en sinnessjuk som för några minuter återvänder till verkligheten. Då visste hon att det var Adolf hon höll av, att Antonius hade rätt, att denne sköne yngling med läpparna sudlade av stulet nattvardsvin och stulna kvinnokyssar var en slyngel och att Rafael med sitt prat, sin tillgjorda brytning på svenska, sitt snobberi med de blanka stövlarna, sporrarna och den vackra ljusblå hästgardesuniformen var lika banal som den färglagda bilden på ett grant vykort. Men det behövdes bara att han steg in i rummet, med sin hand snuddade vid hen-

nes då han vid bordet räckte henne ett fat, eller att han betraktade henne, för att vansinnet åter skulle få makt med henne.

En kväll var Viveka ute ensam. Hon promenerade utmed stranden av sjön. Dessa dagar gick hon fort, sprang nästan, som om någon förföljt henne. Men det var hennes egna tankar som piskade henne framåt. Hon hörde isen där ute knaka av kylan. Hon gick ända ned till stranden och såg en lång mörk skåra i isen. Makter voro i rörelse där under, vattnet ville inte vara bundet längre, det ville höja isen på sina axlar och vräka den in mot stranden. Men ännu var det vinter och på en natt skulle den där skåran frysa ihop igen. Gör det ont i isen när den brister? Plågas den? Lider den kval? Gör det ont i trädet när stormen bryter av en av dess grenar? Gör det ont i marken när jag trampar alltför hårt mot den? Gör det ont i molnen när de rivas isär och tvingas att fara åt skilda håll? Viveka tittade sig omkring. Dessa dagar kom allting så nära inpå henne. Hon ville gråta över skåran i isen, men också över vattnet som var bundet. Med varsam hand tog hon upp en kvist från vägen och satte ned den i snön.

— Växa upp, växa fort och bliv ett träd som kan skänka skugga! I dag sätter jag ned dig i marken, i morgon är du ett grönt träd, det enda gröna trädet i vinternaturen. Jag skall sitta under dig, solstrålarna skola lysa på dina blad och göra dem genomskinliga som buteljglas, nej, det är fult, genomskinliga som den där venetianska vasen inne i salongen. Ett lamm, ett vitt lamm med ett ljusblått band av siden om hal-

sen, skall stå under dig, sträcka upp nosen och beta av dina blad. Skall det göra ont i bladen då, när lammets små pärltänder krossa dem?

Viveka hörde sin egen röst och blev rädd. En vind fattade henne om ryggen och förde henne framåt stranden. Små vassa snökorn började yra i luften och träffade hennes panna och kinder som knappnålsstick. Den svaga smärtan kändes skön. Hon längtade efter en stark smärta som skulle döva henne för en stund. Hon orkade inte känna mera.

Nu gick hon upp på vägen och kom fram till anhalten. Det elektriska tåget rullade i denna minut över skenorna och bromsade in.

Ett ungt par hade stannat i den lilla upplysta skrubben alldeles vid ingången till en av vagnarna, där man brukade ställa handväskorna.

De kysstes utan en tanke på att de kunde ses utifrån. Viveka stirrade på den blå hästgardesuniformen. Nu såg hon Rafaels ansikte. Hans mun borrade sig in i den andras. Hon kunde inte se ansiktet på den han kysste, bara en smärt flickgestalt som tryckte sig mot honom som om också hon med all makt ville tränga sig in i honom.

Tåget gled ut från perrongen. Tätt ovanför Vivekas huvud svävade det upplysta fönstret med det sammanslingrade kyssande paret. Så försvann det in i mörkret.

— Gör det ont då? När en skåra brister upp i isen, gör det ont i isen då? När en gren slits från trädet, gör det ont i trädet då? Gör det ont då? Gör det ont då?

De tankar Viveka nyss tänkt upprepades nu som en brusande sång för hennes öron.

Hon vacklade nedåt vägen. Tusen upplysta fönster, med tusen kyssande Rafaeler flimrade framför hennes ögon. De blevo till lysande maskar som krälade omkring hennes ögonhålor, ätande sig in i dem. Hade han kysst henne själv? Nej, en annan, Och ändå tyckte hon mitt i ångesten att hans läppar rört vid hennes, så intensivt hade hon upplevat denna kyss.

Hon visste inte hur hon kom fram till trädgården. Men nu var hon där och de mörka ekarna rörde knastrande sina grenar över hennes huvud.

I ljuset från den elektriska lampan över porten stod en ensam gammal knotig ek. Den såg förvriden och fläckig ut som om den led av någon skamlig sjukdom. På somliga ställen av stammen hade barken spruckit. Sprickorna bildade svarta munnar som otäckt skrattade mot henne. Det var inte något vänligt träd. Det var ett farligt träd. Och hon smög sig förbi det, rädd att snudda vid det.

När hon steg in i salongen fann hon familjen framför den öppna spisen. De hade det gott, de trivdes. Antonius åt mandariner. Det stod en stor kristallskål fylld med de gyllene små frukterna på bordet bredvid honom. Den söta lukten spred sig i rummet.

— Jag har haft brev från Adolf, sade han och Viveka såg att han log ömt för sig själv som åt några särskilda minnen. Han reser tillbaka till Uppsala i morgon.

I morgon? I morgon? Skulle det finnas en dag efter

denna? Skulle solen gå upp igen och skingra det tunga mörkret?

För Viveka var det nya år som rullat några dagar framåt redan slitet och gammalt. Hade hon inte redan upplevat det: en röd förälskelse och en svart besvikelse? Det skulle inte kunna bringa henne något nytt.

Aubonne, Maison d'Aspre.
Roscoff, Manoir de Kerestat.
Lamalou-les-Bains, "La Doulou".

Augusti 1936—september 1937.

INNEHÅLL

FÖRSTA AVDELNINGEN.

LAGERCRONAS I STOCKHOLM.

HUSET VID KARLAVÄGEN.

1. Viveka väntar på någon. — Men var är Sebastian? . 9
2. Jag passar på krog. — Hu, så rysligt! 23
3. Jag vill inte att min dotter skall umgås med vem som helst. — Viveka får vara med Sigyn Westman . . 36
4. Jag friar ju nästan till dig, sade Viveka. — Jag vill gärna bli din vän, sade Sigyn 43
5. Den milda vita Synnöve Palmén. — Sigyn Westman...? upprepade grevinnan von Düben, född Sture 60
6. Sådant skapar ensamhet 81
7. Jag passar inte här hemma 97
8. Utanför i mörkret. — Humlegårdens hemlighetsfulla gäster. — Alla kvinnor ha sådant 106
9. Svärmeriet var vackert, det sökte skönheten. — Jag vill inte vara fattig, sade Donald 122
10. Ett oäkta turkiskt draperi. — I Kärringgränd hos häxorna. — Om Viveka för alltid kunde slippa höra detta prat! — En stilla grön grotta 141
11. Hos Cronhiorts tio år tidigare. — Viveka erinrar sig barndomens gröna grotta och mullbärsträdet i Visby 160
12. Ett nattsvart rum vid Nybergsgatan. — Under en duvas vingar 177
13. Sigyn var förvånad över Vivekas okunnighet. — Är det bättre nu? frågade Sigyn. — Det är likadant med oss alla 196

14. Kanske just Vivekas enkla klädsel framkallade greve Sagens intresse 207
15. Trädens sus från Humlegården. — Vid sexton år brinner man av begär att lösa gåtor. — Sofia får en ny dotter 222
16. Ensamhetens flod var sval och genomskinlig. — Stackars Synnöve! — Frédriques drömmande ögon 239

ANDRA AVDELNINGEN.

STOCKHOLMS HUSRADER FÖRSVINNA.

DET HADE SIN TJUSNING ATT RESA.

17. Nu var hon på väg. — Det hade också sin tjusning att få resa och reda sig själv. — Träden susade fastän de ej hade några löv 251
18. Också landskapet hade ögon med en vänlig glans. — Parkens träd och den glidande ån väntade tillsammans med Viveka på att något skulle ske 264
19. Farande vita moln. — Ensam med skogens granar . . 276
20. Höstens grå över landskapet. — En liten knotig gestalt, doktor Lemnius 293
21. Millioner och åter millioner präktiga unga män. — Skriket i natten. 310
22. Sippans bröllop. — Om det varit Augustin som bett Viveka om en kyss, skulle hon då ha nekat? . . . 323
23. Viveka är åter hemma. — En jul igen 337
24. Dessa lyckliga år 358
25. Den röda stugan, den blå sjön, roddbåten och de grönskande träden. — Fru Melanderhjelm sjunger . . . 376
26. I linneornas doft 389
27. Var har Viveka varit så länge? 407

INNEHÅLL

TREDJE AVDELNINGEN.

EN KRONA BLAND GOSSAR.

28. Mariana von Leijons begravning 423
29. Adolf von Gottlibson 438
30. Såta vänner. — *"Se quieren mucho". (Goya)* 464
31. Mot knoppande träd och det kokande havet 488
32. Rafael Lee. — Gör det ont, när stormen bryter? Gör det ont då? 514

AGNES
VON
KRUSEN-
STJERNA

VIVEKA
VON
LAGERCRONAS
HISTORIA
***
DESSA
LYCKLIGA
ÅR

HÄFT. 9: 50
INB. 12: —

STOCKHOLM
—
ALBERT
BONNIERS
FÖRLAG

AGNES von KRUSENSTJERNA

ROMANER OCH BERÄTTELSER.

I. FÖRSTA KÄRLEKEN. (NINAS DAGBOK. HELENAS FÖRSTA KÄRLEK.) Två små romaner.

II. EN DAGDRIVERSKAS ANTECKNINGAR.

III. FRU ESTERS PENSIONAT.

IV. HÄNDELSER PÅ VÄGEN.

Pris pr häftad volym 5: 50, i konstnärliga klotband 7: 50 i högeleganta presentband med vita skinnryggar 9: 75

TONY VÄXER UPP. (Utsåld) 8: 50

TONYS LÄROÅR. (Utsåld) 9: 50

TONYS SISTA LÄROÅR. (Utsåld) 7: 75

EN UNG DAM FAR TILL DJURGÅRDSBRUNN. Andra uppl. 5: 75

DELAT RUM PÅ KAMMAKAREGATAN. Sjunde uppl. 5: 75

VIVI, FLICKA MED MELODI 5: 75

FRÖKNARNA von PAHLEN.

I. DEN BLÅ RULLGARDINEN Andra uppl. (Utsåld) 7: 50

II. KVINNOGATAN. (Utsåld) 7: 50

III. HÖSTENS SKUGGOR 7: 50

VIVEKA von LAGERCRONAS HISTORIA.

FATTIGADEL. Fjärde uppl. 9: 50

DUNKLET MELLAN TRÄDEN. Fjärde uppl. 9: 50

DESSA LYCKLIGA ÅR 9: 50

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK
1001975894
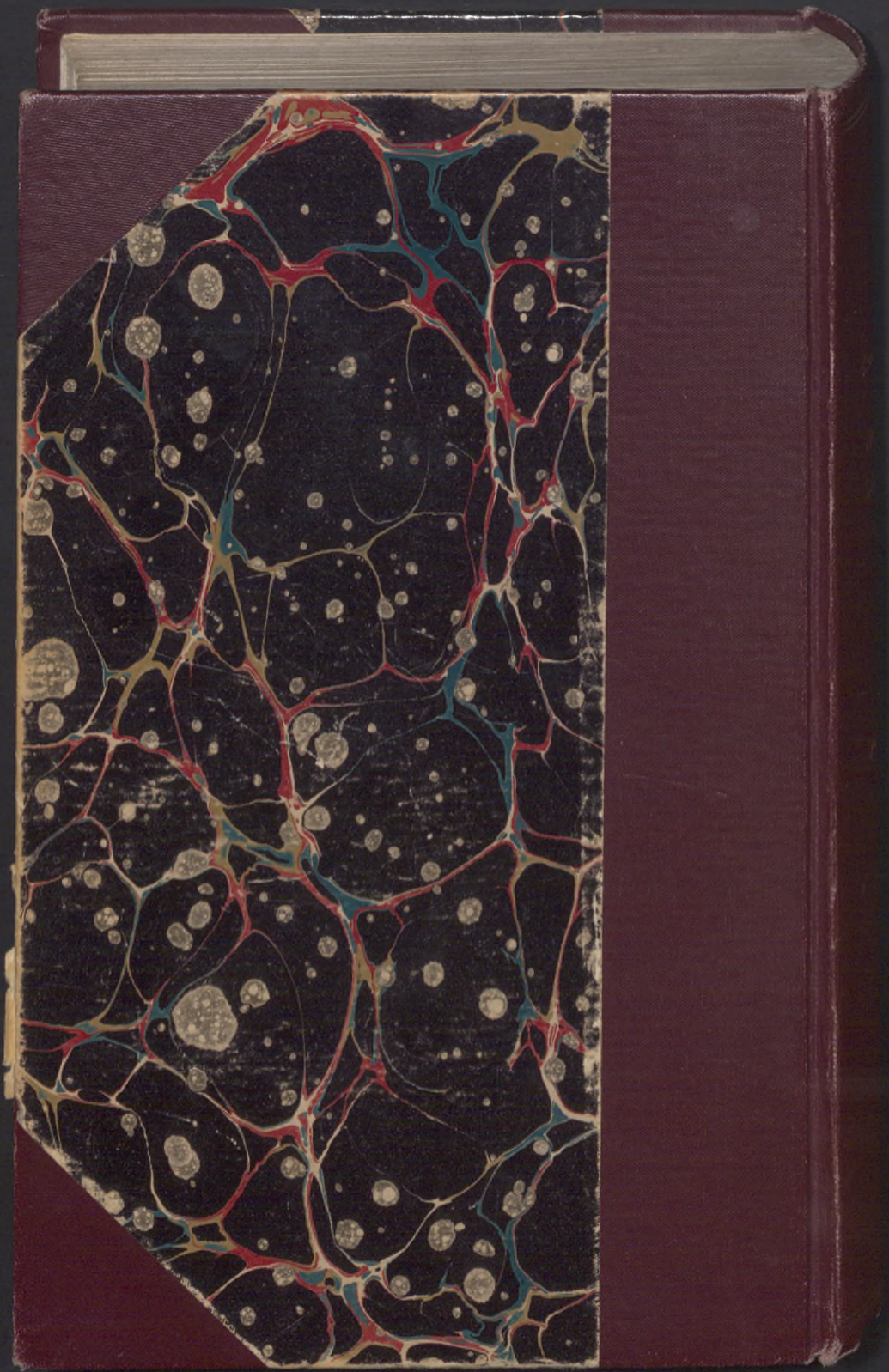
JOHN JOHNSON
BOKBINDARE
GÖTEBORG